

ҶОШ МАҚДАУЭЛЛ • ШОН МАҚДАУЭЛЛ

КИТОБИ МУҚАДДАСИ ХУДРО ТАҶРИБА НАМОЕД

ҶОШ МАҚДАУЭЛЛ • ШОН МАҚДАУЭЛЛ

КИТОБИ
МУҚАДДАСИ
ХУДРО ТАҶРИБА
НАМОЕД

Бор кунед ва хонед дар дастгоҳи дилхоҳ дар забони
модарии Шумо. Китобҳои электронӣ бепул барои
ҳама азоеъи оила.

KITABI-KNIGI.COM

Originally published in English under the title
Experience Your Bible by Josh McDowell and Sean McDowell
Copyright © 2012 by Josh McDowell Ministry and Sean McDowell
Published by Harvest House Publishers.

Copyright © 2022 for the Tajik edition.
Translated by permission. All rights reserved.

Иқтибосҳои Китоби Мукаддас аз тарҷумаи КМ Бачаев ва Тарҷумаи
оммафаҳми КМ оварда шудаанд.

Агар қайди дигар набошад, ҳамаи ҷойҳои қайдшуда дар иқтибосҳои
Навиштаҷот ба қалами муаллифон тааллуқ дорад.

Ҳуқуқҳои муаллиф махфӯз дошта шудааст. Истифода, зиёдкунӣ маводҳои
чопӣ бе иҷозати хатии ношир ва инчунин таҷдиди он, нигоҳ доштан дар
системаи ҷустуҷӯ ва ё интиқол додани он дар ҳар шакл ё ба воситаҳои
гуногун — электронӣ, дастӣ, ададӣ, нусхабардории суратӣ, сабт ё дигар ба
ғайр аз иқтибосҳои кӯтоҳ дар шарҳҳо, бе иҷозати пешакии ношир, ба ғайр
аз иқтибосҳои кӯтоҳ дар мақолаҳои зарурӣ ва шарҳӣ манъ аст.

МИННАТДОРӢ

Мо мехоҳем шахсони зеринро барои саҳми дар ин китоб гузошташон қайд кунем.

Дэйв Беллис, дӯст ва ҳамкори Чошро дар давоми 35 сол, барои ҳамкорӣ бо мо дар қайдҳои хоми китоб, дар навиштани сиёҳнависи аввал, аз нав кӯчондан ва тарроҳии умумии ин кор ва ба шакли ниҳой даровардани он. Мо Дэйвро «муаллифи сеюм» меҳисобем ва миннатдории самимии худро барои саҳми ӯ баён менамоем.

Доктор Дэвид Фергюсон, барои маслиҳатҳо ва хизматаш дар ҳаёти шахсии мо, махсусан дар бобати диққат ба илоҳиёти муносибат ва тадқиқоти Китоби Муқаддас. Хизмати Дэвид дар «Great Commandment Network» ба зиндагии бисёриҳо ба воситаи мавъизаҳову маводҳои ҷопӣ таъсир гузоштааст ва таъсири хизмати ӯ дар саҳифаҳои зиёди ин китоб инъикос ёфтаанд.

Доктор Ричард Фишер барои нуқтачини дастнавис ва пешкаши донишҳои фарроҳи библиявӣ ва фикрҳо оиди тафсири Навиштаҷот.

Миннатдори баён менамоем. Ба гурӯҳи хурди Ниёмӣ барои маслиҳатҳои муфид ва тавсияҳо оиди дастнависи китоб, чунки онҳо маводро барои омӯзиши гурӯҳи худ истифода буранд. Ҳамчунин шахсан ба Марк ва Марси Ниёмӣ, Кэтрин ва Эндӣ Миллиган ва Лаура Фарингер барои тақризи дастнавис ва пешкаши маълумоте, ки ба мо дар фаҳмову осон гардондани китоб кӯмак расондааст.

Ба Том Вилиямс барои таҳрири дастнавис, ки дар рафти он малакаҳои бебаҳои ҳусни суҳан ва дили пурҳарорати худро истифода бурдааст то ки калимаҳо дар саҳифаҳои чопӣ зинда гарданд.

Ба Бекки Беллис барои сабр ва кори пурзаҳмат дар назди компютер дар рафти омода сохтани дастнавис.

Ба Дэйв Беллиси II барои фаҳмондани Китоби Ҳушаъ ва шавқи зиёде, ки ӯ Каломи Худоро пайравӣ карда, бо дили кушод ба ин кор шурӯъ кард.

Ба Терри Глэспӣ аз нашриёти «Harvest House» барои истифодаи малакаҳои таҳлилии ӯ ва фаҳмиши сохторияш дар бораи он ки китоби боварибахш чӣ гуна аст, ки барои ташкил кардани самти китоб кӯмак расондааст.

Ба Пол Госсард аз «Harvest House» барои таҳрири қасбона ва фаҳмише, ки ба дастнавис шакли ниҳоиро бахшидааст.

Ба Боб Хокинси хурдӣ ва дастаи «Harvest House Publishers» барои дарк кардани мақсади «Китоби Муқаддасро таҷриба намоед» ва ҳамкории онҳо бо мо дар таҷассумгардонии ин чоп ба воқеият.

*Чош Макдауэлл
Шон Макдауэлл*

ОЁ КИТОБИ МУҚАДДАС АСРОРОМЕЗ ВА ДУШВОРФАҲМ АСТ?

*«Ман Китоби Муқаддасро дӯст медорам ва бовар
дорам, ки он Каломи Худост, вале, росташро гуям,
ман он қадар намефаҳмам, ки он чӣ маъно дорад».*

*«Ман аз он шарм медорам, ки Китоби Муқаддасро
кам меҳонам, лекин воқеият чунин аст, ки Китоби
Муқаддас маро гаранг мекунад ва ман бисёр
чизҳоро дар он намефаҳмам».*

Шарҳхое, ки дар боло оварда шудаанд ақидаҳои бисёр масеҳиёни имрӯзаро ифода мекунанд. Агар ростқавлона гӯем, хондани Китоби Муқаддас на ҳама вақт осон аст. Барои қисми бисёри имондорон аз байни 66 китоби Аҳди Қадим ва Нав миқдори зиёдашон душвору каме ваҳмангез метобад. Ин ачиб нест, чунки қисми зиёди Навиштаҷоти асли аз замону фарҳангхое омадааст, ки аз мо хеле фарқ мекунанд. Китоби Муқаддас беш аз 2000 сол пеш аз тарафи зиёда аз 40 наслҳо ва беш аз 40 муаллифони гуногун, ки аз табақаҳои мухталифи ҷамъият буданд, навишта шудааст. Он дар се қитъаи замин Осиё, Африқо ва Аврупо ба се забон ибрий, арабӣ ва юнонӣ навишта шудааст. Барои ҳамин ачиб нест, ки забон ва фарҳанги давраҳои гуногуни Китоби Муқаддас моро каме ба изтироб меоваранд. Ҳатто вақте Исо

дар рӯи замин зиндагӣ мекард, шогирдони Ӯ, ки ҳамроҳаш дар як ҷомеа зиндагӣ менамуданд, маъно ва алоқамандии баъзе оятҳои Навиштаҷотро, ки чандин асрҳо пеш аз замону фарҳанги онҳо навишта шуда буданд, бо душворӣ мефаҳмиданд. Биёед, як мисоли чунин нофаҳмиро ба таври кӯтоҳ дида бароем.

ЧИЗҲОИ НОФАҲМОРО ФАҲМО ГАРДОНДАН

Он рӯз якчанд ҳодисаҳои пурҳаяҷон ва нофаҳмо рӯй дода буданд. Ду шогирд, ки роҳи ёздаҳкилометраи байни Ерусалим ва деҳаи Аммоусро тай карда истода буданд, кӯшиш мекарданд, ки ҳама чизро бифаҳманд. Онҳо фикр мекарданд, ки Исо ҳамчун Масеҳи онҳо омадааст, то ки Исроилро аз зулми румиён халос кунад. Вале, албатта, ин орзуҳо барбод рафтанд, вақте ки румиён Ӯро дастгир ва меҳкӯб карданд.

Дидани он, ки чӣ тавр Масеҳе, ки бояд онҳоро озод мекард, Худашро ба меҳкӯб кардан супурд, ками кам ачиб менамуд. Нақлхое, ки тамоми субҳ дар байни шогирдон гуфта мешуданд, аз ин ҳам ачибтар менамуданд. Занҳое, ки ба сари қабри Исо омаданд, диданд, ки санг як сӯ гелидааст ва ҷасад дар ҷояш нест. Онҳо исбот мекарданд, ки махлуқҳои фариштамонанд ба онҳо хабар доданд, ки Исо аз мурдагон зинда шудааст. Петрус барои санҷидани шаходати онҳо рафт ва тасдиқ кард, ки қабр ҳолӣ аст. Ҳамаи инро чӣ хел бояд фаҳмид?

Ҳангоме ки онҳо рафта, сӯҳбаткунон андеша менамуданд, ба онҳо як ношинос ҳамроҳ шуд. Сӯҳбати онҳоро шунида, Ӯ пурсид: «Шумо дар бораи чӣ гуфтугӯ мекунед?» Клеопус, яке аз ҳамсӯҳбатон, дар ҳайрат монда, хитоб кард: «Шояд ки Ту дар Ерусалим ягона шахсе ҳастӣ, ки дар бораи ин ҳодиса нашунидаӣ». Шахси ношинос ҳайрон шуд: «Қадам ҳодиса?»

Баъд онҳо ба «ҳамроҳи беҳабар»-и худ дар бораи Исо, ҳаёт, марг ва зиндашавии Ӯ нақл карданд. Он гоҳ он ношинос ба онҳо фаҳмонд, ки Навиштаҷот дар бораи ин Одам бо номи Исо, ки Масеҳи ҳақиқӣ аст, чӣ мегӯяд ва онро чӣ хел бояд фаҳмид.

Ба ҷойи меҳостаашон расида, ду дӯст ҳамроҳи худро ба ҳӯроки шом ва шабгузаронӣ даъват карданд. Вақте ки ношинос нонро шикаста, дуои баракат гуфт ва ба онҳо дод, чашму дили онҳо кушода шуд. Ба ҳайрат омада, онҳо дар шахсияти вай Исо, Худованди зиндашудаи худро шинохтанд. Сипас Ё дар пеши назари онҳо нопадид гашт. Онҳо ба якдигар мегуфтанд: «Вақте ки Ё дар роҳ бо мо суҳбат мекарду маъноӣ навиштаҷотро мекушод, диламон аз ҳаяҷон метапид!» (Инҷили Луқа 24:32).

Порчаҳои Навиштаҷоте, ки Исо ба ду шогирди Худ дар роҳи Аммоус иқтибос меовард, барои онҳо нав набуданд. Ин шогирдон борҳо он порчаҳоро мешуниданд, вале ба ҳар ҳол маъноӣ ҳақиқӣ ва муҳимияти онҳоро намефаҳмиданд. Аммо ин дафъа, вақте ки Исо ба онҳо «маъноӣ Навиштаҷотро кушод» ва дилхояшон аз фаҳмиши нав пур шуданд, онҳо муҳимияти он порчаҳоро фаҳмиданд. Магар ҳамаи мо ташнаи айнан ҳамин чиз нестем, ки маъноӣ Каломи Худо ба дараҷае фаҳмо шавад, ки ниёзҳои моро қонеъ гардонад, ҳаёти моро ҳидоят кунад ва барои фаҳмидани он дар амал мусоидат намояд?

Худо меҳоҳад, ки Китоби Ё хангоми тадқиқоти
он, ки чӣ тавр шумо бояд зиндагӣ кунед
ва ба таври фаровон аз зиндагӣ лаззат
баред, саргузашти шахсии шумо гардад.

Саволе ба миён меояд: Чаро Худо ба мо Китобе пур аз ҳикмати ваъдашуда ва фаҳмиши зиндагӣ медиҳад, вале ҳамзамон онро барои фаҳмидан душвор месозад? Агар дар Китоби Муқаддас барои мо ҳақиқати муҳим бошад, чаро дарёфтани он чунон душвор аст? Баъзеҳо фикр мекунам, ки Каломи Худо як рисолаи илоҳиётӣ мебошад, ки барои олимони дин навишта

шудааст. Ва вазифаи онҳо ин аст, ки онро ба мо маъвиза кунанд ва маънояшро фаҳмонанд.

Мушкилии супоридани кори фаҳмондани Навиштаҷот ба ин «мутахассисон» дар он аст, ки мо худамон аз арзиши ҳақиқии мустақилона кашф кардани ганчи ниҳонии он барои худ маҳрум мешавем. Исо гуфт, ки савдогари марворид «ҳангоме ки як марвориди гаронбаҳо меёбад, рафта тамоми молу мулкашро фурухта онро меҳарад!» (Инҷили Матто 13:46). Маънои асли ва алоқамандии ҳақиқати Худо арзиши зиёд дорад ва агар шумо онро худатон кашф кунед, он тамоми дунёро дигаргун месозад. Маҳз барои шумо Худо Китоби Худро аз марворидҳои ҳақиқат лабрез гардонидааст, ки ҳар яки онро шумо дар ҳолати лозимӣ ва дар вақти мувофиқи ҳаёти худ кашф менамоед. Китоби Ў номаи муҳаббате мебошад, ки аз самими дил барои шумо навишта шудааст. Инчунин Ў намеҳадад, ки номаи Ў пурпечӯтоб, душвор ё аз забони дигарон ба шумо бирасад. Дар асл, Ў меҳадад, ки Китоби Ў ҳангоми тадқиқоти он, ки чӣ тавр шумо бояд зиндагӣ кунед ва ба таври фаровон аз зиндагӣ лаззат баред, саргузашти шахсии шумо гардад.

Ман (Шон, писари Ҷош ва ҳаммуалифи ӯ) дар мактаби миёнаи масеҳӣ дарс медихам. Ман меҳостам, ки шогирдони худро бо Китоби Муқаддас ҳамчун бо имконияти фаҳмидани он, ки Худо ба ҳар яки мо шахсан ва ба ҳама чӣ гуфтан меҳадад, шинос намоям. Ман тамоми нома ба Эфесӯсиёноро бе рақамҳои бобоҳо, оятҳо ва сарлавҳаҳо чоп кардам. Павлус онро ҳамчун нома ба калисои Эфсӯс навиштааст ва аниқ аст, ки дар аввал ин нома ба бобоҳо, оятҳо ва сарлавҳаҳо тақсими нашуда буд. Вақте ки ҳамаи ин тақсимодро кӯр кардам, шогирдон тавонистанд, ки ин номаро дар шакле бубинанд, ки ба матни асли наздик аст ва дар бораи сохт ва маънои он хулосаҳои шахсӣ бароранд. Ҳарчанд тақсимои бобоҳо ва оятҳо чанде фоида дорад, онҳо диққати моро ба тафсилот ҷалб мекунанд ва сабабгори он мешаванд, ки мо чизи муҳимро сарфи назар кунем.

Сараввал, ман аз талабагон хошиш намудам, ки тамоми китобро дар як нишаст хонда, ҳеҷ гуна қайдхоро нагузоранд. Ман маслиҳат додам, ки онҳо ба тасвири умумии Нома ба Эфсӯсиён аҳамият диҳанд ва дар ҷузъиётҳо роҳгум назананд. Ин бори аввал буд, ки аксари онҳо аз Китоби Муқаддас як китобро пурра хонанд. Ин машқ тақрибан 20 дақиқа гирифт. Сипас, мо кӯтоҳ фикрҳои асосии Нома ба Эфесӯсиёно муҳокима кардем, масалан, чаро Павлус онро навиштааст ва ба номи кӣ онро фиристодааст. Баъд ман аз онҳо пурсидам, ки китобро аз аввал то охир хонда, онҳо чӣ фаҳмиданд?

Рӯзи дигар мо дарсро аз хондани такрории пурраи Нома ба Эфесӯсиёно сар кардем. Ман ба шогирдон гуфтам, ки диққатро ба чизҳое ҷалб кунанд, ки дар давоми тамоми нома тақрор мешаванд, то ки онҳо тавонанд мавзӯҳои муҳим ва мақсадхоро ҷудо кунанд. Ин дафъа ман ба онҳо имкон додам, ки қайдҳо гузоранд. Пас аз он ман аз онҳо пурсидам, ки ин номаро хонда, онҳо дар бораи калисои Эфесӯс чӣ омӯхтанд. Онҳо чунин мавзӯхоро ба мисли қору амал, файз, бахшидан, маъноӣ фарзанди Худо будан ва дигарро дарёфтанд.

Рӯзи сеюм мо ин номаро бо усули «попкорн» бо овоз хондем: ҳама дар синф бонавбат, аз паси ҳамдигар сеоятӣ мехондем. Баъд ман пурсидам, ки онҳо на ба даруни дил хонда, балки дигаронро гӯш карда, чӣ ёд гирифтанд. Ҳамчунин ман хошиш кардам, ки онҳо дар бораи ақидаҳои васеъ, ки дар сохти матн диданд, нақл кунанд.

Рӯзи чорум мо боз Нома ба Эфесӯсиёно хондем, ин дафъа ҳама дар даруни дил мехонданд. Баъдан, ман талабагонро ба гурӯҳҳо тақсим карда, хошиш намудам, ки тамоми китобро мухтасар нақл кунанд. Рӯзҳои дигар, ман талаб кардам, ки номаро ба бобҳо ва зербобҳо тақсим карда, ба ҳар яки он ном гузоранд. Талабагон дар ҳайрат буданд, ки ба воситаи чунин равиши оддӣ онҳо ҷуқурии ғайриоддӣ ва маъноро ҳатто дар як ояи хурд ёфта тавонистанд. Инчунин ба сари онҳо фаҳмиши он омад, ки ин

дурдонаҳои ҳақиқат ба ҳаёти шахсии онҳо дахл доранд. (Дар охири китоб, дар қисми «Маводҳои иловагӣ» шумо метавонед бубинед, ки шогирдони ман кадом чизхоро баровардаанд.)

Дар ин китоб мо мехоҳем ба шумо усулҳои оддиро пешниҳод намоем, ки ҳикояҳо ва масалҳои Навиштаҷот ва он чизеро, ки Худо ба мо дар Каломи Худ мегӯяд, равшану фаҳмо мегардонанд. Аммо, ба ғайр аз ин, мо мехоҳем, ки шумо аз омӯзиши оддии Навиштаҷот берун рафта, дурдонаҳои ҳақиқатро кашф кунед, то ки шумо шахсан Китоби Муқаддасро таҷриба кунед. Ибораи «таҷриба кардан»-ро истифода бурда, мо кашфи маънои ниҳони ҳақиқатҳои Худоро дар назар дорем, то ки онҳо бо зиндагии шумо дар амал ҳамоханг гарданд. Китоби Муқаддас зинда ва амалкунанда аст ва мақсади суҳанонаш ин аст, ки шуморо аз фаросати парҳезгорона, ҳикмат, маъно, иҷрошавӣ ва хурсандӣ пур намоянд. Ва ҳамаи ин кашфиёти тағйирдиҳанда амали Рӯҳи Худо мебошанд.

БО РӯҲИ ҲАҚИҚАТ РАВШАНШУДА

Павлус мегӯяд: «... Андешаҳои Худоро низ танҳо Рӯҳи Худо медонад. Лекин мо на рӯҳи ин ҷаҳонро, балки Рӯҳеро қабул кардаем, ки аз Худост, то он чиро, ки Худо ба мо ато додааст, бидонем» (1 Ном ба Қуринтиён 2:11–12*). Исо дигар дар ин ҷо ҷисман ҳузур надорад, то ки ба мо Навиштаҷотро фаҳмонад, ҷунон ки Ё дар роҳ ба Аммоус ба шогирдони Худ мефаҳмонд, лекин Ё ба мо Рӯҳулқуддусро дод, ки метавонад ҳамон вазифаро иҷро кунад. Ба мо ҷунин ёри на барои он лозим аст, ки Китоби Муқаддас як китоби пур аз муаммоҳост, балки аз он хотир, ки ҷунон ки Павлус гуфтааст, танҳо Худо метавонад ақли маҳдуди моро бо ҳикмати беохири Худ пур намояд. Агар моро шахсияти мӯъҷизаосои Рӯҳулқуддус ҳидоят накунад, мо дар Каломи Худо роҳгум мезанем ва маънои тағйирдиҳанда ва муҳимияти онро дар ҳаёти худ аз даст медиҳем.

* © Библия Онлайн, 2003–2025. <https://only.bible/bible/rst66/1co-2.11-12/>

Ҳарчанд дуруст аст, ки Рӯҳулқуддус ҳамроҳи мост, то фикру дилҳои моро барои дониستاني хости Ё кушояд, фаҳмидани хости Ё ба дараҷае осон нест, ки мо «Худоё ба ман бигӯ ва ман мефаҳмам» гӯему дарҳол ҳамаашро фаҳмам. Ин роҳи хатои фаҳмиши ҳақиқати Худо мебошад, ки моро ба оқибатҳои фоҷианок ҳоҳад бурд ва аллакай бурда истодааст. Мо бояд ҳақиқатҳои Каломи Худоро омӯзем ва кашф намоем. Агар Рӯҳулқуддус ягона роҳбаладе мебуд, ки моро ба сӯйи ҳақиқат мебарад, он гоҳ ба мо Китоби Муқаддас, инчунин шарҳдиҳандагони болаёқати Калом, шарҳҳо, тарҷумаҳои зиёд, барномаҳои библиявӣ ва китобҳои ба ин монанд лозим намеомад.

Аз бисёр ҷиҳатҳо Рӯҳулқуддус шарҳи махсусро дорад ва ин шарҳ Каломи Худост. Ин маъно дорад, ки Рӯҳулқуддус ҳеҷ гоҳ моро ба фикр ё сухане водор намекунад, ки зидди Калом бошад. Ҳамин тавр, ҳар чӣ зиёд мо Навиштаҷотро омӯзем, ҳамон қадар зиёдтар Рӯҳулқуддус метавонад маънои онро ба мо кушояд ва имкон диҳад, ки ҳақиқати Ёро дар ҳаёти худ таҷриба кунем. Вале, агар мо кӯшиш накунем, ки бо роҳи санҷидашудаи шарҳи маънои Китоби Муқаддас биравем, пас барои таълимотҳои дурӯғ осебпазир мешавем.

Беҳуда Павлус моро ба он даъват намекунад, ки «Аз таҳти дил хизмат кун... ҳамчун коргаре, ки... каломи ростиро дуруст мавъиза мекунад» (2 Нома ба Тимотиус 2:15). Муаллимони дурӯғ вучуд доранд ва душман намеҳаҳад, ки шумо Китоби Худоро фаҳмед ва маънои тағйирдиҳанда ва максадеро, ки барои ҳаёти шумо дорад, бубинед. Павлус калисои Қуринтусро дар бораи муаллимони дурӯғ огоҳ мекард, ки онҳо «худо фириристодагони Масеҳ вонамуд мекунанд. Ҷойи тааҷҷуб нест, чунки шайтон ҳам худро фариштаи нур вонамуд мекунад» (2 Нома ба Қуринтиён 11:13–14). Барои ҳамин дар давоми тамоми ин китоб мо мефаҳмонем, ки чӣ тавр асбобу усулҳои санҷидашударо истифода бояд бурд, то ки «каломи ҳақиқатро дуруст расонем».

ИСТИФОДАБАРӢ ДАР ИЛОВА БО ТАҶРИБА

Оё Китоби Муқаддас дар ҳақиқат як китоби пурасрор ва барои фаҳмидан душвор аст? Дар асл, он асроромез аст, чунки ақл, дил ва роҳҳои Худоро мекушояд. Лекин Каломи Худоро фаҳмидан душвор нест, агар бидонем, ки чӣ тавр баъзе асбобҳои асосиро барои фаҳмидани маънои он истифода барем.

30 сол пеш ман (Ҷош) китоберо навиштам ба номи «*Дастур барои фаҳмидани Китоби Муқаддас*». Дар он усули омӯзиши шахсии ман барои кашф кардани ҳақиқатҳои Каломи Худо баён шуда буд. Ин китоб қисман аз он асар гирифта шудааст. Аммо дар 30 соли охир дар ҳаёти ман бисёр чизҳо рӯй додаанд. Аз ҳама чизи муҳимтарин он аст, ки ман бо занам Дотти оила барпо кардем. Мо бо шавқу шодӣ мушоҳида мекардем, ки чӣ хел ҳар як фарзанди мо шахси калонсоли худотарс мешавад. Ҳама фарзандон аллакай аз хона баромада, оилаҳои худро барпо намуданд. Баъзеи онҳо ба мо ҳатто ҳиссиёти пурҳаяҷони тарбияи наберагонро бахшидаанд. Ғайр аз ин, ман хушхолам, ки дар як саф бо писарам Шон хизмат мекунам, оиди мавзӯҳои гуногун сӯҳбат менамоем ва яқоя китоб менависем.

Аз он даме, ки ман асари худро оиди фаҳмиши Китоби Муқаддас навиштам, ман пай бурдам, ки чӣ қадар Каломи Худо ҳоло барои ҳаёти ман, хусусан дар зиндагии оилавӣ муҳим аст. Имкон диҳед, ки фикрамро фаҳмонам.

Ман ҳама вақт фикр мекардам, ки дар ҳаёти худ дар амал истифода бурдани ҳақиқатҳои Китоби Муқаддас лозим аст. Ва ин истифодабарӣ аз он иборат аст, ки ҳақиқати Китоби Муқаддасро қабул кунед ва ҳаёти худро ба он мувофиқ гардонед. Масалан, ман метавонам донам ва дар дили худ бовар кунам, ки Каломи Худо таълим медиҳад, ки дигаронро бубахшем. Лекин истифодабарии ин ҳақиқат дар он аст, ки ман одамонеро, ки маро меранҷонанд, воқеан ҳам бахшам.

Дар амал истифода бурдани ҳақиқати Китоби Муқаддас қисми калидии рушди рӯҳонӣ мебошад, вале ғайр аз

истифодабарӣ мо бояд як қадами дигар пеш равам — *Каломӣ Худоро барои худ таҷрибаи воқеӣ гардонем*. Мо бояд донем, ки чӣ тавр дар муносибатҳои мо бо Худо ва дигар одамон аз рӯи Навиштаҷот зиндагӣ кунем. Дуруст аст, ки мо бояд ҳақиқатҳои Худоро татбиқ кунем ва одамони нек, ғамхори дигарон, ростқавл, вафодор, покдоман, дилсӯз, фурутану пуртоқат бошем, дигаронро бубахшем ва ғайра. Лекин Худо меҳодад, ки мо ҳам тавонем ҳақиқати Ёро қабул кунем ва онро ба дигарон бидиҳем. Ё меҳодад, ки мо айнан чунин чизхоро ба мисли қабул намудан (Нома ба Румиён 15:7), насихат ва рӯҳбаландӣ (1 Нома ба Тасолуникиён 5:11), дастгирӣ (Нома ба Ғалотиён 6:2), ҳурмат (1 Номаи Петрус 2:17), писанд будан (Нома ба Румиён 14:18), хурсандӣ (Нома ба Румиён 12:15а), тасалли (2 Нома ба Қуринтиён 1:3–4) ва ғайраро аз сари худ гузаронем. Худо меҳодад, ки мо ҳақиқати Ёро дар ҳаёти худ дар амал истифода барем ва ҳамчунин онро дар ҳамроҳи бо Ё ва дигар одамон аз сар гузаронем. Имкон диҳед, ки бо як мисол фикрамро баён кунам.

Якчанд сол пеш Доттӣ аз маҷлиси мактаб хеле ғамгин омад, чунки шунида буд, ки чӣ тавр модари касе дар бораи яке аз фарзандонамон чизе гуфтааст. Дар гузашта, вақте ки ӯ чунин чизхоро ба ман нақл мекард, ман вазъиятро баҳо меодаму ягон ҷавоби библиявӣ ёфта меодам, ба мисли: «Азизам, бигзор ин туро ғамгин накунад. Нисбат ба одамон пуртоқат бош ва кӯшиш кун аз онҳо наранҷӣ ва хафа нашавӣ». Дар асл, дар чунин ҳолат ман метавонистам ба вай суҳанони Петрусро иқтибос оварам, ки чунин мегӯяд: «Бар ивази бадӣ бадӣ накунад ва бар ивази дашном (вақте ки дар бораи шумо ё фарзандонатон бадгӯӣ мекунад) дашном надихед, балки ба онҳо дуои нек диҳед. Зеро Худо шуморо даъват кардааст, ки баракати Ёро мерос гиред» (1 номаи Петрус 3:9).

Ба Доттӣ касе лозим буд, ки метавонист ҳамроҳи
ӯ ҳақиқатро аз Нома ба Румиён 12:15 «Бо онҳое,
ки хушхол ҳастанд, хурсандӣ кунед ва бо онҳое,
ки гиря мекунанд, гиря кунед» таҷриба кунад.

Дар дигар ҳолатҳо ман ба илоҳиёт рӯ оварда, ақидаҳои библиявиро ба мисли ин меовардам: «Ман аз онҳо қасос гирифта, ҷазо медиҳам» ё «Зеро рӯзи ҳалокати онҳо наздик аст. Шикасти онҳо ба зудӣ меояд» (Китоби Такрори Шариат 32:35). Агар Доттӣ дар имон ба Худо чун ба Шахсе мустаҳкам шуда метавонист, ки он волидайнӣ беадолату танқидкунандаро доварӣ мекунад, ӯ, бешубҳа, худро беҳтар ҳис мекард. Дар охир, ба Худо писанд мебуд, агар ӯ ин ҳақиқатро дар ҳаёташ ба амал меовард.

Лекин дар ин вазъият ман дидам, ки Доттӣ азоб мекашид ва ба ӯ лозим буд, ки бо порчае аз Навиштаҷот рӯҳбаланд шавад. Дар он ҳолат ба вай даркор набуд, ки дар бораи кӣ будани Худо шунавад ё чӣ тавр ин ҳақиқатро дар ҳаёташ бояд иҷро намояд. Ба вай касе лозим буд, ки метавонист ҳамроҳи ӯ ҳақиқатро аз Нома ба Румиён 12:15 «Бо онҳое, ки хушхол ҳастанд, хурсандӣ кунед ва бо онҳое, ки гиря мекунанд, гиря кунед» таҷриба кунад.

Барои ҳамин ман фақат ўро ба оғуш гирифтаму гуфтам: «Азизам, ман афсӯс меҳўрам, ки ту ин гапҳоро шунидӣ, дилам ба ту месўзад». Бо ҳамин тамом — на илоҳиёт, на ину на он. На ягон нақшаи мубориза бо бадӣ, фақат дилсўзии самимӣ ва фаҳмиши дарди ӯ. Ва ачибаш он аст, ки ин фоида кард. Доттӣ ҳис кард, ки ташвишҳои ўро фаҳмиданд, вайро рӯҳбаланд карданд ва дар он ҳолат барои вай фақат ҳамин чиз лозим буд. Баъд аз чанд рӯз вай аз ман пурсид, ки чӣ хел ӯ бояд ба он танқидҳо дар бораи фарзанди мо ҷавоб диҳад? Он гоҳ вай мутеъона нақшаи маро оиди «амалигардонии» ҳақиқатҳои библиявӣ қабул кард.

Дар давоми солҳои зиёд Худо ман (Шон) ва падарамро на танҳо дар омӯзиш ва иҷро кардани ҳақиқатҳои библиявӣ дар ҳаётамон роҳнамоӣ мекард, балки ҳамчунин ба он ҳидоят менамуд, ки дар яқоягӣ ҳақиқати Ёро таҷриба намуда, Худо ва одамони атрофамонро бештар дӯст дорем. Ҳамон рӯз, модарам, вақте ки ӯ бо падарам як ҳақиқати оддӣ, лекин амиқи Китоби Худоро таҷриба кард, худро дӯстдошта ҳис кард. Падарам низ аз «Худои ҳама гуна тасаллӣ» ҳисси амиқи муҳаббат ва маъниро ҳис кард, ки Ё ба фарзандонаш, ки ҳақиқати Каломашро таҷриба мекунад бо табассум нигоҳ мекунад (Ниг. ба 2 Нома ба Қуринтиён 1:3–7).

Ба шарофати таъсири падарам дар ман шавқи зиёде пайдо шуд, ки тадқиқотчи Каломи Худо шавам. Ман мехостам донам, ки дар он чӣ навишта шудааст ва он чӣ маъно дорад. Вале як баракати аз ин ҳам калонтар барои ман он аст, ки ман мушарафи он гаштам, ки намунаи зиндаи падару модарамро, ки рӯз ба рӯз ҳақиқати Худоро дар пеши назари ману хоҳаронам аз сар мегузаронанд, мушоҳида намоям. Онҳо ҳеҷ гоҳ шахсони комил набуданд, ба мисли ҳамаи мо, вале онҳо намунаи ҳаққонии волидайн буданд, ки Худо, якдигар ва фарзандони худро дӯст медоштанд. Ва бароям фаҳри бузург аст, ки ҳамроҳи падарам ҳаммуалифи ин китоб шуда, нақл кунам, ки чӣ тавр мо якҷо Китоби Муқаддасро на танҳо меомӯзем, балки дар ҳаёти худ ҳамагӯза таҷриба мекунем.

Дар қисми аввали ин китоб мо шуморо бо усулҳои гуногуни таҷриба кардани ҳақиқати Худо шинос мекунем, ки ба ҳаёти шумо алоқамандӣ дорад. Мо ба шумо мақсади Навиштаҷотро, ки аксаран фаромӯш мешавад, хотиррасон мекунем: чӣ гуна Калом чашмони дили моро мекушояд; роҳҳои таҷриба кардани Навиштаҷот бо Исо ва дигар одамон; чӣ хел ба матн ва ба дили

худ саволи дуруст ва мувофиқро диҳем. Мо мисолҳои ҳаёти шахсии худро хоҳем овард, то равшан нишон диҳем, ки чӣ тавр Худо моро таълим дод, ки Ё ва роҳҳои Ёро дар таҷрибаи шахсӣ ва аз аз наздик омӯзем.

Бисёре аз усулҳои таҷрибавӣ, ки мо дар ин ҷо гуфта мегузарем, аз ҷониби дӯсти мо доктор Дэвид Фергюсон ва хизмати онлайни ӯ, Шабаккаи Фармони Бузург (<https://www.greatcommandment.net/>) таъсири зиёд дорад. Довуд қисми зиёди ҳаёти худро барои кӯмак кардан ва рӯҳбаланд кардани мо дар хизмати масеҳӣ сарф кардааст ва диққати худро ба он равона кард, то ки паёми Китоби Муқаддас дар муносибатҳои мо бо Худо ва ҳамдигар татбиқ карда шавад. Мо аз Довуд барои фаҳмиш ва кӯмакаш хеле миннатдорем ва мехоҳем саҳми ӯро дар ин кор эътироф кунем. Дар ҳақиқат, бисёре аз шарҳҳои ин қисми аввал аз семинари омӯзишии «Асосҳои муносибатҳо»-и Дэвид гирифта шудаанд ва дар дастури омӯзишӣ бо ҳамон ном нашр шудаанд.

Дар қисми дуюм мо усулҳоеро барои тадқиқоти чуқуртари Навиштаҷоти Муқаддас пешниҳод мекунем. Дар ин ҷо ба шумо лозим меояд, ки порчаҳои Навиштаҷотро тадқиқ намоеду он ҳақиқатҳоро шахсан таҷриба кунед. Мо тарзи шарҳдиҳии маънои тахминшудаи Навиштаҷотро аз назар мегузаронем ва усулҳоеро, ки барои кашф кардани маънои он лозиманд, фаҳмонда медиҳем. Мо саволҳоеро дида мебароем, ки ба порчаи библиявӣ барои дидани расми умумии Навиштаҷот ва ҷойи шумо дар он лозим аст, бояд дода шаванд. Мо ҳамчунин машқҳоеро пешниҳод мекунем, ки барои фаҳмидани чизҳои нофаҳмо ёрӣ медиҳанд.

Омӯзиши Каломи Худо хеле муҳим аст. Ин раванди ҷустуҷӯӣ ганҷҳои пинҳоншудаест, ки Худо мехоҳад, ки мо онҳоро ёбем. Лекин аз ҳама муҳимаш он аст, ки омӯзиш шуморо ба роҳи муҳаббату чуқуртар ва вафодорӣ зиёдтар ба Муаллифи Китоб — ба Худи Худо равона месозад. Зинда бод тадқиқот!

ҚИСМИ ЯКУМ

РОХХОИ
ТАҶРИБА
КАРДАНИ
КИТОБИ
МУҚАДДАС

МАҚСАДИ ФАРОМЎШШУДАИ НАВИШТАҶОТ

Гӯши онҳоро садои шохкарнай зад. Замин меларзид. Аз кӯҳ дуде мебаромад, гӯё ин таркиши вулқон бошад. Ҳамин дам овози гулдуроскунандае садо дод — ин овози Худо буд.

Ҳамин тарв лаҳзаи хотирмоне дар таърихи башар расид. Аз замоне, ки Худо бо одамони аввалин дар боғи Адам сӯхбат мекард, ин бори якум буд, ки Ё ба халқи Худ бо овози шунаво гап зад. Он замон, ки зиёдтар аз се ҳазор сол пеш буд, Ё кори бештаре аз он кард, ки бо халқи Исроил аз болои кӯҳи Сино сухан гуфт. Худо шахсан «ба ӯ ду лавҳасанги аҳду паймонро дод, ки дар рӯи онҳо Худо бо ангушташ навишта буд» (Китоби Хуруҷ 31:18). Мусо боз гуфт: «Гузаштаре пеш аз таваллуди худ, аз замоне ки Худо инсонро дар рӯи замин офарид, чустуҷӯ кунед. Дар тамоми рӯи замин чустуҷӯ кунед, ки оё ба монанди ин воқеаҳо ягон чизи бузурге рӯй дода буд? Ё мисли ин касе чизе шунидааст?» (Китоби Такрори Шарият 4:32).

Худои пурқудрати олам чунон баланд гап зад, ки ҳама шунаванд ва баъд шахсан суханони Худро барои хондани ҳама навишта дод. Чаро? Чаро муҳим буд, ки Ё Худро бо чунин роҳи намоён нишон диҳад? Аён аст, ки барои Ё лозим буд, ки Ӯро аниқу равшан бифаҳманд ва чунон муҳим буд, ки Ё пайғоми Худро шахсан бирасонд. Вале мақсади эълон кардан ва навиштани он суханон дар чӣ буд?

МАҚСАДИ КИТОБИ МУҚАДДАС ЧӢ АСТ?

Воқеият чунин аст, ки Офаридгори ҷовид ва пурқудрати олам вақт ҷудо карда, шахсан як гурӯҳ ҳуҷҷатҳоро навиштаасту навиштани онро назорат кардааст ва онҳоро шахсан ба шумо ва ба ҳамаи мо равона кардааст. Ва ҳар боре, ки Худо аз рӯзи абадии Худ баромада, ягон чиз менависад, ин як кори муҳиму бузург аст. Пас Ӯ чӣ меҳаҳад, ки мо донем ва ҷаро меҳаҳад, ки мо он чизро донем? Ин хеле муҳим аст, чунки, агар мо мақсади суҳанони Худро нафаҳмем, мо метавонем аз маънӯву аҳамияти Навиштаҷот барои зиндагии мо беҳабар монем.

Баъзеҳо мегӯянд, ки Китоби Муқаддас ин як маълумотномаи дини масеҳӣ аст. Мақсади он пешниҳод кардани як зумра қоидаву таълимот аст, ки асоси он дин мебошад. Дигарон мегӯянд, ки он роҳ ба сӯи бихиштро нишон медиҳад ва харитае медиҳад, ки ба осмон роҳнамоӣ мекунад. Вале ҳақиқат чунин аст, ки одамони зиёд пурра ҷавоб дода наметавонанд, ки ҷаро Худо ба мо Китоби Худро дод, кадом ҳикояро он нақл мекунад ва ин ҳикоя ба мо чӣ дахл дорад. Хуб, ки ҳуди Навиштаҷот ба мо ин ҷавобро медиҳад.

Мақсади таълимотӣ

Онҳо хеле гаранг шуда буданд. Фарисиён ва саддуқиён, олимони ҳуқуқи динӣ, одат накарда буданд, ки касе онҳоро ба майдон талаб кунад. Вале кор ба он дараҷае расида буд, ки Ӯ аз ҳамаашон шӯҳратмандтар шуд ва инчунин ин устоди ҷавон пайравони зиёд дошт. Барои ҳамин фарисиёну саддуқиён хошанд, ки Ӯро ба гуфтани ягон чизе маҷбур кунанд, ки Ӯро дар пеши ҳама шарманда кунад ва бо ҳамин Ӯро ба дом гирифтадор кунанд.

Каломи Худо ... ба мо ҳақиқатҳои
оқилона медихад, ки мо онҳоро бо ақли
худ фаҳмида метавонем. Ин ҳақиқатҳо
этиқодҳои таълимотӣ мебошанд, ки
илоҳиётшиносии моро ташкил медиханд.

Саддуқиён ба Ё саволи илоҳиётӣ дар бораи зиндашавӣ доданд, ки онҳо ба он бовар намекарданд. Исо ҷавоб дод: «Дар бораи зиндашавии мурдагон бошад, магар гуфтаҳои Худоро боре ҳам нахондаед, ки гуфтааст: „Ман Худои Иброҳиму Исҳоқу Яъқуб ҳастам“. Ё на Худои мурдагон, балки Худои зиндагон аст» (Инҷили Матто 22:31–32).

Дар ин ҳолат Исо Китоби Хуруҷ 3:6-ро бо мақсади муайян иқтибос овард. Ё меҳост нишон диҳад, ки Каломи Худо ба мо хабар медихад, ки ба чӣ бовар кунем ва дар ин ҳолат, дар бобати зиндашавии мурдагон ба чӣ бовар кардан лозим аст. Мисоли дигар: Дар Аҳди Нав моро таълим медиханд — онҳое, ки бовар доранд, ки Исо ин Масеҳ асту Писари Худост ва ба Ё имон доранд, ҳаёти абадӣ хоҳанд дошт. Исо гуфт: «Ман Ҳамоне ҳастам, ки мурдагонро зинда мекунад ва ҳаёт мебахшад! Касе ки ба Ман имон дорад, бимирад ҳам, зинда мешавад» (Инҷили Юҳанно 11:25). Оятҳои Навиштаҷот, ки ба ин монанд ҳастанд, ба мо хабар медиханд, ки ба чӣ мо бояд бовар кунем. Онҳо барои муайян кардани таълимоти дуруст барои мо чизи обрӯманду эътиборнок ҳастанд. Ин порчаҳо нишон медиханд, ки *Каломи Худо мақсади таълимотӣ дорад*. Он ба мо ҳақиқатҳои оқилона медихад, ки мо онҳоро бо ақли худ фаҳмида метавонем. Ин ҳақиқатҳо этиқодҳои таълимотӣ мебошанд, ки илоҳиётшиносии моро ташкил медиханд.

Бисёр одамон аз фикри тадқиқот кардани илоҳиётшиносӣ даст мекашанд. Ба ҳар ҳол илоҳиётшиносӣ дар асл Худошиносӣ мебошад. Ҳамин тавр ҳамаи мо ба як дараҷае «илоҳиётшинос»

ҳастем. Ҳамаи мо дар бораи Кӣ будани Худо тасаввурот дорем, вале мо дар бораи ин ба мисли як дониши «илоҳиётӣ» кам фикр мекунем. Яке аз мақсадҳои Навиштаҷот возеҳан илоҳиётӣ аст — кушода нишон додани Худо ба тавре, ки Ў дар асл мебошад. Ў меҳаҳад, ки мо донем, ки Ў чӣ гуна аст, роҳҳои Ў аз мо чӣ фарқ доранд ва фарқи назари Ў ба зиндагӣ нисбат ба назари мо чӣ хел аст.

Мушкилӣ дар он аст, ки шумораи зиёд ва доимо калоншавандаи калонсолон ва махсусан ҷавонон дар замони мо аз рӯйи илоҳиётшиносӣ бесавод мемонанд. Стивен Протеро дар китобаш «*Саводи динӣ: Ҳар амрикоӣ чиро бояд донанд чиро не*» менависад, ки Китоби Муқаддас моро насихат мекунад, ки «„Навиштаҷотро тадқиқот кунем“... вале тадқиқотҳо хеле кам гузаронида мешаванд ва кашфиётҳо аз он ҳам камтаранд». «Ў мегӯяд, ки аз нисф камтари амрикоӣҳо, масалан, метавонанд номи китоби яқуми Китоби Муқаддасро бигӯянд ва зиёда аз 10 ҷойҳои онҳо чунин меҳисобанд, ки Жанна д'Арк зани пайғамбар Нӯҳ буд».¹

Мутобиқи тадқиқоти нави «Barna Group» одамони бисёр фикр мекунанд, ки иди Наҷот (Пасха) иди динӣ аст, аммо шумораи кам онро бо зиндашавии Масеҳ алоқаманд месозанд. Ин натиҷаҳо нишон медиҳанд, ки шумораи зиёдшудаистода ба он мӯътақиданд, ки Рӯҳулқудс на шахсияти сеюми Сегона, балки як рамзи ҳузури Худо аст. Ва танҳо як шумораи ками калонсолон бовар доранд, ки имони онҳо бояд бо ҳамаи ҷиҳатҳои мавҷудияти онҳо алоқаманд бошад. Ба ибораи дигар, одамони зиёд фикр намекунанд, ки имонашон ба Худо бояд маркази зиндагии онҳо бошад.²

Таълимот муҳим аст. Масалан, вақте ки мо мефаҳмем, ки Навиштаҷот дар бораи Худо чӣ мегӯяд, мо дар асл мефаҳмем, ки Худо дар бораи мо чӣ мегӯяд. Ҳангоме ки мо ба ҳаёт бо ҷашмони Худо назар мекунем, мо он чиро, ки ҷаҳонбинии библиявӣ меноманд, ба даст меорем, яъне назари дуруст

ба воқеият, ки ба мо оид ба пайдо шудани олам, кӣ будани мо, чӣ тавр фарқ кардани ростӣ аз дурӯғ, некӣ аз бадӣ ва ғайра, ҷавобҳои ҳақиқӣ медиҳад. Ин ҳақиқатҳои таълимоти Навиштаҷот ба мисли сарҳадҳои амал мекунанд, ки моро дар ҷаҳорҷӯбаи эътиқодҳои дуруст нигоҳ медоранд, то ки мо ҳаётро аз нуқтаи назари Худо бинем.

Яке аз калидҳои муваффақияти калисои аввалин дар паҳн кардани имон аз як насл ба насли дигар дар ифодаи дақиқи таълимот буд. Масеҳиён ба фарзандони худ ҳақиқатҳои калидиرو дар бораи вучудияти Худо, Навиштаҷот, гуноҳи аввалин, кафорати Масеҳ, сафедшавӣ бо имон, ҳаёти дигаргуншуда, зиндашавии Масеҳ, Сегона, калисо, Подшоҳии Худо ва дуюм бор омадани Масеҳ таълим медоданд. Бо таълимоти эътиқоди Никея, ки дар соли 325 мелодӣ аз тарафи сесад роҳбари калисо бо мақсади дақиқан муайян кардани имон ва эътиқоди масеҳӣ барпо шуда буд, шинос шавед. Шумо мебинед, ки дар он ҷо 12 ҳақиқате, ки мо нав номбар кардем, гуфта шудааст. (Эътирофи пурраи имонро дар охири ин боб дида метавонед.) Ин ҳақиқатҳои таълимотӣ ба пайравони Масеҳ имкон медоданд, ки имони ҳақиқиро аз таълимотҳои дурӯғин ва шохаҳои динии дигар фарқ кунанд. Онҳо моро пурра мӯътақид месозанд, ки Худо ба ростӣ «ҳақиқати тағйирнопазири Худо барои ҳамеша ба халқи муқаддаси Худ додааст» (Нома ба Яҳудо 1:3) ва инчунин дастуроти аниқ додааст, ки мо ба чӣ бояд бовар кунем.

Таълимоти равону фаҳмои библиявӣ боз ба ғоидаи калисои аввал ва ҳамчунин ба мо як хизмати дигаре мекунад — моро дар ягонагӣ муттаҳид месозад. Фиристода Павлус калисоро дар Қуллас даъват мекард, ки «аз ҳама муҳимаш якдигарро дӯст доред, чунки муҳаббат ҳамаро комилан муттаҳид нигоҳ медорад» (Нома ба Қулласиён 3:14). Баъдан ӯ фаҳмонд, ки шартӣ ягонагӣ дар он аст, ки «ичозат диҳед, ки суханони Масеҳ ҳаёти шуморо пурра фаро гирад. Бо ақлу хиради олии якдигарро насихат кунед...» (Нома ба Қулласиён 3:16). Каломи Худоро

қисми марказии ҳаёт ва парастии худ гардонда, мо ба ҷамоати имондорони Худо ягонагиро ворид месозем.

Дар хотир доштан муҳим аст, ки маҳз Худо ва ҳақиқати Ӯ ягонагӣ медиҳанд. Ӯ ҳамонест, ки моро якҷо пайваст мекунад ва агар мо ба Худо ва ҳақиқати Ӯ пайравӣ накунем, ягонагии ҳақиқиро таҷриба карда наметавонем. Ба ҳамин хотир Исо гуфтааст: «Аз пайғамбарони бардурӯғ эҳтиёт шавед, онҳо ба назди шумо дар намуди гӯсфандон меоянд, аммо дар ботин онҳо гургони даранда ҳастанд» (Инчили Матто 7:15). Ҳамин тавр, аз таълимоти дурӯғин даст кашидан ва аз таълимоти бидъаткорона дурӣ ҷӯстан ин шикастани ягонагӣ нест, дар асл ин ҳамон тарзи амал аст, ки ягонагии калисоро таъмин мекунад.

Донишони таълимоти Навиштаҷот на танҳо ягонагии халқи Худоро нигоҳ медорад, балки арзишҳои моро ҳам муайян мегардонад. Китоби Муқаддас моро таълим медиҳад, ки нисбат ба Худо ва ҷаҳони атрофи мо ба чӣ бовар кунем ва ин боварӣ арзишҳоеро муайян мекунад, ки мо бояд дар зиндагии худ ба онҳо пайравӣ кунем. Эътиқодҳои мо он чиро ташаккул медиҳанд, ки бароямон муҳиму арзишнок ҳастанд. Агар дар мо дар асоси Навиштаҷот дар бораи Худо, ҳуди мо ва ҳаёт эътиқодҳои дуруст ташаккул ёфта бошанд, пас мо соҳиби арзишҳои библиявӣ хоҳем дошт.

Масалан, агар одам фикр кунад, ки дуздидан кори бад аст, албатта ӯ арзиши моли шахсиро қабул дорад. Агар одам эътиқод дорад, ки куштор мумкин нест, ӯ табиатан арзиши муқаддас доштани ҳаёти одамро қабул дорад. Чизе, ки ба он бовар дорем, асоси сохти арзишҳои мо мегардад. Ҳамин тавр, яке аз мақсадҳои Қаломи Худо дар он аст, ки ба мо эътиқодҳои дуруст таълим диҳад, то ки мо сохти арзишҳои библиявиро қабул кунем.

Мақсади рафтор

Фарисиён соҳиби шариат буданд. Ба фикри онҳо Навиштаҷот дорои рӯйхати он аст, ки кадом корҳо мумкин ҳастанду, кадомаш мумкин нест. Боре, онҳо хоҳанд Исро бо саволе дар бораи андоз ба дом бикашанд:

— Оё ба қайсар андоз додан дуруст аст ё не?

Исо ҷавоб дод:

— Ба ман тангаеро, ки бо он андоз месупоранд, нишон диҳед.

Вақте ки ба Ӯ тангаи румиро доданд, Ӯ пурсид:

— Дар он сурати кӣ аст?

Онҳо ҷавоб доданд: Сурати қайсар.

Ӯ гуфт: пас, чизе, ки аз қайсар аст, ба қайсар бидиҳед, вале чизе аз он Худо аст, ба Худо!

(нақл дар асоси Инчили Матто 22:17–21).

Фарисиён саволеро доданд, ки заминаи сиёсӣ дошт. Лекин Исо таълимоти библиявиро оид ба муносибатҳои мо бо ҳукуматдорон тасдиқ карду халос: мо бояд ба онҳое итоат кунем, ки нисбат ба онҳо ӯҳдадорем, ки итоат намоем. Китоби Муқаддас аз чунин таълимот дар шакли қонун, фармон ва дастурот барои ҳаёт пур мебошад. Ана барои чӣ мо гуфта метавонем, ки *Қаломи Худо дорои мақсади рафтор аст*. Вақте ки Китоби Муқаддас мегӯяд: «Бо роҳи муайян рафтор кун», «Ба ҷойҳои муайян нарав», «Аз қорҳои муайян худдорӣ

кун», «Ба таври муайян андеша намо», ҳамаи ин насихатҳо дар бораи тарзи дурусти зиндагӣ мебошад.

Қонунҳо ва насихатҳои Худо ҳамчун сарҳад амал менамоянд, ки дурустро аз нодуруст ҷудо мекунад ва нишон медиҳад, ки аз рӯйи фармонҳои Худо зиндагӣ кардан ба фоидаи ҳуди мост. Чунон ки Мусо ба халқи Исроил гуфта буд: «...Инчунин талабаш он аст, ки фармонҳои Ӯ ва қонунҳояшро ки имрӯз ман ба шумо барои манфиати худатон медиҳам, риоя кунед» (Китоби Тақрори Шариат 10:13). Итоат кардан ба Қаломи Худо ҳам вақт ба манфиатҳои дарозмуддати мо мувофиқат мекунанд. Итоат моро ба роҳи дурусти зиндагӣ равона менамояд. Сулаймони хирадманд, андеша карда, гуфтааст, ки «Худованд роҳи боинсофиро нигоҳбон аст ва қадамҳои вафодоронашро ҳимоят мекунад. Агар ба ман гӯш диҳӣ, он гоҳ чӣ будани ростӣ, адолат, инсоф ва ҳамаи роҳҳои некро мефаҳмӣ» (Китоби Масалҳо 2:8–9). Эътиқодҳои дуруст арзишҳои моро ташкил медиҳанд, арзишҳои мо бошанд, амалҳои дурустро муайян мекунанд (ба расм ниг.)

Шояд шумо тадқиқотхоеро хондаед, ки нишон медиҳанд, чӣ тавр одамон, хусусан ҷавонон, ки сохти асосии бовариҳои библиявиро надоранд, 2–3 маротиба бештар дуздӣ мекунанд, бераҳм мешаванд, нашъаманд мегарданд, рӯҳафтода шуда, мақсади зиндагиро аз даст медиҳанд. Чаро? Чунки 1) ҳақиқатҳои таълимоти Китоби Муқаддас дар бораи Худо ва роҳҳои Ӯ тасаввуроти дуруст медиҳанд ва 2) Вақте ки мо фикрронии Худоро қабул дорем ва мувофиқи он зиндагӣ мекунем, мо самарани худотарсиро дарав мекунем. Аз тарафи дигар, ҳузур доштани тасаввуроти нодуруст дар бораи Худо ва роҳҳои Ӯ арзишҳои моро вайрон мекунад ва дуруст будани қорҳои моро шубҳанок мегардонад. Натиҷаи табиӣ чунин мешавад, ки мо аз оқибатҳои тарзи ҳаёти нодуруст азоб мекашем. «Ӯ ба некӯкорон ақли расо мебахшаду пуштибони росткорон аст. Худованд роҳи боинсофиро нигоҳбон аст ва қадамҳои вафодоронашро ҳимоят мекунад» (Китоби Масалҳо 2:7–8). Пас, як мақсади дигаре, ки барои чӣ Худо ба мо Каломи Худро дод ин аст, ки мо тавонем аз рӯйи ҳақиқати Ӯ дуруст зиндагӣ кунем. Таълимотҳо ва фармонҳои Навиштаҷот ҳамчун ду деворе амал мекунанд, ки моро дар роҳи росткорӣ хидоят менамоянд.

Оё чизе намерасад?

Павлус ба Тимотиус ба таври равшан мефаҳмонад, ки Худо ба мо Каломи Худро барои мақсади таълимотӣ ва рафтор додааст: «Тамони навиштаҷот аз нафаси Худо баромадааст. Он барои таълимоту сарзаниш, ислоҳ ва барои омӯхтани қори дуруст ғоиданок аст» (2 нома ба Тимотиус 3:16). Калимаи «нафаси Худо» аз юнонӣ ҳамчун «Худо илҳом бахшидааст» тарҷума мешавад. Калимаи «таълимот» дар ин порча калимаи юнониест, ки маънои «таълимот» ва «таълимоти дуруст»-ро дорад. Павлус мегӯяд, ки Худо ба мо Каломашро дод, то ки мо тавонем дуруст бовар кунем.

Павлус инчунин мефаҳмонад, ки Худо ба мо Каломи Худро барои сарзаниш ва ислоҳ додааст. Барои ҳамин мо метавонем гӯем, ки Китоби Муқаддас ин як роҳи ба мо таъсир расондан ва вақте ки хато мекунем, ислоҳ кардану моро ба ҳаёти дуруст баргардондан мебошад.

Ҳамаи ин аз назари Навиштаҷоти Муқаддас дуруст ва ҳаётан муҳим аст. Вале шумо ҳис мекунед, ки дар ин ҷо чизе намерасад? Фарисиён ва роҳбарони динии давраи Исо аксаран ҳамаи ин чизҳоро дуруст мефаҳмиданд, вале Исо нисбат ба онҳо ва диндорашон суханони саҳт гуфта буд. Онҳо дар бораи муҳимияти шариат таълим медоданд ва ҳамаи таълимотҳоро медонистанд. Бо вучуди ин, ба назар мерасад, ки маълумоти оли ва дараҷаҳои илмиашон сабаб шуд, ки дар онҳо ҳавобаландӣ инкишоф гардад. Онҳо бодикқат фармонҳои Навиштаҷотро муайян мекарданд ва итоаткорона ҳар як ҳарфи онро иҷро менамуданд. Бо вучуди ин рафтори шариатпарастонаи онҳо, аз афташ, онҳоро ба айбдоркунӣ водор мекард. Пас, барои фаҳмидани Навиштаҷот ба онҳо чӣ намерасид?

Ҷавоби Исоро ба саволе, ки донишманди ҳуқуқи динӣ дода буд, ба ёд оварем:

«Устод, кадом қонуни шариат дар ҷойи аввал меистад?»

Исо ҷавоб дода гуфт:

«Қонуни аввалин ва муҳимтарин ин аст, ки „Худованд Худои худро бо тамоми дилу ҷон ва бо тамоми ақлу ҳушат дӯст дор“. Дюмаш ҳам монанди он аст: „Дигаронро мисли худ дӯст дор“» (Инҷили Матто 22:36–39).

Оё Исо дар назар дошт, ки Навиштаҷот барои он дода шудааст, ки моро ба муносибатҳои чуқур бо Ҳамоне оварад, ки Онро навиштааст ва баъд бо онҳое, ки дар гирду атрофи мо хистанд?

Дар аввал Исо оятро аз Китоби Такрори Шариат 6:5 иктибос меорад, ки як қисми Шма, дуои харрӯзаи ин роҳбарони динӣ буд: «Худованд Худои мо, Худованди яккаву ягона аст» (Такрори Шариат 6:4). Сипас Ё фармони дӯст доштани Худоро аз боби 6 Такрори Шариат бо фармони дӯст доштани дигарон ба мисли худ аз Китоби Ибодат 19:18 якҷо мекунад.

Исо ба он фарисӣ гуфт, ки фармонҳои аз ҳама бузург ва муҳим дӯст доштани Худо бо тамоми чизи доштаи худ ва дӯст доштани дигарон ба мисли худ мебошанд. Лекин Ё дар ин ҷо наистод. Ё инчунин як изҳороти чуқури дигаре ҳам кард: «Ин ду қонун асоси тамоми шариати Мусо ва гуфтаҳои пайғамбарон аст» (Инҷили Матто 22:40). Аён аст, ки ба назари Ё ҳамаи таълимоти эътиқодӣ ва насихатҳо барои зиндагӣ дар як фармони бузурги дӯст доштани Худо ва якдигар асос меёбанд. Оё Ё дар назар дошт, ки Навиштаҷот барои он дода шудааст, ки моро ба муносибатҳои чуқур бо Ҳамоне оварад, ки Онро навиштааст ва баъд бо онҳое, ки дар гирду атрофи мо ҳастанд? Агар чунин бошад, пас чунин ақида ба он тарзе, ки мо ҳақиқатҳои библиявиро мефаҳмем, таъсири чуқур мерасонд.

Ҳадафи нисбӣ

Фарисиён ва дигар роҳбарони динӣ, аз афташ, мақсадҳои таълимотиву рафтори Навиштаҷотро фаҳмиданд. Вале онҳо фаҳмида натавонистанд, ки бовариҳои дуруст ва рафтори дуруст бо Фармони Бузург алоқамандӣ доранд.

Албатта, Навиштаҷоти ибрий пур аз алоқаҳои байни ҳақиқат ва муносибат буданд, аммо аён аст, ки фарисиён онро ба назар нагирифтанд. Шох Довуд дар Забур мегӯяд: «Зеро меҳру вафои Ту пеши назарам аст ва ман аз рӯйи ростии Ту зиндагӣ кардаам» (Забур 25:3). Баъд ӯ дуо кард: «Эй Худованд, роҳи Худро ба ман таълим деҳ, то ки дар ростии Ту рафтор намоям» (Забур 85:11). Муаллифони Аҳди Қадим ҳақиқатро дар контексти муносибат мефаҳмиданд.

Изҳороти Исо танҳо тарзи фаҳмиши нави бовариҳои таълимотиву итоат, барқарори ҷойи қонунии онҳо дар контексти муносибат буданд, ки мутаассифона, роҳбарони динии замони Ё аз даст дода буданд. Исо эълон мекард, ки *мақсади Каломи Худо сохтани муносибатҳо мебошад*. Ин роҳбарони динӣ натавонистанд фаҳмишу зиндагии дурусти худро дар контексти муносибатҳои дуруст ҷой кунанд. Пас, ин фикру ҳаёти онҳоро хеле қаз кардааст.

Ҳақиқат дар он аст, ки агар мо ба он ҳақиқатҳои таълимӣ аз назари муносибатҳои дуруст нигоҳ накунем, новобаста ба дараҷаҳои илоҳиётии ғирифтамон, наметавонем фикрронии таълимотиамонро дуруст кунем. Мо ҳатто аз рӯи фармонҳои библиявӣ дуруст рафтор қарда наметавонем, агар мувофиқи онҳо дар контексти муносибатҳои дуруст зиндагӣ накунем. Ҳамаи таълимоту фармонҳои библиявӣ чунон ки Исо гуфта буд: «бар ин ду фармон, муносибат бо Худо ва муносибат бо дигар одамон асос ёфтаанд».

Чӣ тавр мақсади Каломи Худо — сохтани муносибатҳо, тарзи хондану омӯختани Навиштаҷот, боварии моро ба ҳақиқатҳои таълимотӣ ва итоати моро ба фармонҳои библиявӣ иваз мекунад? Ин саволест, ки мо дертар дида мебароем.

МУНОСИБАТҲО ҲАМЧУН ТАҲКУРСӢ

Кайҳо пеш аз он, ки аз осмон борон борад, пеш аз он, ки аз болои кӯҳҳо дарёҳо ҷорӣ шаванд, пеш аз он, ки одамону ҳайвонҳо пайдо шаванд, пеш аз офарида шудани офтоб, моҳтобу ситораҳо ва ҳатто пеш аз он, ки фариштаҳо пайдо шаванд... аллакай муносибатҳо вучуд доштанд. Худо ягона шахсе буд, ки вучуд дошт, аммо Ё дар холигӣ ё фазои холи вучуд надошт. Ё дар олаим нобудӣ вучуд надошт. Ё дар танҳои кайҳонӣ азият намекашид. Дар он ҷое, ки Худо буд, ҳаст ва ҳамеша мемонад, дар муносибатҳои комил муҳаббати беохир мавҷуд аст.

Худое, ки се шахсияти Сегонаро ташкил мекунад, ба мо нишон медиҳад, ки муносибатҳои наздик абадан вучуд доштанд. Ё фариштаву одамонро на барои он офарид, ки ба Ё муносибатҳо лозим буданд. Ё аллакай муносибатҳо дошт. Ё муносибатҳо дорад. Падар ҳамеша Писарро беохир дӯст медошт. Писар ҳамеша Падарро беохир дӯст медошт. Рӯхулқуддус ҳамеша Падару Писарро беохир дӯст медошт. Доираи нотамоми муносибатҳои комилан наздик дар Худои Сеягона амал менамояд. Сарфи назар аз он, ки мо базӯр метавонем чунин муносибатҳои комили беохирро тасаввур кунем, мо ташнаи таҷриба кардани онҳо ҳастем. Сабабаш дар он аст, ки мо аз рӯи сурату шабоҳати Худои Худо офарида шудаем (Ниг. ба Китоби Ҳастӣ 1:26).

Дар муносибатҳои одамай мо кӯшиш мекунем, ки хурсандиву дарди шахсони дӯстдоштаро бо ҳам бинем, аммо инро на ба таври комил мекунем. Мо кӯшиш мекунем, ки эҳтиёҷоти фарзандони худро пешбиниву қонеъ гардонем, вале инро на ба таври комил мекунем. Мо кӯшиш мекунем, ки орзуву интизориҳои ҳамсарони худро фаҳмем, лекин инро ба таври комил намекунем. Мо ба таври комил дӯст намедорем, чунки сурати шабоҳати Худо дар мо аз тарафи гуноҳе, ки моро аз Худо ҷудо кардааст, вайрон шудаанд. Сарфи назар аз он, ки мо метавонем бахшида шуда, бо Ё ба воситаи Масеҳ оштии кунем, мо бояд дар бораи ҷуқурӣ ва пахноии таҷрибае, ки муносибатҳои ном дорад, бисёр чизхоро фаҳмем. Хурсандиовараш он аст, ки Худо меҳонад моро ба муносибатҳои ҷуқуру беохир ва наздике биёерад, ки аз рӯи нияту мақсади Ё бояд чунин бошанд. Ана барои ҷӣ Ё бо мо сӯҳбат мекард ва ба мо Каломи Худро дод.

Ҳақиқат дар он аст, ки мо аллакай гуфтем, ки этиқодҳои арзишҳои моро ташкил медиҳанд ва арзишҳои амалҳои моро муайян мекунанд. Вале воқеият чунин аст, ки мо тасаввуроти худро дар бораи Худо, ҳуди мо ва тамоми ҳаёт аз назари таҷрибаву муносибатҳои гузаштаи худ мебинем, новобаста ба он, ки он таҷриба ва муносибатҳо солим буданд ё не.

Ҳама чизе, ки мо ёд гирифтем, ҳар чизе, ки медонем, ҳатто он чизе, ки мо фаҳмидем аз муносибати мо бо касе ё чизе бармеояд. Мо бисёр вақт дар бораи ин фикр ҳам намекунем, аммо қисми зиёде аз он, ки мо имрӯз кӣ ҳастем, натиҷаи бевоситаи он аст, ки мо бо кӣ ва чӣ тавр алоқаманд ҳастем. Маҳз ҳамин муносибатҳо эътиқодҳои моро муайян мекунанд. Муносибатҳо — замини пурфазеъест, ки дар он эътиқодҳои мерӯянд, ки арзишҳои моро ташкил медиҳанд ва онҳо амалҳои моро муайян мекунанд.

Нияти ниҳони Худо барои тамоми одамизод аз аввали офариниш инчониб дар он буд, ки ҳар одам тавонад муносибатҳои наздику беохирро, ки Худо дар илоҳият дорад, таҷриба кунад. Ё меҳост ба одамон Худро кушояд, то ки онҳо Ёро ҳамон хеле, ки ҳаст, шинохта тавонанд. Ин *ҳақиқати таълимии ниҳонист*, ки Худо барои одамон пешбинӣ кардааст.

Ў инчунин меҳост, ки офариниши Ў дар доираи роҳе бимонад, ки Ў пешбинӣ кардааст, ки шартӣ ягонае барои он буд, ки одамон аз ҳар неқӯии олами комил лаззат бурда тавонанд. Ин *ҳақиқати олитарини рафтор мебошад*, ки Ў барои мо пешбинӣ намудааст. Нияти Худо дар он буд, ки одамони аввал Одаму Ҳавво бовар кунанд, ки Ў некии комил аст ва ҳангоме ки ба онҳо фармон медод, Ў инро ба манфиати онҳо мекард. Нияти Ў дар он буд, ки онҳо бифаҳманд, ки Ў меҳонад, ки Ўро дӯст доранд ва фармони бузургтарини Ў маҳз дар контексти *ҳақиқати муносибатҳо* дода шуда буд.

Аммо одамон аз ӯҳдаи ин кор набаромаданд. Ва, мутаассифона, аз он дам ба одамон муносибатҳо бо Худо камӣ мекунад. Вале дар он рӯз, вақте ки Исо ба фарисӣ дар бораи фармони бузургтарин ҷавоб дод, дар ин ҳикоя Худованди Олам тамоми ҳақиқатҳои таълимоту рафторро ба таври нав баён кард. Ҳамаро ба «муҳаббат нисбат ба Худо ва ҳамдигар» оварда, Ў сарҳадҳои дуқабатаи он чизро нишон дод, *ки мо бояд ба он бовар кунем ва чӣ тавр дар контексти муносибатҳои чуқури дӯстона бо Ў рафтор намоем*.

Бо вучуди ин, ба бисёре аз мо ҷанбаи нисбии ҳақиқатро омӯхтаанд. Доктор Дэвид Фергюсон аз «Great Commandment Network» мефаҳмонад:

«Аксари мо дар роҳи муносибатҳои чуқур ва наздик бо Худо пешпо меҳурем. Мо бодикқат ба Навиштаҷот нигоҳ карда, кӯшиши фаҳмиданро мекунем, ки ба чӣ бовар кунему чӣ тавр рафтор намоем, вале дар натиҷа мо ба ин ё ба он тараф меравем ва имконияти чуқуртар шинохтани Худои Китоби Муқаддасро аз даст медиҳем».³

ХУДОИ КИТОБИ МУҚАДДАС, КИ МУНОСИБАТХОРО МЕРЎЁНАД

Китоби Муқаддас шахсияти Худоро мекушояд, Худоеро, ки «Ҳамин тавр, чи хеле ки одам бо одам гап мезанад, Худованд бо Мусо рӯ ба рӯ сухан меронд» (Китоби Хуруҷ 33:11). Ин ваҳйи Худовандест, ки «номаш Рашкин аст» (Китоби Хуруҷ 34:14). Ин ваҳйест, ки аз суханони аввалаш, ки Мусо дар Китоби Ҳастӣ навиштааст ва сухани охираш, ки Юҳанно дар китоби Ваҳй навиштааст, дар он дили пурмуҳаббати Худое нишон дода шудааст, ки меҳодад ки мо Ёро аз наздик шиносем, то ки мо тавонем ҳамаи бартарихое, ки муносибатҳо бо Ё медиҳанд, истифода барем.

Китоби Муқаддас ба мо Худои бемаҳдуро мекушояд, Худои қуддус, пурқудрат ва ҳамадон ва ҳамзамон шахсиятро, ки моро чунон пурарзиш меҳисобад, ки меҳодад бо мо муносибат созад.

Мусо албатта инро медонист. Ё аз Худо илтимос мекард: «...агар ман дар назари Ту марҳамат ёфта бошам, лутфан, роҳҳои Худро ба ман маълум намо, *то Туро шиносам ва дар назари Ту марҳамат ёбам*» (Китоби Хуруҷ 33:13). Исо ба Падари Худ дуо мекард: «Зеро ҳаёти абадӣ ин аст, ки Ту ро, Худои ягонаи ҳақиқӣ ва Исои Масеҳро, ки Ту фиристодаӣ, шиносанд» (Инҷили Юҳанно 17:3). Худо ба воситаи пайғамбар Ҳушаъ гуфта буд: «Биёед саъю кӯшиш карда, Худовандро шиносем... Зеро ки Ман марҳаматро хоҳон ҳастам ва на забҳро, ва шинохтани Худоро бештар аз қурбонии сӯхтани» (Ҳушаъ 6:3,6).

Фаҳмиши он, ки Худои пурқудрати Олам чунон наздик аст, ки Худро осебпазир намуда, меғӯяд: «Ман меҳодам, ки шумо Маро шиносед», бо дили шумо чӣ кор мекунад? Шумо метавонед аз ин ҳақиқати аҷиб шубҳа кунед: «Душвор аст

бовар кардан ба он, ки Худои беохиру худкифоя, ки бо вақту фазо ва бо табиати инсонӣ ё чизи дигаре махдуд нашудааст, меҳостааст, ки ман Ёро шиносам». Вале воқеият чунин аст: Худои беохир ҳам шахсият мебошад. Азбаски Ё шахсият аст, мо метавонем Ёро дӯст дорем, Ёро парастииш намоем, Ёро бо боварӣ ва итоати худ хурсанд намоем. Азбаски Ё шахсият аст, Ё метавонад моро дӯст дорад, бо мо хурсандӣ кунад ва Худро бо роҳҳои Худ ба мо кушояд.

Баръакс, худоёни бофташудаҳои юнону руми қадим чунон «шахсӣ» мебошанд, ки онҳо бениҳоят махдуд ҳастанд, сӯстиҳо доранд, ахлоқан зуд-зуд расво мешаванд ва ҳатто рашки ночиз доранд. Деизм як намуди худои дигарро дар назар дорад, ки чунон «беохир» аст, ки худро дилсардона аз олам дур месозад ва аз иштирок кардан дар ҳаёт даст мекашад. Пантеизм ба он ақидааст, ки Худо ба таври беохир дар ҳама ҷо аст ва аз ҳама чиз иборат мебошад, ки ин ёро барои сохтани муносибатҳои шахсӣ бо мо беҳад кайҳонӣ ва дур месозад.

Вале Китоби Муқаддас ба мо Худои бемаҳдудро мекушояд, Худои қуддус, пурқудрат ва ҳамадон ва ҳамзамон шахсиятро, ки моро чунон пурарзиш меҳисобад, ки меҳодад бо мо муносибат созад. Табиати муносибатҳо чунин аст. Гап дар сари хоҳиши чунон наздик шудан меравад, ки шахси дигар шинохта шавад. Худо гӯё ба мо мегӯяд: «Ман меҳодам, ки ту худро ба Ман кушой ва Маро ба ҳаёти худ даъват намой, то ки ман ҳар як қисми зиндагии ту ро бо ту аз сар гузаронам. Ва агарчӣ Ман ҳамадонам ва ҳар чизе, ки дар бораи ту доништан лозим аст, медонам, Ман меҳодам, ки ту худро пурра бароям кушой. Дар навбати Худ, Ман қадам ба қадам Худро ба ту мекушоям. Ман меҳодам, ки ту Маро чунон ки ҳастам, бишиносӣ». Фаҳмидани ин чӣ қадар душвор бошад ҳам, Худои беохир ва шахсии шумо бароятон Рӯҳ ва Каломи Худро дод, то ки шумо тавонед ёд гиред, дӯст доред ва бо Ё дар муносибатҳои наздик зиндагӣ кунед. Ё инро мекунад, чунки меҳодад бо шумо ягонагии пурра дошта бошад.

МАҚСАДИ КИТОБИ МУҚАДДАС

Худо пешниҳод мекунад, ки Худро ба мо диҳад ва меҳодад, ки мо худро пурра ба Ӯ диҳем, чунон ки кӯдак худро ба падари дӯстдор месупорад. Биёед, бори дигар мебинем, ки Павлус ба Тимотиюс дар бораи мақсади Навиштаҷот чӣ навишта буд: «Тамоми навиштаҷот аз нафаси Худо баромадааст. Он барои таълимоту сарзаниш, ислоҳ ва барои омӯхтани кори дуруст ғоиданок аст» (2 Нома ба Тимотиюс 3:16). Ин оят ба мо мегӯяд, ки Навиштаҷот на танҳо барои таълимот (таълимоти дуруст) ва сарзаниш ва ислоҳ (рафтори дуруст), балки ҳам барои мақсади сеюм: «барои омӯхтани кори дуруст» ғоиданок аст.

Калимаи «омӯхтан» аз забони юнонӣ ҳамчун «насиҳат кардан», яъне «тарбия» ё «калон кардан»-и кӯдакон тарҷума мешавад. Ин оят дар назар дорад, ки Каломи Худо барои «тарбия кардан»-и мо пешбинӣ шудааст.

Вале чӣ тавр? Чӣ тавр як миқдор суҳанон аз китоб метавонад моро тарбия кунад? Падару модар будан вазифаест, ки нисбат ба одам равона шудааст. Бо вучуди ин Исо мефаҳмонад, ки чӣ тавр Каломи Худо дар асл метавонад аз ӯҳдаи ин кор барояд. Ӯ мегӯяд: «Он гоҳ Ман аз Падарам хоҳиш мекунам ва Ӯ ба шумо Пуштибони дигареро медиҳад, ки то абад бо шумо мемонад. Ин Рӯҳи ростӣ аст, ки ҷаҳон Ӯро қабул карда наметавонад, чунки Ӯро на мебинаду на мешиносад. Вале шумо Ӯро мешиносед, чун Вай ҳамроҳи шумо аст ва дар вучуди шумо мешавад» (Инҷили Юҳанно 14:16–17). Худои Падар Рӯҳи Қуддуси Худро фиристод, то ки моро насиҳат кунад. Рӯҳулқуддус меояд, то ки ба мо Худи Худо ва ҳақиқати Ӯро дар суҳанони навистааш нишон диҳад. Ӯ ба мо ёрӣ медиҳад, ки фаҳмем, ки Худо кӣ будани моро меҳодад ва чӣ тавр Ӯ меҳодад, ки мо дӯст дорему умр ба сар барем.

Агар чунон ки Павлус гуфтааст, Навиштаҷот барои он дода шудааст, ки моро насиҳату тарбия кунад, пас чаро ба мо «тарбияи» Рӯҳулқуддус лозим аст? Дар бораи ин чунин фикр кунед: кӯдакони моро дар асл чӣ дуруст «тарбия»

мекунад? Ин амру фармону дастуре, ки мо ба онҳо медиҳем? Ин «маслиҳати чӣ тавр рафтор кардан» аст? Не, на ин чизҳо кӯдаконро тарбия мекунад. Кӯдакони моро *падару модарон*, яъне одамоне тарбия мекунад, ки бо онҳо бо муносибатҳо алоқаманд ҳастанд. Худо чунин қарор кардааст. Ў меҳоҳад, ки кӯдакон дар муносибатҳои пурмуҳаббат тарбия шаванд. Бидуни муносибатҳо ҳамаи кӯшишҳои ёд додани арзишҳо, эътиқодҳо ва рафтори дуруст бесамар мегарданд, чунки ин чизҳо аз қисмҳои лозими муҳаббат ва ғамхории шахси қанда мешаванд. Ҳақиқат бе муносибат ба радкунӣ мебарад, ва ёд додани адабу ислоҳкунӣ бе муносибат ба ранҷу ғазаб меоваранд. Вале вақте ки шумо ҳақиқатро ба контексти муносибатҳои пурмуҳаббат мегузоред, шумо қариб ҳама вақт ҷавоби мусбатро мегиред.

Рӯҳулқуддус Навиштаҷотро ба мо чун волидайнӣ дӯстдор медиҳад, то ки ба мо ҳикматро ба воситаи дарсҳои Худ биомӯзнад (Китоби Масалҳо 3:5), ба воситаи маҳдудиятҳои Худ ба мо бехатарӣ бахшад (Китоби Хуруҷ 20), ба воситаи огоҳии Худ ҳушдор диҳад (Нома ба Эфсӯсийн 4:17–22), ба воситаи интизоми Худ сарзаниш кунад (Нома ба Филиппийн 2:3–4). Мо метавонем Каломи Худоро барои доштани эътиқодҳои дуруст омӯзем. Мо метавонем ба Каломи Худо, ки рафтори дурусти моро ташкил медиҳад, иттиқад намоем. Лекин мо сабаби инро набояд фаромӯш кунем. Худои Китоби Муқаддас, ки меҳоҳад бо офаридаҳои Худ муносибат дошта бошад, хоҳиш дорад, ки мо муҳаббати Ёро қабул намоем ва одамони атрофи худро дӯст дорем. Мо гуфта метавонем, ки *Худо ба мо Китоби Муқаддасро барои он додааст, ки Ё ташнаи доштани муносибатҳои наздик бо мо аст, Ё меҳоҳад, ки мо аз муносибатҳои наздики пурмуҳаббат бо якдигар лаззат барем ва инчунин муносибатҳоямон моро инкишоф диҳанду Подшоҳии Ёро барои абадият обод созанд.*

Барои дар дилатон мустаҳкамтар гардондани ин хоҳиши Худо оиди барқарор кардани муносибатҳо бо шумо, суҳанони зерини

Исоро аз Инчили Юҳанно хонда, болои онҳо фикр кунед. Бигзор онҳо дар дилатон решаи чуқур давонанд. Ў ташнаи он аст, ки шуморо пур намояд, комил гардонад, ба шумо хурсандӣ ва муҳаббат ба Ў ва дигарон бахшад. Ана барои чӣ Худо ба шумо Рӯҳ ва Каломи Худо додааст.

«Шумо навиштаҷотро меомӯzed ва фикр мекунад, ки ба воситаи онҳо ҳаёти абадиро ба даст меоваред. Вале он ҳам дар бораи Ман шаҳодат медиҳад» (Инчили Юҳанно 5:39). «Дузд фақат барои дуздидан, куштан ва нобуд кардан меояд. Ман омадам, ки гӯсфандонам ҳаёт дошта бошанд ва ҳаёташон фаровон бошад» (Инчили Юҳанно 10:10). «Ман инро ба шумо барои он гуфтам, ки шодии Ман дар шумо бошад ва шодиатон комил гардад. Фармони Ман ин аст: чунон ки Ман шуморо дӯст медорам, ҳамон тавр шумо якдигарро дӯст доред» (Инчили Юҳанно 15:11–12). «Бигзор ҳамаи онҳо як шаванд. Бигзор, чӣ тавре ки Ту, Падар дар Ман ҳастӣ ва Ман дар Ту ҳастам, онҳо низ дар Мо бошанд, то ҷаҳон имон оварад, ки Маро Ту фиристодай» (Инчили Юҳанно 17:21).

Оё хондани суханони Исо шуморо водор месозад, ки дар бораи Навиштаҷот аз пештара дида, дигар хел фикр кунед? Оё он муносибати шуморо ба ҳақиқатҳои таълимот иваз мекунад ва оё ба шумо сабабе медиҳад, ки ба фармонҳои библиявӣ итоат кунед? Вакте ки ман (Ҷош) масеҳии ҷавон будам, ман Китоби Муқаддасро меҳондаму меомӯхтам. Дар аввал ман инро барои он мекардам, ки фаҳмам, ки ба чӣ бовар кунаму чӣ тавр зиндагӣ кунам. Лекин бо гузашти вақт, онҳое, ки маро насихат мекарданд, кӯмак карданд, ки «сабаб»-и дар паси имон ва рафторам истодаро бинам. Вакте ки дили Худо, ниятҳои Ў, нақшаҳои Ў ва мақсадҳои Ўро барои ҳаётам фаҳмиданро сар кардам, ҳама чиз тағйир ёфт. Муносибатҳои шахсиам низ бо Ў иваз шуданд. Ман ёд гирифтам, ки чӣ тавр онҳоро ба сатҳи чуқуртар оварам. Фаҳмиши маънову мақсади зиндагӣ бароям аниқ шуд. Ман афзалиятҳои худро дигар кардам. Ҳаёти ман ба

саргузашт табдил ёфт. Дар ҳаётам тамоман нақшаву мақсадҳои наве пайдо шуданд, ки дилкашу қаноатқунанда мебошанд.

Кӯтоҳтар карда гӯем, аз он даме, ки ман Навиштаҷотро меҳондаму мефаҳмидам ва дар контексти муҳаббат мувофиқи он зиндагӣ карданро сар кардам, бароям арзид ҷунон зиндагӣ кунам, ки пеш ҳатто имконпазир будани онро намеҳисобидам. Раванд ва роҳе, ки маро ба ин усули нави омӯзиш ва таҷриба кардани Каломи Ё оварданд, саъю кӯшишро талаб мекарданд. Дар давоми солҳои зиёд ман кӯшиш мекардам, ки онҳоро ба кӯдаконам таълим диҳам. Акнун писарам Шон ҳамроҳи ман дар бобҳои дигар изҳор мекунад, ки чӣ тавр шиносӣ бо Каломи Худо метавонад айнан, ба таври қатъӣ ҳаёти шуморо дигаргун созад. Давомашро хонед.

ЭЪТИРОФИ ИМОНИ НИКЕЯ

Мо ба Худои Ягона, Падари Тавоно, Офаридгори тамоми чизҳои намоёну нонамоён имон дорем. Ва ба Худованди Ягонаи Исои Масеҳ, Писари ягонаи Худо, ки аз Падар таваллуд шудааст, Ҳамзоти Ё, яъне аз моҳияти Падар, Худо аз Худо, Нур аз Нур, Худои ҳақиқӣ аз Худои ҳақиқӣ, таваллудшуда, на офаридашуда, ба Падар ҳамзот бовар мекунем, ки ба воситаи Ё (махз Писар) ҳама чиз дар осмон ва замин пайдо шудааст. Ё ба хоҳири мо одамон ва ба хоҳири начоти мо аз осмон фурӯд омад ва аз Рӯҳулқуддус ва Марями бокира ҷисм гирифта, Одам шуд, дар пеши Понтиус Пилотус ба хоҳири мо меҳкӯб гашт, азоб кашид ва гӯронида шуд, дар рӯзи сеюм аз рӯи Навиштаҳо эҳё шуд, ба осмонҳо баромад ва аз дасти рости Падар менишинад, боз бо ҷалол меояд, то ки зиндагону мурдагонро доварӣ кунад ва Подшоҳии Ё охир нахоҳад дошт. Ва ба Рӯҳулқуддус, ки Худованди Зиндақунанда аст,

аз Падар ва Писар бармеояд, ки Ёро ҳамроҳи Падар ва Писар мебояд парастии карду ҷалол дод, ки ба воситаи пайғамбарон суҳан мегуфт, имон дорем.

Ҳамчунин ба Калисои Ягона, Муқаддас, Умумичаҳонӣ ва Ҳавворигӣ имон дорем.

Таъмиди ягонро барои пок шудани гуноҳҳо эътироф мекунем.

Эҳёшавии мурдагон ва ҳаёти олами ояндаро интизор ҳастем. Омин.⁴

ЧАШМОНИ ДИЛХОИ МОРО БОЗ НАМУДА

Вақте ки Скотт дар коллеч меҳонд, ӯ масеҳӣ шуд, вале ба сабаби гуноҳҳои пештарааш, дар зери бори гарони айб зиндагӣ мекард. Дар синни наврасиаш ӯ ҳаёти бетартиби ҷинсӣ дошт. Баъд аз он ки Масеҳро қабул кард, ӯ тарзи ҳаёти худро иваз намуд, чунки медонист, ки мувофиқи Навиштаҷот, бадахлоқӣ мумкин нест. Вале ӯ аз ҳиссиёти он, ки Худо ӯро барои гуноҳҳои пештарааш маҳкум мекунад, ҳеҷ ҳалос шуда наметавонист. Ӯ худро масеҳии навъи дуюм эҳсос мекард. Скотт фикр мекард, ки Худо ба хоҳири бадахлоқии наврасиаш, ба ӯ ҳеҷ гоҳ ягон ҷизи муҳимро бовар намекунад. Оқибат ин ҷавон худро мағлубшуда ҳис мекард.

Скотт медонист, ки Худо ӯро бахшидааст. Ӯ номаи Румиён 8:1-ро хонд: «Пас акнун онҳое, ки дар ягонагӣ бо Исои Масеҳ ҳастанд, ҳеҷ гуна маҳкум карда намешаванд». Аммо ҳисси фиребкунандаи айби мустаҳкамшуда назари ӯро ба ғайзи Худо қач мекард ва ӯро дар доми худмаҳкумкунии пайдарҳам нигоҳ медошт. Бисёре аз мо Китоби Мукаддасро бо назари қачи таҷрибаи гузашта меҳонем. Он чизе, ки мо қардем ё муносибатҳое, ки доштем, хусусан бо аъзоёни оила, дар ташаққули назари мо ба худ ва ҳаёти хеш нақши қатъӣ мебозад.

Тадқиқотҳои тиббӣ муайян кардаанд, ки мо табиатан «барномарезӣ» шудаем, ки бо дигар одамон, албатта, аз падару модарамон сар қарда, муошират дошта бошем. Ин тадқиқот

ба коркарди *назарияи дилбастагӣ* овардааст. Акидае, ки дар асоси он назария меояд он аст, ки мо бо ниёзи бо дигарон пайвандҳои мустаҳкам бастан таваллуд шудаем. Мо ногузир ба одамон дил мебандем ва, агар ба одамони боварибахш ҳамроҳ шуда натавонем, мо ҳатман ба одамони шубҳаовар дилбаста мешавем, ҳатто агар онҳо ба ҳаёти мо таъсири бад расонанд.

Ман дар бораи назарияи Марк Мэтлок, президенти WisdomWorks Ministries дар китоби худам (Шон) «*Апологетика барои насли нав*» навиштаам. Ё гуфтааст:

«Др. Тодд Холл аз Мактаби раваншиносии Роузмид назарияи дилбастагиро барои муносибатҳои мо бо Худо истифода бурда, амалиёти шавқовар гузарондааст. Агар дилбастагӣҳои шубҳаноки инсонӣ моро аз муносибатҳои солим бо дигарон нигоҳ доранд, магар онҳо ба муоширати мо бо Худо низ ҳалал расонда наметавонанд?»¹

Таҷриба нишон медиҳад, ки кор аз афташ чунин аст, ки фаҳмиши мо дар бораи Худо ҳамон гуна рангеро мегирад, ки муносибатҳои мо бо волидайн, махсусан бо падар чӣ гуна буд.

Тарзе ки шумо ба падару модари худ
муомила мекардед ва онҳо бо шумо,
бешубҳа, ба фаҳмиши шумо дар бораи
Худо таъсири калон гузоштааст.

Бисёриҳо савол медиҳанд, ки чаро наслҳои имрӯза аз имон дур мешаванд ва арзишҳои оилаи худро қабул надоранд. Дар китоби «*Имони бепадарон: раваншиносии беҳудой*» раваншинос Пол Витс нишон медиҳад, ки беҳудоёни бузурги замони пештара, бе истисно, падарони дур, мурда ё хеле саҳтгир доштанд. Ё ин падидаро «назарияи падари нопурра» меномад.²

Аз рӯи гуфтаҳои Витс, вақте ки кӯдак нисбат ба падари заминиаш эҳтиромро аз даст медиҳад, он гоҳ имонаш нисбат

ба Падари Осмонӣ ҳам сусттар мешавад. Барои исбот кардани ақидаи худ Витс мисолҳои ҳаёти беҳудоёни барҷастаро ба монанди Зигмунд Фрейд, Жан-Пол Сартр, Карл Маркс, Бертран Рассел, Мадалин Мюррей О'Хара, Фридрих Нитсше ва зиёди дигарро меорад. Витс ин мисолҳоро ҳамчун далели худопарастӣ наовардааст. Аниқтараш, нишон медиҳад, ки чӣ тавр омилҳои равонӣ, хусусан муносибатҳо бо падар ба тасаввуроти мо дар бораи Худо таъсир мерасонанд.

Инак, тарзе ки шумо ба падару модари худ муомила мекардед ва онҳо бо шумо, бешубҳа, ба фаҳмиши шумо дар бораи Худо таъсири калон гузоштааст. Масалан, агар шумо бо падару модари саҳтгир калон шудаед ва норозигӣ ё дуриву ҷудоии худро аз онҳо ҳис кардаед, шумо, эҳтимол, он ҳиссиётҳоро ба муносибатҳои худ бо Худо инъикос мекунед. Шумо, албатта, ин айнаки вайроншударо ҳангоми хондани Навиштаҷот низ истифода мебаред ва он шуморо маҷбур мекунад, ки дар Худо шахсияти саҳтгиру норозиро бинед.

КАДОМ ХУДОРО ШУМО МЕБИНЕД?

Ҳангоми хӯроки шомӣ иди Наҷот, ки онро бисёр вақт шомӣ Ниҳонӣ меноманд, Исо бо шогирдонаш дар бораи бисёр чизҳо сӯҳбат кардааст. Ў ба онҳо гуфтааст:

«Агар шумо Маро дӯст доред, фармонҳои Маро иҷро мекунед» (Юҳанно 14:15).

Акнун тасаввур кунед, ки шумо дар рӯ ба рӯи Исо дар болохона нишастаед. Ў ба тарафи шумо нигоҳ мекунад ва шумо ба ҷашмони Устод менигаред. Ў меғӯяд: «Агар ту Маро дӯст дорӣ, ту фармонҳои Маро иҷро мекунӣ». Шумо ба ин суҳанаш чӣ ҷавоб медиҳед? Чӣ фикр мекардед, ки ҷаро Ў ба шумо ин суҳанро гуфтааст?

Оё дили Исо хунук шуд?

Одаме ба монанди Скотт, шояд дар сухани Исо эътирозро дида, айби фиребкунандаро ҳис мекунад. Ё, эҳтимол, тасаввур мекард, ки чӣ тавр Исо дастанахро рӯи сина мегузораду сар чунбонда, бо сарзаниш мегӯяд: «Агар ту Маро дар ҳақиқат дӯст мебошӣ, ту хатман ҳама вақт фармонҳои Маро иҷро мекардӣ. Нокомиҳои пештара ва ҳозираат ҳамаашро фош карданд. Э, Скотт, дилам аз Ту хеле хунук шуд!»

Вақте ки Исо дар бораи муҳаббат ва фармонҳо мегӯяд, *шумо* дар овози Ё чӣ мешунавед? Агар ба мисли Скотт шумо дилхунукии Ёро ҳис кунед, шумо метавонед кӯшиш кунед, ки айби худро бо меҳнати вазнин барои Худо бартараф карда, худро сазовори муҳаббати Ё эҳсос намоед. Мушкили дар он аст, ки ҳеҷ каси мо ҳаёти комили масеҳиёнаро ба сар бурда наметавонем. Агар Худои Навиштаҷот ба мо дилхунук намояд, пас мо майли онро дорем, ки муҳаббати Ёро ҳамчун мукофоти шоиста барои иҷрои хуби фармонҳо бубинем. Ин бисёр вақт ба он оварда мерасонад, ки мо дар Китоби Муқаддас танҳо ибораи «ту бояд иҷро кунӣ»-ро мебинем ва ваъдаҳои зиёди онро ба назар намегирем. Ин рафтор моро ба чунин ҳиссиёт меорад: *барои он ки маро дӯст доранд, ман бояд дуруст рафтор кунам*. Чунин ҳиссиёт бетағйир ҳамаи муносибатҳои моро пур мекунад.

Одамоне, ки нигарони натиҷа мебошанд, баъзан майли онро доранд, ки тарси дилхунук шудани худро ҳамчун шакли маҷбуркунӣ, барои шавқманд кардани дигарон, истифода баранд. Онҳо аз дигарон айни ҳамон натиҷаҳоеро, ки аз худ мецоҳанд, интизор ҳастанд ва вақте ки дигарон ноком мешаванд, онҳо ба мисли онҳо ҳамон дилхунукиро ҳис мекунанд.

Дар натиҷа дӯстон ва оила эҳсос мекунанд, ки «ба вай писанд омадан номумкин аст». Ин рафтор ба ғайр аз ҷовидонӣ гардондани тасаввуроти нодуруст, ки гуё писандидаи касе будан ба муваффақияти ӯ саҳт вобастааст, ҳеҷ қори дигаре намекунад.

Оё Исо моро месанҷад?

Вакте ки Исо мегӯяд: «Агар Маро дӯст доред, фармонҳои Маро иҷро кунед», оё шумо мебинед, ки чӣ тавр Ё абрӯҳои Худро бардошта, дар калимаи якум зада мегузорад? Оё шумо оҳанги саволомезро дар овози Ё мешунавед, ки гӯё изҳороташ дар асл ба монанди як огоҳӣ бошад: «Медонед, ки Ман шуморо назорат мекунам, то бубинам, ки оё фармонҳои Маро иҷро мекунад?»

Баъзеҳо Худро айнан ҳамин хел мебинанд, ба мисли як нозире, ки моро аз рӯи он, ки чӣ тавр мо дастуроти Китоби Муқаддасро иҷро мекунем, баҳо медиҳад. Оё шумо чунин Худро мебинед? Ҳамонро, ки гӯё дар болои саратон бо дафтарча ва қалам истода, корҳои хубу бад шуморо ҳисоб мекунад? Чун Бобои барфии осмонӣ «як рӯйхат тартиб медиҳад, баъд онро ду бор тафтиш мекунад, то бубинад, ки кадом одам хуб асту кадомаш бад»? Тасаввур кардан душвор аст, ки чунин Худои тасвиршуда, шуморо ҳамон хеле ки ҳастед, дӯст дорад ва аз муошират ба воситаи дуо бо шумо хушбахт бошад. Назари бодикқат ва идоракунандаи Ё ҳар гуна муносибатҳоро бе шодӣ мегузошт.

Агар мо дар симои Худо нозирро бинем, мо метавонем ҳатто пешниҳоди хурди ислохкунандаи дигаронро чун ҳамла ҳисобем ва ба ҳимоя кардани худ гузарем. Мо ҳамчунин метавонем майл дошта бошем, ки ин нақши нозирро ба худ гирифта, ба рафтори дигарон бо шубҳа назар кунем. Мо метавонем ба сабаби саволҳои ночизи библиявӣ ғалоғулаи калон бардорем. Чунон ки мебинед, барои одамон бо шахсе, ки онҳоро дар зери назорат нигоҳ медораду ҳар як амали аз шариат берунро қайд мекунад, муошират намуда, лаззат бурдан душвор аст.

Оё Исо дур аст?

Шояд шумо тасаввур мекунад, ки ибo сари хаида, дасташро бардошта, бо овози бепарвоёна чизеро ба мисли ин мегӯяд: «Хайр, дар омади гап, агар Маро дӯст дорӣ, метавонӣ дар бораи

ичрои баъзе фармонҳоям фикр кунӣ... агар маъқул бошад, албатта». Чунин Худо вақт танҳо барои сӯҳбат бо «одамони обрӯманд» дорад, ки дар зиндагӣ бо «корҳои басо муҳим» машғул ҳастанд. Вале шумо, аз афташ, аз ҷумлаи он одамон нестед.

Падару модари бисёриҳо, хусусан дар байни ҷавонони ҳозира, дар ҳаёти ҳаррӯзаашон иштирок намекарданд. Волидайнашон барои онҳо ғамхорӣ намекарданд. Аз ин рӯ, ҷавонон чунин муносибати кандаву дуре, бо падару модар доштанд дар муносибаташон бо Худо инъикос мекунад.

Дэвид Фергюсон тасаввуроти пештараи худ ва ҳамсарашро дар бораи Худо чунин баён мекунад:

«Солҳои зиёд ман бо Худое мубориза мебудам, ки ҳаёти маро месанҷид ва ман Ёро бисёр вақт дилсард мегардондам. Занам Тереза Худоро дур меҳисобид. Як рӯз вай қайд кард: „Бароям ҳаёл кардан душвор аст, ки Худо умуман сахаргоҳон бедор шудани маро пай бурда бошад“. Ман ҳеҷ гоҳ дилпур набудам, ки Ё маро ҳақиқатан мешиносад ё оиди ҷизҳои бароям муҳим ғамхорӣ мекарда бошад. Ман Худоро чун Ҳамоне медидам, ки танҳо барои „ҷизҳои муҳими“ ин ҷаҳон вақт меёбаду халос, вале ман, албатта, дар он рӯйхат набудам. Ин Худои дурро шинохтан душвор буд, боварӣ кардан мушқил буд ва Ё, гӯё ки ба шинохтани ман ҳеҷ шавқе надошт».³

Ин назари дур будани Худо ба он чи, ки мо бовар дорем Ё барои мо тайёр кардааст, таъсир мерасонад. Ваъдаҳои Ё аниқ барои мо нест. Ё пурқувват аст, лекин қувваташ ба мо дастрас нест. Худои дур ба ҳаёти мо аҳамияти калон надорад.

БОЗ КАРДАНИ ЧАШМОНАМОН БА ХУДОИ ХАҚИҚӢ
Вақте ки ман (Шон) дар коллеч таҳсил мекардам, якчанд дӯстони масеҳиям маро ба гурӯҳи омӯзиши Китоби Муқаддас даъват карданд. Чун донишҷӯи мучарради коллеч, ман мехостам, ки боинтизом омӯхтани Каломи Худоро бо ҳамкурсонам ёд гирам. Чизе, ки маро ба ҳайрат овард, ин буд, ки онҳо қариб ҳар як оятро хонда, камаш се савол меоданд:

1. Дар ин ҷо аз кадом гуноҳ бояд гурезем? (*Чунки Худои назораткунанда нигоҳ мекунад.*)
2. Дар ин ҷо кадом фармонро бояд иҷро кунем? (*Чунки Худои бодӣққат пай мебарад.*)
3. Кадом қисми ҳаётамро иваз кардан лозим аст? (*Чунки Худои дилсардшуда иҷроиши комилро талаб дорад.*)

Гап дар сари он нест, ки мо бояд аз гуноҳ гурезем ва фаҳмем, ки ба кадом фармонҳои библиявӣ бояд итоат кунем. Вале вақте ки мо ба Каломи Худо нигоҳ карда, Худои дилсардшуда, назораткунанд ва дурро мебинем, мо ҳақиқати Ёро вайрон мекунем. Павлус барои пайравони Масеҳ дар Эфесӯс дуо мекард, «Ман ба Худои Исои Масеҳ Худовандамон, ки Падари бузургвор аст, дуо карда хоҳиш мекунам, ки барои шинохтани Ё ба шумо ба воситаи Рӯҳ ҳикмату хирад бахшад ва Худро ошкор созад. Бигзор Ё чашми дили шуморо кушояд, то дарк кунед, ки Худо шуморо даъват карда, бароятон ҷӣ умеде додааст ва ҷӣ мероси пуршукӯҳу бузурге барои халкаш дорад» (Нома ба Эфесӯсиён 1:17–18).

Дар ояти 17 калимаи юнонии «ҳикмат» маънои ҳикматро дар ҳақиқати рӯҳонӣ дорад, ки фаҳмиши моҳияти ҳақиқии ашӯҳоро медиҳад. Калимаи юнонии «ваҳӣ, ошкор кардан» маънои ба ҷон кушода шудани шинохтани Худоро дорад. Бо ибораи дигар, вақте ки Павлус дар бораи кушода шудани чашми дили мо дуо

мекард, ӯ аз Худо хоҳиш мекард, ки тасаввуроти вайрони моро дар бораи Ё бартараф кунад ва ба мо имкон диҳад, ки моҳияти ҳақиқии кӣ будани Исоро то даме, ки он ба чони мо чуқур дарояд, бубинем.

Чунин дуои самимӣ барои наздик шудан ба Навиштаҷот ёрӣ медиҳад. Худо меҳаҳад, ки чашмони дили моро боз кунад, то мо Ёро, Худои ҳақиқиро, чунон ки Ё ҳаст, бубинем. Ё меҳаҳад, ки ақл ва эҳсосоти моро аз дидани Худои дилхунук, санҷанда ва дур, ки ба хоҳири муносибатҳои носолими гузашта ё ҳозира пайдо мешавад, халос намояд. Ё меҳаҳад, ки Каломи муқаддаси Ё ҳар як қачиву нодурустиро, ки мо дар бораи Ё дошта метавонем, пок ва ислоҳ намояд. Ҳар чи қадаре, ки мо инро мекунем, Ёро, Худои ҳақиқиро, чунон ки Ё меҳаҳад, метавонем шиносем.

ИСО ХУДОЕСТ, КИ ҚАБУЛ МЕКУНАД

Павлус гуфтааст: «Бинобар ин, чунон ки Масеҳ шуморо қабул намуздааст, шумо низ барои шаъну шарафи Худо якдигарро қабул намоед» (Румиён 15:7). Ин изҳорот ба он ишора мекунад, ки Худо дилхунук, назораткунанда ё Худои дур нест, балки Худоест, ки моро қабул мекунад. Лекин то чӣ индоза Ё қабул мекунад?

Калимаи юноние, ки ҳамчун «қабул кардан» тарҷума шудааст, маънои тасодуфан қабул кардани касеро надорад, балки дар худ маънои қабул кардани шахси дигар бо шавқ нисбат ба ӯ, бе ягон чуну чаро аст. Ин қабулест, бо огуши кушода.

Барои пайдо кардани тасаввуроти равшантар дар бораи қабули масеҳӣ, биёед як порчаро аз боби 4 Инчили Юҳанно аз назар гузаронем, ки дар он Исо як занеро дар назди чоҳ воমেҳӯрад. Навиштаҷот мегӯяд: «Вақте ки Исо дар бораи ин фаҳмид, Ё Яхудияро тарк кард ва боз ба сӯи Чалил равона шуд. Роҳи Ё аз вилояти Сомара мегузашт» (Инчили Юҳанно 4:3–4). Самти сафари Исо нишонаи аввалини он аст, ки чӣ қадар Ё қабул мекунад.

Пайрави ҳақиқии дини яҳудия ҳеҷ гоҳ дар байни сомариҳо ҳузур надошт ва ҳатто бо гузаштан аз байни замини онҳо худро нопок намесоҳт.

Дар асл, барои расидан ба Ҷалил, ба Исо аз байни Сомария гузаштан лозим набуд. «Муъминони» яҳудии он давра барои расидан ба Яҳудия ё Ҷалил ҳеҷ гоҳ аз байни Сомария намегузаштанд. Ҷалил дар шимоли Яҳудия буд ва Сомария дар маркази мамлакат. Ҳамин тавр, яҳудӣ метавонист, ки ба он минтақа сафар карда, ба шарқ, ба Ариҳо равад ва баъд аз водии дарёи Ёрдун гузашта, ба шимол расад ё ба қиёқ шишта, аз он минтақа ба воситаи баҳри Миёназамин ба ғарб шино кунад. Ба ҳар ҳол, муъмини яҳудӣ сафари тӯлониро барои худ дуруст меҳисобид.

Байни Яҳудия ва Сомария таърихи тӯлоии ҷангу ҷидолҳо вучуд дошт. Дар замони Исо яҳудиён сомариҳоро «дурага» меҳисобиданд. Онҳо изҳор мекарданд, ки сомариҳо насабномаи нопок доранд, барои ҳамин бо онҳо ягон рафтуомаде доштан намехостанд. Ғайр аз ин сомариҳо иқрор мекарданд, ки кӯҳи Ҷаризим ҷои парастии аст, ҳол он ки яҳудиён исрор мекарданд, ки парастии ҳақиқӣ танҳо дар шаҳри Ерусалим буда метавонад. Дар асл, яҳудиён сомариҳоро бидъаткор меҳисобиданд. Аз ин рӯ, пайрави ҳақиқии дини яҳудия ҳеҷ гоҳ дар байни сомариҳо ҳузур надошт ва ҳатто бо гузаштан аз байни замини онҳо худро нопок намесоҳт.

Маълум мешавад, ки Исо нисбат ба сомариҳо дигар ҳиссиётҳо дошт. Исо рост ба маркази Сомария рафта, ба Сухор омад, «... Исо аз сафар монда шуда, барои дам гирифтани дар канори ҷох нишаст» (Юҳанно 4:6).

Ин замини хушкӯ бедолу дарахт буд. Об дар ин ҷо хеле нархи гарон дошт. Назди ин ҷох субҳгоҳон, то расидани гармии рӯз ё дар салқинии шом меомаданд. Одамони кам дар нисфирӯзӣ ба

он чо мерафтанд. Шахси бефаҳм, ки дар ин вақти рӯз барои гирифтани об он чо мерафт, аз афти кор, инро барои он мекард, ки ба назари сокинони он чо наафтад.

Исо дар назди чоҳ танҳо нишаста, шогирдони Худро интизор мешуд, ки ба шаҳр барои харидани хӯрок рафта буданд. Барои об як зани сомарӣ омад. Ў дар сари чоҳ дидани касеро интизор набуд ва шояд ки ҳангоми гирифтани об, ҳатто хузури Исоро пайҳас накард. Овозеро дар паси худ шунида, ў як қад парид. Исо ба зан гуфт: «Барои нӯшиданаи об деҳ» (оятӣ 8).

Аксуламали зан маъмулӣ буд: «Чӣ тавр Ту, ки яхӯдӣ ҳастӣ, аз ман, зани сомарӣ об мецоҳӣ?» (оятӣ 9). Ин зан барои ҳайрон шудан ду сабаб дошт. Якум ин ки ба вай *марде* сухан гуфтааст. Дар он давра одатан мардон бо занҳои ношинос гап намезаданд. Ин ғайриқабул, шармовар ва баъзан ҳолати ҷанҷоли ҳам ба ҳисоб мерафт. Ба оятӣ 27 аҳамият диҳед: «Ҳамин вақт шогирдони Исо аз шаҳр баргашта, ҳайрон монданд, ки Исо бо зане суҳбат мекунад». Он замон мард бо дилу нияти пок бо зани ношинос суҳбати оддӣ намекард.

Дуюм ин ки мардону занони яхӯдӣ бо сомариҳои бидъаткор гап намезаданд. Барои ҳамин фаҳмо аст, ки зан аз ин ҳодиса, ки Исо бо вай гап зад, дар ҳайрат монда буд. Ў шояд фикр кардааст, ки «*Ин мард мисли дигарон нест*». Аҳамият диҳед, ки баъд Исо чӣ мегӯяд: «Агар ту медонистӣ, ки атои Худо чист ва Кӣ ба ту „барои нӯшиданаи об деҳ“ мегӯяд, ту худат аз Ў об хоҳиш мекардӣ ва Ў ба ту оби ҳаёт медод» (оятӣ 10).

Акнун Ў ин занро зиёдтар хичил кард. Ин одам на танҳо бо он зан суҳбат карданро раво донист, балки боз ба вай тӯҳфаи ғайриоддӣ пешниҳод кард. Зан фарқ байни оби «зинда» ва «мурдари» медонист. «Оби зинда» ба оби ҳаракаткунанда ба мисли ҷӯй ё чашма дахл дошт. «Оби мурда» оби истодаи бадбӯй буд. Дар Сомария дарёе набуд, барои ҳамин сухани Исо метавонист ҳар шахсро ба ҳайрат оварад. Агар ҳатто Яқуб

мачбур шуд, ки дар он ҷой хоҳе биканад, пас ҷӣ тавр ин одам ба вай оби тоза ва олидараҷаро пешниҳод карда метавонист?

Албатта, агар Ё метавонист, ки оби тозаро пайдо кунад, он зан тайёр буд, ки обро гирад. «Зан ба Ё гуфт: Хоҷаам, ба ман аз ин об деҳ, ки дигар ташна намонам ва барои об ба назди ин ҷоҳ наоям!» (оятӣ 15).

Сипас Худованд он занро пурра дар хиҷолат монд. Исо ба Ё гуфт: «Рафта, шавҳаратро ҷеғ зада биё» (оятӣ 16). Албатта ба Ё маълум буд, ки он зан аллакай панҷ шавҳар дошт ва марде, ки ҳоло Ё ҳамроҳаш зиндагӣ мекунад, шавҳараш набуд ва Исо ба вай дар бораи ин меғӯяд. Таваноии пайғамбарии Ёро қабул дониста, зан сӯхбатро ба парастии дурусти яҳудиён ё самариён гузаронд.

Шояд ки зан аллакай сарфаҳм рафтан гирифт. Ин одам ҳақиқатан ба мисли ҳамагон набуд. Ё бо зани нолоиқ сӯхбат мекард, ки рафтори хеле ғайриоддӣ буд. Ё ки яҳудӣ буд, бо зани сомарӣ гап мезад, ки аз он ҳам бештар ғайриодатӣ менамуд. Ё ба вай чашмаи номаълуми оби зинда пешниҳод кард. Ин як чизи аҷоиб буд. Ба замми ҳамаи ин, Ё дар бораи зан шояд аз он миқдори ками дӯстонаш, ки монда буданд, маълумоти зиёдтаре медонист. Ин кор занро водор сохт, ки дар бораи чизҳои рӯҳонӣ ба мисли парастии ва Масеҳ, яъне Таъиншудаи Худо пурсон шавад.

Аз ин рӯ, вай аз эътиқоди доштааш изҳор кард: Зан ба Ё гуфт: «Медонам, ки Масеҳ бояд биёяд. Вақте ки Ё меояд, ҳама чизро ба мо мефаҳмонад». Баъд Исо ба вай ҳақиқатро кушод: «Ҳамон Кас Манам, ки бо ту суҳбат мекунам» (Ниг.ба оятҳои 25–26). Бо ибораи дигар Исо гуфт: «Ҳа, Ман мард ҳастам, Ман яҳудиям, аммо дар асл, Ман Масеҳи туям, Халоскунандаи туям, Ҳамоне ҳастам, ки ту ташнааш ҳастӣ». Дар ин замон ҳаяҷони зан лабрез шуд. Ё ба деҳа давида рафт, то ки дар бораи Ҳамоне, ки бо Ё вохӯрда буд, нақл кунад.

Биёед, дар бораи роҳи дигари ғайриоддӣ, ки чӣ тавр марде бо номи Исо он занро қабул намуд ва дар бораи он, ки чӣ гуна фикрҳо аз сари зан гузашта метавонистанд, андеша кунем:

- *Ман зан ҳастам, вале Вай мард мебошад. Ва Ё медонад, ки ман аз он занҳое ҳастам, ки мардон тамоман гап намезананд. Пас, чаро Ё бо ман гап зад?*
- *Ё яҳудӣ аст ва яҳудиён мо-сомариҳоро бад мебинанд. Чаро Ё бо ман гап зад?*
- *Ман зинокорам ва ин вазъият сӯҳбатро бо Масеҳи Пок як тараф истад, ҳатто бо ягон одами дуруст ғайриимкон месозад. Пас чӣ рӯй дода истодааст?*

Ин зани сомарӣ ҳеҷ гоҳ чунин мардро вонахӯрда буд, ки чунон хушзехн, чунон кушодадил ва дасткушод бошад. Вай медонист, ки Исо барои қабули он зан ягон сабабе надошт. Зани бадахлоқ буда, ӯ аз тарафи бисёриҳо рад шуда буд. Шояд ки вай худро ради маърака ва танҳо ҳис мекард. Вале ба ҳамаи ин нигоҳ накарда, ин Исои ғайриоддӣ ўро бо оғуши кушода қабул кард.

Қабули Исо маънои онро надошт, ки Ё ба зинои вай чашм пӯшид, тамоман не. Аммо Исо аз кӣ будани зан дилхунук буданаширо нишон надод. Ё зебой, иқтидор, арзиши табиӣ ва шарафе, ки Худо ба ҳар як одами офаридааш гузоштааст, медид ва вайро маҳз барои ҳамин дӯст медошт. Ё «Исои назораткунанда набуд», ҳарчанд вай ба Ё ба таври даркорӣ сачда намекард. Ё «ислохкунандаи» дилсӯз буд, ки вайро ба таври кофӣ чунон дӯст медошт, ки метавонист ба вай ҳақиқатро бигӯяд. Ё аниқ Худои дуре набуд, чунки занро дар муҳити зисташ хабар гирифт. Он, ки Исо зани сомарино қабул кардааст бо амалҳо ва дастовардҳои вай ягон алоқамандие надошт. Ҳеҷ чиз аз он чизҳое, ки зан метавонист бигӯяд ё бикунанд, ё

нагӯяду накунад Масеҳро маҷбур карда наметавонист, ки вайро чунон ки кардааст, қабул намояд ва ба вай эҳтиром нишон дода, фаҳмонад, ки аз вай хурсанд аст. Ў занро чунон ки ҳаст қабул кард ва нишон дод, ки вай қӣ шуда наметавонист.

Табиати Худои ҳақиқӣ чунин аст. Ин маъно надорад, ки Худо гуноҳи моро пай набурда, мегӯяд: «Ҳамааш хуб, ҳама хато мекунад. Ман ҳамту гуноҳҳои тӯро пайҳас намекунам». Ҳақиқати ҳол чунин аст, ки аз рӯи табиаташ Ў қуддус аст. Ў наметавонад гуноҳро беаҳамият гузорад. Дар Китоби Муқаддас навишта шудааст: «Чашмони Ту он қадар пок аст, ки наметавонӣ шароратро бубинӣ ва ба ҳабосат назар андозӣ» (Ҳабаққук 1:13). Худо чунон қуддус аст, ки ба ягон шакли гуноҳ роҳ дода наметавонад (Ҳабаққук 1:13). Пас, Ў чӣ кор мекунад?

Албатта гуноҳи мо ба марг — ҷудошавӣ аз Худо мебаррад. Мо дар ҳолати гуноҳкоронаи худ ба ҳеҷ вачҳ барои Ў қобили қабул нестем. Боз ба ин далели онро илова кунед, ки мо барои иваз кардани мақоми худ ҳамчун гуноҳкор ва мурдаи рӯҳонӣ чизе карда наметавонем, ва чунин менамояд, ки мо то абад маҳкуми ҳалокат шудаем (Ба Номаи Румиён 6:23 ва Номаи Эфесусиён 2:1 ниг.). Вазъияти мо ба Худо қобили қабул нест. Чаро? Зеро ки Ў моро дӯст медорад ва меҳонад, ки муносибатҳои моро бо Ў барқарор созад. Ў нақшаи кафоратшавандаи начотро пешниҳод мекунад.

Павлус гуфтааст: «Охир, шумо аз рӯи файзу баракати Худо ба воситаи имонатон начот ёфтаед. Яъне начот на маҳсули кори шумо асту на натиҷаи кирдору рафторатон, балки тухфаи Худост. Бино бар ин, ҳеҷ кас фахр карда наметавонад» (Нома ба Эфесусиён 2:8–9). Гарчанде ки қудсияти Ў ҳаёти гуноҳкоронаи моро фаро гирифта натавонад, дили Ў моро бе ҷуну чаро қабул мекунад.

Инак, сарфи назар аз он, ки мо гуноҳкор ҳастем, Худо ба мо файзро пешниҳод мекунад. Маҳз ҳамин файз аризиши баланди хуни Писари ягонаи Падарро дошт. Ба хотири ҳамин қурбонии

қуддус, Ў метавонад новобаста ба он, ки мо кӣ ҳастему чӣ қардем, моро шодбош кунад. Ў моро бо оғуши қушоду гарм пешвоз гирифта, мегӯяд: «Наздам биё, Ман туро дӯст медорам ва туро на ба хотири кӯшишҳоят, балки ба хотири қурбонии кафоратқунанда ва зиндашавии Писарам мебахшам».

Вакте мо мефаҳмем, ки Худо моро чунон ки ҳастем, бо норасоиву ноқомииҳо ва гуноҳҳоямон медонад, барои мо фаҳмидани он, ки чӣ тавр Ў метавонад моро қабул кунад, осон нест. Аммо Ў моро қабул мекунад. Билл ва Глория Гейтер суруди зебӯе эҷод кардаанд бо номи «Маро дӯст медорад», ки дар он чунин сатр сароида мешавад: «Ҳамоне, ки маро аз ҳама беҳтар мешиносад, аз ҳама беҳтар маро дӯст медорад».⁴ Исои библиявӣ ин Худоест, ки моро қабул мекунад.

ОЯТРО АЗ ИНҶИЛИ ЮХАННО 14:15 ИСОИ ҚАБУЛҚУНАНДА ГУФТААСТ

Акнун бармегардем ба болохона. Шумо боз дар рӯ ба рӯи Исо нишастаед. Чашм ба чашм мерасад. Ин Наҷотдиҳандаи шумост, ки шуморо чунон ки ҳастед, мебинад ва шуморо аз он чӣ тасаввур карда метавонед зиёдтар дӯст медораду қабул мекунад. Ў ба шумо мегӯяд, ки дар хонаи Падараш ҳучраҳои зиёд ҳаст ва Ў меҳаҳад дар он ҷо барои шумо ҷой тайёр кунад. Баъд Ў ба шумо ваъда медиҳад: «... баргашта, шуморо пеши Худ мебарам, то дар ҷое, ки Ман ҳастам, шумо ҳам бошед» (Юҳанно 14:3).

Акнун Исо мефаҳмонанд, ки қорҳои қардаи Ў, дар асл қорҳои Худи Ў набуданд: ин Падар буд, ки ба воситаи Ў амал мекард. Барои ҳамин Ў ба шумо боз як ваъдаи дигар медиҳад: «ҳар шахсе, ки ба Ман имон оварад, қорхоеро, ки Ман мекунам, ӯ ҳам мекунад» (ниг. ба Юҳанно 14:12).

Тасаввуроти боғарази худро дар бораи Худо,
ки бар муносибатҳои гузаштаи шумо бо
дигарон асос ёфтаанд як тараф гузореда ва ба
Навиштаҷот имкон диҳед, ки бароятон Исоро, ки
шуморо бениҳоят дӯст медорад, муайян кунед.

Ў табассуми рӯхбаландкунанда намуда, ба шумо боз як ваъдаи дигар медиҳад: «Инчунин ҳар чиро, ки аз номи Ман талаб кунед, Ман иҷро мекунам, то ки шӯҳрату ҷалоли Падар дар Писар намоён гардад» (Инҷили Юҳанно 14:13). Ягон ваъдаи Ў чунон талаффуз карда намешавад, ки гӯё онро Исои дилхунушуда, назораткунанда ва дур гуфта истода бошад, ҳамин тавр не? Онҳо аз тарафи Исо бармеоянд, ки шуморо шодбош мегӯяд ва бе ҷуну ҷаро ба оғуши Худ қабул мекунад. Баъд бо овози маҳин ва нигоҳи гарм ба шумо ваъдаи охиринаро медиҳад. Суханони Ёро дар вақте, ки Ў ба шумо дастонаро дароз карда, бо табассум мегӯяд, гӯш кунед: «Агар шумо Маро дӯст доред, фармонҳои Маро иҷро мекунад» (Инҷили Юҳанно 14:15).

Ин оят барои шумо ваъдаи махсус мебошад. Мақсади он рӯхбаланд ва устувор кардани дили шумо аст. Ваъдаи Исоро дар ду ояти дигар гӯш кунед: «Он гоҳ Ман аз Падарам хоҳиш мекунам ва Ў ба шумо Пуштибони дигареро медиҳад, ки то абад бо шумо мемонад. Ин Рӯҳи ростӣ аст, ки ҷаҳон Ёро қабул карда наметавонад, чунки Ёро на мебинаду на мешиносад. Вале шумо Ёро мешиносед, чун Вай ҳамроҳи шумо аст ва дар вучуди шумо мешавад» (Инҷили Юҳанно 14:16–17). Магар онҳо ба шумо дилпурӣ намебахшанд? Дар асл, Ў мегӯяд: «Агар Ману ту муносибатҳои наздик дошта бошем, Ман ваъда медиҳам, ки ту ро танҳо намегузорам, то ки ту бо қувваи худ кӯшиш кунӣ, ки ҳаёти масеҳиро ба сар барӣ. Ман ба воситаи Рӯҳи Қуддуси Худ дар ҳаёти ту сокин мешавам ва ба ту қувват медиҳам. Якҷоя мо

ягона мешавем: табиати Ман табиати ту мешавад, хошишҳоям хошишҳои ту мегарданд, роҳҳоям роҳҳои ту мешаванд».

Ин ваъдаест, ки ҳангоми қабул кардани Исо ба мо дода мешавад. Вақте ки мо ваъдаи Ёро қабул мекунем, муҳаббати Ё барои мо воқеи мегардад. Дар ҳақиқат маҳз муҳаббати ивазкунандаи Ё имкон медиҳад, ки Ёро ба таври чуқур дӯст дорем ва чунон ки Ё моро дӯст доштааст, якдигарро дӯст дорем.

Тасаввуроти боғарази худро дар бораи Худо, ки бар муносибатҳои гузаштаи шумо бо дигарон асос ёфтаанд як тараф гузored ва ба Навиштаҷот имкон диҳед, ки бароятон Исоро, ки шуморо бениҳоят дӯст медорад, муайян кунед. Ё шуморо ва ҳар яки моро новобаста ба гуноҳи мо, дӯст медорад. Ва, чунон ки пештар гуфта шуда буд, Ё нархи гаронро супорида, бо меҳрубонӣ кафорати гуноҳро таъмин кардааст. Ё моро аз чизҳои кардаамон ҷудо мекунад ва моро чунон ки ҳастем дӯст медорад. Сипас Ё моро дар ҳар як лаҳзаи ноком гаштанамон бо оғуши гарму кушод қабул мекунад.

Худоеро, ки Китоби Муқаддас ба мо мекушояд, Худои ҳақиқӣ аст. Қабули бе чуну чарои Ёро бигиред ва озодиро аз айбу худмаҳкумкунӣ дурӯғин ҳис намоед. Ба Ё ҷавоб диҳед ва дар оғуши гарму маҳками Ё истироҳат кунед. Дастатонро дароз карда, ваъдаҳои Ёро маҳкам доред ва саршори Рӯҳи Қуддуси Ё шавед, ки ба шумо имкон медиҳад, ки ҳаёти ба Ё писандро ба сар баред.

Агар мо хоҳем, ки аз ҷаҳорҷӯбаи омӯзиши оддии Навиштаҷоти Муқаддас бароем ва ҳақиқати Худоро шиносем, пас мо бояд Исоро чунон ки Ё ҳаст бубинем, чун Худои ҳақиқӣ, ки моро дӯст медорад ва бе чуну чаро қабул менамояд. Ё ин ҷост бо дастони кушод, меҳодад моро ба воситаи Каломи Худ роҳнамоӣ кунед, то мо тавонем, Ёро наздиктар шиносем. Назар кардан ба Худо ба воситаи назаре, ки аз Исои дӯстдор ва қабулкунанда фарқ мекунад, ҳақиқати Ёро қач мегардонад ва ин ҳақиқат дар ҳаёти мо бечо мешавад.

Ин барои шарҳ ва фаҳмиши дурусти Каломи Худо заминаи асосӣ мебошад. Ин ҳақиқати пойдорест, ки бояд дар ҳаёти мо хузур дошта бошад, то ки мо тавонем Китоби Худоро фаҳмем. Мо бояд Исои қабулқунандаро қабул намоем. Дар ду боби оянда мо санги асос, таҳкурсии қабули Исоро мегузорем, ки ба мо имкон медиҳад, ки порчаҳои Навиштаҷотро ҳамроҳи Худо ва якдигар аз сар гузаронем.

Иқтибоси дигари Дэвид Фергюсон ин бобро хуб хулоса мекунад:

«Масеҳи ҳақиқӣ бодикқат ва ғамхор, ҳассос ва дилсӯз аст. Дар осмон Ё варақи баҳогузори надорад ва Ё на ба он дараҷае банд аст, ки бо ҳар яки мо дар алоҳидагӣ сару кор надошта бошад. Ё дуру бегона нест, дилхунуку норозӣ нест. Масеҳи ҳақиқӣ меҳонад, ки ту ва ман дӯстони наздики Ё бошем. Вақте ки мо сахар бедор мешавем, Ё ба вачд меояд ва бетоқатона меҳонад бо мо сӯҳбат кунад. Ё аз шинохтан ва бо мо будан хушбахт аст. Ё аз шумо хушҳол аст, чунки шуморо бо чашми Худои Офаридгор мебинад, Ҳамонест, ки аз офаридаи дастони Худ ба вачд меояд ва шуморо чун ганчи Худ кадр мекунад, чунки шумо фарзанди азизи Ё ҳастед».⁵

«Дуо мекунам, ки муҳаббати Масеҳро низ, ки бо ақл фаҳмида намешавад, дарк кунед, то ки бо тамоми пуррагии Худо пур шавед» (Нома ба Эфсӯсийн 3:19).

ШИНОХТАНИ ИСО ДАР НАВИШТАҶОТ

Рӯзи шанбеи офтобӣ буд. Исо нав аз маъбад баромад, ки дар он ҷо роҳбарони динӣ Ёро девзада гуфта, айбдор карда буданд.

Зуд аз он ҷо рафта, ҳамроҳи шогирдон, Исо як нобинои камбағалро дид, ки дар сари кӯча пойҳои худро ғундошта, чунон ки одатӣ аст, менишаст. Худованд ба одаме назар мекунад, ки доимо дар ин ҷо талбандагӣ карда меистад. Ҳарчанд на он қадар одамони зиёд номи ин бечораро медонанд, бисёриҳо аз вазъияти ӯ бохабаранд, ки ӯ кӯри модарзод аст.

Мо ҳамроҳи шогирдон назди ду нафар — шахси камбағал ва Устод — омада, дар ҳайрат мемонем, ки чаро Ё истодааст. «Шогирдон аз Исо пурсиданд: „Устод, чаро ин кас кӯр таваллуд шуда бошад? Ва ба сабаби гуноҳи ҳудаш ё гуноҳи падару модараш кӯр таваллуд шудааст?“» (Юҳанно 9:2)

Якум саволе, ки шогирдон оиди ин камбағал пурсиданианд — ин масъалаи гуноҳи ӯ аст. Лекин Исо чунин накард. Бо меҳрубоние, ки ба Ё хос аст, Худованд дар назди он мард ба замин зону ҳам карда, бисёртар ба ҳуди ӯ, нисбат ба пурсидагон, ҷавоб медиҳад: «...Ё на ба сабаби гуноҳи ҳудаш ва на ба сабаби гуноҳи падару модараш кӯр таваллуд шудааст. Кӯрии вай барои он аст, ки қорҳои Худо дар ҳаёти вай нишон дода шаванд» (Юҳанно 9:3).

Аҷибии суханони Исо аз деворҳои сангини биноҳои гирди ин ҷо акси садо зада, бармегарданд. Ӯ мефаҳмонад, ки чашмони ин одам, ки ҳеҷ гоҳ табассуми модарашро надидаанд, сафедии дурахшони мрамари маъбади Хиродусро, ки нури офтобро инъикос мекарданд, пай набурдаанд ва ба рӯи суп-сурхи духтари ошиқшудаи худ нанигаристаанд — тамоми ин солҳо торик будаанд, то ки имрӯз дар онҳо қуввати Худо намудор гардад!

Мо ҳоло тамошобин ҳастем — диққати мо ба одаме, ки дар торикӣ зиндагӣ мекард ва ҳам ба Ҳамоне, ки Худро нури ҷаҳон номидааст, ҷалб шудааст. Исо ба ҳок туф мекунад. Ҳангоме ки Ӯ бо дастони дуредгаронаш як мунчи лойро омехта, босаброна ва бо як меҳрубонии хоса онро ба чашмони нобино меомолад, ҳама хомӯш меистанд.

Исо ба ӯ мегӯяд: «Рафта, дар ҳавзи Шилуаҳ рӯятро бишӯй» (Инҷили Юҳанно 9:7). Чизеро, ки баъдтар рӯй медиҳад, ба таври оддӣ фаҳмонда намешавад; ин ҳатто аз фаҳмиши илми тиббии асри XXI болотар аст. Вақте ки он мард ба Исо итоат мекунад ва лойро аз чашмонаш шуста, тоза мекунад, чашмонаш бино мешаванд!¹

Он рӯз ба таври равшан Қуввати Худо нишон дода шуда буд. Лекин мо аз мӯъҷизаи бино шудани кӯр чизе зиёдтаре мебинем. Мо қуввати дилсӯзии Исоро мебинем.

Иборае, ки дар Навиштаҷот барои тавсиф кардани Исо бештар садо медиҳад, чунин аст: Ӯ «дилсӯз» буд. Вақте ки Ӯ кӯрон, беморони пӯст, одамони касал ва гуруснагонро медид, «дилаш месӯхт» (Ниг. ба Инҷили Матто 9:36; 14:14; 15:32; 20:34; Инҷили Марқӯс 1:41; 6:34; 8:2). Он рӯз дилсӯзии Масеҳ бештар аён шуда буд, чунки Ӯ ҳамаҷиҳата мӯхтоҷ будани ин одамро дид. Исои Масеҳ мӯхтоҷии ҷисмӣ он мард (*кӯр буд*), мӯхтоҷии молии ӯ (*талбандагӣ мекард*), мӯхтоҷии эҳсосии ӯ (*ба камбағалон ҷавобаландона назар мекарданд ва аз ҳама*

беҳтараш таасуф мекарданду халос) ва инчунин мӯҳтоҷии рӯҳонии ўро (*гунаҳкор буд*) дид.

Шогирдон ба ин одам аз нуктаи назари рӯҳонӣ нигоҳ мекарданд — ӯ гунаҳкор буд. Бисёриҳо имрӯз ин айнакҳои рӯҳониро мепӯшанд. Гӯё ки «Худои назоратчии» онҳо пеш аз ҳама гуноҳи моро мебинад. Вале Исои қабулқунанда бо одамон ҳангоми эҳтиёҷ доштани онҳо, ҳуди ҳозир вохӯрданро беҳтар медонад, хоҳ эҳтиёҷи рӯҳонӣ бошад, хоҳ ҷисмонӣ.

Исо ба нобино нагуфт: «Агар ту ба Ман ҳамчун Начотдихандаи худ бовар накуни, Ман туро шифо намедихам». Дертар Исо ҳақиқатан ин одамро ёфт ва ҳаёти рӯҳонии ўро ламс кард, лекин инро баъд аз шифо додани вай кард. Исо ба ланг нагуфт: «Ман бо ту шарт мебандам: Агар ту бо Ман муносибат доштан хоҳӣ, Ман пойҳои туро барқарор мекунам». Қуввати муҳаббат ва қабули Исо дар дилаш нисбат ба ниёзҳои одамони рӯҳонии одамон раҳмро бедор мекард ва Ё ба ҳардуи он ҷавоб медод. Ин маънои онро надорад, ки Худо қарор мекунад, ки ҳар як бемории моро шифо диҳад, аниқ аст, ки чунин нест. Аммо ҳатто дар чунин лаҳзаҳо Ё омода аст, ки муҳаббати Худро нишон диҳад ва бо дилсӯзӣ мӯҳтоҷонро қабул кунад.

Ман (Шон) он вақтеро дар хотир дорам, ки якум бор ба семинария омада будам. Ман нақша доштам, ки баскетбол ёд диҳам ва Китоби Муқаддасро омӯзнам. Пеш аз ин ман дар коллеҷи Донишгоҳи Биола чор сол баскетбол бозӣ карда будам ва фикр кардам, ки ба ин восита ба ҳаёти донишчӯён таъсири хуб расонам.

Пеш аз фарзанддор шуданамон, занам дар мактаби миёнаи давлатӣ дар фанни математика дарс медод. Дар мактабаш ҷои ҳолӣ барои роҳбари клуби наврасони баскетбол пайдо шуд ва ман аризаамро супоридам. Ман тобистони гузашта бо даста кор мекардам ва бисёр бозингаронро мешинохтам, чунки занам муаллимаи математикаи онҳо буд. Ман хеле мехостам, ки ин вазифаи муррабиро ба даст оварам! Сарфи назар аз он, ки

ман ҷавон будам, дилпур будам, ки метавонам ин дастаро ба муваффақ шудан ҳавасманд гардонам.

Рохбарияти мактаб қарор дод, ки ба ин вазифа муаллимеро гирад, ки аллақай бо онҳо кор мекард. Бо вучуди он, ки ман далелҳои онҳоро мефаҳмидам, ман хеле ғамгин шудам.

Исо Каломи Худро ба шумо аз як ҷихат
барои он додааст, ки тавонед бо Ў зуд-
зуд вохӯред, то ки дар вақти ба Ў мӯхтоҷ
буданатон таҷриба кунед, ки чӣ қадар
Ў барои шумо ғамхорӣ мекунад.

Аз кори мураббӣ дар мактабе, ки занам дарс медод чӣ чизи беҳтаре буда метавонист? Дар вақти ноумед шуданам, касе маслиҳат дод, ки ман боби 8-и Номаи Румиёро хонам. Ман ояти 28-ро аз ёд медонистам: «Ҳамчунин мо медонем, ки Худо барои ҳамаи онҳое, ки Ўро дӯст медоранд аз рӯи хости Ў даъват шудаанд, оқибати ҳама чизро ба хайр мегардонад» (Нома ба Румиён 8:28). Ман медонистам, ки бояд ба интиҳоби Худо таслим шавам. Ман медонистам, ки ба Худои мустақиле хизмат мекунам, ки ҳама чизро идора мекунад. Вале Ў меҳост, ки ман дониши бештаре дошта бошам.

Вақте ки ман оиди ин порча андеша мекардам, Худо гӯё ба ман мегуфт: «Шонзон, ту фарзанди Ман ҳастӣ. Вазъияте, ки аз он ҳоло мегузарӣ Маро ба ҳаяҷон меорад. Ман медонам, ки ту мураббӣ шудан меҳостӣ. Аммо, бовар кун, Ман коре мекунам, ки ҳама чиз барои некии олитарини ту ва ҷалоли Ман ҳал мешавад ва инро барои он мекунам, ки ояндаи ту ро медонам ва самимона бароят чизи беҳтаринро хоҳонам».

Дар он лаҳза бароям лозим буд, ки нафақат Худои Олимақомро бином, балки муҳаббати Падари ғамхорро низ хис намоям. Акнун, ба ақиб нигариста, ман сабабҳои зиёдеро

мебинам, ки барои ҷӣ бояд мураббӣ шуда кор намекардам. Ва ман аз иштироки ғамхоронаи Худо дар ҳар чизи хурди ҳаёти худам дар тааҷҷуб ҳастам.

Исо Каломи Худро ба шумо аз як ҷиҳат барои он додааст, ки тавонед бо Ў зуд-зуд вохӯред, то ки дар вақти ба Ў мӯҳтоҷ буданатон таҷриба кунед, ки ҷӣ қадар Ў барои шумо ғамхорӣ мекунад. Петрус моро даъват мекунад, ки ҳамаи ғаму ташвишхоро ба Худо супорем, «чунки Ў ғамхори шумост» (1 Номаи Петрус 5:7). Бисёр масеҳиёни ҳозира аз худ мепурсанд, ки оё дилсӯзии Масеҳро ба мисли онҳое, ки бо Ў ҳангоми дар замин буданаш рӯ ба рӯ мешуданд, эҳсос кардан мумкин бошад? Шояд шумо фикр кунед: *«Ў барои онҳое, ки бо Ў аз наздик вохӯрданд, дастрас ва пурқудрат буд, вале ҷӣ тавр дилсӯзии Ў метавонад барои ман ба воситаи хондани Каломаш дастрас бошад?»*

Яке аз калидҳои шинохтани Исо дар навиштаҷот додани чунин саволҳо мебошанд: «Ҷӣ тавр ин матн дили ғамхор ва раҳими Исоро мекушояд?» ва «Худи ҳозир Исо чиро мехоҳад, ки ман аз ҷониби Ў таҷриба кунам?» Ин ду саволро дар хотир дошта, биёед якчанд порчаи Навиштаҷотро аз назар гузаронем.

ВОХҶҶРИИ МАРЯМ БО ИСО

Барои онҳо дӯстӣ муҳим буд. Лаъзор, Марям ва Марто (бародар ва ду хоҳар) дар шахсияти Исо дӯсти азизи худро медиданд. Ў якчанд маротиба дар хонаи онҳо дар Байт-Анё меҳмон шуда, ҳамроҳашон хӯрок меҳӯрду шаб мегузаронд. Исо медонист, ки дар ҳар вақт аз дидораш шод мешаванд. Онҳо муносибатҳои наздики дӯстона доштанд, ки ин барои Исо хеле муҳим буд.

Дар ҳоле ки Исо дар он ҷо набуд ва тақрибан дар масофаи роҳи якрӯза аз Байт-Анё дур буд, Лаъзор бемории марговар дошт. Хоҳарон ба Исо хабар фиристонданд: «Эй Хоҷа, он касе, ки Ту дӯст медорӣ, бемор аст» (Ниг.ба Инҷили Юҳанно 11:3).

Лекин пеш аз он, ки ба Байт-Анё равад, Исо боз ду рӯзи дигар истод. Лаъзор дар ин вақт аллакай мурд. Вале Худованд медонист, ки чӣ тавр амал мекунад. «Исо инро гуфта, давом дод: „Дӯсти мо Элъозор хобидааст, лекин Ман рафта, ўро бедор мекунам“» (Ояти 11). Мақсади Ё аниқ буд. Ё мурдаро бедор кардани буд.

Вақте ки Исо ба Байт-Анё расид, Марто ба пешвози Ё баромад, Марям бошад, дар хона монд. Бародарашон аллакай чор рӯз мурда буд. Якум чизе, ки Марто Исоро дида, гуфт, ин буд: «Хоча, агар Ту дар ин ҷо мебудӣ, бародарам наmemурд!» (Инчили Юҳанно 11:21). Ё аниқ аз дер кардани Исо ранчида буд.

Марто ба назди Марям баргашта гуфт, ки Исо ўро ҳам дидан мехоҳад. Чун Марям ба Ё наздик шуд, ҳудро бо гирия пеши пойхояш партофта айнан ҳамон суханонеро, ки Марто гуфт, талаффуз кард: «Хоча, агар Ту дар ин ҷо мебудӣ, бародарам наmemурд» (ояти 32).

Хоҳарон аниқ бовар мекарданд, ки Исо Масеҳи ваъдашуда, Шифодихандаи бузург буд. Лекин акнун, ба назари онҳо, хеле дер шуда буд. Ва ашкҳои Марям, шояд қисман, ноумедии вайро нишон медоданд, ки Исо барвақттар наомад. Вай медонист, ки бародари азизи ҳудро аз даст додааст ва Исо ҳеҷ коре дар ин бобат накард.

Аммо дар ҳоле, ки дӯстони Худованд ашки ғам мерехтанд, Ё як чизи ғайричашидмдоштро кард. Исо гирист. Дар бораи ин ояти хурдтарини Китоби Муқаддас шаҳодат медиҳад. Воқеияти оддӣ, вале таърихан чуқур — Исо мегирист. Вале барои чӣ? Чаро Ё гирия кард? Охир, Ё медонист, ки баъд аз якчанд дақиқа Лаъзорро аз мурдагон зинда карда, ғамро ба шодӣ табдил медиҳад. Пас Ё бораи чӣ ё кӣ мегирист?

Исо бораи дӯсташ Марям мегирист. Ё вайро дӯст медошт. Ё низ азият мекашид ва ин ҳолат барояш дардманд буд. Дилаш барои вай месӯхт ва ашки ғамаш бояд Марямро тасалли мебахшиданд. Ҳа, Худованд медонист, ки баъд аз якчанд лаҳза

Марям аз дидори бародари зиндашудааш пур аз шодӣ мегардад. Вале пеш аз ин лаҳза барои Марям ҳамдардии Исо лозим буд. Ва Тасаллодихандаи бузург эҳтиёҷи Марямро қонеъ гардонд. (Ниг.ба 2 Қуринтиён 1:24)

Оё мебинед, ки чӣ тавр ин ояти хурдтарин дили ғамхор ва тасаллибахши Худоро мекушояд? Як дақиқа ёфта, андеша кунед. Фикр кунед, ки Худо чиро мехоҳад, ки дар бораи Ё фаҳмед? Оё Ё мехоҳад, ки шумо ламси оромкунандаи Ёро эҳсос намоед? Оё шумо медонед, ки Худо баъзан дар бораи шумо ҳам мегиряд? Ё Исо танҳо барои онҳое мегиряд, ки Марям ном доранд? Вақте ки шумо дарду ғамро аз сар мегузаронед, Ё ҳамроҳи шумо мегиряд. Оё рост аст, ки «Исои Масеҳ дирӯз, имрӯз ва то абад бетағйир аст» (Нома ба Ибриён 13:8)?

Биед якчанд порчаи дигари Навиштаҳоро аз назар гузаронем. Камтар пештар аз он, ки Исо ба осмон барояд, Ё ба шогирдони Худ гуфта буд: «Дилпур бошед: Ман то охири замон ҳар рӯз бо шумо ҳастам» (ниг.ба Инчили Матто 28:20). Павлус гуфтааст: «Ана шумо, ғайрияҳудиён низ ба воситаи Масеҳ бо Рӯҳулқудс, яъне Рӯҳи Худо муҳр зада шудаед, ки аз онӣ Худо будани шуморо нишон медиҳад. Ин Рӯҳи ваъдашудаи Худо бароятон ҳамон вақт дода шуд, ки хабари ростиро, яъне хушхабаре наҷоти худро шунида, ба Масеҳ имон овардед» (Нома ба Эфесӯсиён 1:13). «Рӯҳи Худо ба рӯҳи худамон шаҳодат медиҳад, ки мо фарзандони Худо ҳастем» (ниг.ба Номаи Румиён 8:16). Магар ин қисми нақшаи Рӯҳи Қуддуси Тасаллидиханда нест, ки хангоми бениҳоят ба Ё мӯхтоҷ буданамон, ҳамроҳи мо бошад?

Магар Исо ҳозир ба воситаи шахсияти Рӯҳулқуддус бо мо нест? Наход ки барои Ё фарқе надошта бошад, ки дар ҳаёти шумо имрӯз чӣ рӯй дода истодааст? Агар ин чунин бошад, ва бешакку шубҳа ҳамин тавр аст, Ё хангоме ки шумо дар ғаму азоб ҳастед, ҳамроҳи шумо мегиряд. Баъзан метавонед

ба васваса афтода, пурсед, вақте ки ман одами дӯстдоштаро аз даст медиҳам, аз ҷиҳати молику пулӣ азият мекашам, аз кандани муносибатҳо азоб мекашам ё аз озмоишҳои зиндагӣ дар азоб хастам, Исо дар кучо аст? Воқеият чунин аст, ки Ё назди шумо аст, бо шумо мегиряд ва ҳамон лаҳзае, ки бароятон саҳт лозим аст, меҳаҳад бо шумо вохӯрад.

Оё шумо метавонед дасти имонро дароз карда, тасаллии Исоро таҷриба кунед? Баъзан ҳар яки мо ба васваса афтода, мисли Маряму Марто мегӯем: «Худовандо, агар Ту дар ин ҷо барвақттар мебудӣ, ба ман аз ин ҷиз гузаштан лозим намебуд». Ё медонад, ки ба наздикӣ мушкилии шуморо ҳал мекунад. Масеҳ меҳаҳад, ки «...ҳамаи душманонро зерӣ пойҳои Худаш гузорад» (1Қўринтиёи 15:24) ва ҳамаи мушкилиҳои шуморо ҳал кунад, то ки «...маргу мусибат, дард ва доду ғиғон дигар набошад...» (Китоби Ваҳй 21:4). Лекин ҳоло, то даме ки он рӯзи мӯъҷизанок наомадааст, Исо меҳаҳад, ки шумо Ёро ҳамчун Дӯсти ғамхор ва тасаллидиҳандае, ки ба Он ҳуди ҳамин лаҳза мӯхтоҷед, қабул намоед.

ВОХҶҲРИИ ПЕТРУС БО ИСО

Агар ягон вақт шахси зиндадилӣ улфат дар атрофи Исо вучуд дошта бошад, ин Петрус буд. Бе ягон шубҳа ӯ кори моҳигирро партофта, аз паси Худованд рафт (Инҷили Матто 4). Вақте ки Исо пурсид: «Шумо маро кӣ ҳисоб мекунед?», маҳз Петрус Исоро ҳамчун Масеҳ, Таъйиншудаи Худо эълон кард (Инҷили Матто 16:16). Маҳз Петрус, вақте ки Устод дар бораи довариӣ оянда ва меҳкӯб шуданаш гуфтан гирифт, бо Исо баҳс кард (Инҷили Маркус 8:32).

Петрус ба доираи наздики Исо дохил мешуд. Худованд ба Петрус ва Яъқубу Юҳанно бовар мекард. Ё онҳоро ба кӯҳе бо номи кӯҳи Дигаргуншавӣ бурда буд, ки дар он ҷо Мусо ва Илёс ба онҳо зоҳир шуданд. Петруси ростгӯӣ тайёр буд, ки барои Исо, Мусо ва Илёс хайма созад (Матто 17). Ё ҳама вақт

тайёр буд, ки роҳи маҷбурии дукилометраро тай кунад ва аз дигарон кори зиёдтаре кунад, то нишон диҳад, ки Ӯ пайрави Масеҳ мебошад.

Маҳз Петрус аз қаик баромад, то Исоро, ки болои об мерафт, пешвоз гирад (Инчили Матто 14). Ҳамин Петрус фавран гуфта буд, ки сазовори он нест, ки Исо пойҳои ӯро бишӯяд. Сипас, чун Исо фаҳмонд, ки маънои он чӣ аст, худи Петрус хост, ки Исо ӯро бишӯяд! (Инчили Юҳанно 13). Петрус хислатҳои хуб дошт, вале ҳардамҳаёл, бетоқат ва мағрур буд. Шояд, ки маҳз ба ҳамин хотир ин хислаташ ӯро бештар барои ба васваса афтодан, суғ намудааст.

Ҳамаи шогирдони Исо дар вақти меҳкӯб шуданаш Ӯро тарк карданд, вале Петрус накард — ками кам, на дар ҳамон лаҳза. Петруси худбавар ба Исо гуфт: «Ман тайёрам, ки бароят бимирам» (ниг. ба Инчили Юҳанно 13:37) ва шамшерро гирифта, хост ки Исоро муҳофизат кунад (Инчили Юҳанно 18). Вале дар зери фишор, дар лаҳзаи тарсу васваса, ба ҷои он, ки бо номи пайрави Масеҳ машҳур гардад, Петрус бо Масеҳ шинос буданашро инкор кард (Инчили Маркус 14).

Вале ин ҳикояи охири Петрус набуд. Ин бори аввалини ноком гаштанаш набуд, ва шояд, ки ҳангоми инкор кардани Масеҳ ӯ худро бадбахттарин инсон ҳис мекард. Лекин Исо ҳамонеро, ки дӯст медошт, рад накард. Вақте ки фаришта назди қабри ҳоли ба занҳо эълон кард, ки Исо эҳё шудааст, ӯ ба онҳо фармуд, ки ба «шогирдон ва Петрус гӯянд», ки Масеҳи эҳёшуда ба онҳо зоҳир мешавад (Инчили Маркус 16). Бешубҳа, Исо ба фаришта фармуд, ки номи Петрусро ёдрас кунанд, то ки ба вай фаҳмо шавад, ки Ӯ холо ҳам ӯро дӯст медораду қабул мекунад.

Аҷиб нест, ки аз ҳамаи васвасаву
озмоишҳо гузашта, Петрус дар охир
аз онҳо ғолиб баромад. Исо, Писари
Худо, Худованди мустақили Олам ва
Мӯъҷизакор, маҳз барои ӯ дуо мекард.

Петрус истеъдоди воизиро дар рӯзи Панतिकост нишон дод, вақте тақрибан се ҳазор одам ба Масеҳ бовар карданд (Китоби Аъмол 2). Ӯ хизмат кард, шахси ланги камбағалро шифо дод, дар маъбад мавъиза кард, фаришта ӯро аз зиндон халос намуд ва ӯ ба калисо ду номаи дорои илҳои илоҳӣ навишт. Хусусан дар яқум номаи худ, Петрус дар бораи тоб овардан ба озмоишу васвасаҳо фикрҳои худро баён мекунад. Ва инро шахсе мекунад, ки як вақт рад мекард, ки Масеҳи ӯ аз Худо илҳом гирифта, дар бораи озмоишу васвасаҳо ҳақиқатро эълон мекард. Петрус гуфтааст: «Ин санҷишҳо ҳақиқӣ будани имонатонро исбот мекунанд. Имони шумо ба тилло монанд аст, ки хангоми аз оташ гузаштан тозатар мешавад» (ниг.ба 1 Номаи Петрус 1:7).

Петрус намунаи истодагарӣ ва қувват шуд. Дар охир ӯ марги пуразоб дид ва аз фидо кардани ҷони худ баҳри Устод фаҳр мекард.

Пас, чӣ чиз Петруси ҳардамҳаёл, мағрур ва шахсиро, ки ахлоқан афтода буд ба намунаи қувват ва мардонагӣ ба хоҳири Масеҳ иваз кард? Калиди ин дар воҳӯрии Петрус ва Масеҳ пеш аз инкор кардани ӯ аст.

Пеш аз он, ки Исо ба Петрус гӯяд, ки вай Ӯро инкор мекунад, Худованд гуфт: «Шимъун, Шимъун! Бидон, ки шайтон талаб кард, ки ҳамаи шуморо мисли гандум аз ғалбер гузаронад. Вале Ман барои ту дуо кардам, то ки имонатро аз даст надихӣ ва вақти тавба карда баргаштанат, бародарони худро устувор

гардонӣ» (Инҷили Луқо 22:31–32). Ваҳ! Ҳайратовар нест, ки Петрус аз ҳамаи васвасаҳо гузашта, озмоишхоро паси сар кард ва ғолиб баромад. Маҳз дар бораи ӯ Исои Писари Худо, Сарвари Олам ва Сарвари муъҷизакор дуо мекард. Чӣ тавр Падар метавонист ба дуоҳҳои Писари Худ ҷавоб надихад? Петрус дар рӯйхати дуои Исо буд. Ва агар Худо тарафдори Петрус буд, пас кӣ метавонист бар зидди ӯ истодагарӣ намояд?

Як дақиқа ёфта, андеша кунед. Оё Исо мехоҳад, ки шумо рӯҳан пешрафт кунед? Оё ӯ мехоҳад, ки шумо озмоишхоро васвасахоро паси сар кунед? Шояд ки ӯ барои шумо ҳам дуо мегӯяд? Ё... ӯ танҳо барои онҳое дуо мекунад, ки номашон Петрус аст? Шояд, вақте ки шумо бояд бо озмоишу васвасаҳо рӯ ба рӯ шавед, Исо мегӯяд: «Эй Падарчон, барои фарзандам аз Ту илтимос мекунам»? Ҳавворӣ Юҳанно мегӯяд: «мо Исои Масеҳи беайбро дорем, ки ҳоло дар пеши Падари Осмонӣ моро тарафдорӣ мекунад» (1 Номаи Юҳанно 2:1). Инчунин Рӯҳулқудс чунон ҷӯшон дуо мегӯяд, ки оху нолаҳояшро бо сухан баён карда намешавад (Номаи Румиён 8:26).

Ин матнҳо дар бораи дили ғамхор ва раҳими Исо чӣ мегӯянд? Магар онҳо шаҳодат намедиханд, ки Исо ба шумо бовар мекунад? ӯ ҳеҷ гоҳ аз шумо даст кашидан намехоҳад! ӯ дуо мекунад, ки имони шумо суст нашавад. Ба дилпурии дуои Исо барои Петрус аҳамият диҳед: «...ва вақти тавба карда баргаштанат, бародарони худро устувор гардонӣ» (Инҷили Луқо 22:32). Исо дилпур буд, ки ҳама чиз иваз мешавад. Гап дар сари он нест, ки Петрус ҳеҷ гоҳ ноком намегардад. Вале баъд аз панҷоҳ рӯз пас аз марги Масеҳ, ӯ аз қуввати Рӯҳулқудс пур мешавад ва ба воситаи Масеҳ то ба охир ғалаба кардан мегирад.

Исо ҳамчунин барои шумо дар дуоҳояш дилпур аст. Қувваи Рӯҳи ӯ ба шумо кӯмак мекунад, ки аз ҳар он чӣ шумо аз сар гузаронда истодаед, гузаред. Ва шумо чунон ки Петрус кард, баромада, Худоро ситоиш мекунад.

Дэвид Фергюсон дар китоби «*Асосҳои муносибат*» дар пеши мо саволе мегузорад:

«Чӣ тавр мо метавонем ба мисли Петрус ба дуои Исо аксуламал кунем? Петрус аз одаме, ки бо тарс Масеҳро инкор мекард ба ҳамоне табдил ёфт, ки дар рӯзи Панतिकост далерона шаҳодат медод? Мо дилшикастагии Петрусро мебинем, вақте ки Ӯ даррав баъд аз инкоркунӣ ба чашмони Исо нигарист (Инҷили Луқа 22:26). Мо мебинем, ки Масеҳ баъд аз эҳё шуданаш, ба Петрус диққати махсус нишон медиҳад (Инҷили Марқус 16:7) ва чӣ тавр ӯро дар лаби кӯли Табария мустаҳкам кард ва вазифа дод (Инҷили Юҳанно 21:15–22). Ин вохӯриҳо бо Исои зинда ба Петрус кӯмак карданд, ки барои гирифтани қувваи илоҳии Рӯҳ тайёр шавад, ки ба ӯ имкон дод, ки дар рӯзи Панतिकост дар бораи Масеҳи эҳёшуда далерона шаҳодат диҳад.

Акнун танаффус кунед ва аз Худованд хоҳиш кунед, ки ба ҳаёти шумо далерии иловагӣ диҳад. Дуо кунед, ки Ӯ шояд ки ҳатто дар авҷи инкор ва хиёнати худӣ шумо бароятон ғамхории махсус кунад. Аз Ӯ илтимос кунед, ки ба шумо нишон диҳад, ки чӣ тавр ба шумо махсусан диққат мекунад. Дуо кунед, ки Рӯҳи Ӯ ба ҳаёт ва хизмати шумо шифоӣ лозимаро бидиҳад ва айнан ҳамон қувваи ивазкунандаеро, ки Петрус гирифта буд, ба шумо бахшад».²

ИСО МЕХОХАД, КИ МО ӮРО ЧӢ ГУНА БИНЕМ?

Чор Инҷил ба мо Исои дилсӯзро мекушоянд, ки ҳама вақт ба одамон дар вақти эҳтиёҷ кӯмак мекард. Ӯ дар бораи оянда фикр кардану ба гузашта часпиданро дӯст наmedioшт. Ӯ ба ниёзмандон

дилсӯзӣ нишон меод, бо рӯзи ҳозира зиндагӣ мекард ва ба одамон дар мӯҳтиҷоҳояшон кӯмак мекард. Ин маънои онро надорад, ки дарсҳои замони пештара ва умед ба оянда муҳим нестанд. Вале Худои мо Худоест, ки дар ҳар ҷо ҳузур дорад. Номи Исо «Имонуил», яъне «Худо бо мост».

Ӯ ҳеҷ гоҳ дер намекунад, ҳарчанд интиҳобаш на ҳама вақт метавонад ба мо дуруст тобад. Ӯ ҳеҷ гоҳ иҷро кардани ваъдаҳои Худро бас намекунад, гарчанде ки баъзеҳое ҳастанд, ки барои талаб кардани иҷрои онҳо бояд эҳё мешуданд. Ӯ Дӯсти ҳақиқӣ ва содиқ аст, ки барои кӯдакон, гуруснагон ва азияткашон, беморон ва мурда истодагон ғамхорӣ мекунад. Ӯ барои фидо кардани ҳаёти Худ омад, то ки онҳо ва ҳамаи мо тавонем зиндагӣ кунем ва ҳаёти абадӣ дошта бошем.

Лекин пеш аз ҳама Исо меҳодад, ки мо дар Ӯ Худованд ва Начоткори худро бинем, ки ҳоло бо мо аст. Ба воситаи шахсият ва қуввати Рӯҳулқудс Исо бо мост, то ки барои мо дуо кунад, бо мо бигиряд, бори моро бардорад, моро дар азоб тасаллӣ бахшад, мустаҳкам кунад ба мо қувват диҳад, то ки барои ин ҷаҳони ниёзманд ва гумроҳ шоҳидони Ӯ бошем.

Бо шарофати қувваи мӯъҷизаноки Рӯҳи Худо, Исо меҳодад, ки мо ҳар рӯз Ӯро таҷриба кунем. Ӯ меҳодад, ки ақли Ӯ ақли мо гардад. Ӯ меҳодад, ки ҳаёти Ӯ зиндагии мо шавад. Исо ба Падар ҳам барои шогирдонаш, ҳам барои мо дуо мекард. Ӯ дуо мегуфт: «Онҳо аз ин ҷаҳон нестанд, чунон ки Ман ҳам аз ин ҷаҳон нестам. Ба воситаи ҳақиқат онҳоро барои Худ ҷудо кун, каломи Ту ҳақиқат аст.... Бигзор ҳамаи онҳо як шаванд. Бигзор, чӣ тавре ки Ту, Падар дар Ман ҳастӣ ва Ман дар Ту ҳастам, онҳо низ дар Мо бошанд, то ҷаҳон имон оварад, ки Маро Ту фиристодай» (ниг. ба Инҷили Юҳанно 17:16–17, 21). Исои қабулқунанда ва дилсӯзро қабул кунед, ки Ӯ ин ҷост, то ки эҳтиёҷи шуморо ҳуди ҳамин лаҳза ҳал намояд. Ӯ меҳодад, ки шумо Ӯро таҷриба кунед.

Дар охири ин боб мешавад, ки ба дуои Исо дуои пурқуввати Павлусро барои пайравони Масеҳ дар Эфесус илова кунем. Бодикқат хонед. Ба ин суҳанони дорои илҳоми илоҳӣ имкон диҳед, ки ба дили шумо чуқур дароянд. Исои ҳақиқиро аз Навиштаҷот таҷриба кунед.

«Аз ин рӯ, ман пеши Падар, ки Офарандаи ҳама кас чи дар осмону чи дар замин аст, зону зада, дуо мекунам, ки аз рӯйи сарвати пуршукӯҳаш бо Рӯҳи Худ ба шумо қудрат бахшида, шуморо рӯҳан боқувват кунад. Бигзор аз барои имонатон, ки ба Масеҳ доред, Ё дар дили шумо сокин бошаду шумо дар муҳаббат реша давонда, устувор гардед, то ки якҷоя бо тамоми халқи Худо муҳаббати беҳадду канор ва беохиру бепоёни Худоро пурра дарк карда тавонед. Дуо мекунам, ки муҳаббати Масеҳро низ, ки бо ақл фаҳмида намешавад, дарк кунед, то ки бо тамоми пуррагии Худо пур шавед.

Ҳоло шаъну шараф ба Худо ба воситаи ҷамоати имондорон ва Исои Масеҳ дар ҳар насл ва то абад, чунки Ё бо қудрати бузургаш бештар аз ҳар он чи орзу ва хоҳиш мекунем, карда метавонад ва ин қудраташ дар мо амал мекунад! Омин» (Эфесӯсийн 3:14–21).

ТАҶРИБА КАРДАНИ НАВИШТАҶОТ БО ДИГАРОН

Нисфи сафолаки бомпӯш аз болои анбор парида афтод. Баъзе тирезаҳо шикаста буданд. Ороиши деворҳо аз як тараф қариб рехтаву боқимондаи он рангпаридаву канда буд. Дар ҳам шуда буд, ки ин ба шубҳанок будани тамоми таҳкурси ишора мекард. Дар замин, ки бо якчанд қабат баргҳои хушк партовҳои бо шамол овардашудае, ки дар давоми ин солҳо чамъ шуда буданд, тамоми навъҳои алафи бегона мерӯйид.

Ман (Шон) ба ин харобазор бо диққат нигоҳ карда меистодам, ки падарам (Ҷош) ба он бо даст ишора карда, ба хоҳарони калонам ва ман нақл мекард, ки ин фермаи ширӣ буда, масоҳаташ 120 акр буд ва як замон ӯ вақте ки дар иёлотҳои Мичиган, дар наздикии Юнион-Ситӣ зиндагӣ мекард, онро хонаи худ меномид. Ман ба анбори кӯҳна, охури хамшудаи ҳайвонҳо, заминҳои пур аз алафи бегона нигариста, кӯшиш мекардам, ки тасаввур наоям ин ҷо дар аввалҳои солҳои 1940-ум чӣ намуд дошта метавонист.

Падар ба ёд овард, ки чӣ тавр хоҳари калониаш ба меҳмониҳои онҳо меомад ва чӣ хел ӯ дар айвончаи қафои хона ба вай дар тайёр кардани яхмоси хонагӣ кӯмак мекард. Ӯ гуфт, ки модараш дар тамоми Мичиган аз ҳама оби ҷави беҳтаринро аз решаҳои мепӯхт ва ӯ патароқи ҷавҳои дар пива таршударо то андозае, ки

падару модараш иҷозат меод, менӯшид. Аниқ буд, ки падарам Қош аз ману хоҳаронам дида, дар ин замин чизҳои зиёдтареро медид. Мо танҳо харобазорро медидем, ӯ бошад, ба воситаи айнаки хотира онро чунон ки як вақтҳо буд, ҳамон тавр медид.

Ҳангоме ки мо ба назди охур мерафтем, рафтори падарам Қош пурра иваз шуд. Фикрҳои хуб дар бораи яхмоси хонагӣ ва оби ҷави решагӣ тез парида рафтанд. Дар асл падар хотираҳои зиёди хушбахтонаи кӯдакона надошт. Мо аз анбори ҳамшуда якчанд метр роҳ рафтем, ки ӯ зуд истод.

Нигоҳи ӯ ба бинои рангпарида захми чуқури эҳсосиро, ки 50 сол пеш ба ӯ расонда шуда буд, бедор кард.¹

Субҳи рӯзи шанбе буд. Ман (Қош) 11 сола будам. Ман пеш аз баромадани офтоб либосҳоямро пӯшида, вазифаҳои субҳонаамро пеш аз омадани коргарон ба охир расондам.

Гурӯҳи мардон якчанд рӯз болои он кор мекарданд, ки дар фермаи падару модарам, хонаро бардоранду онро барои кӯчондан ба ҷои нав тайёр кунанд. Бародари калонсолам Уилмонд онро бо вучуди норозигии падарам мекуҷонд. Уилмонд бо падар саҳт ҷанҷол мекард ва бадбинии пурғазаби онҳо ба ҷанги калон барои нисфи фермаи оилавӣ мубаддал гашт. Уилмонд нисбат ба падарам аризаи судӣ супорида, он субҳ бо шериф, ёвари ӯ ва қарори судӣ омад, ки он ҳуҷҷат ба ӯ иҷозати кӯчондани хонаро меод.

Вале ман саҳт кӯшиш мекардам, ки аз ин ҷанҷол берун истам. Ман ҷанҷоли падару бародарамро бад медидам ва ин муноқиша байни онҳо буд. Имрӯз ман танҳо мехостам, ки аз ин намоиш ҳаловат барам ва мушоҳида кунам, ки ҷӣ тавр як хонаи калонро дар роҳ кӯчонида мебаранд, ки ин барои ақли кӯдаки 11-сола аз масхарабозони сайёр шавқовартар буд.

Ман аз ин сахнаи нангин ба анбори дигари
мо гурехтам. Дарро аз паси худ сахт
пӯшида, ба таххона барои ҷуворимакка
даромада, то гарданам худро ба даруни
сӯтаҳои ҷуворимакка гурондам.

Чун хонаро ба тракторҳо часпонданд, падар, ки доим маст буд, ба Уилмонд дод задан гирифт. Шериф зуд ба тарафи падари калавида истода равона шуд, то ки сахнаи бетартибро пешгирӣ намояд.

Лекин аллақай хеле дер шуда буд. Бародарам, ки аз тарафи падар чунин рафторро интизор буд, кӯшиш кард, ки дар наздикиаш оилаҳои зиёд аз ҷамъияти деҳқонии хурдамон ҷамъ шуда, тавонанд ба ӯ кӯмаки маънавӣ расонанд. Бисёри онҳо дар ҳоле ки шериф падарамро нигоҳ медошт, ба падарам дод зада, ҳақоратҳо мекарданд.

Ман бо дахшат ба ҳамаи ин нигоҳ мекардам. Бо гузашти вақт ҳаяҷони ман ба ҳичолат иваз шуд. Аз авҷ гирифтани ҷанҷол тарсида ва аз он, ки ҷанги оилавии мо дар пеши ҷашмони дӯстону ҳамсояхоям мегузашт, шарманда шуда, ман аз ин сахнаи нангин ба анбори дигари мо гурехтам. Дарро аз паси худ сахт пӯшида, ман ба таххона барои ҷуворимакка даромада, то гарданам худро ба даруни сӯтаҳои ҷуворимакка гурондам.

Чун дар ториқӣ, хомӯшӣ ва танҳои дароз мекашидам, ҳичолати ман охиста ба ғзаб мубаддал мегашт. Ман қаҳр мекардам, ки бадмастии падарам хонаи моро ба чунин нофаҳмиҳо овард. Ман ҳашмгин мешудам, ки ӯ хеле кам ҳушёр буд ва ба модарам дарди зиёд расонд. Аммо аз ҳама зиёд ман худро танҳо ҳис мекардам.

Шояд ки ман дар байни ҷувориҳо якчанд соат хобидам. Чунин менамуд, ки касе ба ғайб заданам пайрвое надошт. Маро эҳсоси он фаро гирифт, ки маро фаромӯш кардаанду партофтанд.²

Ҳоло, пас аз тақрибан панҷоҳ сол, падар, гӯё аз мавҷи хотираҳояш дар бораи он рӯзи даҳшатнок шах шуда буд. Дар рӯяш ашкҳо мешориданд. Ману хоҳаронам ҳикояи ўро медонистем ва даррав фаҳмидем, ки бо ӯ чӣ рӯй дода истодааст. Мо ба наздаш рафтем ва ҳарсеямон ўро ба оғуш гирифтем. Падар ашкҳоро пинҳон накарда, мегирист ва мо низ ҳамроҳи ӯ гирия мекардем.

ЧӢ ТАВР ХУДО НИЁЗҲОИ МОРО ДАР МУНОСИБАТҲО ҚОНЕЪ МЕГАРДОНАД

Он рӯз дар байни падари азияткашида ва се фарзанди калонсолар чӣ рӯй дода буд? Ман (Шон) барои коре қардан бо хотираҳои дардноки падарам Ҷош худро нотавон ҳис мекардам. Ҳеҷ каси мо донише надоштем, ки чӣ тавр ба одаме, ки аз таҷрибаи гузаштааш зарар дидааст, кӯмак намоем. Чунин метобад, ки инро беҳтараш ба дасти Худо супорем. Зеро дар Навиштаҷот гуфта шудааст, ки «Худо ба ягон чизе, ки дастони одамизод фароҳам оварда тавонад, мӯхтоҷ нест, чунки Худаш ба ҳама зиндагӣ, нафас ва ҳар чизи дигарро мебахшад» (Китоби Аъмол 17:25). Аз ин маълум мешавад, ки Ӯ ҳамаи эҳтиёҷҳои моро қонеъ мегардонад.

Ба назари аввал метобад, ки мо ба одами азобдида, ки боз хотираҳои дарднокро аз сар мегузаронад, ҳеҷ ёрӣ дода наметавонем. Эҳтимол, ин дар ҳақиқат мушкилиест, ки онро Худо мустақилона ҳал карда метавонад. Ӯ аниқ ба ёрии мо мӯхтоҷ нест. Шояд ки кори мо аз он иборат аст, ки Ҷошро ба Духтури Бузурге, ки метавонад ҳар гуна дарди гузашта ё ҳозираро шифо диҳад, ишора намоем. Чунки агар самимона гӯем, магар Исо тамоми он чизе нест, ки дар зиндагӣ ба мо лозим мебошад? Баъзеҳо ба изҳори хаввори Павлис дар бораи он, ки тамоми қувваташ дар Масеҳ буд, чун ба исботи он ишора мекунам, ки ба мо танҳо Исо лозим аст: «Ба воситаи Масеҳ, ки ба ман қувват мебахшад, дар ҳама гуна вазъият тоқат мекунам» (Нома ба Филиппиён 4:13). Бо ҳамин тамом?

Вақте ки одамон азоб мекашанду мӯхточанд, мо бояд танҳо ба Худо ишора кунему халос?

Баъзеҳо шояд мегӯянд, ки порча аз Нома ба Филиппиён дар назар дорад, ки агар мо ба ёрии дигарон эҳтиёҷ дошта бошем, мо рӯҳан суғҳастем, ҷунки худӣ Худо барои мо аз ҳама ҷиҳат коғист. Вале хониши пурраи матн тамоман дигар ҷизро нишон медиҳад. Аҳамият диҳед, ки Павлус даррав баъд аз ояти 13 мегӯяд: «Бо вучуди ин хуб кардед, ки дар ин вақти мушкӣ ба ман дастӣ ёрӣ дароз намудед. ...Ҳатто хангоми дар шаҳри Тасолуниқӣ буданам шумо як-ду бор барои эҳтиёҷотам кӯмакпулӣ фиристода будед» (Нома ба Филиппиён 4:14,16). Пайёми Павлус ҷунин буд: «Ман ҳама ҷизро ба воситаи Масеҳ мекунам ва Ё хушҳол аст, ки шуморо ба ин раванд ҷалб менамояд». Равшан аст, ки Худо ҷашмаи таъминоти эҳтиёҷҳои мо мебошад, вале ба Ё писанд меояд, ки дигаронро ба хизмати Худ ба қонеъ кардани эҳтиёҷҳо ҳамчун ҷӯйҳои қувват ва муҳаббати Худ ҷалб намоад.

Дар китоби «*Калисо ҳеҷ гоҳ танҳо нест*» Дэвид Фергюсон қайд мекунад: «Аз таълимот ва ҳаёти Масеҳ маълум аст, ки мо ба якдигар эҳтиёҷ дорем. Худо дар ҳикмати даркнашавандааш қарор кардааст, ки эҳтиёҷҳои моро дар муносибатҳо ба воситаи муҳаббат ҳам ба Худӣ Ё ва ҳам ба дигарон қонеъ гардонад. Аз рӯи фармони Худо мо бо қобилияти дӯст доштан ва аз тарафи Худо ва дигар одамон дӯстдошта будан офарида шудаем. Агар яке аз ин ҷанбаҳо набошанд, пас мо Фармони Бузургро риоя накарда истодаем».³

Вақте ки мо бо хоҳаронам падарро ба оғуш гирифта, ҳамроҳаш мегиристам, ё аз он ҷи мо меодем, тасаллии зиёдтаре мегирифт. Худо ба тарзи ғайриоддӣ ёро ба воситаи мо тасаллӣ мебахшид. «Ё (Худо) моро дар ҳама гуна мусибатҳоямон тасаллӣ медиҳад, то ки мо низ бо ҳамон тасаллое, ки худамон аз Худо меёбем, дигаронро ҳам дар ҳама гуна мусибаташон дилбардорӣ намоем» (ниғ. ба 2 Нома ба Қўринтиён 1:4).

Ҳар шахс дар як лаҳзаи муайяни зиндагӣ душвориҳои ҷисмонӣ, эҳсосӣ ё рӯҳониро аз сар мегузаронад. Ва мо низ метавонем ҳамроҳи онҳо Нома ба Румиён 12:15-ро таҷриба кунем. Мо барои онҳое, ки азоб мекашанд чараёни тасаллӣ ва шиғои Худо мешавем. Дар ин лаҳза одам на танҳо суханони тасаллидиҳанда ва ламсҳои моро, балки Худи Худоро ҳис мекунад. Гап дар сари он нест, ки Худо ба одамоне, ки дар азобанд, бевосита тасаллӣ бахшида наметавонад, — Ё ин корро мекунад. Гап дар он аст, ки Ё инчунин хушҳол аст, ки як қисми тасаллии Худо ба воситаи мо ба дигарон бахшад. Чунон ки Павлус гуфтааст: «Мо намояндагони Масеҳ ҳастем ва Худо ба воситаи мо ба одамон муроҷиат мекунад. Аз ин рӯ мо аз номи Масеҳ аз шумо илтиҷо мекунем, ки дигар ҳамчун душманони Худо зиндагӣ накарда, бо Ё ошӣ шавед» (Ниг.ба 2 Қуринтиён 5:20).

ТАҶРИБА КАРДАНИ «ЯҚДИГАР»-ҲОИ НАВИШТАҶОТ
Вақте ки мо ба насихате, ки дар Нома ба Румиён 12:15 оварда шудааст — «бо гирякунандагон гиря кунед» пайравӣ мекунем, мо дар асл ҳақиқати китоби муқаддасро дар бораи тасаллӣ додани яқдигар таҷриба мекунем. Бисёр ҳақиқатҳои китоби муқаддас ҳастанд, ки ба ибораи «яқдигар» дахл доранд. Дар Аҳди Нав мо камаш 35 феъл-ро пас аз калимаи «яқдигар» мебинем. Вақте ки мо дақиқан ин порчаҳои китоби муқаддасро бо дигарон таҷриба мекунем, мо мисли Масеҳ зиндагӣ мекунем ва дӯст медорем. Павлус меғӯяд: «Азбаски парда аз пеши назарамон бардошта шудааст, ҳамаи мо, имондорон зебоии пурнури Худовандро гӯё дар оина мебинем ва Худованд, ки Рӯҳ аст, моро бештару бештар ба Худ монанд мекунад» (Ниг. ба 2 Қуринтиён 3:18).

Мо, масъалан, медонем, ки табиати муҳаббати Масеҳ меҳрубон, фурутан ва бахшанда буд. Навиштаҷот моро насихат мекунад, ки мувофиқи ин хислатҳои Масеҳ зиндагӣ карда, ба яқдигар меҳрубонӣ нишон диҳем (Нома ба Эфсусиён 4:2), нисбат

ба якдигар фурутан бошем (1 Номаи Петрус 5:5) ва якдигарро бахшем (Нома ба Қўлассиён 3:13). Ин порчаҳоро, ки дар худ ибораҳои «ба якдигар» доранд, муқоиса карда, мо дар бораи он, ки кадом суҳанони Навиштаҷот ба Худо писанд мебуданд, ки мо бо оила, дўстон ва олами атроф таҷриба кунем, тасаввуроти равшантаре мегирем. Рӯйхати навбатии ҷойҳои Навиштаҷотро, ки метавонед бо дигарон таҷриба кунед, дида бароед.

Порчаҳои Навиштаҷоте, ки метавонем «ба якдигар» дар амал нишон диҳем

1. Якдигарро дўст доред (Инчили Юҳанно 13:34).
2. Якдигарро қабул кунед (Нома ба Румиён 15:7).
3. Якдигарро бубахшед (Нома ба Эфсўсиён 4:32; Қўлассиён 3:13).
4. Нисбат ба якдигар нек бошед (Нома ба Эфсўсиён 4:2).
5. Худро бо фурутанӣ пўшонед (1 Номаи Петрус 5:5).
6. Бо якдигар гиря кунед (Нома ба Румиён 12:15).
7. Бо якдигар дар ҳамоҳангӣ зиндагӣ кунед (Нома ба Румиён 12:16).
8. Якдигарро доварӣ накумед (Нома ба Румиён 14:13).
9. Нисбат ба якдигар пуртоқат бошед (Нома ба Эфсўсиён 4:2).
10. Якдигарро насихат кунед (Нома ба Қўлассиён 3:16).
11. Якдигарро шодбош кунед (Нома ба Румиён 16:16).
12. Якдигарро интизор шавед (1 Нома ба Қўринтиён 11:33).
13. Ба якдигар ғамхорӣ кунед (1 Нома ба Қўринтиён 12:25).
14. Ба якдигар хизмат кунед (Нома ба Ғалотиён 5:13).
15. Ба якдигар некӣ кунед (Нома ба Эфсўсиён 4:32).
16. Нисбат ба якдигар вафодор бошед (Нома ба Румиён 12:10).

17. Ба якдигар дилсӯзӣ кунед (Нома ба Эфсӯсиён 4:32).
18. Якдигарро рӯҳбаланд кунед (1 Нома ба Тасолуникиён 5:11).
19. Ба якдигар итоат кунед (Нома ба Эфсӯсиён 5:21).
20. Якдигарро ҳурмат кунед (Нома ба Қулассиён 3:13).
21. Якдигарро ба муҳаббат ҳавасманд кунед (Нома ба Ибриён 10:24).
22. Нисбат ба якдигар меҳмоннавоз бошед (1 Номаи Петрус 4:9).
23. Атоҳои ҳудро барои ба якдигар хизмат кардан истифода баред (1 Номаи Петрус 4:10).
24. Бо якдигар шодӣ кунед (Нома ба Румиён 12:15; 1 Нома ба Қӯринтиён 12:26).
25. Якдигарро бадгӯй накумед (Номаи Яҳқуб 4:11).
26. Аз якдигар шикоят накумед (Номаи Яҳқуб 5:9).
27. Ба гуноҳи худ дар пеши якдигар иқрор шавед (Номаи Яҳқуб 5:16).
28. Барои якдигар дуо кунед (Номаи Яҳқуб 5:16).
29. Бо якдигар мушоракат кунед (1 Номаи Юҳанно 1:7).
30. Нисбат ба якдигар ҷавобаландӣ накумед (1 Нома ба Қӯринтиён 4:6).
31. Бори якдигарро бардоред (Нома ба Ғалотиён 6:2).
32. Якдигарро ҳурмат кунед (Нома ба Румиён 12:10).
33. Аз якдигар вобаста бошед (Нома ба Румиён 12:5).
34. Якдигарро эҳтиром намоед (Нома ба Румиён 12:10).
35. Якдигарро тассалли диҳед (2 Нома ба Қӯринтиён 1:4).

МУБОРИЗАҲОИ МАН ХАНГОМИ ТАҶРИБА КАРДАНИ ОЯТИ ҒАЛОТИЁН 6:2

Чунон ки дар бобҳои 3 ва 4 ёдрас кардем, барои дидани Исои аслии Навиштаҷот, ба мо лозим аст, ки дар бораи Масеҳ тасаввуроти дурусти библиявӣ дошта бошем. Барои ин лозим аст, ки айнакҳои қачу хираеро, ки онҳоро муносибатҳои инсонии

гузаштаву ҳозира месозанд, як тараф гузорем ва ба Рӯхулқудс имкон диҳем, ки ба воситаи Навиштаҷот ба мо равшан карда нишон диҳад, ки Худо кӣ аст ва чӣ тавр Ё ба мо назар мекунад. Айнан ҳамон чиз барои таҷриба кардани оятҳои библиявӣ бо дигарон дуруст меояд. Мо бояд маънои матнӣ ва нисбатии ин порчахоро, ки суҳан дар бораи «якдигар» меравад, кушоем, то ки онҳоро самаранок аз сар гузаронем.

Масъалан, Нома ба Ғалотиён 6:2-ро гирем, ки дар он ҷо дар бораи бардоштани бори якдигар суҳан меравад. Ба сабаби он, ки дар солҳои аввали зиндагии ман (Ҷош) муносибатҳои бад доштам, дар ман тасаввуроти нодурусти ин оят пайдо шуд.

Ман дар хонаи падари бадмаст калон шудам ва тарзе рафтор мекардам, ки ба қавли равшанӣ маро «халосгар» кардааст. Ҳар боре ки медидам, ки падарам кӯшиш мекард ба модарам зараре расонад, ман даҳлат намуда, кӯшиш мекардам, ки дарду азоби модарамро пешгирӣ кунам. Ин барои ман як намунаи равшанӣ ва эҳсосии тамоми зиндагииам шуд. Ман ҳама вақт кӯшиш мекардам, ки азияткашидагонро халос намоям.

Мо ҳама бо ҳолатҳои рӯ ба рӯ мешавем, ки ба мо саҳт фишор меоранд ва ба Худо писанд аст, ки дигарон Нома ба Ғалотиён 6:2-ро бо мо таҷриба карда, ба мо ҳамроҳ мешаванд, то ки моро дар душворихоямон дастгирӣ намоянд.

Вақте ман масеҳӣ шудам, ман бо ин тарзи носолим зиндагиро давом медодам, ҳарчанд намефаҳмидам, ки ин солим нест. Ҳар боре медидам, ки касе азият кашида истодааст, одати ман ба кор мебаромад. Ман фикр мекардам, ки дилсӯзӣ, муҳаббати Худоро нишон медиҳам. Вақте ки порчаи «Якдигарро дар вақти вазнинӣ дастгирӣ кунед ва ҳамин тавр қонуни Масеҳро иҷро менамояд» (Нома ба Ғалотиён 6:2)-ро хондам, ман барои

ҳал кардани мушкилии одам, бардоштани ҳар гуна бори ӯ ҷавобгарию эҳсосиро ҳис мекардам. Ман фикр мекардам, ки «қонуни Масеҳро» иҷро мекунам ва мисли ӯ рафтор менамоям. Дар асл, ман ба худ зарар мерасондам ва дар ҳолатҳои зиёд ба он шахс ба ҷои ёрӣ, зарар мерасондам, ва сабаби ҳамаи ин он буд, ки ман муҳаббати Худоро ба воситаи айнакҳои қачрафтори «халосгар» медидам.

Ба ман ёрии дигарон лозим омад, то ки инро бубинам. Ман фаҳмидам, ки Навиштаҷот таълим намедихад, ки бори дигар касро бардоштан маънои онро дорад, ки барои мушкилӣ ва дарди шахси дигар ҷавобгарӣ гирем. Аниқтараш, ин маъно дорад, ки назди одам рафта, ба ӯ кӯмак кунем, ки бораширо бардорад. Бори дигаронро бардоштан маъно надорад, ки *ҷавобгариро барои мушкилиҳои дигарон бар души худ гиред*, ин маъно дорад, ки *дар пеши онҳо ӯҳдадор бошем*, ки дар вақти азият ё душворӣ кашидани онҳо, мо тасалли, дилбардорӣ ва кӯмак мекунем.

Ҳа, дар Нома ба Ғалотиён 6:2 навишта шудааст, ки мо бояд «бори якдигарро бардорем». Лаҳзаи табдилкунандаи ҳаётам порчае буд, ки ман 3 оят пештар пайхас кардам. Дар Нома ба Ғалотиён 6:5 навишта шудааст: «Охир ҳар кас ӯҳдадории худро ба зиммааш дорад».

Дар аввал шояд печида метобад, лекин агар ба назар гирем, ки байни «бор» ва «сарборӣ» фарқ аст, ҳамааш фаҳмо мешавад. Калимаи юноние, ки барои фаҳмондани мафҳуми «бор» аст, маънои «вазниниро» дорад. Исо ин калимаро дар тасвири коргароне, ки дар тоқзор «рӯзи дароз дар офтоби сӯзон» кор мекарданд, истифода мебарад (Инҷили Матто 20:12). Ин бори вазнин буд.

Мо ҳама дар ҳолатҳои мешавем, ки ба мо фишори калон меоранд ва ба Худо писанд аст, ки дигарон Нома ба Ғалотиён 6:2-ро бо мо таҷриба карда, ба мо ҳамроҳ мешаванд, то ки моро дар душворихоямон дастгирӣ намоянд. Биёед мисоли одамеро дида мебароем, ки дар китфаш ҷӯби вазнинро мебарад. Акнун

тасаввур кунед, ки ду дӯсташ дар назди ӯ мераванд. Онҳо китфони худро аз ду тараф дар зери он чӯб гузошта ба бурдани ин бор ёрӣ медиҳанд. Вақте ки мо дар зери бори захм, беморӣ, аз даст додани кор ё шахси дӯстдошта ҳастем, ба мо кӯмак лозим аст. Ба мо дигар одамоне лозим ҳастанд, ки дар бурдани бори мо кӯмак кунанд.

Дар ояти 5 Павлус барои фаҳмондани бор ё вазнинӣ дигар калимаро истифода мебарад. Ӯ мегӯяд: «Охир ҳар кас ӯҳдадории худро ба зиммааш дорад» (Нома ба Ғалотиён 6:5). Ин калимаи юнонӣ ба чизҳои «камвазн»-е дахл дорад, ки онро чун халтаи аскар бо тӯшаи роҳ дар майдони ҷанг бурдан мумкин буд. Бо ибораи дигар, ин ӯҳдадорӣ — вазифаи шумо аст, ва бурдани он ҷавобгарии танҳо шумост. Ин ақидаро Павлус дар дигар ҷо чунин баён кардааст: «Бино бар ин, ҳар яки мо дар пеши Худо барои худ ҷавоб хоҳем дод» (Нома ба Румиён 14:12).

Ҳамаи мо ӯҳдадориҳои шахсӣ дорем ва вақте ки мо аз ӯҳдаи онҳо набаромада, дурбиниро нишон намедихем ва интиҳоби нодуруст мекунем ё муносибати нодурустро пинҳон мекунем, мо бояд оқибатҳоро эътироф кунем. Вақте ки ба оқибатҳои табиӣ рафтори бемаъсулияти одамон даҳолат мекунему бартараф менамоем, метавонем онҳоро аз дарсҳои пурарзиш, аз дарсҳои маҳрум созем, ки барои рушд ва баркамол шудани ояндаи онҳо метавонад нақши муҳим дошта бошад.

Ман бо сухан баён карда наметавонам, ки чӣ қадар ин ваҳй аз Каломи Худо бароям пурарзиш буд. Вақте фаҳмидам, ки таҷриба кардани Номаи Ғалотиён 6:2 бо дигарон маъно надорад, ки ман барои дигар одамон ҷавобгар ҳастам, он гоҳ ман барои гирифтани ӯҳдадорӣ дар пеши дигарон озодӣ пайдо кардам ва хусусан дар пеши онҳое, ки азоб кашидаанд. Сипас ман имконият кофтанро сар кардам, ки Худо дилбардории пурмехр ва дастгирии Худро ба воситаи ман ба дигарон бирезонад. Он гоҳ ман фаҳмидам, ки ин корро карда, ман Номаи Ғалотиён 6:2-ро чунон ки Худо таъйин намудааст, таҷриба намудам.⁴

ВАҚТЕ КИ КАСЕ БО МАН ОЯТИ ИБРИЁН 10:24-РО АЗ САР ГУЗАРОНД

Оё шумо ягон бор аз шасти худ гаштаед ё худро рӯҳафтода хис намудаед? Ҳамаи мо дар зиндагӣ ба нокомиҳо дучор мешавем ва ҳатто ба як вақти муайян умедро аз даст медиҳем. Ба наздикӣ ман (Шон) рӯҳафтода шудам ва ба кӯмак мӯҳтоҷ будам.

Баъд аз он ки ман веб-сомонаи худро шурӯъ кардам, ман блоги шахсиамро сар карда, ба мавзӯҳои муҳим мақолаҳоро нашр мекардам, ки барои ҷавонон ва роҳбарони ҷавон шавқовар буданд. Қисми бисёрашон ба қарорҳои ахлоқие, ки ба Китоби Муқаддас асос меёфтанд, дахл доштанд, ки бо онҳо ҷавонони имрӯза рӯ ба рӯ мешаванд. Баъзеи ин саволҳо метавонанд баҳснок бошанд.

Ман ҳамеша фикр мекардам, ки мо ҳеҷ гоҳ нисбат ба ҳақиқати Каломи Худо бояд гузашт накунем. Ба ҳар ҳол, як ақидаи муайяно роғох дошта, мо ҳамеша бояд «...аз рӯйи муҳаббат ростиро баён намуда, аз ҳар ҷиҳат ба дараҷаи Масех, ки Ӯ сари бадан аст, инкишоф меёбем» (Нома ба Эфесӯсиён 4:15). Ва ман то ҳадди имкон чунин кардаам, махсусан, бо назардошти он, ки одамони зиёде, ки нашрҳои маро меҳонанд, арзишҳои маро қабул надоранд.

Қадам як дӯстам яке аз дарсҳоямро навори видеоӣ карда, қарор дод, ки онро ба садҳо шубонони ҷавон фиристад. Мушкилӣ дар он аст, ки ӯ танҳо 60 сонияи навореро интиҳоб карда буд, ки ман дар мавзӯи васеъ ва баҳснок мегуфтам. Дӯстам бо нияти нек, меҳост ба ман кӯмак намояд, вале шарҳҳои ман аниқ берун аз контекст буданд ва маро танқиди саҳт намуданд.

Маро дар гузашта ҳам танқид мекарданд, аммо ҳоло ҳама чиз дигар хел буд. Маро айбдор мекарданд, ки гӯё ман нодон, найрангбоз, бадбин, ғайримасехӣ, дӯғзананда ва ба ин монанд ҳастам. Ман ҳатто фикр намекардам, ки ину он ва ҳоказон ҳастам. Лекин, агар одамон тамоми дарси маро медиданд, онҳо мефаҳмиданд, ки дар асл ман чиро дар назар доштам. Барои ҳамин ман худро барноҳақ танқидзада хис мекардам.

Дар аввал ин фишор маро гаранг кард. Дардро хис мекардам, ва росташро гӯям, вақте ки инро ба Стефани нақл мекардам, чашмонам аз ашк тар шуда буданд. Вай, албатта, маро тасалли меод. Ман бояд ба пеш ҳаракат мекардам. Лекин ман аз он, ки маро нодуруст фаҳмиданд, дар азоб будам ва рӯҳафтода шудам.

Ман қарор додам, ки дар Твиттер паёмакро бо чунин савол фиристам: «Чӣ тавр пӯсти худро барои танқид саҳт кунем, ки ба қавли „пушти ману табари қассоб“ барин бошад?» Дӯстам ба алоқа баромада, гуфт: «Шон, ман фикр намекунам, ки ба ту пӯсти ғафс лозим аст. Азоб нишонаи шогирди ҳақиқӣ мебошад». Он гоҳ ӯ фикри маро ба он равона кард, ки Петрус гуфта буд: «Агар шуморо барои пайравӣ кардан ба Масеҳ дашном диҳанд, хушбахт бошед, чунки Рӯҳи Худо бо тамоми бузургиаш дар шумо сокин аст... Аммо, агар барои масеҳӣ ном доштанатон азоб кашед, шарм накунад, балки Худоро ситоиш намоед, ки соҳиби чунин ном ҳастед... Барои ҳамин онҳое, ки аз рӯйи хости Худо азоб мекашанд, бояд ҳаёти худро бо умед ба дасти Офаридгори вафодор супоранд ва некӣ карданро давом диҳанд» (1 Петрус 4:14, 16, 19).

Дӯсти ман чӣ кор кард? Ӯ таъбамо болида кард, маро ба мақсади мусбат равона намуд, маро бо суханаш рӯҳбаланд намуд. Ва ӯ бо ман ояти Номаи Ибриён 10:24 «Биёед дар фикри он бошем, ки чӣ тавр якдигарро ба муҳаббат ва корҳои нек водор созем»-ро таҷриба намуд.

Ман албатта дар бораи боби 4 1Номаи Петрус хабар доштам. Вале ҳақиқати ин порча барои ман то даме, ки Худо ба воситаи дӯсти вафодорам, ки меҳост бо ман ояти Номаи Ибриён 10:24-ро таҷриба карда, рӯҳбаланд намояд, воқея набуд.

ДИГАР ОЯТҲОИ НАВИШТАҶОТ, КИ БО ДИГАРОН ТАҶРИБА КАРДАН МУМКИН АСТ

Ҳамаи мо ба тасалли, дастгирӣ ва ҳавасмандӣ эҳтиёҷ дорем. Вақте ки мо бо оятҳои Нома ба Румиён 12:15, Галотиён 6:2

ва 1Қуринтиён 12:25 шинос мешавем, «Рӯҳи Худо дар даруни мо амал мекунад», то ки мо ба дигарон дар лаҳзаи эҳтиёҷ буданашон ёрӣ диҳем.

Дэвид Фергюсон зиёда аз панҷоҳ эҳтиёҷро дар муносибат аз Навиштаҳо муайян кардааст. Мо бошад, танҳо дахтоашро ёдрас мекунем, ки ӯ дар китоби худ «*Калисо ҳеҷ гоҳ танҳо нест*» ба таври васеъ шарҳ медиҳад. Ҳар чи қадар мо ин эҳтиёҷхоро дар муносибат «ба якдигар» мефаҳмем, ҳамон қадар беҳтар фаҳмида метавонем, ки чӣ тавр Худо меҳоҳад, ба воситаи мо карда, эҳтиёҷҳои одамони атрофи моро қаноатманд намояд. Поёнтар таърифиҳои ин эҳтиёҷҳо дар муносибате, ки мо метавонем бо дигарон аз сар гузаронем ва порчаҳои мувофиқи Навиштаҷот оварда шудаанд.

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои тасалли ёфтан

Ўмед додан; дарду ғамро сабук кардан; одамро тасалли додан ва ба ӯ ҳамдардӣ кардан.

Худо чашмаи ҳар гуна меҳрубонӣ ва Худоест, ки моро тасалли мебахшад. Ў моро дар ҳамаи мусибатҳоямон тасалли медиҳад, то ки мо дигаронро тасалли дода тавонем. (2 Нома ба Қўринтиён 1:3–4).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои дастгирӣ кардан

Дар қабати якдигар рафтан, то ки борро бардорем ва дар ҳалли мушкилиҳо ёрӣ диҳем.

Бори якдигарро барем ва ҳамин тавр қонуни Масеҳро иҷро намоем (Нома ба Ғалотиён 6:2).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои ғамхорӣ кардан

Дар бораи ёри худ фикр кардан, шавқу ғамхорӣ нишон додан, ба олами вай даромадан.

Ҳамаи аъзоёни (калисо) барои якдигар баробар ғамхорӣ мекунанд (1Нома ба Қўринтиён 12:25).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои миннатдорӣ баён кардан

Дастгрии ёри мо ва бо сухану амал миннатдорӣ баён кардан.

Таъриф барои он, ки маро дар ҳама чиз дар хотир дорӣ (1Нома ба Қўринтиён 11:2).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои қабул кардани якдигар

Бе шарт қабул кардан, муҳаббат ба дигарон ҳамон хел, ки онҳо ҳастанд.

Якдигарро чунон қабул кунем, ки Масеҳ шуморо қабул кардааст, он гоҳ Худо ҷалол меёбад (Нома ба Румиён 15:7).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои беҳатарӣ

Бартараф кардани хатар ва тарси аздастдихӣ, эҳтиёҷ ва канда шудани муносибатҳо.

Муҳаббати комил ҳар гуна тарсро пеш мекунад (1Номаи Юҳанно 4:18).

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои муҳаббат нишон додан

Бо суҳанони хуш ва ламси ҷисмонии боодобона ғамхорӣ изҳор менамояд.

Якдигарро бо муҳаббати бародарона дӯст доред.
Дигаронро аз худ зиёдтар ҳурмат кунед (Румиён
12:10)

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» бо рӯҳбаландкунӣ

Бо далерӣ рӯҳбаланд кардан ва ба мақсади нек равона кардани якдигар.

Биёед дар фикри он бошем, ки чӣ тавр якдигарро ба муҳаббат ва корҳои нек водор созем. (Ибрийн
10:24)

Таҷриба кардани мӯхтоҷӣ «ба якдигар» барои ҳурмат кардан

Одамро олиқадр доништан ва ба ӯ хабар додан, ки вай арзиши зиёд дорад.

Ҳамаро иззату ҳурмат кунед ва имондорони дигарро дӯст доред (1Номаи Петрус 2:17).

ЧИЗИ ОДӢ, ВАЛЕ НА ХАТМАН ОСОН

Ҳавворӣ Павлус моро даъват мекунад, ки «Аз тахти дил хизмат кун... ҳамчун коргаре, ки ...паёми ростиро дуруст шарҳ медиҳад» (Ниг.ба 2 Нома ба Тимотиюс 2:15). Ҳақиқати Худо одӣ аст, лекин на ҳама вақт бо дигарон аз сар гузарондани таҷриба кардани он осон аст. Дэвид Фергюсон дар бораи ин нукта ба мо хотиррасон менамояд:

«Таҷриба кардани Каломи Худо бо дигарон барои нишон додани муҳаббат аз рӯи Фармони Бузург ва қаноатманд намудани эҳтиёҷҳои муносибат хеле осон аст. Худо Каломи навиштаи Худро аз дастуроти мисолҳо барои муносибату сухану амалҳои мо пур намудааст. Аммо ҳар рӯз азсаргузарони Каломи Ёро таҷриба кардан ва ба дигарон кӯмак намудан на ҳама вақт осон мебошад. Ин кор интизоми рӯҳонӣ, яъне бо Худо дар ҳамоҳангӣ мондан, ба Рӯҳулқудс имкон додан, ки ба мо ва ба воситаи мо хизмат кунад, ба ҷисми худ „не“ гуфтан ва бо моҳияти худ дар Масеҳ зиндагӣ карданро талаб мекунад.

Вақте ки мо Каломи Ёро аз сар мегузаронем, мо ҳақиқатан феъли пурмуҳаббати Масеҳро қабул мекунем ва мувофиқи табиати Ё амал менамоем. Ба шабоҳати Масеҳ монанд шудан ин раванди ҳаррӯзаи боинтизоми муҳаббат ба Худо ва амалӣ кардани Суханони Ё дар муносибатҳои мо мебошад. Аммо Исо ба мо ёдрас мекунад, ки мо файзи Худоро ройгон гирифтаем ва даъват шудаем, ки муҳаббати Ёро озодона ба дигарон бидиҳем».⁵

Дар давоми ин ҳафта вақт ёфта, ба рӯйхати эҳтиёҷҳои «якдигар» ва порчаҳои мувофиқи он аз Навиштаҷот нигоҳ кунед ва чун «...Ин қудрат ба шумо ройгон дода шудааст, пас шумо низ ин қорро ройгон кунед» (ниг. ба Инҷили Матто 10:8). Имкониятҳои бичӯед, то ки Китоби Худоро ҳамроҳи дигарон таҷриба кунед. Худо ба шумо Рӯҳи Қуддуси Худро додааст, то ки эҳтиёҷотатонро таъмин намояд ва ба воситаи шумо амал намуда, ба таъмин кардани эҳтиёҷоти дигарон кӯмак расонад. Шумо қисми бадани зиндаи Масеҳ — калисои Ё ҳастед ва Ё ба шумо ва ҷаҳони мӯҳтоҷ муроҷиат мекунад...

- *Тасаллие* ҳаст, ки азобҳои ҷисмонии шуморо сабук мекунад, китфе мегузорад, ки болои он метавонед гиря кунед ва он ба шиҳои дарунии шумо мусоидат менамояд.
- *Диққате* (ғамхорие) ҳаст, ки чӣ қадар ба Худо муҳим будани шуморо нишон медиҳад, ки Ў бароятон мурд, то ки бо шумо муносибат дошта бошад ва калисои Ў ин ҷост, то ки дар қонеъ кардани ҳамаи эҳтиёҷҳои инсонӣ ва рӯҳониатон ба шумо кӯмак кунад.
- *Қабуле* ҳаст, ки маъноӣ онро дорад, ки шуморо ҷунон ки ҳастед, бе ҷуну ҷаро дӯст медоранд.
- *Миннатдорие* ҳаст, ки шуморо чӣ хеле ки ҳастед ва барои коре, ки кардед қадр мекунад.
- Вақте ки *барои бардоштани бори* зиндагӣ ба шумо дастӣ ёрӣ ё китфи ҳамкорӣ лозим аст, дастгирӣ ҳаст.
- *Дилбардорие* ҳаст, вақте ки шумо бо ноумедӣ, нокомӣ ва душвории худ мубориза мебаред.
- *Муҳаббат* ҳаст, ки ба шумо кӯмак мекунад, ки фаҳмед, ки шуморо бе ҷуну ҷаро дӯст медоранд.
- *Маъқул дониш* ҳаст, ки шаҳодат медиҳад: «Офарин! Таҳсин!»
- *Дар вақти хатар беҳатарие* ҳаст, ки шуморо аз тарси оянда халос мекунад.
- *Эҳтироме* ҳаст, вақте ки шуморо барои фикру ақидаи худро доштан ҳурмат мекунад ва барои саҳме, ки мегузоре, шуморо қадрдонӣ мекунад.⁶

Ва бо суҳанони Павлус хотим мебахшем:

«Бинобар ин, шумо, ки халқи поку интиҳобшуда ва дӯстдоштаи Худо ҳастед, раҳму шафқат, меҳрубонӣ, хоксорию нармдилӣ ва сабру тоқатро дар бар карда, бо сабр якдигарро бардошт кунед.

Агар касе аз шумо нисбати дигаре шикоят дошта бошед, якдигарро бахшед. Чунон ки Худованд шуморо бахшидааст, шумо низ дигаронро бахшед. Аз ҳама муҳимаш якдигарро дӯст доред, чунки муҳаббат ҳамаро комилан муттаҳид нигоҳ медорад. Шумо даъват шудаед, ки ҳамчун як бадани Масеҳ бо якдигар сулҳ дошта бошед. Пас бигзор ҳамин сулҳу ороиши Масеҳ дар дили шумо ҳукмронӣ намояду шумо шукргузор бошед. Иҷозат диҳед, ки суханони Масеҳ ҳаёти шуморо пурра фаро гирад. Бо ақлу хиради оӣ якдигарро насиҳат кунед ва таълим диҳед, бо дилҳои миннатдор ба Худо сурудҳои Забур, ҳамду сано ва таронаҳои парастии хонед. Дар ҳар сухану рафтор ҳамчун пайравони Худованд Исо амал кунед ва ба воситаи Исо ба Падарамон Худо шукргузори намоед» (Нома ба Қўлассиён 3:12–17).

КАЛИД БАРОИ КУШОДАНИ ХАҚИҚАТХО

Вай мехост, ки барои меҳмони махсус хӯроки шом тайёр кунад. Ба бисёр чизҳои майда чуйда бояд аҳамият меод. Хоҳари вай Марям бояд кӯмак мекард, лекин вай бошад дар пеши пойи Исо нишаста, Ёро гӯш мекард.

Марто даромада, ба Исо гуфт: «Хоҷаам! Оё Ту парвоя надорӣ, ки хоҳарам ҳамаи корро ба сари ман партофтааст? Охир, ба ӯ бигӯй, ки ба ман ёр диҳад». «Марто! Марто! — гуфт ба вай Худованд Исо, — ту ғами бисёр чизҳоро меҳӯрӣ ва нороҳат ҳастӣ. Вале фақат як чиз лозим аст. Марям чизи хуберо интиҳоб намудааст ва онро аз ӯ ҳеҷ кас гирифта наметавонад» (Инҷили Луқа 10:40–42).

Ҳаёт аз майда-чуйда пур аст. Чунин менамояд, ки мо дар бораи онҳо фикр накарда ва ташвиш нақашаида, рӯзро шаб карда наметавонем. «Имрӯз чӣ пӯшам?» «Ин рӯз дар корхона чӣ хел мегузашта бошад?» «Кӯдакон кучоанд, ҳамааш хуб бошад, оё онҳо ба ягон чиз даст назада бошанд?» «Чӣ бояд ҳарам ва оё ин ба буҷаи мо меафзояд?» «Мо чӣ буҷа дорем?» «Ҳафтаи дигар чӣ мешавад?» «Қай ин даводаи ман камтар мешуда бошад?» «Қай ман барои худам, барои мо вақт меёбам?»

Ҳаёт дар замон мо ба шастӣ баланд ҳаракат мекунад. Мо нисбат ба наслҳои пештара дар ҷаҳони мушқилтаре зиндагӣ мекунем, ки ба ин ҳамаи технологияҳои нави мо мусоидат

менамояд. Ҳамин тавр ҳаёти мушкили мо ва ташвиши ҳамаи он майда-чуйдаҳо баъзан метавонад сабаби парешонхотирӣ, хавотирӣ ва ҳатто афсурдагиамон гардад. Зиндагӣ дар замони мо осон нест.

Вале Исо ба чизҳои бетартиби ҳаёт диққат намуда, гуфт: «Ҷаҳат як чиз лозим аст» (ояти 42). Ин чӣ аст? Ва Марям ҷаҳмид, ки ин чӣ аст. Аз афташ, вай саволҳои дуруст меод ва ба саволҳо дар бораи зиндагӣ ҷавобҳои дуруст меҷӯст. Аз ин ҳам муҳимтараш, вай дар назди одами даркорӣ мепурсиду меҷӯст. Ин як чиз чӣ аст?

МАҚСАДИ ОШКОР ҚАРДАНИ МУНОСИБАТҲО

Марям дар хона буд, вай дар пеши пойи Исо нишаста, барои қабул қардани ҳақиқат кушода буд. Ягона чизе, ки барои вай аз ҳама муҳим буд ин кӯшиши бо Исо муносибатҳои чуқуртар доштан буд. Ва ин кӯшиш барояш аз омӯзиши маъноӣ ақоиди таълимоти Ӯ чизӣ зиёдтареро дар бар мегирифт. Ин ҳатто аз ҷаҳмиши он, ки чӣ тавр фармонҳои Ӯро дар ҳаёт истифода бурдан лозим аст, зиёдтар буд. Вай аз сафари тӯлонии ҳаётии шинохтани Исо чунон ки Ӯ дар асл буд, ба вачд омада буд. Вай инчунин тайёр буд, ки ба Ӯ имкон диҳад, ки вайро чунон ки ҳақиқат, шиносад. Марям ҳамон чиро, ки барояш чунон муҳим буд, ба даст овард. Аз ҳама муҳим барояш кашф қардани муносибатҳо буд. Вай Худои худро дӯст меод ва кӯшиш мекард, ки як қисми подшоҳии Ӯ шавад.

Дар муносибатҳои зану шавҳарӣ, ки тозаву зинда мемонанд, ду шахс иштирокдоранд, ки доимо ба шинохтани якдигар мешитобанд. Онҳо дар пайи чуқурравии доимии кашф қардани ин муносибатҳо мебошанд.

Ман (Шон) дар хотир дорам, ки чӣ тавр раванди фикрронии ман ва тамоми зиндагиям баъд аз шинос шудан бо духтари ачиб, ки номаш Стефанӣ буд, иваз шуд. Ҳа, маро зебоии вай моту марбут карда буд, лекин на фақат ин. Вай боақлу хандон ва хеле хушфеъл буд. Ба ману вай чизҳои монанд маъқул буданд ва ман меҳостам, ки тамоми вақтам бо ӯ бошам. Дар машқҳои баскетбол ман дар бораи вай фикр мекардам. Вақти дар хона буданам ҳам дар бораи вай фикр мекардам. Ман вайро аз хотирам бароварда наметавонистам, чунки ман ба вай хеле дилбаста шуда будам.

Чунин менамуд, ки гӯё ҳар як дақиқаи хушёр буданам, ин духтар фикрҳои маро асир мегирифт. Ва ин аз фаҳмиши ман чизи бузургтаре буд. Дар ин ҳаваси чуқуру фарогирандаам сире буд. Ман ўро мешинохтам ва ҳамзамон намешинохтам, барои ҳамин ман меҳостам, ки ўро бисёртар шиносам. Ҳар чи қадар ман ўро бештар мешинохтам, ҳамон қадар меҳостам, ки зиёдтар шиносам. *Чунки ман саҳт ошиқ шуда будам!*

Баъд аз он, ки ману Стефанӣ оиладор шудем, муҳаббати мо боз ҳам зиёдтар шуд. Феълан, ягонагии мо боиси барпо кардани хонаи ободамон гардид. Гарчанде ки оиладорӣ дар назар дошт, ки мо метавонистем вақти зиёдро бо ҳам гузаронем, ман ба ҳар ҳол, баъзан бояд дар хона намебудам. Ба вай набудани ман маъқул набуд. Вай дер мондани маро дар кор ё семинария нағз намедид. Баъзан ман бояд барои баромад кардан мерафтам. Албатта, ман ба вай ба воситаи почтаи электронӣ менавиштам ё занг мезадам. Аммо ин фарқ мекард. Вай маро пазмон мешуд ва меҳост, ки ман зудтар ба хона баргардам. Ва ин ба ман хеле мефорид. Ман ҳам пазмони ӯ мешудам. Мо ҳамту аз ҳузури якдигар сер шуда наметавонистем.

Ман мутахассиси оиладорӣ нестам, вале баъзан шогирдонам савол медиҳанд: «Чӣ хел фаҳмам, ки ман ҳақиқатан ошиқ шудаам?» ва «Чӣ кор кунам, ки ишқу муҳаббат гум нашавад?» Падару модарам зиёда аз 40 сол оиладор ҳастанд ва ҳоло ҳам

ба якдигар ошиқанд. Барои ҳамин ман ба оилаҳое, ки тӯлонӣ ҳастанд, аҳамият дода, пай бурдам, ки дар муносибатҳои зану шавҳарӣ, ки тозаву зинда мемонанд, ду шахс иштирокдоранд, ки доимо ба шинохтани якдигар мешитобанд. Онҳо дар роҳи чуқурравии доимии кашф кардани ин муносибатҳо мебошанд.

Ҳатто агар ман тамоми умрамро барои шинохтани ин зан бо номи Стефани сарф кунам, ман ҳеҷ гоҳ то охир ўро шинохта наметавонам. Моҳияти чуқур ва вучуди ин зан ҳоло ҳам бароям сиррест, ки маро ба хоҳиши доимии чуқуртар шинохтани вай маҷбур мекунад. Вай ҳоло ҳам метавонад маро ба худ кашад, ҷалб намояд ва дили маро мафтун кунад, аз ин сабаб ман ҳеҷ гоҳ шинохтани ўро бас намекунам. Ҳар чи бештар зиндагӣ давом кунад, ҳамон қадар меҳоҳам дили ўро биёмам. Табиати ҳақиқии муносибатҳои ошиқӣ ҳамин аст.

Шояд шумо дар бораи ҷуфте шунидаед, ки ба равшаншиносии оилавӣ муроҷиат карданд, чунки зан муҳаббати шавҳарашро ҳис намекард. Ба саволи ҷаро, зан ҷавоб дод: «Ў ҳеҷ вақт намегӯяд, ки маро дӯст медорад». Мушовир ба тарафи шавҳар гашта, пурсид: «Оё ин рост аст?» Мард ҷавоб дод: «Дар рӯзи тӯй карданамон, ман ба вай гуфтам, ки ўро дӯст медорам ва фикр мекардам, ки як бор гуфтанам басанда аст».

Ин табиати ҳақиқии муносибатҳои ошиқӣ нест. Ин як ҷои муайян нест. Муҳаббат дар рӯзи тӯй ба вучуд намеояду бо қасами аҳд баста намешавад. Муҳаббат ин қарори ба сафари вафодорӣ ва кашфиётҳо баромадан аст. Ин пайгирии ҳамонест, ки дар тӯли тамоми ҳаёт дӯсташ медоред ва аз он ҳам бештар мебошад. Муҳаббат ҳислати иштиҳои ҳарисона барои бештар шихонтани одаме дорад, ки ба донистани он равона шудааст. Муҳаббати ҳақиқӣ дӯст медорад ва дӯст доштанро давом медиҳад. Ана ҳамин гуна муҳаббатро Худо нисбат ба Худ аз мо интизор аст. Ў меҳоҳад, ки мо Ўро дӯст дорем ва дар муносибатҳо кашф карданро давом диҳем, Ўро барои худ боз ҳам бештару зиёдтар кашф намоем.

Вақте ки шогирдони Исо аз Ё хоҳиш намуданд, ки дуо карданро ба онҳо таълим диҳад, Ё ба онҳо нафақат як миқдор калимаҳоро барои такрор кардани онҳо дод ва гуфт: «Як бор ин суҳанҳоро гуфта, дуо кун ва ин басанда аст». Баръакс, Ё шогирдонашро чунин таълим медод: «Бино бар ин, Ман ҳам ба шумо мегӯям: талаб кунед ва ба шумо дода мешавад; бичӯед ва пайдо мекунад; дарро бикӯбед ва он ба рӯятон кушода мешавад. Чун ҳар кӣ талаб мекунад, ба даст меорад, ҳар кӣ меҷӯяд, пайдо мекунад ва ҳар кас ки дарро мекубад, он ба рӯяш кушода мешавад» (Инҷили Луқо 11:9–10). Худо меҳавад, ки дар мо дили илмдӯст, рӯҳи кашфкунанда, ҷони доимо гуруснаро офарад, ки боз ҳам бештар ташнаи Ё аст. Вақте ки мо Ёро меёбем, Ё моро қаноатманд мегардонад ва ҳамзамон ташнагии моро барои шинохтани Ё боз ҳам боқувваттар мекунад. Айнан ҳамин чизро Марям ёфт ва, чунон ки Исо гуфт: «...онро аз ӯ ҳеҷ кас гирифта наметавонад».

Забурхон Довуд айнан ҳамин хел муҳаббатро нисбат ба Худо дошт. Ё медонист, ки Худои ӯ кист, вале ҳама вақт дар ҷустуҷӯи кашфиётҳои нав дар бораи Худо буд:

«Худоё! Ту Худои ман ҳастӣ, Туро ҳамеша меҷӯям; ҷонам ташнаи Туст, ва ҷисмам пазмони Ту, дар замини ҳароба ва бемаҷоле ки об надорад. Ҳамин тавр дар қудс бар Ту менигаристам, вақте ки ба дидани қувват ва ҷалоли Ту меодам. Зеро ки эҳсони Ту аз ҳаёт некӯтар аст; лабҳоям Туро ситоиш хоҳад кард. Ҳамин тавр Туро тамоми умри худ муборак хоҳам хонд; ба исми Ту кафҳои худро боло хоҳам кард» (Забур 62:2–5).

«Чунон ки оҳу иштиёқманди маҷроҳи об аст, ончунон ҷонам иштиёқманди Туст, эй Худо!» (Забур 41:2)

Гап дар сари он нест, ки Марто барои Устои худ хӯрок пӯхта ё ҳатто бо чизҳои майда-чуйда андармон шуда, ноҳақ буд. Дар ҳаёт мо бо майда-чуйдаҳо ҳам сару кор дорем. Вале кори аз ҳама муҳим ва аввалин ин ба сӯи Худо чун ба муҳаббати тамоми ҳаёти худ шитофтан мебошад. Агар мо ба лаззатҳои худпарастона шитобем ё худро ба давутози ин ҷаҳон бахшем, Худо рашк кардан мегирад. Ҳавворӣ Яъқуб чунин менавишт: «...магар намедонед, ки дӯсти кардан бо ин ҷаҳон бо Худо душмани карданро мефаҳмонад? Ҳар кӣ бо ин ҷаҳон дӯст шудан хоҳад, душмани Худо мешавад. Ё фикр мекунад, ки дар навиштаҷот беҳуда гуфта шудааст: „Рӯҳи Худованд, ки Худо дар дарунамон гузоштааст, саҳт рашк мекунад?“» (Номаи Яъқуб 4:4–5). Шумо ба ақидае дар бораи он ки Худо нисбат ба шумо рашк мекунад, чӣ тавр муносибат мекунад? Ў мехоҳад, ки шумо танҳо Ёро дӯст доред, айнан ҳамон тавре, ки шумо мехоҳед, ки дигар одам шуморо шахси муҳимтарини ҳаёти худ кунад.

Худо моро ба шабоҳати Худ офарид, барои ҳамин мо одамон, нисбат ба онҳое, ки ба мо хиёнат мекунанд, аксуламали бад мекунем, ҳамин тавр не? Мо мехоҳем, ки дар дил ва ҳуши одаме, ки моро дӯст медорад, ягона бошем. Вақте мо ҳис мекунем, ки ишқу муҳаббате ки ба мо ваъда шудааст, ба тарафи дигар равона мешавад, мо рашк мекунем. Табиати муносибатҳои ошиқӣ дар он аст, ки объекти муҳаббати худро дар ҷои аввал мегузорем.

Стефанӣ мехоҳад, ки ҳангоми дар наздаш набуданам дар бораи вай фикр кунам, ҳамон тавре, ки ман мехоҳам ки вай дар бораи ман фикр кунад. Ва агар чизи дигаре вафодории маро аз вай биканад, вай аз афташ, дардро ҳис мекунад. Худо бо рашқи зиёд мехоҳад, ки мо пазмони Ў бошем. Ў садоқати самимии моро мехоҳад ва вақте ки мо худро ба Ў мебахшем, Ў кӯшиши моро барои бештар шинохтани Вай зиёд мегардонад. Вақте мо мехоҳем, ки Ёро ба воситаи Калом шиносем, Ў мехоҳад, ки мо ҷустуҷӯи Ёро давом диҳем. Ҳангоме ки мо ҳақиқати ивазкунандаи Ёро дар саҳифаҳои Навиштаҷот кашф менамоем,

Ў меҳоҳад, ки мо кашфи онро давом диҳем. Зеро ҳар қадаре ки мо маъноӣ кашфи муносибати бо Ў бифаҳмем, ҳамон қадар Ў моро ба шинохтан, ҳастӣ ва зиндагӣ дар ягонагии доимо чуқур шудаистода бо Худ мебарад.

Ҳавворӣ Павлус гуфтааст: «Инчунин Рӯҳулқудс дар сустиҳоямон ба мо ёрӣ медиҳад, чунки мо намедонем, ки дар бораи чӣ дуо кунем. Худи Рӯҳулқудс бо оху нолаҳояш, ки бо сухан баён карданашон ғайриимкон аст, барои мо илтимос мекунад ва моро тарафгирӣ менамояд. Худо, ки дилҳои моро месанҷад, медонад, ки Рӯҳулқудс дар бораи чӣ илтимос мекунад, чунки илтимосҳои Рӯҳулқудс мувофиқи хости Худост» (Нома ба Румиён 8:26–27). Дар Нома ба Қўринтиён Павлус дар бораи сирри хиради чуқури Худо давом дода мегӯяд, ки «Аммо ин хирадро Худо ба воситаи Рӯҳаш ба мо ошкор кардааст. Зеро Рӯҳи Худо аз тамоми чиз, ҳатто аз андешаҳои Худо огоҳ аст» (1Нома ба Қўринтиён 2:10). Мо ба Худое хизмат мекунем, ки моро бо Каломи Худ таъмин кардааст ва Рӯҳи Худро додааст, то ки моро ба сӯи Каломи Худ барад. Ў намехоҳад, ки мо бо ташвишҳои ин ҷаҳон андармон шавем. Ў меҳоҳад, ки мо кӯшиши доимо рушдкунандаи ба таври чуқур шинохтани Ўро дар саҳифаҳои Навиштаҷот парвариш кунем. Ў меҳоҳад, ки мо Ўро дӯст дорем ва «асосан дар ғами Подшоҳии Худо» бошем (Ниг.ба Инчили Матто 6:33).

Ҳамин тавр, калиди кушодани ҳақиқатҳо дар *парвариши кашфиёти муносибат бо Ў мебошад*. Лекин чунин кашфиёт дар асоси саволҳост, ки мо медиҳем. Бо ибораи дигар, одаме, ки муносибат доштан меҳоҳад, инчунин мӯхтоҷи ақли кунҷков аст.

ЧУСТУҶЌИ ҶАВОБҲО ВА САВОЛҲОИ ДУРУСТ

Дар аввали хизмати ман (Ҷош) дар Campus Crusade for Christ маро ба Аргентина фиристоданд. Ҳайронии фарҳангии маро тасаввур кунед, вақте ки ман фаҳмидам, ки навъи дӯстдоштаи варзиши онҳо на футболӣ амрикоӣ ё баскетбол, балки футболӣ

оддӣ будааст. Вақте ки ман вохӯрии футболро бори аввал тамошо мекардам, ман ҳатто намефаҳмидам, ки дар майдон чӣ рӯй дода истодааст. Ман тамоман намефаҳмидам, ки ин бозӣ чӣ қоида, чӣ стратегия дорад ё ҳатто чӣ тавр бояд сурат гирад. Вале, якчанд вохӯриҳои футболро тамошо карда ва шарҳҳои дӯстонамро гӯш карда, ман қоидаву нозукиҳои амалҳои бозингарон ва стратегияро фаҳмидам. Ман пешбинӣ намудани бозиро сар кардам ва ҳатто бо овози баланд ба бозингарон ва ҳакамон маслиҳат меодам. Ман фаҳмидам, ки ба кадом чизҳо бояд аҳамият диҳам ва ин дониш баҳои бозӣ ва лаззатеро, ки ман аз он мегирифтам, дар назарам баландтар намуд.

Айнан ҳамин чиз ҳам барои кушодани чуқуриҳои шинохтани Худо дар саҳифаҳои Навиштаҷот дуруст аст. Агар мо баъзеи нозукиҳои онро нафаҳмем, ки китоб дар бораи чӣ мебошад, мо намефаҳмем, ки дар он чиро ҷустуҷӯ кунем. Он гоҳ мо гумон карда метавонем, ки Китоби Муқаддас пурпечу дилгиркунанда аст. Вале вақте ки мо ба зерӣ калимаҳо нигоҳ карданро сар мекунем, ҷанбаҳои зиёди ваҳйи Худо ба мо намоён мешаванд. Аз ин рӯ хеле муҳим аст, ки дили ҷӯянда саволҳои дуруст доданро ёд гирад. Он гоҳ дар зерӣ роҳбарии Рӯҳулқудс мо метавонем фаҳмем, ки Худо ба мо чиро кушодан меҷӯяд.

Тавоноии саволҳои дуруст пурсидан дар асл барои фаҳмидани рафти аслии қор ёрӣ медиҳад. Масалан, ФБР барои ёд додани ҳунари мушоҳида ба агентҳои худ, аз филмҳои таълимдиҳанда истифода мебаранд. Яке аз чунин филмҳо се дақиқа давом мекунад ва дар бораи ғорат шудани як қатора мебошад. Ба филм рӯйхати зиёда аз 100 савол илова шудааст, ки нигоҳи аввали агентҳоро нисбат ба филм месанҷад. Ба он рӯйхат чунин саволҳо дохил шудаанд, ба мисли: «Оё мард чаптаст буд?», «У дар қисаи ақибаш чӣ дошт?», «Оё дар дасти зан соат буд?» ва ғайра.

Омӯзгори семинария як маротиба ин филмро дар дарси усулҳои омӯзиши Китоби Муқаддас нишон дод. Холи миёнаи пешрафт 35 ҷавоби дуруст ба сад саволро ташкил дод. Вале

як рӯз ба ин дарс як агенти пештараи ФБР омад. Ў ҳеҷ гоҳ ин филмро надида буд, вале ба ҳамаи саволҳо ҷавобҳои дуруст меод. Калиди он чӣ буд? Ў медонист, ки ба воситаи саволҳои дуруст додан, чиро ҷустуҷӯ кардан лозим аст.

Китоби Муқаддас китоби асроромез аст
 ва барои ҳаловат бурдан аз сарвати он
 диле лозим аст, ки ташнаи кашфиётҳо
 бошад, то ки ба ҷуқуриҳои он назар
 кунад. Вале муқофотҳо барои ин кор
 қаноатмандии тасвирнашаванда меоранд.

Ҳамин тавр, нагузоштани саволи дуруст ба раванди кашфкунӣ монеа мешавад. Мо ҳамчунин бояд донем, ки *чӣ* тавр назар кунем. Агар мо надонем, ки чӣ тавр ба Китоби Муқаддас назар кунем, пас метавонем шавқро аз даст диҳему дигар ҷустуҷӯ накунем. Мо метавонем порчаро хонем, вале маънои чизи хондаро набинем. Ман одамонро мешиносам, ки аз маънои санъати бузург беҳабар мемонанд, чунки намедонанд, ки ба расм чӣ гуна назар кунанд. Шумо албатта инро дар осорхонаҳо мушоҳида намудаед. Як гурӯҳи тамошобинон аз пеши расм гузашта, сар меҷунбонанд ва меҳандад ва нисбат ба он базлагӯй мекунанд. Гурӯҳи дигар боз истода, дам набароварда, ба ҳамон расм назар дӯхта, бо ҳаяҷон бо якдигар дар бораи маъно ва таъсири он асар муҳокима мекунанд.

Чаро таассурот фарқ мекунад? Гурӯҳи дуюм расмро дида метавонад. Онҳо ҳаракат, шакл, ишорат, ҳамоҳангӣ ва сохтро мушоҳида мекунанду мефаҳманд, чунки ба хоҳири онҳо расм бо онҳое, ки онро аз назар мегузаронанд, сӯхбат мекунад. Ана барои чӣ шумо баъзан мешунавед, ки чӣ тавр одамон меғӯянд, ки мо расмҳоро ҳукм намекунем, баръакс, расмҳо моро ҳукм менамоянд. Айнан ҳамин чизро метавонем дар бораи онҳое

бигӯем, ки исрор мекунанд, ки аз Китоби Муқаддас чизе гирифта наметавонанд.

Монеаи дигаре дар раванди кашфкунӣ ҳамту нотавонии нигоҳ кардан мебошад. Ҳамин ки баъзеи одамон дарк мекунанд, ки ҳақиқат худ аз худ аз рӯи саҳифа барнамеояд, онҳо китобро мепӯшанду аз кӯшишу ғайрат даст мекашанд. Онҳо нигоҳ карда наметавонанд, барои ҳамин намебинанд. Чунон ки гуфта гузаштем, Китоби Муқаддас китоби асроромез аст ва барои ҳаловат бурдан аз сарвати он диле лозим аст, ки ташнаи кашфиётҳо бошад, то ки ба чуқуриҳои он назар кунад. Вале мукофотҳо барои ин кор қаноатмандии тасвирнашаванда меоранд, чунки Худо ва роҳҳои ӯро шинохта, мо дар ин зиндагӣ маъно, мақсад ва қаноатмандиро дарёфт мекунем ва зиёда аз ин ҳаёти абадиро ба даст меоварем.

ШАШ САВОЛИ АСОСӢ

Мо саволҳои дуруст доданро ёд гирифта, мефаҳмем, ки чӣ тавр нигоҳ кунем ва дар Навиштаҷот чиро ҷустуҷӯ намоем. Ин шаш саволи асосӣ ба мо ёрӣ медиҳанд, ки ҳақиқатро дар бораи чизҳои зиёд кушоем. Ин саволҳоро муфаттишҳо истифода мебаранд. Ин саволҳоро айбдоркунандаҳо ва ғимоякунандаҳо истифода мебаранд. Олимҳо ин саволҳоро медиҳанд. Рӯзноманигорон ин саволҳоро мепурсанд. Ана он саволҳо:

Ки?

Чӣ?

Кай?

Дар кучо?

Чаро?

Чӣ хел?

Ба осон будани ин калимаҳо аҳамият надихед. Маҳз ҳамин саволҳо моро водор месозанд, ки чуқуртар рафта, ҳақиқати

таълимотӣ, рафторӣ ва нисбиро кашф намоем. Ин саволҳо ба мо ёрӣ доданд, ки дар бобҳои пештара дар бораи фарисиёни ба Исо савол дода истода, ҷавобҳои Исо ба зани сомарӣ, Исое, ки нобиноро шифо медиҳад, воҳӯрии Исо бо Марям ва дар порчаҳои бо ибораи «ба якдигар» дар Навиштаҷоти Муқаддас ва ғайра асли корро бубинем.

Ин саволҳо дар асл ба мо ёрӣ доданд, ки маълумот ва ҳақиқатеро, ки дарҳол намоем набуданд, кашф намоем. Онҳо мисли белҳое мебошанд, ки бо онҳо ганҷҳои гӯронидаро мекананд. Онҳо порчаро тадқиқот мекунанд ва фикру маънои пӯшидаро мекушоянд, то ки мо Худоро чуқуртар шиносем ва ҳақиқатҳои Каломи Худоро дар ҳаёти дигарон аз сар гузаронем.

Масалан, биёед ин шаш саволро ба воҳӯрии Исо бо зани сомарӣ дар назди чоҳе, ки дар боби 3 муҳокима намудем, татбиқ созем. Ба саволҳо ҷавоб дода, мо мебинем, ки чӣ тавр онҳо ба мо ёрӣ доданд, ки ҳақиқатҳои пурмаъноеро кушоем, ки мо аз боби 4 Инҷили Юҳанно фаҳмидем.

Саволи «**кӣ**» шахсони амалкунандаро мекушояд. Исо дар порчаи Инҷили Юҳанно 4:1–42 кӣ аст? Мо фаҳмидем, ки Исо Ҳамонест, ки қабул мекунад. Он зан кӣ буд? Мо дарёфтем, ки ӯ сомарӣ будааст, ки яҳудиён бо вай рафтуомад надоштанд, ӯ зинокор будааст, ки шавҳарони зиёде доштааст ва зани танҳое будааст, ки ба қабули бе чуну чаро мӯхтоҷ будааст.

«**Дар кучо**» дар фаҳмидани самт ёрӣ медиҳад. Ин ҳодиса дар кучо рӯй додааст? Қаҳрамонон ба кучо мераванд? Дар боби 4 Инҷили Юҳанно мо мебинем, ки Исо ба Ҷалил равона аст, аммо ба воситаи Сомария меравад. Воҳӯрии Исо ва зан дар Сомария, назди чоҳ рӯй медиҳад, ки ҷолиби диққат аст. Дар ин ҳолат, маҳз дар ҳамин ҷо Исо дили қабулкунанда ва ғамхори Худро мекушояд.

Саволи «**кай**» фазои вақтро ворид мекунад. Мо мефаҳмем, ки Исо ба воситаи Сомария дар вақте мегузарад, ки яҳудиён беҳуда ба он ҷо сафар намекарданд ва ин «асоси боқувват» дошт. Шиддат байни яҳудиён ва сомариҳо маълум буд — онҳо якдигарро бад медиданд. Кай зан ба назди чоҳ омад? Ў дар нисфирӯзӣ омад ва ҷунончи мефаҳмем, ин вақте буд, ки ҳеҷ кас барои обгирӣ намеомад. Ин муҳим аст ва саволи «кай» ёри медиҳад, то фаҳмем, ки зан намехост одамон ўро бубинанд. Эҳтимол, вай зани танҳое буд, ки дигарон ба хоҳири ҳаёти танфурӯшиаш ба ў ҳавобаландона назар мекарданд.

«**Чӣ**» дар порча бисёр чизҳоро мекушояд. Ин оятҳо дар бораи чӣ мегӯянд? Чӣ рӯй дода истодааст? Ў чӣ кор кард, вай чӣ кор кард? Ҳар яки онҳо чӣ ният доранд? Исо ба ин зани радшуда оби зинда пешниҳод карда, чӣ мекунад? Исоро чӣ водор месозад, ки барои ин зан Масеҳи таъйиншуда гардад? Ба сари ин зан чӣ фикре бояд меомад? Исо чиро мехоҳад, ки шумо дар натиҷаи хондани ин ҳикоя ё ҳақиқат аз сар гузаронед? Шумо дар қабули дили Исо, ки ба шумо дахл дорад, чиро мебинед? Ақсуламали шумо ба он, ки Исоро ба ҳаёти худ қабул намоед, чӣ гуна аст?

«**Чӣ тавр**» раванди ходисаҳо, ҳиссиётҳо, эҳсосҳо, муносибатҳо ва ғайраро дар бар мегирад. Ин ходиса чӣ тавр рӯй дод? Ин чӣ тавр рӯй медиҳад? Исо чӣ тавр медонист, ки ин зан панҷ шавҳар дошт? Чӣ тавр зан ба пешниҳоди Исо таассур намуд? Чӣ тавр зан ба фаҳмидани тафсилоти ҳаёташ аз тарафи Исо ақсуламал намуд? Агар Исо шуморо ҳамин хел қабул мекард, шумо чӣ ҳис мекардед? Чӣ тавр ин ғамхорӣ ва дилсӯзии Исоро нишон медиҳад? Чӣ тавр Ў шуморо қабул мекунад? Чӣ тавр ин шуморо водор месозад, ки худро беҳтар қабул намоед? Чӣ тавр шумо дигаронро ба мисле, ки Исо зани сомариҳо қабул намуд, қабул менамоед? Чӣ тавр ин порча ба шумо ёри медиҳад, ки нисбат ба Худо ва дигар одамон муҳаббати чуқуртаре ба даст биёред?

Саволҳои «**Чаро, барои чӣ**» ба мо ёрӣ медиҳанд, ки ниятҳо ва сабабҳои матнро чуқуртар дида бароем. Чаро Исо аз вай об барои нӯшидан пурсид? Чаро ӯ умуман ба он ҷо рафт? Чаро он зан дар нисфирӯзӣ барои гирифтани об омад? Барои чӣ Исо шуморо бечуну чаро қабул намуд? Барои чӣ шумо чунон ки Исо шуморо қабул намуд, бояд дигаронро қабул намоед?

Саволҳои дуруст додан бароятон асбоби асосии кашф кардани ҳақиқатҳои библиявӣ мегардад. Ин саволҳо тадқиқотҳои шахсии шумо мешаванд, масалан, барои кашф кардани фаҳмиши таълимотӣ дар бораи он, ки Худо кист ва чӣ хел аст? Онҳо метавонанд шуморо ба фаҳмиши чуқури он оваранд, ки ба чӣ бояд бовар кунед. Ин саволҳо имкон медиҳанд, ки роҳҳои Худоро, ки бояд ба воситаи онҳо равед, кашф намоед. Ва, албатта, ин саволҳо ба шумо имкон медиҳанд, ки шумо фаҳмед, ки чаро Худо ба шумо Каломи Худо додааст ва шумо метавонед аз муносибати чуқури худ бо ӯ ва одамони атрофи худ лаззат баред.

Дар қисми дигар мо шуморо аз ин раванд мегузаронем, то ки ёрӣ диҳем, ки ҳақиқатҳои чуқуртари Навиштаҳои Муқаддасро кашф намоед. Албатта, асбобҳои ғоиданок ба мисли омӯзиши калимаҳо ба забони юнонӣ ва ибрӣ, тарҷумаҳои гуногун, ки дар шакли Китоби Муқаддаси таълимотӣ навишта шудаанд, луғатҳои библиявӣ ва манбаъҳои дигари ғоиданок мавҷуд ҳастанд. Ҳамаи ин чизҳо барои шахсан кашф кардани Каломи Худо ба шумо мусоидат мекунад. Ҳарчанд мо қисми зиёди сафари худро ба Аҳди Нав равона месозем, мо Аҳди Қадимро бе аҳамият намегузорем. Аҳди Қадим аз ҳақиқатҳои дигаркунанда бой аст. Матни ибрӣ аз як таърихи авлоди Исо, фарзандони Исроил чизи бузургтаре мебошад. Он ҳикояи ҳар яки моро нишон медиҳад. Дар асл ҳикояи шахсии мо пурра нест ва мо

наметавонем, ки бе Аҳди Қадиму Нав нисбати худ таъсири пурраи пайгоми Худоро ҳис намоем.

Китоби Муқаддас аз бисёр лиҳозҳо, аз ояти аввали Китоби Ҳастӣ то охирин ояти Китоби Ваҳй таърихи умумии башарият, мушкилии он ва ҳалли онро мекушояд. Бисёр вақт мо намефаҳмем, ки кадом ҷойро мо ба ин таърих навишта мегузorem. Асбобҳои дуруст, ҳавасмандӣ ва ҳидояти Рӯҳулқудсро истифода бурда, шумо метавонед, ки дар ҳар як оят ҷойи худро бубинед ва Китоби Муқаддасро шахсан таҷриба кунед.

Аз баъзе лиҳозҳо, мо дар қисми дигар мавзӯро иваз мекунем. Мо аз шумо хоҳиш мекунем, ки бо гузоштани саволҳои дуруст дар порчаҳои гуногун кофтуков намоед ва барои шумо ҷойҳои холи мегузorem, ки ба онҳо ҷавоб диҳед. Мо чун пештара шуморо роҳнамой мекунем, фикрҳо пешниҳод менамоем, аз чизҳои дарёфтаи худ ба шумо нақл мекунем ва ҳатто кашфиётҳои, ки дигарон кардаанд, бо ҳам мебинем. Лекин мо умед дорем, ки қисми аввал бароятон заминаро фароҳам овардааст, ки ба шумо ёрӣ медиҳад Китоби Муқаддасро шахсан таҷриба кунед. Дар қисми дигар мо имкон медиҳем, ки шумо инро иҷро намоед. Бигзор сафари мо давом ёбад!

ҚИСМИ ДУҶОМ

ЧӢ ТАВР
КИТОБИ
МУҚАДДАСРО
БАРОИ ХУД
БОЯД ОМУҲТ

МАЪНИДОД (ТАФСИР): ФАХМИДАНИ МАЪНОИ ДАР НАЗАР ДОШТАШУДА

Гэри хондани 2 Петрус 1:3–4-ро ба гурӯҳе ки барои омӯзиши Китоби Муқаддас чамъ омада буданд, ба охир расонд. Ӯ ба Марсӣ, ки дар паҳлӯи шумо нишастааст, рӯ оварда, мепурсад: «Ин оятҳо чӣ маъно доранд?»

Марсӣ муддате дар бораи ин порча мулоҳиза мекунад. «Хуб, — мегӯяд ӯ баъди якчанд дақиқаи бо диққат мулоҳиза кардан, — барои ман ин оятҳо он маъноро доранд, ки Худо дар ин ҷост, то ба ман дар ҳаёти масеҳӣ ёрӣ расонад». Гэри ба аломати тасдиқ сар ҷунбонда, мегӯяд: «Хеле хуб». Вай рост ба шумо нигоҳ мекунад. «Ин оятҳо барои шумо чӣ маъно доранд?»

Эҳтимоли кавӣ меравад, ки шумо фарқи ночизи маъноро байни саволи аввалини Гэри ва ҷавоби Марсӣ пай намебаред. Аммо боз як бор нигоҳ кунед. Аҳамияти калимаҳои «барои ман чӣ маъно доранд» ва «барои шумо чӣ маъно доранд»-ро кам ҳисобидан лозим нест. Онҳо дар бораи вазъияте шаҳодат медиҳанд, ки дар байни бисёрии масеҳиёни ҳозира ҷой дорад. Бисёр одамон ба матни Китоби Муқаддас барои фаҳмидани маънидоди ӯ оид ба ҳақиқат мурочиат намеkunанд; онҳо дар он маънидоди худро оид ба ҳақиқат меҷӯянд.

Аксари намояндагони фарҳанги мо, бо зимни бисёре аз масеҳиён, мегӯянд, ки ҳақиқати ахлоқии объективӣ вучуд надорад. Чунин одамон мегӯянд, ки чунин ҳақиқати ахлоқӣ

вучуд надорад, ки аз одам (ки дуруст ё нодуруст, ҳақиқат ё дурӯғро муайян мекунад) ҷудо бошад. Барои онҳо ҳақиқат ба таври субъективӣ, шахсан ба вучуд оварда мешавад. Онҳо боварӣ доранд, ки одам муайян мекунад, ки ҷӣ барои ӯ дуруст ё ҳақиқат аст. Аз ҳамин сабаб беҳтарин коре ки мо бо Китоби Муқаддас карда метавонем, он аст, ки онро ҳамчун дастур барои муайян кардани «ҳақиқат»-и шахс истифода барем, ки он ба воситаи идеяҳо ва афзалшумориҳои шахсии мо ба даст меояд.

Маҷаллаи «Тайм» ба қарибӣ мақолаеро дар бораи мавқеи илоҳиётӣ, ки калисои ибтидоӣ муддати зиёд онро ҷонибдорӣ мекард ва дар Навишта реша давондааст, нашр кард. Мақоларо Ҷон Мичем, собиқ муҳаррири «Нюсвик», ки «яке аз мутафаккирони барҷастаи Амрико дар соҳаи нақши дин дар ҳаёти ҷамъиятӣ» номида мешавад, навиштааст.¹

«Дар фарҳанги имрӯзаи ҳақиқати субъективӣ,
илоҳиётшиносӣ масъалаи ақида ва
афзалшумории одам мебошад ва аз ҳамин
сабаб чунин ҳисобида мешавад, ки чунин
мавқеъ набояд муҳокима карда шавад».

Дар он мақола на мавзӯи илоҳиётшиносии, ки баррасӣ мешуд муҳим буд, балки тафаккури фарҳангие, ки ин мавзӯ дар ҷаҳорҷӯбаи он муҳокима мегардид. Ба ҷои он ки Навиштаҷотро ҳамчун сарчашмаи бонуфузи илоҳиёт баррасӣ кунад, Мичем мегӯяд: «Ба монанди Китоби Муқаддас, ҳуҷҷате ки аксар вақт ба худ муҳолиф аст ва аз нуқтаи назари он далелҳои тамоман ғарҳела бунёд кардан мумкин аст, илоҳиётшиносӣ маҳсули дастҳо ва дилҳои одам аст».²

Агар ҳақиқатан Китоби Муқаддас омехтаи идеяҳои таълимоти ба ҳам зид бошад, ки онҳоро ба таври эътиборнок аз ақл ва дили Худо бармеомада ҳисобидан мумкин нест, мо

бешубҳа бо Мичем розӣ мешудем, ки илоҳиётшиносӣ маҳсули тафаккури шахсии мост. Аммо агар ба Китоби Муқаддас (ниг. боби 12) боварӣ кардан мумкин бошад, ки аз Худои бетағйир бармеояд, он гоҳ на мо, балки маҳз ӯ илоҳиётро муайян мекунад. Мубоҳисаҳо оид ба илоҳиёт ҳамон вақт солим аст, ки тарафҳо розӣ ҳастанд, ки Китоби Муқаддас каломӣ бозътибор дар ин мавзӯ аст. Аммо дар фарҳанги ҳозираи ҳақиқати субъективӣ илоҳиёт масъалаи андеша ва афзалшумории одамай аст ва аз ҳамин сабаб чунин ҳисобида мешавад, ки чунин мавқеъ набояд муҳокима карда шавад. Ва агар касе ҷуръат карда гӯяд, ки ҳақиқат ба таври объективӣ ва эътиборнок дуруст аст, вай ҳадди ақал кӯҳнапараст ва ё аз ин ҳам бадтар — мутаассиб ҳисобида мешавад.

Ман (Шон) дар митинги чавонон дар мавзӯи шахват суҳан мерондам. Дар миёнаи суҳанрониям духтаре суҳанамро бурида, панҷ калимаеро, ки имрӯз аз чавонони ҳозира бисёр мешунавам, такрор кард: «Ту кистӣ, ки ҳукм мекуни?» Вай дод мезад, ки ман ҳақ надорам ҳукми ахлоқӣ кунам, зеро ҳақиқат субъективӣ аст, яъне он «ҳақиқати ман» буд, ки ҳама ақидаҳоро баробар мекунад. Ин духтар, монанди бисёрии мо, дар фарҳанги релятивизми ахлоқӣ ба воя расидааст, ки аз қабул намудани «ҳақиқатҳо»-и бисёр ифтихор мекунад. Ба мо мегӯянд, ки мо бояд нисбати ҳамаи ақидаҳо таҳаммулпазир бошем, доварӣ накунем, танқид накунем ва фикр кунем, ки ҳеҷ як роҳ аз дигараш беҳтар нест ва ҳеҷ як нуқтаи назари илоҳиётӣ аз дигараш дурусттар нест. Амалан, ҳангоме касе мегӯяд, ки ҳақиқати дар Каломӣ Худо овардашударо медонад, ба ӯ тавқӣ таассуб ва маҳкумкунӣ часпонда мешавад.

Агарчи мо идеяро дар бораи шахсӣ ва субъективӣ будани ҳақиқат рад мекунем, он пурра нодуруст нест — ва ин баъзе одамонро ба иштибоҳ меоварад. Зеро дар асл баъзе ҳақиқат интиҳоби шахсӣ ё афзалият аст. Масалан, кадоме аз ин

ду изхорот дуруст аст: «Мазаи яхмоси шоколадӣ аз ҳама беҳтар аст» ё «Мазаи яхмоси ванилинӣ аз ҳама беҳтар аст»? Ҷавоб ба афзалшумориҳои шумо вобаста хоҳад буд, ва аз ҳамин сабаб он на дуруст аст, на нодуруст, на ҳақиқӣ ва на дурӯғ. Шоколад метавонад барои шумо беҳтарин бошад, аммо ванилин барои ман беҳтарин аст. Дар ин ҷо ягон ихтилоф нест, зеро сухан дар бораи афзалшумориҳои субъективии мо меравад. Ин гуна ҳақиқат инфиродӣ аст ва ҳатто бо мурури замон дигар шуда метавонад.

Аммо хангоме сухан дар бораи Китоби Муқаддас меравад, ки муаллифи он Худо — меъёри мутлақи ҳақиқати ахлоқӣ аст, ин чизи дигар аст. Каломи Худо ваҳй дар бораи шахсест, ки ҳақиқати ахлоқиро дар асоси табиат ва хислати худ муайян мекунад. Китоби Муқаддас ҳақиқати эътиборнокест, ки аз ҳуди Худо бармеояд. Вазифаи мо ин аст, ки ҳақиқати онро дар саҳифаҳои Навишта ошкор кунем. Ва хангоме мо дарк мекунем, ки Худо ба мо чӣ мегӯяд, мо бояд шахсан ин ҳақиқатро дар ҳаёти худ татбиқ кунем.

БО МАҚСАД НАВИШТА ШУДААСТ

Ҳар як китоби Навиштаҷоти Муқаддас маънои муайян дорад. Худо мехоҳад, ки мо ин маъноро кашф намоем. Ё мехоҳад дар матн Худро ва ҳақиқати Худро ошкор кунад, то ки мо Ёро эҳсос кунем, Ёро шиносем ва дӯст дорем, бо роҳҳои Ё қадамгузор бошем ва атрофиямонамро ҳамон гуна дӯст дорем, ки Ё моро дӯст медорад. Моҳиятан, вазифаи мо маънидоди калимаҳост, то ки маънои дар назар дошташудаи онҳоро фаҳмем.

Маънидод кардан ошкор намудани маънои аслии он чизест, ки навишта шудааст ё гуфта шудааст. Мо маъно эҷод намекунем; мо бояд танҳо маънои аслии дар назар дошташударо шарҳ диҳем. Петруси фиристода мегӯяд, ки «ягон пешгӯӣ дар навиштаҷот аз фикри ҳуди пайғамбарон набаромадааст» (2 Петрус 1:20). Аз ҳамин сабаб, ба ҷои аз матн хондани он чизе

ки дуруст мешуморем, мо бояд маънои онро, ки Худо мехоҳад ба мо ошкор кунад, берун оварем.

Ин раванд экзегезис ном дорад.

Экзегезис калимаи юнонӣ буда, маънояш «маълум намудан, дар таълим ошкор кардан, маълум намуда эълон кардан» аст. Ин калима дар Инҷили Юҳанно ҳамон вақт истифода мешавад, ки фиристода мегӯяд, ки Исо Худоро ба мо «зоҳир кард» (Юҳанно 1:18). Дар тарҷумаҳои ҳозира ин калима «шиносонд» ё «ошкор намуд» тарҷума шудааст (ояти 18).

Барои дуруст маънидод ва ошкор кардани маънои порчаи Навишта мо ба раванди экзегеза машғул мешавем. Мо ин корро ба воситаи саволҳои санҷишӣ дар бораи кӣ, чӣ, дар кучо, кай, чаро ва чӣ тавр иҷро мекунем.

Ва дар ин раванд мо:

1. матнро тадқиқ мекунем, то ки сохтори грамматикӣ онро фаҳмем;
2. кӯшиш мекунем маънои калимаҳои алоҳидаро фаҳмем — ба маънои аслӣ, маҷозӣ, фарҳангӣ ва ғайра;
3. контексти таърихиро ошкор мекунем: шахсияти муаллиф, муҳити фарҳангӣ, ҳудуди замонӣ ва ғайра;
4. паёмо дар заминаи бандҳо (абзац), бобҳо, китобҳои алоҳида ва тамоми маҷмӯи ҳақиқатҳои Китоби Муқаддас тадқиқ мекунем;
5. ҳақиқати абадиро мефаҳмем, ки ба касоне ки дар он вақт ба онҳо навишта шуда буд, дахл дорад, ва мефаҳмем, ки ин ҳақиқати абадӣ имрӯз ба мо чӣ гуна дахл дорад.

Чунон ки шумо дар хотир доред, мо ҳангоми маънидодӣ (тафсири) порчаҳо дар бораи зани сомарӣ, Марям, Петрус ва ғайра агарчӣ на ҳамааш, вале аксари онҳоро истифода бурда будем. Агар мо Худои ҳақиқӣ Китоби Муқаддасро донистан

хоҳем, ин раванди маънидоди маъноӣ дар назар дошташудаи Навиштаҷот муҳим аст.

Дар хотир доред: азбаски мо модарзод гуноҳкорем, бори зиёдеро ба дӯш дорем. Ва ҳатто пас аз он ки Худо моро бозхарид намуд, қобилияти дарк кардани мо аксар вақт тира аст, ва мо одатан Навиштаҳоро нодуруст шарҳ медиҳем. Дар ҷаҳони мо шахсоне низ ҳастанд, ки худро муаллимони худотарсӣ мегӯянд, вале Навиштаи Муқаддасро таҳриф мекунанд ва дигаронро ба иштибоҳ меандозанд.

Огоҳӣ додани Павлус ба калисои Кӯринтус дар бораи муаллимони дурӯғин ҳозир хеле муҳим аст, зеро бисёри «Онҳо фиристодагони бардурӯғ ва коргарони фиребгаранд, ки худро фиристодагони Масеҳ вонамуд мекунанд. Ҷойи тааҷҷуб нест, чунки шайтон ҳам худро ғариштаи нур вонамуд мекунад» (2 Кӯринтиён 11:13–14).

Аз ҳамин сабаб муҳим аст, ки ба даъвати Павлус гӯш дода, «худро ба Худо муносиб нишон диҳӣ, ҳамчун коркуне ки аз кор хичил намешавад ва каломӣ ростро дуруст таълим медиҳад» (2 Тимотиус 2:15). Дар назари аввал ин кори душвор ба назар мерасад. Аммо ин дуруст нест, агар мо барои муайян кардани маъноӣ Китоби Муқаддас ба як раванди санҷидашуда пайравӣ кунем. Илова ба ин, воситаҳои пурарзиши омӯзишӣ ва истинодҳо ҳастанд, ки ба мо дар ин раванде ки дар боби оянда аз назар мегузаронем, ёрӣ мерасонанд. Аммо ҳоло биёед ба ду унсури асосии раванди маънидод диққат диҳем: *маъноӣ калимаҳо* ва *контексти он калимаҳо*.

МАЪНОӢ КАЛИМАӢО

Забон, албатта, аз калимаҳо иборат аст. Калимаҳо хиштҳои сохтмони идеяҳо мебошанд. Ва ҳангоме ки мо калимаҳоро ба ҷумлаҳо ва параграфҳо муттаҳид мекунем, онҳо воҳиди асосии муошират мешаванд. Ин ба ҳар як асари адабӣ дахл

дорад. Ва Китоби Муқаддас асари адабӣ аст, ки аз калимаҳо, ҷумлаҳо ва бандҳо (абзац) иборат аст, ки ба мо ҳақиқати Ҳудоро мерасонанд, ҳақиқатеро, ки дар зиндагӣ ба воситаи шахсияти Рӯҳулқудс татбиқ мешавад.

Аммо чӣ гуна ин калимаҳоро маънидод карданамон муҳим аст, зеро Ҳангоме ки калимаҳо бо калимаҳову ибораҳои дигар алоқаманд мешаванд, маънои худро тағйир медиҳанд. Пас суҳанони Китоби Муқаддасро чӣ гуна бояд маънидод кард: айнан, рамзӣ ё чӣ хел? Дар ин ҷо фаҳмидани истифодаи маҷозҳо ва грамматика пайдо мешавад. Масалан, суҳанони Исоро дар Юҳанно 6:35 мегирем. Ба ин порча нигоҳ кунед ва ояти 35-ро хонед.

Маҷоз. Ҳангоме Исо гуфт, ки Ў «нони ҳаёт» аст, чиро дар назар дошт? Қисми маънидод на айнан фаҳмидани маънои калимаҳо, балки истифодаи ақли солихро дар бар мегирад. Мо порчаҳоро беҳтар фаҳмида метавонем, агар ба ҷои ҷорӣ кардани меъёрҳои махсус ва сунъии истифодаи забон дар Китоби Муқаддас ба он имкон диҳем, ки ба таври табиӣ гап занад. Чунон ки гуфтем, Китоби Муқаддас асари адабӣ аст, ва ҳамон принципҳои забоншиносӣ, ки нисбати дигар асарҳои адабӣ амал мекунанд, ба он низ дахл доранд. Ин маънои онро дорад, ки мо ҳар як калимаи Китоби Муқаддасро айнан қабул карда наметавонем. Агарчи мо ба таври ҳаққонӣ Китоби Муқаддасро дуруст мешуморем, бояд ба маҷозҳо, ташбеҳҳо ва қиёсҳо имкон диҳем, то ҳамон қизе бошанд, ки дар асл ҳастанд, ва ба онҳо маънои таҳтулафзиро нисбат надихем.

Масалан, Ҳангоме Исо мегӯяд, ки «Ман нони ҳаёт ҳастам», оё Ў гуфтани аст, ки Ў ноне аз орд аст, ки бо Ҳамиртуруш омехта ва пухта мешавад? Агар не, Ў чӣ гуфтани аст? Вай ба таври маҷозӣ мефаҳмонад, ки ӯ барои ҳаёти рӯҳонии мо ғизо медиҳад, чунон ки нон барои ҳаёти ҷисмонии мо ғизо медиҳад. Албатта, ин мисол хеле возеҳ аст, ва ба он шубҳа

карда намешавад. Аммо шумо аз маънидодҳои бофтаи ҳаёлот ҳайрон хоҳед шуд, ҳангоме ки одамон кӯшиш мекунанд маҷозҳои Китоби Муқаддасро айнан фаҳманд.

Грамматика. Ҳангоми тафсири порча мо бояд на танҳо маҷозхоро ҷустуҷӯ кунем, балки ба грамматика низ диққат диҳем. Грамматика чизҳои аз қабилӣ замони замони феъл, саволҳо, сифати амрӣ, мубтадо ва ҳабар дар бар мегирад. Ин унсурҳои сохтори забонро муайян мекунанд ва омилҳои муҳими муайян кардани он мебошанд, ки маҳз дар бораи ҷӣ суҳан меравад.

Ҳангоме ки мо грамматикаро дуруст мефаҳмем (чун дар ин порча), он ба мо ёрӣ мерасонад, ки маънои ҳақиқиро ошкор намоем — дар мавриди додашуда табиати абадии Исо ва ягонагии Ӯ бо Худо.

Масалан, грамматика ба тафсири суҳани Исо «Ман нони ҳаёт ҳастам» дар робита бо замони феъл таъсир мерасонад. Пас, ҳангоме ки Исо худро нони ҳаёт номид, кадом замонро истифода бурд: гузашта, ҳозира ё оянда?

Исо нагуфт: «Ман нони ҳаёт будам» ё «Нони ҳаёт хоҳам буд». Исо замони ҳозираро истифода бурд: «Ман нони ҳаёт ҳастам». Истифодаи ибораи «ман ҳастам» ба табиати тағйирнопазир ва абадии Масеҳ ишора мекунад. Ин муҳим аст. «Ман ҳастам» ҳамчунин барои шунавандагонӣ яҳудии ӯ, ки бо ибораи бузурги «Ман ҳастам» хуб шинос буданд, маънои бузург дошт. Дақиқае вақт пайдо карда, дар бораи вохӯриҳои ки дар Хуруҷ 3:14 тасвир шудааст, хонед.

Дар порча аз китоби Хуруҷ, Мусо навақас дар як буттаи фурузон бо Худо вохӯрд. Ҳангоме Мусо пурсид, ки кадоме аз номҳои Ӯро ба фиръавн бигӯяд, ҳангоме ӯ мепурсад, ки ӯро кӣ фириристодааст, аҳамият диҳед, ки Худо ҷӣ ҷавоб дод. Ӯ гуфт, ки

номи ӯ «Вочибулвучуд (Ман ҳамоне ҳастам, ки ҳастам)» аст. Ё «Ман ҳастам». Исо дар назди онҳое ки ба суханони ӯ гӯш медоданд, парешонҳол нашуд. Фарисиён ӯро дар он айбдор мекарданд, ки ӯ Худро бо Худо баробар ҳисобидааст. Бо вучуди ин, Исо «Ман»-и бузург аст. ӯ дар ин бора ба фарисиён гуфт. ӯ Худое аст, ки ҳамеша вучуд дорад, ӯ Фармонравои Коинот ва Нигахдорандаи абадии ҳаёти мост. Хангоме ки мо, чун дар ин порча, грамматикаро дуруст мефаҳмем, он дар ошкор кардани маънои ҳақиқӣ ёрӣ мерасонад — дар мавриди додашуда табиати абадии Исо ва ягонагии ӯ бо Худо.

МАЪНОИ КАЛИМАХО ДАР КОНТЕКСТ

Тасаввур кунед, ки шумо аз пеши ман (Шон) мегузаред, вақте ки ман бо дӯстонам сӯҳбат карда истодаам. Шумо сухани маро мешунавед: «Не, ҳафтаи дигар ман аз Стефанӣ меравам ва Скоттӣ бо вай мемонад». Шумо боз наистода, намекурсед дар бораи он чи, ки шунидед ва ба назди дӯсти худ меравед. Шумо метавонед ба ӯ чунин гӯед.

— Ту дар бораи Шон ва Стефанӣ Макдауэлл хабарҳои охирино шунидӣ?

Дӯсти шумо ҷавоб медиҳад, ки не, ҷӣ шуд?

— Ман навакак шунидам, ки ҷӣ хел Шон гуфт, ки ӯ аз Стефанӣ ҳафтаи оянда ҷудо мешавад ва занаш писарашро васоят мекунад.

Дӯсти хайрон ва ноумедшуда, сар мечунбонад.

— Боварам намеояд. Ана ба ту як хизматгори масеҳии дигар, ки доимо дар бораи муносибатҳо таълим медиҳад, ҳудаш бошад, аз рӯи гуфтаҳои рафтор намекунад. Шармандагӣ!

Ҳозир ҷӣ рӯй дод? Оё шумо аниқ суханони маро тафсир кардед? Оё шумо дуруст фаҳмидед, ки ман гуфтам, ки ҳафтаи дигар занам ва писарам Скоттиро, ки бо ӯ мемонад, мегузорам? Вале чизи нашунудаатон ин буд, ки ман пеш аз он ва баъд аз он ҷӣ гуфта будам.

Ана сӯхбати пурратари ман бо дӯстам:

— Шояд, ки ту аз сафари оянда ба Исроил хушхол ҳастӣ,
— меғӯяд дӯстам.

Ман ҷавоб медиҳам: Ҳа, ман инро интизорам.

— Ту ҳамин ҳафта меравӣ, дуруст? Стефанӣ бо ту меравад?
— дӯстам мепурсад.

— Не, ман ҳафтаи дигар аз пеши Стефанӣ меравам, — ҷавоб медиҳам ман. — Ва Скоттӣ бо вай мемонад.

Ман дар ин ҷо каме меистам.

— Ман фақат як ҳафта намешавам, барои ҳамин вақт барои пазмон шудан ҳам намешавад, лекин ман, ба ҳар ҳол аз оила дур буданро нағз намебинам.

Ғап дар сари он аст, ки агар мо суҳанонро аз контекст қанда гирем, мо метавонем маънои ҳақиқии суҳанони гуфташуда ё нависташударо нафаҳмем.

Контексти адабӣ

Контекст дар тафсири порча муҳим аст. Маънидод фаҳмиши вазъияти он аст: он чи дарҳол пеш аз оят меояд ва он чи баъд аз он меояд. Агар мо як изҳоротро ба монанди «Ман Стефаниро тарк мекунам» ё порчаи Навиштаро чудо кунем ва онро дар контексти тамоми нақл маънидод карда натавонем, хатари нодуруст маънидод кардани маънои он ба миён меояд.

Барои дуруст фаҳмидани маънои матн мо бояд онро дар заминаи адабии он бинем. Дар хотир доред, ман (Ҷош) гуфта будам, ки дар фаҳмидани номаи Ғалотиён 6:2 душворӣ мекашам? Ғап на дар он аст, ки ман «бори якдигарро бардоштан»-ро нодуруст фаҳмидам, балки онро дар контекст аз назар нагузарондам. Пас аз хондани се ояти баъдина ва омӯхтани калимаҳои юнонӣ, ки маънояшон «бори гарон» ва «бор» аст, ман ин оятро дар заминаи тамоми порча фаҳмида тавонистам.

Ҳангоме ки порчаро берун аз контекст меҳонем, хатари ба матн ворид кардани маънои дигаре ки дар он ҷо нест, ба миён

меояд. Олимон инро эйсегезис меноманд, ки маънои «ворид кардан»-ро дорад. Бисёри хатоҳои маънидод аз он сабаб ба миён меоянд, ки ба Навиштаи Муқаддас маънои дар он набуда нисбат дода мешавад. Ва бо хондани контекст аз ин хатоҳо канорачӯӣ кардан мумкин аст. Аммо мо бояд бештар аз якчанд оятро пеш ва баъд аз ҳақиқати библиявӣ бинем, то онро дар контекст маънидод кунем. Мо бояд онро дар контексти боб ва, моҳиятан, тамоми Китоби Муқаддас дида бароем. Дар ин ҷо истинодҳои мутақобил ба ёри меоянд.

Истинодҳои мутақобил

Истиноди мутақобил раванди пайгирии мавзӯ ё калима аз як оят ба ояти дигари Китоби Муқаддас аст, то ҳамаи он чиро, ки китоб оид ба ин мавзӯ мегӯяд, ошкор кунад. Қудрати истинодҳои мутақобил — дар эътиборнокиест, ки мо ба он рӯ меоварем. Азбаски мо ба Навишта имкон медиҳем, ки Навиштаро маънидод кунад, мо метавонем боварӣ дошта бошем, ки ҳулосаҳои мо дурустанд.

Барои ҷустуҷӯи истинодҳои мутақобил якчанд сарчашмаҳо ҳастанд, ва мо онҳоро дар боби оянда муфассалтар дида мебароем. Ҳоло бошад, муҳокимаи истинодҳои мутақобилро бо он чи шумо дар бисёр версияҳои Китоби Муқаддас мебинед, маҳдуд мекунем. Дар онҳо истинодҳои мутақобил нишон дода шудаанд, ки дар сугуни алоҳида дар паҳлӯи оят зикр шудаанд. Китоби Муқаддаси шумо ҳамчунин метавонад симфония дошта бошад, ки боз як ёрии дигар дар кор бо истинодҳои мутақобил аст. Асбоби дигари судманд — Китоби Муқаддас бо силсилаи робитаҳои мавзӯӣ мебошад. Китоби Муқаддас бо силсилаи робитаҳои мавзӯӣ истинодҳои хуб андешидашударо дар ҳошияҳо ва нишондиҳандаи истинодҳоро дорад, ки ба шумо дар пайгирии мавзӯӣ додашуда дар тамоми Навишта ёри мерасонад.

Аҳамият диҳед, ки ғангоме дар бораи истифодаи номи «Ман ҳастам» дар замони ҳозира муҳокима кардем, Мусо ва

буттаи фурузонро дар назар доштем. Мо аз кучо фаҳмидем, ки номи «Ман ҳастам» дар Хуруҷ 3:14 зикр шудааст? Истинодҳои мутақобил дар Китоби Муқаддас моро ба порчае аз Китоби Хуруҷ равона мекунанд. Амалан, фақат дар хусуси калимаҳои «Ман ҳастам» мо дар Инҷили Юҳанно истинодҳои зиёдеро мебинем. Яке аз онҳо суханони Исо аст: «Ман нони ҳаёт ҳастам». Аммо ҳозир биёед танҳо ба контексти Юҳанно 6 назар андозем, то контексти адабии ин порчаро тадқиқ намоем. Барои хондани тамоми боб якчанд дақиқа вақт чудо кунед.

Шумо чиро меёбед?

Ин бобро хонда, шумо бешубҳа фаҳмидед, ки он пурра ба он нигаронида шудааст, ки Исо ҳаёти моро дастгирӣ мекунад. Боб аз он сар мешавад, ки одамон барои шунидани Исо меоянд, ва ӯ аз Филиппус мепурсад: «Аз кучо мо метавонем нон харем ва тамоми мардумро сер кунем?» (ниг. ояти 5). Исо беш аз панҷ ҳазор нафарро бо панҷ нон ва ду моҳӣ сер карда, мӯъҷиза нишон медиҳад. «Ман нони ҳаёт ҳастам» — садо медиҳад дар заминаи сер кардани мӯъҷизаҳои мардуми гурусна. Исо бар рӯи об қадам мезанад, ва мардум бо водоркунандаҳои нодуруст Ёро пайравӣ мекунанд. Исо мегӯяд: «Ба ростӣ, ба ростӣ ба шумо мегӯям: Маро на ба сабаби аломатҳои ки дидед, балки ба он сабаб қустуҷӯ мекунад, ки нон хӯрда, сер шудед» (ниг. ба ояти 26).

Исо эҳтиёҷоти одамони гуруснаро қонеъ мекард. Аммо ӯ меҳост на танҳо эҳтиёҷоти ҷисмонии онҳоро ба гизо қонеъ кунад. «Дар хусуси чизҳои зуд вайроншаванда, ба монанди гизо, ин қадар хавотир нашавед» — гуфт ӯ. — «Бехтараш қуввати худро барои қустуҷӯи ҳаёти абадӣ сарф кунед, ки онро Писари Одам ба шумо дода метавонад... Ман нони зинда ҳастам, ки аз осмон фуруд омадааст. Ҳар кӣ ин нонро хӯрад, то абад зинда мемонад» (ниг. оятҳои 27, 51).

Изҳороти Исо дар бораи он ки ӯ нони ҳаёт аст, барои ҳар яки мо маънои хеле зиёд дорад, аммо агар ин изҳоротро дар

контекст нахонем, онро дуруст маънидод карда наметавонем. Мо ба Навишта имкон медиҳем, ки ба маънои муайян худро маънидод кунад. Рӯҳулқудс меҳаҳад ҳақиқати Қаломи Худро ба мо ошкор кунад, зеро мо аҳамияти ҳақиқати Ёро, ки дар он вақт ба шунавандагонаш гуфта ё навишта шуда буд, мефаҳмем. Ва яке аз воситаҳои чунин кардан — хондани Китоби Муқаддас дар заминаи адабии он аст.

Контексти таърихӣ

Китоби Муқаддас дар давраҳои гуногуни таърихӣ навишта шудааст. Муносибатҳо, муҳит, тарзи зиндагӣ ва сохторҳои сиёсии замони муайян ба фаҳмидани порча таъсир мерасонанд. Аз ҳамин сабаб барои «фаҳмондан ё ошкор кардан»-и маънои Навишта мо бояд онро дар заминаи фарҳангии он замон аз назар гузаронем. Биёед суҳанони Исо «Ман нони ҳаёт ҳастам»-ро дар заминаи фарҳангии он аз назар мегузаронем. Ин ба мо дар бораи чӣ гуна маънидод кардани он чӣ мегӯяд?

Ваъияти таърихӣ: асри 1, Исроилро Рум ишғол кардааст. Дар он замон нон манбаи асосии ғизо буд. На илова ба таоми асосӣ, чунон ки дар замони ҳозира онро дар якҷоягӣ бо кабоб, шӯрбо ё салат истеъмол кардан мумкин аст. Дар он замон нон ғизои асосӣ буд. Ҳамин тариқ, Исо тимсоли нонро истифода бурд, зеро ин мачоз аҳамияти ҳаётан муҳими Ёро барои ҳаёти рӯҳонии шунавандагонаш таъкид мекунад. Чунон ки бе нон онҳо ҷисман мемиранд, бе Исо онҳо рӯҳан мемиранд.

Вақте ки мо Китоби Муқаддасро меҳонем, гӯё ба замони гузашта бармегардем. Китоби Муқаддас дар давоми 1500 сол навишта шудааст. Дар ин муддат дигаргуниҳои калони фарҳангӣ, сиёсӣ ва иҷтимоӣ ба амал омаданд. Бо фаҳмидани муҳити таърихӣ замони навишта шудани порчаи конкретӣ мо беҳтар фаҳмида метавонем, ки Худо ба мардум чӣ мегуфт ва чаро. Дар бобҳои минбаъда мо аҳамияти контексти фарҳангиро пурратар мебинем.

БОЗНИГАРИИ РАВАНДИ МАЪНИДОД

Ҳангоме ки шумо Китоби Муқаддасро меҳонед, мақсади шумо фаҳмидани он аст, ки Худо ба шумо чӣ мегӯяд. Оё меҳоҳед Ёро амиқтар шиносед, фаҳмед, ки чӣ гуна Ё шуморо дӯст медорад ва чӣ гуна шумо бояд дигаронро монанди Ё дӯст доред, то ки Ёро изат намоед ва баракат ба даст оваред? Барои ин, чунон ки аллакай гуфта будем, ману шумо бояд фаҳмед, ки Худо чиро дар назар дошт, ҳангоме ки тақрибан 40 нависандаро ба навиштани суҳанони Худ илҳом бахшид. Он гоҳ мо фаҳмида метавонем, ки Худо ҳозир, дар асри XXI ба мо чӣ мегӯяд.

Агарчи суҳанони Навишта шояд махсус ба мо,
ки дар асри XXI зиндагӣ мекунем, навишта
нашудаанд, ин маънои онро надорад, ки
онҳо барои мо навишта нашудаанд.

Дар асл ба мо раванди иборат аз ду марҳила лозим аст, ки бояд ба раванди ягонаи тафсири Каломи Худо муттаҳид шавад. Қадами аввал — муайян кардани он аст, ки ин порча барои касоне ки бори аввал ин калимаҳоро гуфтаанд ё навиштаанд, чӣ маъно дошт, ва барои касоне ки онҳоро мешуниданд ё меҳонданд, чӣ маъно дошт.

Маҳз ҳамон вақт муҳити таърихӣ то он дараҷа, ки мисолҳои пештараи мо нишон доданд, муҳим мешавад. Масалан, Исо дар бораи Худ ва дар бораи зани сомарӣ чизи хеле муҳимро мегуфт, ҳангоме ки дар назди ҷоҳ бо вай суҳан меронд. Бо фаҳмидани он ки чӣ гуфта шуд, инро кӣ гуфт, чӣ гуна гуфта шуд, дар кучо гуфта шуд, кай гуфта шуд ва барои чӣ гуфта шуд, мо чизи хеле ҷолибро дар бораи он фаҳмидем, ки Исо кӣ буд ва Ё бо зани сомарӣ чӣ гуна муносибатҳо доштан меҳост. Грамматика ва истифодаи калимаҳо ба мо фаҳмиши амиқтар доданд. Ин воҳуриро дар контексти пурраи ҳаёти Исо, рисолати

Ў ва нақшаи умумии Худо барои инсоният дида, мо ин порчаро дақиқтар маънидод карда тавонистем.

Дар бораи фаҳмиши мо оид ба порчаҳои Петрус ва Марям низ ҳаминро гуфтан мумкин аст. Ҳангоме ки мо суҳанони Ғалотиён 6-ро ба забони аслии ва контексти онҳо омӯхтем, мо ҳамчунин фаҳмидем, ки «борҳои якдигарро бардоштан» чӣ маъно дорад. Тамоми кӯшишҳои мо ба он равона шуда буданд, ки маънои ин суҳанонро барои касоне ки Исо ё Павлус бо онҳо гуфтугӯ мекарданд, фаҳмонем.

Дар ин марҳалаи аввал мо бояд дар хотир нигоҳ дорем, ки дар Навиштаи Муқаддас ҳеҷ чизе махсус ба мо, ки дар асри ХХI зиндагӣ мекунем, гуфта ё навишта нашудааст. Исо ба шогирдонаш, бо издиҳом ва одамони гуногун суҳан мегуфт. Ҳангоме ки фиристодагон Инҷилро навиштанд, ва Павлус, Петрус, Яқуб ва дигарон китобҳои Аҳди Ҷадидро навиштанд, онҳо шунавандагони конкретиро дар назар доштанд. Онҳо пешбинӣ накарда буданд, ки баъди тақрибан 2000 сол навиштаҳои онҳо ҳамчун Китоби Муқаддаси боэътибор барои тамоми инсоният нашр мешаванд. Гап дар сари он аст, ки онҳо чизҳои навиштаашонро дар он заминаи таърихӣ, барои он шунавандагон ва хонандагон навиштаанд, ки аз шунавандагон ва хонандагони ҷаҳони ҳозира ба таври назаррас фарқ мекунад. Аммо агарчи суҳанони Навишта шояд ба мо, ки дар асри ХХI зиндагӣ мекунем, навиштаа нашудаанд, ин маънои онро надорад, ки онҳо барои мо навишта нашудаанд. Аммо, азбаски Худо Худ ва ҳақиқати Худро ба шунавандагони конкретӣ дар замони конкретии таърих ошкор кардааст, вазифаи аввалиндараҷаи мо шарҳ додани он чизест, ки Ў дар он лаҳза ба онҳо хабар додан мехост.

Ба баъд қадами навбатӣ меояд: фаҳмидани он ки Худо ҳудӣ ҳозир ба мо кадом ҳақиқати универсалии ва муҳимро ошкор мекунад. Дар ёд нигоҳ доред, ки Китоби Муқаддас асари одии адабӣ нест. Ин Каломи зиндаи Худои зинда аст. Ин Калом ба ҳар як одами ҳозира дахл дорад ва новобаста ба муҳити

фарҳангии мо ба ҳар вазъияти зиндагӣ қобили истифода аст. Нависандаи Нома ба Ибриён гуфтааст:

«Каломи Худо пур аз қувваи зинда аст. Он аз тезтарин корд, ки ба умқи андешаҳо ва хоҳишҳои ботинии мо медарояд, тезтар аст. Он моро чунон ки дар ҳақиқат ҳастем, ошкор мекунад. Ҳеҷ чиз дар тамоми офариниш аз Ё пинҳон шуда наметавонад. Дар пеши назари Ё ҳама чиз ошкор ва кушода аст. Махз ба Худо мо бояд ҳар кореро, ки кардаем, фаҳмонем» (ниг. Ибриён 4:12–13).

Ҳақиқати Каломи Худо аз таърих, фарҳангҳо, урфу одатҳо, забонҳо ва замон болотар аст. Аз ҳамин сабаб, ҳангоме мо фаҳмидани мешавем, ки Худо ба одамон Каломи Худро дода, чиро меҳост, ки онҳо дар он замон донанд, мо ҳамчунин фаҳмидан меҳохем, ки Ё чиро меҳоҳад, ки мо имрӯз дар ҳаёти худ донем, зеро Навиштаи Муқаддас ҳуҷҷати абадзинда аст. Павлус навишта буд, ки мо метавонем «инро донем», «зеро Худо инро ба мо ба воситаи Рӯҳи Худ ошкор кардааст, ва Рӯҳ ҳама чизро пай мебарад ва ҳатто асрори нӣҳони Худоро ба мо нишон медиҳад» (ниг. 1 Қўринтиён 2:10).

Фиристода Павлус дар давомаш мегӯяд, ки ё «суханони Рӯҳро барои фаҳмонидани ҳақиқатҳои рӯҳонӣ истифода бурда» гап мезад (ниг. 1 Қўринтиён 2:13). Дар Аҳди Қадим ва Ҷадид ҳақиқатҳои ҳастанд, ки Рӯҳулқудс меҳоҳад онҳоро нисбати мо амалӣ гардонад. Пас ҷавоби мо чунин буда метавонад: «Худоё, Ту чиро меҳохӣ, ки ман аз порчаҳои аз китоби Ту хондаам ва шунидаам, фаҳмам — таҷриба кунам? Дилам кушода аст. Ба ман ёрӣ расон, то паёмеро, ки барои ман муқаррар шудааст, дар заминаи муносибатҳои дӯстдоронамон ошкор намоям».

Бо ин роҳ омӯхтани Каломи Худо як сафари ҷолиб аст. Ин як раванди ҳаяҷонбахши кашфиёт аст, ки имкон медиҳад на

танҳо он чиро, ки Худо ба халқи худ ҳазорон сол пеш ошкор карда буд, балки он чиро, ки Ў дар ҳаёти имрӯза ба шумо мегӯяд, фаҳмед. Ин зарурати маънидоди дақиқи Навиштаро таъкид мекунад. Барои фаҳмидани мақсаде ки Ў ба суҳанони ростии худ дар он замон дода буд, танҳо амиқтар кофтан лозим аст. Ў меҳаҳад, ки шумо ин ҳақиқатро ҳозир бо Ў хис кунед. Зеро Ҳақиқат шахсиятест, ки меҳаҳад ба шумо хирад, муҳаббат ва қувваи Худро диҳад, то шумо бо ҳама гуна мушкилоти зиндагӣ мубориза бурда тавонед. «Он гоҳ шумо аз пуррагии ҳаёт ва қувват, ки аз ҷониби Худо меояд, пур хоҳед шуд» (ниг. Эфесусиён 3:19).

Барои ба даст овардани хирад, муҳаббат ва қувват барои муқобилат бо ҳар он чизе ки ҳаёт моро бо он дучор менамояд, мо ба асбобҳои (воситаҳо) маънидоди дурусти Китоби Муқаддас муроҷиат мекунем. Шояд мо доништан меҳаҳем, ки Каломи Худо чӣ маъно дорад, аммо бе асбобҳои дурусти кашфиёт фаҳмидани маънои он душвор хоҳад буд. Ин мавзӯи боби оянда аст.

АСБОБҲОИ ТАФСИР

*«Ман Китоби Муқаддасро меҳонам, лекин на ҳама
вақт дилпур ҳастам, ки онро дуруст тафсир
мекунам. Барои фаҳмидани маънои ҳақиқии
Навиштаҷот ба ман кадом асбобҳо лозим ҳастанд?»*

Ин саволро бисёр одамоне медиханд, ки дар ҳақиқат меҳоянд ба Каломи Худо чуқур фуру раванд. Китоби Муқаддасро ҳамчун як асар ва ё адабиёти илмӣ-оммавӣ хондан басанда нест. Чунон ки мо пештар гуфта будем, барои дарк кардани Китоби Муқаддас ба маънои аслиаш ба мо лозим аст, ки маънои онро ба монанди ганҷи гӯршуда кофта гирем. Барои ин ба мо асбобҳои корӣ — олотҳои тафсир лозим ҳастанд. Дар поён рӯйхати асбобҳои асосие оварда шудаанд, ки метавонанд ба шумо дар раванди тафсири Каломи Худо кӯмаки назаррас намоёнд. Дар бобҳои оянда шумо истифодаи ин асбобҳоро оғоз мекунед.

ТАЪРИФҲО ВА ОМУӢЗИШИ КАЛИМАҲО

Аз ҳама тарзи осони тафсири ягон калима аз Китоби Муқаддас, яъне фаҳмидани маънои ёфтани он калима дар луғат мебошад. Луғати одии библиявӣ таърифи васеи библиявии калимаро медиҳад. Луғати хуби библиявӣ на танҳо таъриф ва таърихи пайдоиши калима, ҳамчунин истифодабарии онро дар Аҳди

Қадиму Нав пешниҳод мекунад. Дар интернет ибораи «Луғати библиявӣ»-ро ҷустуҷӯ кунед ва шумо рӯйхати хизматрасониҳои онлайнро мебинед, ки бо ёрии онҳо метавонед калимаҳои зиёди Китоби Муқаддасро дарёбед. Инчунин дар он ҷо шумо як қатор манбаъҳоеро мебинед, ки дар шакли ҷопӣ ё барнома метавонед луғати библиявиро ба даст оваред.

Лекин ҷаро кофтани калимаи омӯхтаистода дар луғати тафсири барои фаҳмидани аниқи он басанда нест? Чунон ки медонед, Китоби Муқаддас ба забони мо навишта нашудааст. Аҳди Нав асосан ба забони юнонӣ ва Аҳди Қадим ба забони ибрии навишта шудаанд. Бисёр вақт барои гирифтани фаҳмиши аниқ лозим аст, ки ба забони асли мурочиат намоем.

Ҳап дар сари он нест, ки юнонӣ ё ибрии аниқтар ҳастанд, балки дар он аст, вақте ки касе ба забони мо чизе меғӯяд ё менависад, фикрро дигар хел баён мекунад. Хангоме мо медонем, ки ҷӣ тавр ягон фикр ё ақидае дар юнонӣ ё ибрии баён шудааст, мо метавонем маънои дар назар дошташударо аниқтар фаҳмем.

Мисоли намунавӣ. Фарз кардем, ки шумо мошин харидаед ва аз ҷиҳати техникӣ мушкӣ доред. Ноумед шуда, шумо ба назди соҳиби автосалон мераведу шикоят мекунед. Аммо соҳибаш шуморо ба ҳайрат оварда, чунин пешниҳод мекунад: «Ташвиш накашед, ман ба шумо мошини дигарро тӯҳфа мекунам. Ҳозир ман ба шӯъбаи мизоҷон занг мезанам ва онҳо ҳамаашро ҳал мекунанд».

Инак, шумо хурсанд мешавед, ки мушкӣ паси сар шуд ва барои гирифтани мошини дигар ба шӯъбаи хизматрасонӣ меравед. Аммо ба даҳшати шумо, дигар мошин юнкери шалақаест, ки аз мошини шумо 20 сол кӯҳнатар мебошад! Шумо фикр мекунед: *Вақте ки ӯ «дигар мошин» гуфт, ман аз мошини доштаам, беҳтарашро интизор будам!*

Агар мошинфурӯши шумо ба забони юнонӣ сӯҳбат мекард, шумо метавонистед, ки бевосита, хангоми дидани дигар мошин

бар ивази мошини шумо, ин мушкилиро ҳал кунед. Масъалан, фурушандаи мошинҳо пешниҳод мекунад: «Ташвиш нақашед, ман ба шумо дигар мошин тўхфа мекунам». Калимаи дар ин ҷо истифодашудаи ҷунонӣ маънои «мошини дигари ҳамингуна»-ро дорад. Аммо ба шумо на як мошини ҳамингуна лозим аст-ку, ба шумо тамоман дигар мошин, беҳтараш даркор аст.

Хангоми ҷустуҷӯи калимаҳо дар луғатҳо,
 ғоидаовар аст, ки калимаҳои зидмаъноӣ
 онҳоро санҷида бинед. Бисёр вақт
 калимаҳои ба якдигар зид барои муайян
 кардани якдигар кӯмак мекунад.

Пас, шумо ҷавоб медиҳед: «Ташаккур, лекин ба ман як „мошини ҳамингунаи дигар“ не, ба ман мошини шакл ва сифати дигар лозим аст». Агар шумо мошини дигар, аз ҳозираатон беҳтарашро хоҳед, пас ба шумо лозим аст, ки калимаи даркориро истифода баред ва ҳамааш фаҳмо мешавад.

Дар забони ҷунонӣ ин фарқ назар ба бисёр забонҳои дигар хеле равшантар муайян карда шудааст. Ва барои ифода намудани мафҳуми «дигар» ду калимаи тамоман гуногун истифода мешаванд. Аз ҳамин сабаб мо гоҳо маҷбур мешавем якчанд калимаҳоро истифода барем, то ки ин фарқро баён кунем. Масалан, хангоме Исо ваъда дод, ки дар симои Рӯҳулқудс «Пуштибон» ё Маслиҳатчи «дигар»-ро мефиристад, Ё барои тавсифи ин мафҳум — калимаи «дигар» кадом калимаро истифода бурд? Ё «Пуштибони дигаре» гуфт, ки маънои «боз якто ҳамин гуна»-ро дошт, мисли Худаш, на «дигаре аз ҷиҳати намуд ё асли пайдоиш». Исо моро бовар кунонд, ки Ё ҳеҷ гоҳ моро тарк намекунад ва аз мо даст намекашад, зеро вақте ки Рӯҳулқудс дар мо зиндагӣ мекунад, гӯё худи Исо дар мо зиндагӣ мекунад.

Шояд шумо арзишнокии ин навъи омӯзиши калимаҳоро дарк кунед, аммо забони юнониرو намедонед ва фикр мекунад, ки онро ҳеҷ гоҳ омӯхта наметавонед. Маҳз аз ҳамин сабаб В. Е. Вайн барин олимони сарчашмаҳои гаронбаҳои худро дастраси мо кардаанд. *Луғатномаи тафсирии калимаҳои Аҳди Ҷадид* ва *Луғатномаи тафсирии калимаҳои Аҳди Қадим* ба мо маънои возеҳу дақиқи калимаҳои аслии Навиштаи Муқаддасро медиҳанд.

Ҳамчунин симфонияҳо бо лексиконҳои ибронӣ ва юнонӣ ҳастанд, ки ҳамчунин маънои забони аслии Навиштаи Муқаддасро баён мекунад. Яке аз маъмултарин симфонияҳои истифодашаванда Симфонияи Стронг мебошад. Дар Интернет «Луғатномаи забони юнонӣ»-ро ҷустуҷӯ кунед ва шумо истинодҳои зиёдеро ба сарчашмаҳои ҷопӣ ва рақамӣ хоҳед ёфт. Шумо ҳамчунин метавонед ба мағозаи китоби масеҳӣ дар маҳалли худ мурочиат кунед.

Ҳангоми ҷустуҷӯи калимаҳо дар луғатномаҳо ҳамчунин тафтиш кардани антонимҳои онҳо низ судманд аст. Аксар вақт антонимҳо барои муайян намудани ҳамдигар ёрӣ мерасонанд. Масалан, ҳангоми ҷустуҷӯи калимаи «муҳаббат» калимаи «нафрат»-ро низ ҷустуҷӯ кунед. Ҷустуҷӯи калимаҳои бо онҳо алоқаманд низ судманд аст. Масалан, ҳангоми ҷустуҷӯи «фарисиён» ҳамчунин «садуқиён»-ро ҷустуҷӯ кунед. Ҳангоми ҷустуҷӯи «муаллим» ҳамчунин «маърифатнокӣ» ва ҳатто «маърифатнокии яҳудӣ»-ро ҷустуҷӯ кунед. Интиҳоби чунин роҳ дониши шуморо дар мавзӯи муайян васеъ ва амиқтар мекунад.

ТАРҶУМА ВА ТАФСИРҲОИ КИТОБИ МУҚАДДАС

Сарчашмаи навбатӣ, ки бояд аз назар гузаронда шавад, тарҷумаҳои Китоби Муқаддас мебошанд. Имрӯз дар бозор тарҷумаҳои зиёди Китоби Муқаддас ба забонҳои гуногун ҳастанд. Ба сайтҳо дароед ва версияҳои дар он ҷо бударо интиҳоб кунед. Бинед, ки ҳар як версия аз версияҳои дигар чӣ гуна фарқ мекунад ва он чӣ хусусиятҳо дорад.

Мо оид ба истифодаи тафсирҳо як огоҳӣ додан мебоҳем. Тафсирҳоро аксар вақт як нафар менависад, ва онҳо ҳар қадар хуб бошанд ҳам, ногузир нуқтаи назари ӯро инъикос мекунам. Барои маънидоди дақиқ, ҳамеша тарҷумаи хуберо истифода баред, ки аз ҷониби гурӯҳи коршиносони мӯхтарам тартиб дода шудааст.

АДАБИЁТ

Ҳозир барои истинодҳои мутақобил ва ҷустуҷӯи калимаҳо, идеяҳо, ҳикояти библиявӣ ва маълумот дар бораи ҳаёт, тафаккур ва муносибатҳо дар замонҳои библиявӣ захираҳои зиёде ҳастанд. Як қисми ин сарчашмаҳоро мо аллакай зикр карда будем, вале дар зер баъзеи онҳоро дубора номбар мекунем. Ба инҳо Китобҳои Муқаддаси таълимӣ, энциклопедияҳо, тафсирҳо ва атласҳои библиявӣ дохил мешаванд. Ин мавод ба мо баёнҳои илмӣ коршиносон ва мушоҳидаҳои одамонро медиҳанд, ки ҳаёти худро ба таҳқиқ ва омӯзиши мавзӯҳои бахшидаанд, ки мо ҳеҷ гоҳ худамон омӯхта наметавонем. Аксар вақт ин сарчашмаҳо метавонанд маълумоти фаровоне пешниҳод кунанд, ки барои равшан фаҳмидани калимаҳо ва порчаҳои Китоби Муқаддас хеле муфиданд.

Шумо шояд одамонро вохӯрдаед, ки дар омӯзиши худ ғайр аз Китоби Муқаддас чизи дигарро истифода намебаранд. Онҳо боварӣ доранд, ки агар шахсро «Рӯҳ роҳнамоӣ кунанд», барои фаҳмидани Китоби Муқаддас ба сарчашмаҳои дигар ё шарҳи муаллимон ё олимони таърихӣ кардани ӯ лозим нест.

Худи Китоби Муқаддас дурустии чунин ақидаро рад мекунад ва равшан ёдрас мекунад, ки Худо муаллимонро таъйин кардааст ва ҳамчунин ба баъзе масеҳиён барои обод кардани калисо ва устувор намудани аъзоёни он атоҳои махсус додааст (ниг. ба Румиён 12, 1 Қўринтиён 12 ва Эфесусиён 4:11–16). Дар давоми асрҳо бисёр олимони ба Худо содиқи масеҳӣ, ба монанди В. Е. Вайн ва Чеймс Стронг, сарчашмаҳои хаттиро

чамъоварӣ карданд, ки барои мо дар омӯхтани ҳақиқатҳои Китоби Муқаддас аҳамияти калон доранд.

Инак рӯйхати намудҳои иловагии сарчашмаҳо, ки барои шумо судманд буда метавонанд:

Китоби Муқаддаси таълимӣ. Китоби Муқаддаси таълимӣ яке аз воситаҳои судмандтарини омӯзиш аст. Бисёрии чунин китобҳо дорои маълумоти васеъ мебошанд, ки агар шумо муаллими Китоби Муқаддас ё омӯзандаи ҷиддии Китоби Муқаддас набошед, ба даст оварда наметавонед. Китоби Муқаддаси таълимии хуб бисёр китобҳои дар поён овардашударо иваз карда метавонад. Бисёре аз дастурҳои омӯзишӣ оид ба Китоби Муқаддас тафсириҳои мухтасари Навишта, муқаддимаҳо ва хулосаҳои китобҳои Китоби Муқаддас, диаграммаҳо, харитаҳо, графикҳо, лавҳаҳои паҳлӯӣ, эзоҳҳои матнӣ, истинодҳои мутақобил, луғатномаҳо, симфонияҳо ва дигар маълумотро дар бар мегиранд, ки аксар вақт зарурати истинод ба дигар сарчашмаҳои библиявиро аз байн мебаранд.

Бисёрии Китобҳои Муқаддаси таълимӣ диққатро ба мавзӯи муайян равана мекунад. Масалан, Китоби Муқаддаси таълимӣ барои мардон, Китоби Муқаддаси таълимӣ барои занон ва Китоби Муқаддаси таълимии амалӣ ҳастанд. Баъзеи онҳо диққатро ба пешгӯӣҳо, муборизаи рӯҳонӣ ё башоратдиҳӣ равана мекунад. Дар бозор мунтазам китобҳои наватарин пайдо мешаванд. Ман (Шон) шахсан «*Китоби Муқаддас оид ба омӯзиши апологетика барои донишҷӯён*»-ро зарур меҳисобам ва ҳамроҳи ношири тарҷумаи «Китоби Муқаддаси стандартӣ масеҳӣ»-и Ҳолман онро аз нав таҳрир карда истодаам. Китобҳои Муқаддаси таълимии гуногунро омӯзед ва якеро интихоб кунед, ки ба эҳтиёҷоти шумо ва оилаатон аз ҳама беҳтар мувофиқат мекунад.

Мо пештар гуфта будем, ки бисёрии Китобҳои Муқаддаси таълимӣ истинодҳои мутақобил доранд. Барои тавзеҳи бештар

биёед бинем, ки чӣ тавр дар Китобҳои Муқаддаси таълимӣ истинодҳои мутақобил ба калима истифода мешаванд.

Масалан, калимаи «фарисӣ»-ро аз Матто 3:7 мегирем. Китобҳои Муқаддаси таълимӣ шарҳ медиҳанд, ки фарисӣён ва саддуқӣён киҳо буданд, ва низ пайдоиш ва анъанаҳои онҳоро баён мекунанд. Дар ҳошияҳо ба ҳар як ояти Китоби Муқаддас, ки калимаи «фарисӣ»-ро дар бар мегирад, истинодҳои мутақобил ҳастанд. Нишондиҳандаи мавзӯӣ дар охири Китоби Муқаддаси таълимӣ ин мавзӯро боз ҳам васеътар фаро мегирад ва контексти истифода шудани ин калимаро муайян мекунад, масалан, «имон ва ҳолати рӯҳонӣ», «ва касоне ки ба Исои Масеҳ имон доранд», «Ихтилофи Исои Масеҳ бо» ва ғайра. Ба истинодҳои мутақобил рӯ оварда, мо тасаввуроти равшанеро ба даст меоварем, ки фарисӣён кӣ буданд, ба чӣ эътиқод доштанд ва чӣ гуна рафтор мекарданд. Аз тавсифҳо мо равшантар мефаҳмем, ки чаро онҳо ба Исо ин қадар зиддияти шадид мекарданд. Маълумоте, ки мо ба воситаи асбобе ба монанди истинодҳои мутақобил мегирем, барои раванди маънидод бебаҳост.

Атласҳо. Атласи библиявӣ ё ҳатто атласи умумӣ ба мо ёрӣ мерасонад, ки ҳаракатҳо ва сафарҳои персонажҳо ва халқҳои Китоби Муқаддасро тасаввур кунем. Масалан, ҳангоми тафсири боби 4-уми Инҷили Юҳанно, ки дар он ҷо ба мо гуфта мешавад, ки Исо ва шогирдонаш аз Яҳудия баромада, аз Самария гузашта, ба Ҷалил рафтанд, атлас бо нишон додани мавқеаҳои мутақобили се минтақаи ҷуғрофӣ ва масофаҳои байни онҳо барои фаҳмидани масофае ки ба шогирдон лозим омад тай кунанд, ёрӣ мерасонад. Атласҳо ҳамчунин барои нишон додани тағйирот дар сарҳадҳои сиёсӣ дар тӯли садсолаҳо судманд мебошанд. Харитаи Фаластин дар замони дар он сокин шудани дувидаҳои қабилаи Исроил аз харитаи ҳамон минтақа, ки дар замони Масеҳ зери ҳукмронии Рум буд, хеле фарқ мекунад. Атласҳо миқёсҳои империяҳои бузургеро, ки дар

таърихи Китоби Муқаддас иштирок мекунад, нишон дода метавонанд: Миср, Ашшур, Бобил, Форс, Юнон ва Рум. Бо омӯхтани хатсайрҳои сафарҳои Павлус бо истифодаи харитаи минтақаи баҳри Миёназамин дар асри 1, шумо мушкилотеро, ки ӯ хангоми сафарҳоиаш бо онҳо дучор шуда буд, беҳтар фаҳмида метавонед.

Гоҳо харита барои фаҳмидани порча ё китоби Навиштаи Муқаддас калиди муҳим буда метавонад. Бе он мо, масалан, дар бораи китоби Еҳушаъ, тасаввуроти равшанеро ташаққул дода наметавонем. Хангоме ки мо дар бораи забти Канъон меҳонем, танҳо ба харита нигоҳ карда, стратегияи ҷангии олидарачаи Еҳушаъро қадр карда метавонем. Генерал Дуглас Макартур ва генерали исроили Моше Даян ба истеъдоди Еҳушаъ ҳамчун стратег баҳо дода, нақшаи ўро барои мағлуб кардани канъониён омӯхтанд. Бешубҳа, онҳо бо хондани китоби Еҳушаъ ҳаракатҳои низомии ўро дар харитаҳо пайгирӣ мекарданд.

Ҳама Китобҳои омӯзишии Китоби Муқаддас ва бисёрии нашрҳои ҳозира он харитаҳоеро дар бар мегиранд, ки ба мо лозим шуда метавонанд. Аммо гоҳо атлас ҳамчун манбаи иловагӣ барои гирифтани маълумоти амиқтар ва муфассалтари ҷуғрофӣ лозим аст.

Энсиклопедияҳо. Ҳам энсиклопедияҳои умумӣ ва ҳам энсиклопедияҳои гуногуни Китоби Муқаддас воситаҳои судманди тадқиқ мебошанд. Онҳо оид ба таърих, ҷуғрофия, фарҳанг, одамон, артефактҳо ва бостоншиносии замони библиявӣ маълумоти фарованеро пешниҳод карда метавонанд. Табиист, ки энсиклопедияи библиявӣ назар ба нашрҳои муқаррарии он мавзӯҳои библиявиро муфассалтар фаро мегирад. Боз ҳам, Китоби Муқаддаси таълимии хуб бисёр чизҳоеро, ки мо дар энсиклопедияи Китоби Муқаддас ёфта метавонем, дода метавонад, агарчи албатта на бо ҳамон амиқӣ ва тафсилот.

Тафсирҳо. Тафсири Китоби Муқаддас маҳз ҳамон чизест, ки ин истилоҳ онро дар назар дорад. Инҳо тафсирҳои муҳаққиқи Китоби Муқаддас мебошанд, ки маъноӣ порчаҳои Китоби Муқаддасро шарҳ медиҳанд. Ин тафсирҳо метавонанд асарҳои амиқ, зина ба зинаи бисёрҷилда ё асарҳои якҷилда барои тамоми Китоби Муқаддас бошанд, ки дар онҳо мавзӯҳои асосии бобҳо таҳлил карда мешаванд ва ба оятҳои муайяни таъкидшуда дахл карда мешавад. Яке аз хусусиятҳои асосии Китоби Муқаддаси таълими он аст, ки дар ҳамаи онҳо тафсирҳое ҳастанд, ки матнро ҳамроҳӣ мекунанд.

Албатта, ҳар боре ки мо тафсирро истифода мебарем, бояд дар ёд дошта бошем, ки нуқтаи назари муаллифи конкретиро меҳонем. Ин муаллифон одамонанд, бинобар ин онҳо низ монанди мо хато карда метавонанд. Мо бояд ҳамеша он чиро, ки тафсирҳо таълим медиҳанд, бо он чи дар Китоби Муқаддас меҳонем, муқоиса кунем.

Китобҳои муҳим. Дуконҳои китобҳои масеҳӣ аз китобҳо дар ҳама мавзӯҳои ки шумо омӯхтан мехоҳед, пур мебошанд. Дар он ҷо шумо китобҳои илмӣ ва оммавиро дар чунин мавзӯҳо, аз қабилӣ сафед шудан, кафорат, наҷот, такдис, ҳаёти масеҳӣ, Худо, Рӯҳулқудс, Исо... дар ҳар мавзӯе ки хоҳед, харида метавонед! Агар диққати шумо хангоми омӯзиши Китоби Муқаддас ба мавзӯи конкретӣ нигаронида шуда бошад, дар мағозаи китобҳои маҳаллии худ ё онлайн ҷустуҷӯ кунед, то бехтарин сарчашмаҳои дастрасро пайдо кунед.

САРЧАШМАҲОИ КОМПЮТЕРӢ

Якчанд бор дар ин китоб мо ба сарчашмаҳо дар Интернет ва ба таъмини барномавӣ, ки дар компютер насб кардан мумкин аст, ишора карда будем. Бисёре аз ин сарчашмаҳои компютерӣ китобҳои дар боло зикршударо иваз карда метавонанд. Бисёр онлайн-сарчашмаҳо ҳастанд, ки барои ҷустуҷӯи оятҳо,

порчаҳои конкретӣ аз Навиштаи Муқаддас ва истинодҳо ба онҳо хеле хуб мувофиқат мекунанд. Истинодро ба Навиштаи Муқаддас ё як-ду калимаро ворид намуда, шумо матни дилхоҳ оятро аз дилхоҳ версияи Китоби Муқаддас ёфта метавонед. Шумо на танҳо вақтро барои варақ задани китобҳо, балки ҳамчунин вақтеро, ки барои навиштани порча даркор аст, сарфа мекунад зеро метавонед онро фақат нусхабардорӣ намуда, дар ҳуҷчат ҷой диҳед.

Чунин барномаҳо... бисёр унсурҳои визуалиро дар бар мегиранд, бо зимни суратҳо, тасвирҳои аёни, видеоролиқҳои аниматсионӣ оид ба воқеаҳои библиявӣ ва маълумоти бостоншиносӣ.

Барномаи библиявии компютери ро ба даст оварда, шумо мохиятан ба ҳар китобе ки дар боло зикр кардем, дастрасӣ пайдо карда метавонед. Чунин барномаҳо луғатномаи библиявӣ, энциклопедияи библиявӣ, матни пурраи Китоби Муқаддас дар якчанд версияҳо бо якчанд воситаҳои дастрасӣ ба онҳо, асбобҳои истинодҳои мутақобил, китобҳо оид ба омӯзиши Китоби Муқаддас, диаграммаҳо, харитаҳо ва тафсирҳо доранд. Ғайр аз ин, чунин барномаҳо бисёр унсурҳои визуалиро дар бар мегиранд, бо зимни суратҳо, тасвирҳои аёни, видеоролиқҳои аниматсионӣ оид ба воқеаҳои библиявӣ ва маълумоти бостоншиносӣ.

Як қатор барномаҳои библиявӣ ҳастанд, аз қабيلي Logos Bible, BibleSoft, BibleWorks, iLumina ва дигарон. Онҳоро дар Интернет ёбед ё ба мағозаи масеҳии маҳаллӣ муроҷиат намоед.

БА ТАРТИБ ОВАРДАНИ ОН ЧӢ МАЪНИДОД МЕШАВАД

Дар давоми солҳои зиёд ман (Ҷош) ҷадвалҳоро истифода мебардам, то ки ба худ дар раванди тарҷума ёрӣ расонам. Ин

воситаи системанок кардани он чизҳоест, ки ман дар Навиштаи ошкор менаоям. Шумо худӣ ҳамин корро ба воситаи кардани қайдҳои муфассал ба ҷо оварда метавонед. Акнун ман дар шакли диаграммаҳо ба тартиб овардани қайдҳои худро афзал меҳисобам.

Дар ин ҷо мо чор диаграммаро аз назар мегузаронем, ва баъд шумо имкон хоҳед дошт, ки мустақилона онҳоро тартиб диҳед, ҳангоме ки дар боби 10 мо бо омӯзиши китобе аз Навиштаи Муқаддас машғул мешавем. Дар боби 9 мо истифодаи яке аз ин диаграммаҳоро намоиш медиҳем. Дар зер тасвирҳо ва намунаҳои ҳар як диаграмма оварда шудаанд.

Чадвали мушоҳидаҳо. Ин чадвал, ки дар он порчае аз Навиштаи Муқаддас, ки шумо онро меомӯzed, саволҳое ки ба он медиҳед, ва мушоҳидаҳои шумо оид ба ин порча қайд шудаанд (ниг. дар поин). Ин воситаи одии навиштан ва системанок кардани кашфиётҳои худ ҳангоми хондани Китоби Муқаддас аст. Он махсусан ҳамон вақт муфид аст, ки шумо бо истинодҳои мутақобил ба порчаҳо аз Навиштаи Муқаддас кор мекунед.

ХАРИТАИ МУШОХИДАҲО — НАМУНА		
Навиштаи Муқаддас	Саволҳо	Мушоҳидаҳо

Чадвали сарлавҳаҳо. Чунин чадвал барои додани манзараи умумии як боб ё тамоми китоби Навиштаи Муқаддас сохта мешавад. Он ҳамчунин ба шумо ёрӣ мерасонад, ки дар бораи чӣ будани китобро зуд ба ёд оваред. Чадвали сарлавҳаҳо ба шумо ёрӣ мерасонад, ки мундариҷаи китобро бе саъю кӯшиши зиёд дар хотир нигоҳ доред (ба поён нигаред).

Чунон ки мо аллакай гуфта будем, дар аксари тарҷумаҳои Китоби Муқаддас ва дар ҳама Китобҳои Муқаддаси таълимӣ ҳар як китоб рақамҳои бобҳо дорад. Чадвали сарлавҳа низ маҳз ҳамин корро мекунад. Ҳамин тариқ, тарҷумаҳо амалан ҳама корро барои шумо иҷро мекунанд. Бартарии асосии тартиб додани чадвали сарлавҳаҳои худ — имконияти دیدани боб ё тамоми китоби Китоби Муқаддас дар як чадвал аст. Агар шумо сарлавҳаҳои худро тартиб меода бошед, чадвал дар системанок кардани онҳо ёрӣ мерасонад. Агар шумо омӯзиши Китоби Муқаддасро мегузaronда бошед, ҳамчунин дастрас будани рӯйхати мухтасар муфид аст.

ҶАДВАЛ — НАМУНА		
Бобҳо	Боби 1	Боби 2
Номи боб		
Номҳои бандҳо (абзац)		

Ояти (оятҳои) калидӣ		
Калимаи калидӣ		

Ҷадвали маънидод. Ин ҷадвал барои сабт кардани он аст, ки порча оид ба маънои умумии дар назар дошташудаи он чӣ мекушояд, маъное, ки шахсан ба шумо дахл дорад, чӣ гуна шумо онро таҷриба кардани ҳастед ё аллакай таҷриба кардаед. Боз ҳам, сабт дар ҷадвал ёрӣ мерасонад, ки он чизеро, ки дар дил ва ақли худ ошкор кардаед, мустаҳкам кунед. Он ҳамчунин барои ба дигарон расондани ҳақиқатҳои Китоби Муқаддас, ки шумо кашф кардаед, ёрӣ мерасонад (ба поён нигаред).

ҶАДВАЛИ МАЪНИДОД — НАМУНА	
Маънои дар назар дошташуда	
Маъное ки нисбати ман қобили истифода аст	

Фаҳмидани порча	
-----------------	--

Чадвали нақша. Чадвали нақша аз чадвали сарлавҳаҳо бо он фарқ мекунад, ки ба шумо имкон медиҳад порча, боб ва ҳатто тамоми китобро васеъ ва амиқтар маънидод кунед. Чадвали нақша ба шумо имкон медиҳад, ки масалан, мавзӯи бобро нависед, ва баъд онро ба қисмҳо, зерқисмҳо ва аломатҳои зери зерқисмҳо тақсим кунед (нигаред ба поён).

ЧАДВАЛИ НАҚША — НАМУНАИ № 4
I. A. 1. 2. B. 1. 2. B. II. A. B. 1. 2.

III.	
A.	
1.	
2.	
α.	
б.	
Б.	
1.	
2.	
IV.	
A.	
Б.	
В.	
Г.	

Новобаста ба он ки усули чадвалҳоро истифода мебаред ё қайдҳои муфасссалро, муҳим он аст, ки роҳи системанок кардани он чиро, ки дар порча ошкор намудаед, ёбед ва онро чунон такмил диҳед, ки бароятон маъно дошта бошад. Ҳангоми истинодҳои мутақобил ба шумо албатта ягон роҳи сабт намудани ҳулосаҳоятон лозим мешавад.

Дар ин кор ба шумо чадвали мушоҳидаҳо ёрӣ расонда метавонад. Дар зер машқ оид ба истифодаи чунин чадвал оварда шудааст. Чунон ки шумо дар ёд доред, истинодҳои мутақобил қадами муҳим дар раванди фаҳмидани порчаи Навишта дар контекст мебошанд.

МАШҚ: МАЪНИДОДИ МАТТО 7:1 ДАР КОНТЕКСТ БО ИСТИФОДАИ ИСТИНОДҲОИ МУТАҚОБИЛ

Матто 7:1-ро хонед. Ба фикри шумо, оё Исо ба шогирдонаш мефармояд, ки дигаронро доварӣ наkunанд? Дар назари аввал маҳз хамин тавр метобад. Бисёр одамон ин оятро истифода бурда, чунон маънидод меkunанд, ки дигаронро доварӣ кардани мо манъ карда шудааст. Аммо ин оят яке аз оятҳои беш аз ҳама нодуруст истифодашавандаи Китоби Муқаддас аст. Бо вучуди ин, ба воситаи раванди одии истиноди мутақобил, ин изҳороти Исо дар контекст ҷойгир карда мешавад, ва ин ба мо имкон медиҳад, ки маънои онро дуруст фаҳмем.

Пас аз амалҳои террористии 11-уми сентябр, ман (Ҷош) як китоби электронӣ бо номи «*Фарқи некиву бадиро бидон*» навиштам, ки асосан дар бораи он аст, ки чаро фарҳанги мо чунин мешуморад, ки мо ҳуқуқи доварӣ кардани дигаронро надорем. Ба ин мавод таъя карда, биёед якҷоя ба якчанд савол ҷавоб диҳем ва ба порчаҳои дигар истинодҳои мутақобил кунем, то ҷавобҳои даркориро ба даст оварем.

Контекст ҳаётан муҳим аст. Ҳангоме ки Исо «дигаронро ҳукм наkunед» гуфт, ба кӣ муроҷиат мекард? Ҳамаи ин дар кадом замина рӯй дод?

Матто 7:1 як қисми Мавъизаи Исо дар болои кӯҳ ин аст, ки дар Матто 5 сар шудааст.

Исо Мавъизаи болои кӯҳро чӣ тавр сар кард? Ў одамонро ба чӣ даъват мекард ва таълимоти Ў дар бораи чӣ буд?

Мавъизаи Исо бо фаҳмондани он сар мешавад, ки ба Подшоҳии Худо киҳо дохил мешаванд (Матто 5:3). Дар давоми мавъизааш Исо одамонро ба Подшоҳии Худ даъват мекунад. Аз ҳамин сабаб ҳар як маънидоди гуфтаҳои Ё бояд дар контексти паёми Подшоҳии Ё ҷойгир карда шавад. Бо назардошти ин контекст, Исо ба шогирдон ахлоқеро пешниҳод мекунад, ки онҳо бояд риоя кунанд. Вай нуқтаи назари шоҳонаи худро дар бораи дар ин ҷаҳон ҷӣ гуна фикр кардан, будан ва зиндагӣ кардан — ҷаҳонбинии Худро баён менамояд. Ва дар ин порча Ё ба мо меғӯяд, ки доварӣ накунем.

Пас, агар мо доварӣ накунем, кӣ ҳақ дорад доварӣ кунад ва чаро? Такрори Шариат 32:35 ва Ибодат 19:18-ро хонед.

Боз ҳам, контекст ин аст, ки Исо Подшоҳии Худро таъсис медиҳад, ки дар он Ё Подшоҳи росткор, Меъёри комил ва Довари ҳама аст. Худо эълон кардааст: «Интиқом ва подош назди Ман аст» (ниг. Такрори Шариат 32:35). Ё ба исроилиён гуфтааст, ки «интиқом накаш ва кина ба дил нагир» (ниг. Ибодат 19:18). Чаро? Зеро доварӣ аз он Довари росткор аст. Хангоме ки шахс дигареро маҳкум мекунад, ӯ аслан даъвои муайян кардани онро дорад, ки Худо киро мебахшад, ва киро — не. Ва ба ин восита мавқеи қонунии Ёро ҳамчун Довар ғасб мекунад.

Оё ин чунин маъно дорад, ки мо, пайравони Масех, бояд аз принципҳои ахлоқии худ даст кашем ва мавқеи ахлоқӣ надошта бошем? Чаро ҳа ё чаро не? Матто 7:2-ро хонед.

Гӯш кунед, ки Исо дар давомаш чӣ мегӯяд. «Меъёре ки бо он доварӣ мекунад, ҳамон меъёрест, ки худ шумо бо он доварӣ карда мешавед» (ниг. Матто 7:2). Ҳамин тариқ, акнун маълум аст, ки мо бояд доварӣ кунем, аммо эҳтиёт бошем, ки кадом меъёри довариро истифода мебарем. Ин доварӣ бояд на аз рӯи меъёри мо, балки аз рӯи меъёри Ё бошад.

Шумо кай доварӣ карда метавонед? Барои довари Худо, аввал дар дохили мо чӣ бояд рӯй диҳад? Матто 7:4–5 ва Ибодат 19:17-ро хонед.

Исо таълимоти худро давом дода, дар бораи касоне нақл мекунад, ки ба ҳасе дар чашми шахси дигар аҳамият медиҳанд, дар ҳоле ки дар чашми худ чӯбе доранд. Ё мепурсад: «Чӣ тавр метавонӣ ба дӯстат бигӯӣ: „Иҷозат деҳ, ки барои аз чашмат дур кардани ҳас ёри расонам“, агар дуртар аз чӯбе ки дар чашмат аст, чизеро намебинӣ? Дурӯя! Аввал чӯбро аз чашми худ дур кун, он гоҳ хуб дида метавонӣ, ки аз ӯҳдаи ҳас дар чашми дӯстат баромада метавонӣ» (ниг. Матто 7:4–5).

Исо ба шогирдон намегӯяд, ки ҳеҷ гоҳ дигаронро доварӣ накунад — Ё таъкид мекунад, ки масъулияти аввалиндараҷаи онҳо пок кардани худ аст. Ба Исроил дастуроти аввалинро дода, Худо гуфт: «Дар дили худ дигаронро бад набинед... [балки] ба одамон рӯйро ба зиддият кунед, то ки дар гуноҳҳои онҳо айбдор дониста нашавед» (ниг. Ибодат 19:17). Ин нишон медиҳад, ки доварӣ ба зиддият ба бадқирдорӣ ҳеҷ бадӣ надорад; балки дигаронро риёкорона бад дидан ба гуноҳ дар ҳаёти худ аҳамият надодан нодуруст аст.

Худо Довари одил аст. Ў меъёрҳои довариро муқаррар мекунад, на мо. Аммо Ў интизор аст, ки пайравонаш дуруст доварӣ мекунад. Бо истифодаи истинодҳои иловагии мутақобил мо 19 порчаро чудо мекунем, ки бояд дар бораи онҳо қарор кунем. Ин чадвали мушоҳидаҳои мост, ки дар онҳо ҷавобҳо ба саволи «Дар ин оятҳо оид ба ҳукм кардан дар бораи проблемаҳо ё одамон чӣ гуфта шудааст?» навишта шудаанд. Оятҳои зерини Навиштаи Муқаддасро хонед ва мушоҳидаҳои худро кунед. Пас онҳоро бо мушоҳидаҳои мо муқоиса кунед.

НАВИШТАИ МУҚАДДАС	МУШОҲИДАҲО
Инҷили Матто 7:15–20	Исо ба шогирдон мефармояд, дар бораи одамон, ки худро пайғамбарони Худо меноманд, баҳо диҳанд.
Инҷили Матто 10:11–15	Вақте ки Исо шогирдонро бо вазифаи хушабаррасонӣ мефиристад, Ў ба онҳо мефармояд, ки дар бораи оилаҳо дар шаҳрҳо фикр баҳо диҳанд.
Инҷили Матто 16:6–12	Исо ба шогирдон амр мекунад, ки дар бораи таълимотҳои фарисиён ва саддуқӣён баҳо дода, аз хамиртуруши онҳо ғурезанд.

Инҷили Матто 18:15–17	Исо шогирдонро насихат мекунад, ки вақте ки касе аз онҳо гуноҳ мекунад, амалҳои мувофиқ карда шаванд. Барои иҷро кардани ин амалҳо, бояд муайян карда шавад, ки гуноҳ ҳудаш чӣ аст.
Инҷили Юханно 7:24	Исо ба роҳбарони яҳудӣ мегӯяд, ки «аз рӯи намуди зохирӣ дигар ҳулоса набароранд ва баҳои дуруст диҳанд». Исо баҳо доданро манъ намекунад, ӯ бештар ба он исро мекунад, ки ҳукми баҳодиҳиро бе дурӯягӣ намуда, бар воқеият ва фарқкунии рӯҳонӣ асос ёбанд.
Китоби Аъмол 5:1–10	Петрус ба Хананиё ва Сафӯро ҳукм мебарорад.
Нома ба Румиён 2:1	Павлус мегӯяд, ки агар мо дигаронро барои қорре, ки ҳудамон ҳам мекунем, айбдор кунем, пас мо ҳудро айбдор менамоем.

Нома ба Румиён 14	Агарчй Павлус ба имондорон айбдор кардани якдигарро дар саволҳои озодии масеҳӣ манъ мекунад, ӯ онҳоро даъват мекунад, ки интиҳоби фаҳмида кунанд. Ин порча нишон медиҳад, ки чӣ тавр фармони айбдор накардан ва насихати ҳукм кардан дар як замон метавонанд вуҷуд дошта бошанд.
1 Нома ба Қўринтиён 5:5	Павлус ба калисои Қўринтус мефармояд, ки нисбат ба имондори гуноҳкарда ҳукм бароранд.
Дар Нома ба Ғалотиён 1:8–9	Павлус онҳоеро, ки пайғоми Инҷилро қач мекунанд қатъиян ҳукм мекунад ва аз ғалотиён хошиш дорад, ки ҳамин тавр рафтор кунанд
Нома ба Филиппиён 3:2	Павлус ба филиппиён таълим медиҳад, ки аз одамони бад ҳазар кунанд.
2 Нома ба Тассолуникиён 3:14	Павел тассолуникиёнро насихат мекунад, ки ба одамони беитоат диққати махсус ҷалб кунанду бо онҳо мушоракат накунанд.

2 Нома ба Тимотиюс 3:1–9	Павлус бадкорию баъзе одамонро тасвир мекунад ва ба Тимотиюс маслиҳат медиҳад, ки бо онҳо рафтуомад накунад.
2 Нома ба Тимотиюс 4:2, 14–15	Павлус ба Тимотиюс мегӯяд, ки эълон кардани Каломи Худо дар худ бояд сарзаниш дошта бошад. Хавворӣ сарзаниши нихониро дар оятҳои 14–15 баён намуда, Искандари устои фулзотро душмани Хушхабар меномад.
Номаи Яъқуб 4:11	Яъқуб доварӣ карданро манъ мекунад ва он ба фармоне, ки дар Инҷили Матто 7:1 дода шудааст монанд аст. Дар асл, шояд ки он аз Мавъизаи болои кӯхи Исо гирифта шудааст.
2 Номаи Петрус 3:16–17	Петрус одамони нодону ноустувorro тасвир мекунад, ки Навиштаҷоти Муқаддасро ба балои худ вайрон мекунанд. Ин одамон бар болои бозгашти Худованд ва доварии оянда меҳанданд.
1 Номаи Юханно 4:1–3	Юханно ба калисо мефармояд, ки ҳақиқӣ ё дурӯғӣ будани пайғамбарро санҷанд.

3 Номаи Юханно 1:9–11	Юханно дар бораи хавобаландӣ ва ғайбати Диотрефус изхори нигаронӣ намуда, мегӯяд, ки хангоми омаданаш бо ӯ вомехӯрад.
Номаи Яхудо	Яхудо калисоро огоҳ мекунад, ки ба дохили он одамони беҳудо ва бадахлоқ даромадаанд. Калисо бояд барои имон мубориза барад ва роҳ надихад, ки чунин одамон онро бо таълимоти дурӯғ ва қорҳои бад вайрон кунанд.

МАЪНИДОДИ ОЯТИ ИНҶИЛИ МАТТО 7:1

Дар асоси истинодҳои мутақобил, ки мо ҳамчун овардем, Исо дар контексти ин оят чиро дар назар дошт, хангоме гуфт, ки: «Доварӣ накунад, то ки доварӣ карда нашавед» (Инҷили Матто 7:1)?

Ба шарофати истинодҳои мутақобил дар Навишта оид ба доварӣ кардани дигарон, аён мегардад, ки доварӣ кардан қомилан қобили қабул аст. Нодуруст доварӣ кардан мумкин

нест. Мо набояд мувофиқи афзалшумориҳои худ доварӣ кунем, зеро дар ниҳояти қор ҳамаи моро Худо доварӣ хоҳад кард. Мо вазифадорем меъёрҳои Ёро риоя кунем. Мо наметавонем риёкорона гуноҳҳои худро нодида гирифта, доварӣ кунем, балки бояд дигарон ва худамонро софдилона баҳо диҳем. Мо бояд ба ҳама чиз ҳамон тавр нигоҳ кунем, ки Худо ба он менигарад. Мо набояд фаҳмиши ахлоқии худро кунд кунем. Ҳангоме ки мо ҳамаи инро мефаҳмем, мо дарк мекунем, ки доварию дуруст на танҳо мумкин аст; ин вазифаи мо чун пайравони Масеҳ аст.

ҚАДАМИ НАВБАТӢ ГУЗОРЕД

Ин танҳо як мисоли он аст, ки чӣ тавр истифодаи як асбоби одии истиноди мутақобил ба мо дар маънидод кардани Навишта ёрӣ расонда метавонад. Ин кашфиёт метавонад моро ба дониши амиқтар ва дӯст доштани Худо ва низ фаҳмиши равшантари он оварад, ки чӣ гуна дар муносибатҳо бо дигарон зиндагӣ кунем. Аммо ошкор намудани ҳақиқат истифодаи дигаре низ дорад — ба дигарон расондани он. Дар боби оянда мо қадамҳоеро дида мебароем, ки ба шумо дар ошкор кардани ҳақиқатҳои библиявӣ ёрӣ мерасонанд, ва мефаҳмонем, ки чӣ гуна порчаро хубтар тартиб диҳед, то онро ба дигарон ба таври самаранок расонда тавонед.

ФИКРҲОИ ХУДРО БА ДИГАРОН РАСОНЕД

Аз вақти таваллуд шудан нобино буд, аммо акнун мебинад. Дастону пойҳояш кор намекарданд, аммо акнун роҳ меравад. Махавии радди маърака акнун пок шудааст. Ҳангоме ки даст расондани муъҷизаосои Исо беморонро шифо меод, вақте ки Ё гуруснаро ғизо дод ё қарзи гунаҳкорро бахшид, мо як чизи умумиро мебинем: шифоёфтагон мехостанд дар ин бора ба дигарон нақл кунанд.

Ҳангоме шумо он чиро, ки дар сафари омӯзиши
Навишта фаҳмидед, ба дигарон мерасонед,
шумо амалан дар рисолати Масех барои
сохтани Подшоҳии Ё иштирок мекунед.

Вақте ки шумо ягон чизи ғайриодиро аз сар гузаронидаед, табиист, ки мехоҳед дар ин бора ба дигарон нақл кунед. Ва ҳангоме ки сухан дар бораи ба даст овардани фаҳмиши нав дар бораи ҳақиқати Худо меравад, чизе ҷолибтар аз дидани он нест, ки он чи ба онҳо мерасонед, ҷи гуна ба онҳо таъсир мерасонад. Исо ҳақиқатан инро ҳамин тавр ба нақша гирифта буд. Ё ба шогирдонаш гуфт: «Шумо ҳамчунин бояд ба дигарон дар бораи Ман нақл кунед, зеро шумо аз ибтидо бо Ман будед» (ниг.

Юҳанно 15:27). Ў ба Падар дуо мегуфт: «Чунон ки Ту Маро ба ҷаҳон фиристоӣ, Ман низ онҳоро ба ҷаҳон фиристодам» (Инҷили Юҳанно 17:18).

Он чизе ки шумо дар Навишта ошкор мекунед, бояд ба дигарон расонда шавад. Худо меҳодад ба воситаи шумо ҳаёт ва ҳақиқати Худро расонад. Ҳангоме шумо он чиро, ки дар сафари омӯзиши Навишта омӯхтаед, ба дигарон мерасонед, шумо ҳақиқатан дар рисолати Масеҳ барои сохтани Подшоҳии Ў иштирок мекунед. Ин як миссияи ҳақиқатан ҷолиб аст.

Аммо ба таври таъсирнок расондани он чи дар Навишта омӯхтаед ва аз сар гузаронидаед, пешакӣ каме андеша карданро талаб мекунад. Ба шумо лозим меояд, ки идеяҳои худро дар шакле ҷамъ кунед, ки ба дигарон расондани онҳоро имконпазир мегардонад. Шумо ин равандро аз қайдҳо ё сохтани ҷадвалҳои гуногун, ки мо дар боби гузашта муҳокима кардем, сар кардед. Ин дар охир ба тартиб додани схема ва маънидоди Навишта оварда мерасонад. Дар ин боб аввал раванди зина ба зинаи маънидоди Китоби Муқаддасро, ки мо аллакай қайд карда гузашта будем, дида мебароем ва баъд сохтани ҷадвали нақшаро ба таври аёнӣ тасвир мекунем.

РАВАНДИ 7 ҚАДАМ

Ин қадамҳо мукамал нестанд, аммо мо боварӣ дорем, ки онҳо дар маънидоди Навишта, ки ба дигарон расондани ҳастем, асосӣ мебошанд.

1. Китобро хонед

Аён аст, ки шумо бояд қарор диҳед, ки кадом қисми Навиштаро меомӯzed ва аз сар мегузаронед. Чунон ки пештар гуфта будем, шахс бояд тамоми китобро омӯзад, то контексти пурраи порчаҳои онро ба даст оварад. Зиёда аз ин, мо бояд китобро якчанд бор хонем, то ҳақиқатҳои зиёдеро дар дохили он ошкор кунем.

2. Дар бораи китоб хонед

Дониш дар бораи китоб контексти пураарзишро барои сафари шумо дар он фароҳам меоварад. Китоби Муқаддаси таълимӣ ё маълумотномаи библиявӣ ба шумо ин маълумоти пураарзишро медиҳад. Дар китоб шумо ин чизҳоро меёбед:

- контексти хронологӣ;
- муқаддима;
- «омори ҳаётӣ»-и он, аз ҷумла мақсад, муаллиф, ба кӣ навишта шудан, санаи навишта шудан, заминаҳои таърихӣ, оятҳои асосӣ, ҷойҳои асосӣ, одамони асосӣ ва дигар хусусиятҳо;
- «мега темаҳо»-и он;
- харита бо ишораи ҷойҳои воқеаҳои асосӣ.

3. Саволҳо диҳед ва ҷавобҳоро нависед

Бо истифодаи шаш савол — кӣ, чӣ, дар кучо, кай, чаро ва чӣ тавр — шумо метавонед китобро таҳқиқ кунед ва маънои онро кашф намоед. Дар давоми ин раванд шумо аввал ҳамаи рӯйдодҳоро мушоҳида мекунед, то манзараи умумии китобро фаҳмед. Ҷустуҷӯро давом дода, шумо амиқтар ва амиқтар меомӯсед ва доимо ҷавобҳоятонро менависед.

Ҳангоме ки дар бораи китоб саволҳо мепурсед, «саволҳои ба ҳам пайваस्तкунанда»-ро дар ёд нигоҳ доред. Онҳо ба ҷустуҷӯи шумо боз як ченак илова мекунанд ва ба шумо дар фаҳмидани он ёрӣ мерасонанд, ки истилоҳот, одамон, ҷойҳо ва идеяҳои порча ё китоб бо порчаҳои дигар чӣ гуна алоқамандӣ доранд.

Ҷунин саволҳо диҳед:

- a. *Кадам чиз баробар аст ё ба якдигар монанд ҳастанд?*
Мақсади ин савол — ба мо ёрӣ додан, ки дар ин порча монандиро ёбем.

б. *Кадам чиз ва бо чӣ фарқ дорад?*

Бо ёрии ин савол мо кори баръакси якум саволро мекунем. Мо на монандӣ, балки фарқиятхоро меҷӯем.

в. *Чӣ такрор мешавад?*

Дар ин ҷо мо такрорхоро мекобем ва вақте онро дарёфтем, мепурсем, ки барои чӣ?

г. *Кадам исботи сабабу натиҷаро мо мебинем?*

Сабаб ва натиҷа маъно доранд, ки як чиз ба чизи дигар мебарад. Баъзан порчаҳое, ки сабабу натиҷа доранд, ба таври ҳатмӣ маълум намешаванд, вале калимаҳои муайян ба мо ёрӣ медиҳанд. Калимаҳое, ки сабабро бо натиҷа алоқаманд мекунанд инҳоянд: чунки, ки, зеро, бинобар ин, аз ин рӯ.

д. *Кадам ҳаракатро аз умумӣ ба мушаххас мо мебинем?*

Чунин ҳаракатҳо ба Навиштаҷот хос аст. Аҳамият диҳед, ки дар Инчили Юҳанно чӣ навишта шудааст: «Ӯ (Масеҳ) ба ҷаҳоне, ки ба воситааш офарида шудааст, омада буд, лекин ҷаҳон Ӯро нашинохт» (Ниг.ба Инчили Юҳанно 1:10). Дар ояти 11 гуфта мешавад: «Вай ба назди халқи Худ (Исроил) омад, вале онҳо Ӯро қабул накарданд». Якум изҳороти умумӣ дуҷум изҳороти мушаххасро мегузорад. Дар ин порча ҳаракатро «аз умумӣ ба мушаххас» ёбед.

е. *Кадам равандҳо маълум ҳастанд?*

Дар ин ҷо мо ақидаи инкишофшуда истода ё ҳодисаҳои рӯйдода истодаро меҷӯем. Бисёр вақт пешравӣ дар амали аниқ ё фикр ба қуллаи худ мерасад.

ж. *Кадом саволҳо ва ҷавобҳо ба мо дода шудаанд?*

Саволу ҷавобҳо бисёр вақт далелҳое доранд, ки дар натиҷа моро ба фаҳмиши ягон чиз меоранд. Исо бисёр вақт саволҳоеро истифода мебард, то ки нуқтаи назари Худро қайд намояд. Бисёр вақт саволҳо барои ҷудо кардани ҳақиқати Каломи Худо хизмат мекунанд.

з. *Кадом мушкилиҳо ва ҳалли онҳо пешкаш шудаанд?*

Мушкилиҳои пешкашшуда ва ҳалли онҳо ба фаҳмидани маънои Навиштаҷоти Муқаддас мусоидат мекунанд.

и. *Кадом фармонҳо ва ваъдаҳоро мо мебинем?*

Фармонҳоеро бичӯед, ки сарҳадҳои худодод мебошанд, ки дар онҳо мо бояд бимонем, фармонҳое, ки бояд иҷро кунем, ваъдаҳо ва баракатҳое, ки натиҷаи итоат ба он фармонҳо мебошанд. Чунин итоат муносибати моро бо Худованд чуқур мекунанд.

й. *Чӣ тавр маънои нисбиро мебинем?*

Чунон ки дар боло қайд кардем, ҳатто фармонҳо маънои нисбӣ доранд. Тамоми Навиштаҷот дар контексти муносибатҳо дода шудааст. Худо меҳодад, ки мо ин маънои муносибатҳоро фаҳмем, то ки мо тавонем аз муносибатҳои чуқур бо Ӯ ва якдигар лаззат барем.

4. Маънои калимахоро кушоед

Чунон ки гуфта гузаштем, забонҳои ибрӣ ва юнонӣ аз маъноҳое бой ҳастанд, ки на ҳама вақт дар тарҷумаҳо ба дигар забонҳо инъикос карда мешаванд. Барои фаҳмиши чуқур ва равшани оят мо бояд лугатҳоро истифода барем. Вале мо бояд дар ғами он бошем, ки тарҷума дақиқ бошад. Маҳз дар ҳамин ҷо маънои ниҳоиро маводҳои омӯзиши калимаҳои библивӣ доранд, ки донишмандони забони аслӣ ва илоҳиётшиносон навиштаанд.

5. Маънои дарназардоштаи матнро тафсир кунед

Мақсади мо хангоми омӯзиши порча ё китоб — тафсири дақиқ қардан, яъне маънои аслиро фаҳмондан мебошад. Мо ин саволро дар бобҳои 7 ва 8 муфассал дида баромадем. Ягона чизе, ки мо дар ин ҷо илова қарданием ин муҳимияти муқоисаи хулосаҳои мо дар асоси ақидаҳо ва навиштаҳои калисой.

Барои мо оқилона аст, ки аз падарони
қадимии калисо ва мутафаккирони баъдинаи
ортодоксӣ хонем ва омӯзем, то донем,
ки чӣ чизҳо блокҳои сохтмони асосии
имони ҳақиқӣ ҳисобида мешаванд.

Дар асри III калисо доктринаҳои асосии масеҳиятро муайян кард (ниг. Эътирофи имони никеягӣ дар саҳифаи 36), ва бисёре аз ҳамон доктринаҳои асосӣ дар давоми садсолаҳо маънидоди марказии Навишта буданд. Албатта, дар як қатор масъалаҳои ночиз ихтилофоти назар ва ҳамфикрӣ буданд. Бо вучуди ин ҳозир миқдори зиёди имондорон ҳастанд, ки то ҳол дар атрофи масъалаҳои асосии калисои ибтидоӣ, аз қабили эътимодноӣ ва эътиборнокии Навишта, гуноҳи ибтидоӣ, илоҳияти Масеҳ, қурбонии кафораткунандаи Масеҳ, сафед шудан бо имон, эҳёи ҷисмонии Масеҳ, Ваҳдати Сегона ва ғайра муттаҳид мешаванд. Аз ҳамин сабаб оқилона аст, ки навиштаҳои падарони қадимии калисо ва мутафаккирони ортодоксии баъдинаро хонем ва омӯзем, то донем, ки чӣ чизҳо блокҳои сохтмони асосии имони ҳақиқӣ ҳисоб мешаванд ва онҳоро ҷонибдорӣ кунем.

6. Маънои робитавии матнро омӯzed

Худо ба мо Каломи Худро дод, зеро Ё меҳоҳад бо мо муносибати наздики дӯстдорона дошта бошад. Ё меҳоҳад, ки мо аз

муносибатҳои дӯстдорона бо ҳамдигар баробар баҳра барем. Ў ҳамчунин ният дорад, ки Подшоҳии Ў ва муносибати Ў бо мо то абад давом мекунад. Аз ҳамин сабаб хондани Китоби Ў ва нафаҳмидани маънои робитавии он — нодуруст шарҳ додани сабаби ба мо дода шудани Китоби Ў хоҳад буд.

Вазифаи аввалиндараҷаи мо фаҳмидани он аст, ки ҳар як китоб барои кӣ навишта шуда буд ва маънои он чист. Пас мо бояд шахсан ва яқоя ҳамчун калисо ба фаҳмидани маънои робитавии он гузарем.

Саволҳои зерин ба шумо ёрӣ мерасонанд, ки маънои муносибатҳо бо Худо ва бо дигаронро истифода баред:

- Чӣ тавр ин порча ба муҳаббати чуқур ба Худо бо тамоми дил, ҷон ва ақл дахл дорад?
- Ин оят ба он, ки ман бояд дигаронро тавре дӯстдорам, ки Худо маро дӯст медорад, чӣ назар дорад?
- Чӣ тавр ин порча ба кӣ будани Худо фаҳмиши навро мекушояд?
- Оид ба дилу нияти Худо ман дар ин порча чиро мебинам?
- Ман оид ба нақшаву мақсадҳои Худо нисбат ба худам дар ин порча чиро мебинам?
- Чаро назари Худо ба одамоне аз назари ман фарқ мекунад?
- Чӣ тавр дилам ба Худое, ки муносибатҳо барояш муҳиманд ва инчунин ба интизоми пурмеҳраш ақсуламал мекунад?
- Чӣ тавр Худо мехоҳад, ки ман ба онҳое, ки гумроҳ шудаанд ва бе Ў мондаанд, муносибат кунам?

7. Тавсифи мухтасари порча ё китоби Китоби Муқаддасро нависед

Пас аз он ки қайдҳои муфасссал кардед ё раванди пур кардани ҷадвалҳоро ба анҷом расонед, шумо тайёред нақшаи порча ё китобро тартиб диҳед. Боз ҳам, нақша аз он сабаб муҳим аст, ки он ба шумо имкон медиҳад идеяҳои Китоби Муқаддасро, ки ошкор кардаед, ба ёд оваред, ва роҳи мунтазами ба дигарон расондани андешаҳои худро таъмин мекунад.

Дар боби оянда ба шумо имконият дода мешавад, ки тасвири умумии китоби Муқаддасро диҳед. Шумо метавонед ҷадвалҳои мушоҳидаҳо, номҳо ва тафсирҳоро истифода баред. Қайдҳо ва сабтҳоятон ба шумо имкон медиҳанд, ки дар охир барои китоб нақшаи мувофиқ ва фаҳмо тартиб диҳед. Дар зер намунаи тавсифи 18 ояти аввали Инҷили Юҳанно оварда шудааст.

МИСОЛИ ТАВСИФ

Яке аз роҳҳои муайян кардани он, ки чиро тавсиф кардан лозим аст, — истифодаи қисмхост, ки ноширони Китоби Муқаддасе ки шумо истифода мебаред, дар ҳар як боб ҷойгир кардаанд. Ин усул ба шумо бартарӣ медиҳад, зеро ин қисмҳо аллакай сарлавҳаҳо доранд. Тақсимои қисмҳо метавонад ду банд (абзац) ё бештарро дар бар гирад. Ҳамин тариқ, вазифаи шумо муайян кардани идеяҳои асосии боб аст.

Шумо ҳамчунин метавонед ба нақшаи порчаи худ зерпунктҳоро илова кунед. Масалан, ин зерпунктҳо метавонанд иқтибосҳо аз порчае бошанд, ки барои тадқиқот ва омӯзиши минбаъда аҳамияти кофӣ доранд.

Ин навъи баён махсусан ҳамоно вақт судманд хоҳад буд, ки шумо фикрҳои худро ба дигарон мерасонед. Ҳангоми омӯзиши ин боб шумо хоҳед дид, ки ҷи гуна мундариҷаи Юҳанно 1:1–18 шакл мегирад.

Раванди тартиб додани нақша он қадар душвор нест. Дар асл, ҳуди порча нуктаҳои асосии нақшаро ба шумо меғӯяд. Ин

нуқтаҳо бояд дар рафти инкишофи табиӣ порча ташаккул ёбанд. Шумо бояд мавзӯи дар порча набударо ба он бор накунад, на ошкоро ва на ба таври ниҳонӣ. Ҳангоме ки нақшаи худро тартиб медиҳед, шумо мехоҳед ҳамеша ба қайдҳо ё чадвали мушоҳидаҳои худ муроҷиат кунед.

Акнун каме вақт чудо кунед, то Юҳанно 1:1–18-ро хонед. Ҳама чизҳоеро, ки дар порча меёбед, нависед. Пас аз хондан ва қайд кардан, хулосаҳои худро бо тасвири раванде ки мо пайравӣ хоҳем кард, муқоиса кунед.

Қайдҳо ва чадвалҳоеро, ки аз хондани Юҳанно 1:1–18 ба даст омадаанд, дида баромада, мо чор мулоҳизаи асосиро, ки аз ин порча бармеоянд, ошкор кардем. Мулоҳизаи аввалини мо аз кор бо оятҳои 1–5 бармеояд. Дар он мо қайд кардем, ки ин оятҳо Масеҳро ҳамчун Каломе муайян мекунанд, ки Худо буд ва аз ибтидо бо Худо буд ва ҷаҳонро офарид. Ҳамин тариқ, мо дар нақшаи худ ҳамчун сарлавҳаи аввал «**Калом Офаридгори Абадӣ аст**»-ро ҷой медиҳем. Барои сарлавҳаи наvbатии худ мо мушоҳидаи худро оид ба Яҳёи Таъмиддиханда аз оятҳои 6–8 истифода мебарем: «**Пешомади Калом**». Қисми сеюми асосии мо аз оятҳои 9–13 иборат аст: «**Оқибати Калом, ки ҷисм шуд**». Баъд қисми чорум ва ниҳой оятҳои 14–18 мебошанд, ки унвони «**Тавсифоти Калом, ки ҷисм гардид**» аз он ҷо бармеояд. Шумо нақшаи моро дар саҳифаи оянда дида метавонед.

Мо бо қайдҳои худ муқоиса кардем ва барои ин чор нуқтаи асосӣ зерпунктҳо сохтем. Пункти якум маводи се зерпунктро дар бар мегирад.

- I. Калом Офаридгори абадӣ аст (Инҷили Юҳанно 1:1–5)
 - A. Мавҷудияти абадӣ
 - B. Сарчашмаи абадӣ
 - B. Зоҳиршавии абадӣ

Ҳоло мо дар қайдҳо ва диаграммаҳои худ мавзӯҳоеро мебинем, ки мантиқан бояд дар зери ин зерфаслҳо ҷойгир карда шаванд. Мо ҳис кардем, ки табиати илоҳии Масеҳ мантиқан ба «мавҷудияти абадӣ» мувофиқат мекунад, бинобар ин мо онро дар он ҷо ҷойгир кардем. Вобаста ба банди Б, «Сарчашмаи абадӣ», сабтҳои мо нишон доданд, ки Масеҳ сарчашмаи тамоми офаридаҳо ва низ сарчашмаи ҳуди ҳаёт буд. Ҳамин тариқ, дар зери сарлавҳаи Б «Сарчашмаи абадӣ» мо «Олами моддӣ» ва «Ҳаёт»-ро ҷойгир кардем. Мо дар мавзӯи «Зохиршавии абадӣ» маводи иловагиро қайд накардем, аз ҳамин сабаб ин мавзӯро бе зерпунктҳо гузоштем.

Мо баъд ба қисми дуҷуми асосии ин порча: «Пешомади Калом» назар кардем. Мо ба қайдҳо ва ҷадвали худ рӯ оварда, маълумотро ёфтем, ки ба ин ном мувофиқат мекунанд. Дар ин ҷо савол ҷавоби заруриро пешниҳод кард: «Пешомади Калом кӣ буд?» Мо ҷавобро дар ояти 6 ёфтем: «Пешомад Яҳёи Таъмиддиханда буд, ки одами аз ҷониби Худо фиристодашуда буд». Ҳамин тариқ, дар нақшаи худ, ҳамчун зерпункти якуми қими II, «Пешомади Калом» мо навиштем: А. «Яҳёи Таъмиддиханда: одами аз ҷониби Худо фиристодашуда».

МИСОЛИ ҶАДВАЛИ НАҚША	
Шаҳодати он, ки Калом ҷисм гаштааст (Инҷили Юханно 1:1-18)	
I. Калом — Офаридгори ҷовид (1-5)	
A. Вучуди абадӣ (1-2)	
1. Табиати илоҳӣ (1)	
2. Аз азал (2)	
B. Чашмаи абадии офариниш (2-4)	
1. Ҷаҳони моддӣ (3)	
2. Ҳаёт (4)	
B. Зухуроти абадӣ (нур) (5)	

II. Пешрави Калом (6–8)

А. Кӣ? Одаме, ки Худо фиристодааст (6)

Б. Мақсад? (7–8)

1. Дар бораи нур шаҳодат диҳад (7а, 8)
2. То ки тамоми ҷаҳон имон оварад (7б)

III. Натиҷаи Каломе, ки ҷисм гаштааст (9–13)

А. Манфӣ (9–11)

1. Хар шахсро мунаввар мегардонад (9), ЛЕКИН
2. аз тарафи одамон рад шудааст (10–11)
 - а. аз тарафи ҷаҳон (10)
 - б. аз тарафи наздикон (11)

Б. Мусбат (12–13)

1. Фарзандони Худо аз рӯи имон (12)
2. Аз тарафи Худо, на аз одам (13)

IV. Тавсифи Каломе, ки ҷисм гаштааст

А. Аз Падар ҳамзот аст (14)

Б. Аз Пешрав мартабаи бузургтар дорад (15)

В. Роҳи файз ва ҳақиқат (16–17)

Г. Ифодаи намоёни Худои нонамоён (18)

Сипас мо пурсидем: чаро. Чаро Яхёро Худо фиристода буд? Савол ба мақсади вазифаи Яхё дахл дорад. Инак, дар нақшаи мо, барои зеркисми дуюм «Пешрави Калом», мо навиштем: Б. «Мақсад». Мо муқоиса кардани қайду ҷадвалҳои худро давом дода, ҷустуҷӯи маълумоти иловагӣ ва ҷавобхоро давом дода, ду қайдҳои ёфтем, ки мақсади Яхёро дар оятуҳои 7 ва 8 мефаҳмонанд: «ӯ омад, ки дар бораи нур шаҳодат диҳад» ва «тамоми ҷаҳон ба воситаи вай имон оварад». Барои ҳамин мо ин ду қисмро ба нақшаи мо ҳамчун зеркисмҳои 1 ва 2 барои қисми «Мақсад» дохил кардем.

Шояд ки ин басанда бошад, то ки ба шумо як тасаввуроте диҳад. Боз ҳам, ба «Намунаи чадвали нақша» мурочиат намоед ва бубинед, ки чӣ тавр мо ин порчаро баён кардем. Ҳангоми тартиб додани нақша муҳим аст, ки дар ёд дошта бошед: аз ақидаи калон сар кунед. Баъд шумо метавонед ин ақидаро ба зермавзӯҳое тақсим кунед, ки дар қайдҳо, чадвали мушоҳидаҳо ё чадвали номҳо дарёбед.

ЧӢ ТАВР БА ДИГАРОН ГӢЕМ: НА НАҚЛ, БАЛКИ РОХНАМОӢ КУНЕД

Як рӯзи офтобӣ писарам Скоттӣ ва ман (Шон) дар соҳил сайругашт мекардем. Ё аз ман камтар пештар мерафт. Ногаҳон, ӯ барои гирифтани чизе даст дароз кард ва гашта, ба сӯям давида, фарёд зад: «Дада, бубин, ман чӣ ёфтам!»

Шумо метавонед дӯстонатро айнан бо
хамон роҳи кашфиётҳое, ки худатон
гузаштаед, гузаронед. Ба онҳо кӯмак
кунед, ки саволҳо диҳанд, ҷавобҳо кобанд
ва донишҳои таҷрибавиро дар бораи
маънои Китоби Муқаддас якҷо кунанд.

Давида омада, ӯ пули якдолларро дар дасташ чунбондан гирифт. Аз рӯи ҳаяҷонаш, касе шояд фикр мекард, ки ӯ тангаи тиллоӣ испанӣ ёфта бошад. Ё аз хурсандӣ дар куртааш намегунҷид. Вай нақлро давом медод: «Ман долларро ёфтам, он дар ин ҷо хобида буд ва ман онро ёфтам!»

Ҳамон рӯз ман метавонистам, ки ба Скоттӣ як доллар диҳам, ман аллакай пештар чанд бор инро карда будам. Вале ӯ дигар хел ақсуламал мекард. Чаро? Чунки Скоттӣ пулро ҳудаф ёфта буд.

Айнан ҳамин чиз бо таҷриба кардани ҳақиқати библиявӣ рӯй медиҳад. Шумо метавонед ба одамон дар бораи кашфи шахсии

ҳақиқат нақл кунед ва ин метавонад ба ҳаёти онҳо таъсир расонад. Вале вақте ки шумо ба одам кӯмак мекунад, ки вай барои худаш чизи нава кушояд, ин дар ҳақиқат як чизи аҷиб аст. Чунки шиносӣ бо Китоби Муқаддас раванди дуюмдараҷа нест. Ин вохӯрии шахсӣ бо Худои зинда аст, ки меҳодад, ки ҳар яки мо Ёро барои худ кашф намоем.

Мо шуморо даъват мекунем, ки чизҳои аз Навиштаҷоти Муқаддас фаҳмидаатонро ба оила ва дӯстонатон нақл кунед. Аммо агар хоҳед, ки таҷрибаи махсусро пайдо кунед, аз дӯстонатон хоҳиш намоед, ки дар «сафари ҷустуҷӯи таҷрибаи библиявӣ» ба шумо ҳамроҳ шаванд. Як китоберо аз Китоби Муқаддас бигиред, ки омӯхтаед таҷриба кардаед, ба мисли ҳамоне, ки дар боби дигар омӯхтани ҳастед. Сипас, омӯзиши яксоатаро бо дӯстонатон ташкил кунед. Баъд шумо метавонед дӯстонатонро айнан бо ҳамон роҳи кашфиётҳое, ки худатон гузаштаед, гузаронед. Ба онҳо кӯмак кунед, ки саволҳо диҳанд, ҷавобҳо кобанд ва донишҳои таҷрибавиро дар бораи маънои Китоби Муқаддас якҷо кунанд. Агар онҳо шахсан Қаломи Худоро таҷриба кунанд, шуморо муқофоти фаровон интизор аст.

КИТОБИ МУҚАДДАСРО МУСТАҚИЛОНА ТАҶРИБА КУНЕД

То ин дам мо асосан усулҳои омӯзиши Китоби Муқаддас, раванди тафсири порчаҳо ва асбобҳои лозимаро мефаҳмондем. Акнун мо меҳодем, ки мавзӯро иваз кунем ва ба шумо ёри диҳем, ки худатон Китоби Муқаддасро таҷриба кунед.

Ду боби дигар моро ба сафари шавқовар аз рӯи Китоби пайғамбар Ҳушаъ мебарад. Ин китоб яке аз тасаввуроти фаҳмотарин ва умумии муносибатҳо байни Худо ва одам дар тамоми Навиштаҷот мебошад. Вале ин имрӯз барои ҳар яки мо маънои чуқур дорад.

Баъзеҳо фикр мекунанд, ки ин сафар як роҳи Худо барои ивазкунии мебошад, ки имкон медиҳад, ки бо Ё, Китоби Ё ва

одамони атроф ҳамкориҳои чуқуртаре дошта бошем. Мо дуо мекунем, ки ин сафари библиявӣ дар ҳақиқат ба ҳаёти шумо таъсир расонад.

«РАВЕД, (МАЪНОИ ПОРЧАРО АЗ НАВИШТАЌОТ) ОМУЪЗЕД»

Рӯзи одии кори душвор буд. Чамъовари андоз барои румиён кори осон нест. Барои иҷрои ин кор кас бояд пусти ғафс дошта бошад. Зеро ин кор шахсро маъруф намегардонд, хусусан агар ӯ яҳудӣ бошад.

Он рӯз Исо аз назди мизи бочгир (андозгундор) гузашт ва Матто ном мардеро дид. «„Аз пайи Ман биё ва шогирди Ман бош“, — гуфт Исо. Матто бархеста, аз пайи Ӯ рафт» (ниг. Матто 9:9).

Баъдтар дар ҳамон рӯз Матто Исо ва шогирдонашро ба хонаи худ барои хӯроки шом даъват кард. Ӯ ҳамчунин ҳамкоронаш, бочгирон ва дигар «гуноҳкорони ношоиста»-ро даъват кард. Аммо чун фарисиён инро диданд, аз шогирдон пурсиданд: «Чаро устои шумо бо чунин одамони нопок хӯрок мехӯрад?» (ниг. Матто 9:10–11).

Аксуламали фарисиён фаҳмост. Бочгирон агентҳои ҳокимияти манфури Рум буданд. Аз ҳамин сабаб табиист, ки бисёрии яҳудиён аз он, ки бояд ба румиён андоз диҳанд, норозӣ буданд, аммо онҳо аз яҳудиёне ки ба хизмати румиён даромада буданд, боз бештар норозӣ буданд. Чаро Исо бо касоне ки барои ҳукумати ситамкори Рум кор мекарданд, муошират менамуд? Маҳз ҳамин ҳукумат яҳудиёро зеридаст карда буд, ва Масеҳ бояд халқи Худро аз он наҷот меод.

Шогирдон метавонистанд ин тавр ҷавоб диҳанд. «Исо мисли дигарон нест. Ӯ ҳама одамонро қабул менамояд ва ҳеҷ касро аз боиси кори мекардаашон ё ба ҷӣ имон доштанашон паст намезанад. Мо ҳама дар ҷаҳони ҳозира бояд таҳаммулпазир бошем — нуқтаи назари гуногунро қабул кунем ва бо ҳама муросо кунем. Шумо розӣ ҳастед?»

Аммо шогирдон, албатта, ба фарисиён ин тавр ҷавоб надоданд. Ба онҳо Худи Исо ҷавоб дод.

Ҳангоме ки Исо инро шунид, гуфт: «Ба одамони солим табиб даркор нест». Баъд Ӯ илова кард: «... Равед ва омӯzed, ки ин ҷӣ маъно дорад: „Марҳамат меҳоҳам, на қурбонӣ“? Зеро ман омадаам, ки на росткоронро, балки гуноҳкоронро ба тавба даъват кунам» (Инчили Матто 9:12–13).

Исо ба олимони замони худ, яъне «мутахассисон»-и матнҳои динии яҳудӣ «равед ва омӯzed» гуфт. Исо аз Ҳушаъ 6:6 иқтибос овард, ки фарисиён онро хеле хуб медонистанд. Аз афти кор, маҳз аз ҳамин сабаб онҳо дар назди дигарон беақл ва хандаовар метофтанд. Эҳтимол ба шогирдон ва дигарон писанд омад, ки Исо ба фарисиён, ки худро хеле донишманд мепиндоштанд, зиддият мекунад. Ва дар ин вазъият Ӯ онҳоро ҳақиқатан ба ҷояшон шинонд.

Аммо маънои аслии порчае, ки Исо аз Ҳушаъ 6:6 овардааст, чист? Дар назари аввал, шумо шояд фикр кунед, ки Исо дар назар дошт, ки мо бояд дар ҳаққи одамон ғамхорӣ кунем, на дар ҳаққи шарият. Аммо оё маънои ин порча ҳақиқатан ҳамин аст?

Худи «равед ва омӯzed» гуфтани Исо фаҳмиши фавқулоддаи Ӯро нишон медиҳад. Калимаи юнонӣ, ки дар ин порча ба маънои «омӯхтан» истифода шудааст, маънои «ба воситаи тадқиқ ё мушоҳида омӯхтан»-ро дорад. Моҳиятан, Ӯ ба фарисиён гуфт,

ки агар онҳо Ҳушаъ 6:6-ро омӯзанд, саволҳои дуруст диҳанд ва он чиро, ки дар он ҷо рӯй медиҳад, дақиқ пайгирӣ кунанд, мефаҳманд, ки ҷаро Ё бо гуноҳкорон хӯрок меҳӯрд. Ҷолиб он аст, ки китоби Ҳушаъ барои тасвири умумии нақшаи генералии Худо барои Исроил ва ҳамаи мо навишта шудааст. Ва, албатта, Исо қисми хеле муҳими ин нақша буд. Аммо фарисиён инро намедиданд. Онҳо маънои суҳанони пайғамбар Ҳушаъро нафаҳмиданд.

Ин китоби Аҳди Қадим, ки бисёр вақт аз назар дур мемонад ва шояд кам маълум аст, ҳақиқатан фаҳмиши равшантаринро оид ба нақшаи Худо барои Исроил ва ҳатто барои мо, ки имрӯз зиндагӣ мекунем, медиҳад. Зеро ба воситаи мушоҳида — донишмандон он ки саволҳои дуруст дода, чиро ҷустуҷӯ кардан лозим аст, — мо маънои ин порҷаро фаҳмида метавонем. Ҳамин тавр, ҳамчун машқ, мо аз шумо хоҳиш мекунем, ки вақт ҷудо кунед, то тамоми китоби Ҳушаъро хонед ва саволҳои «кӣ, чӣ, дар кучо, кай, ҷаро, чӣ тавр» пурсед. Дар ин ҷо мо дар бораи китоб маълумот медиҳем, саволҳои гуногун медиҳем, ки метавонанд ҳамчун қолаб хизмат кунанд ва ба шумо имконият медиҳем, ки ҷиҳзҳои ошкоркардаатонро нависед. Дар боби оянда мо дар бораи китоби Ҳушаъ қайдҳои муфасссал хоҳем дод. Пас шумо метавонед онҳоро бо он чи аз маълумоти ошкоркардаатон омӯхтаед, муқоиса кунед.

ЗАМИНА

Маълумоти зерин аз дастурҳои омӯзиши Китоби Муқаддас ва маълумотномаҳои библиявӣ гирифта шудааст. Аввал мепурсем: китоби Ҳушаъ кай ва дар кучо навишта шудааст? Персонажҳои асосии он кихоянд? Он барои чӣ навишта шудааст? Ба ин саволҳо ба мо контексти китоб ҷавоб медиҳад.

Ҳушаъ дар Исроили қадим пайғамбар буд. Ё китоби худро дар миёнаҳои солҳои 700-уми пеш аз милод навиштааст. Ҳангоме ки ӯ ҳамчун пайғамбар хизмати худро сар кард, дар давраи

хукмронии подшоҳ Ёробъоми II, Исроил сарҳадҳои худро васеъ кард ва баъзе исроилиён хеле неқӯаҳвол шуданд. Баъди вафоти Ёробъом ҳама чиз дигаргун шуд. Ва ҳамагӣ пас аз се даҳсола подшоҳии шимолӣ — Исроил — аз ҷониби империяи Ашшур хароб карда шуд.

Подшоҳии шимолӣ худоёни бутпарастонро парастии мекард ва дар ин замони ноором исроилиён боз бештар ба парастии бутпарастон рӯ оварданд. Онҳо умед доштанд, ки худоёнашон онҳоро аз ҳалокат наҷот медиҳад. Ҳушаъ фиристодаи Худои ҳақиқӣ буд. Ў дар бораи ҳалокати оянда огоҳ кард ва ба Исроил умед дод, ба шарте ки агар мардум ба Худои Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқуб баргарданд. Аммо мардум ин корро накарданд.

Худо зиёда аз ҳазор сол пештар бо Иброҳим аҳд баста буд — ваъдаи тантананок дода буд. Ў гуфт: «Ман бо ту аҳд мебандам, ки мувофиқи он ба ту наслҳои бешуморро кафолат медиҳам» (ниг. Ҳастӣ 17:2). Ў ба авлоди Иброҳим ваъда дод, ки онҳо баракат меёбанд ва Ў Худои дӯстдори меҳрубон ва раҳмдилӣ онҳо мешавад. Мусо дар кӯҳи Сино ба бани-Исроил гуфт, ки «Парвардигор на аз он сабаб ба шумо дил бастааст ва шуморо интиҳоб кардааст, ки шумо аз ҳамаи қавмҳо сершумортар будед, — зеро ки шумо аз ҳамаи қавмҳо камшумортар будед, — балки аз он сабаб ки Парвардигор шуморо дӯст медошт, ва аз он сабаб ки меҳост қасамеро, ки ба падарони шумо хӯрда буд, риоя намояд» (ниг. Такрори Шариат 7:7–8).

Дар бораи ғайрияхудиён Худо ба воситаи пайғамбар Ҳушаъ мегӯяд: «Онҳоеро, ки қавми Ман нестанд, қавми Худ хоҳам номид, ва онро, ки махбуба нест, махбуба хоҳам номид».

Ба воситаи пайғамбар Ҳушаъ Худо меҳост маъноӣ ӯҳдадорӣ ҳудро ба Исроил ба таври боварибахш тасвир намояд.

Персонажҳои асосӣ Ҳушаъ ва занаш Ҷӯмар, ҳамчунин Худо ва фарзандони Ӯ, халқи Исроил буданд. Ӯ издивочро ҳамчун сахна барои намоиш додани ин қиссаи амиқ ва зинда оид ба Худо ва халқи гарданшахи Ӯ интиҳоб кард. Ин қисса ҳамчунин ба мо ва тамоми инсоният қобили истифода аст.

Худо ба исроилиён ваъдаҳои хеле конкретӣ дод, ки айнан иҷро хоҳанд шуд. Ва агар шумо аз насли Яхудо ё ягон қабилани яҳудӣ набошед, пас баъзе аз ваъдаҳои ки Ӯ ба Исроил дода буд, ба шумо дахл надоранд. Аммо агар шумо ба воситаи Масеҳ фарзанди Худо шуда бошед, пас Павлуси расул равшан нишон медиҳад, ки шумо як ҷузъи нақшаи Худо ва халқи Ӯ ҳастед. «Ва мо аз ҷумлаи касоне ҳастем, ки Ӯ баргузидааст, ҳам аз яҳудиён ва ҳам аз халқҳо. Дар бораи халқҳо Худо ба воситаи пайғамбар Ҳушаъ мегӯяд: „Онҳое, ки қавми Ман нестанд, қавми Худ хоҳам номид. Ва ман онҳое, ки пештар дӯст намедоштам, дӯст хоҳам дошт“. Ва: „дар он ҷое ки ба онҳо гуфта шудааст: «Шумо қавми Ман нестед», онҳо писарони Худои зинда номида хоҳанд шуд“» (ниг. ба Румиён 9:24–26). Аз ҳамин сабаб, агарчи баъзеи мо шояд ҷузъи халқи интиҳобшудаи Худо, Исроил нестем, ба ҳар ҳол ҷузъи халқи даъватшудаи Худо, калисои Ӯ ҳастем. Бо назардошти ин, вақт ҷудо кунед, то ки боби 14-уми китоби Ҳушаъро хонед. Ҳангоме ки хонданро ба охир мерасонед, ба ин саҳифа баргардед ва ба саволҳо ҷавоб доданро сар кунед. Дар охири ин боб мо аз шумо хоҳиш мекунем порчаеро ки Исо аз Ҳушаъ 6:6 иқтибос овардааст, шарҳ диҳед.

МАӢНОЯШРО ФАХМЕД

Матто 9:13-ро бо Ҳушаъ 6:6 муқоиса кунед.

Исо аз Ҳушаъ 6:6 иқтибос меоварад. Калимаро аз Ҳушаъ 6:6 гузored: «Ман мехоҳам, ки ту _____ нишон

дихӣ». Дар ин ҷо кадом калимаи ибрий истифода шудааст ва бо кадом маъно?

Боби 1-уми китоби Хушаъро аз назар гузаронед.

Хушаъ ва Ҷӯмар ба фарзандонашон чӣ ном доданд, номҳои онҳо чӣ маъно доштанд ва чаро ин муҳим буд?

Ин чӣ гуна издивоҷ буд ва чаро он nobasomon буд?

Нақшаи ниҳони Худо нисбати ҳамаи ин ихтилол чист?

Ин ихтилоли оилавӣ (Ҳушаъ-Қўмар ва Ҳудо-Исроил) ба шумо чӣ гуна дахл дорад? Оё дар ҳаёти шумо лаҳзаҳое ҳастанд, ки муҳаббати Ҳудоро пурра ҳис карда наметавонед? Дар бораи ҳама гуна ихтилолҳо дар муносибатҳоятон бо Ў ва бо одамони дигар ба Ҳудо дуо нависед. Хоҳиши дили худро ба Ў баён кунед.

Бобҳои 2, 6 ва 7-и китоби Ҳушаъро аз назар гузаронед.

Чаро завҷа бевафо аст? Вай чӣ меҳаҳад, чиро мечӯяд (боби 2)?

Оё Ҳушаъ ўро бо ҳама чизи даркорӣ таъмин намуд (боби 2)?

Ҳудо ризкдиҳандаи боварибахш аст, аммо Исроил ба Ҳудо вафодор набуд. Чаро? (ниг, бобҳои 6–7)

Чӣ шуморо аз муносибатҳои дӯстдории вафодорона бо Худо
дур мекунад ва чаро?

Чӣ гуна шумо ба Худо бештар боварӣ карданро ёд мегиред?
Ҷавоби дуоии худро ба Худо нависед.

Боби 11-уми китоби Ҳушаъро аз назар гузаронед.

Худо ба бевафоии Исроил чӣ хел муносибат мекунад?

Худо нисбати Исроил чӣ гуна ҳиссиёти асоснок дошт ва Ё
чӣ кор карда метавонист?

Худо ба сабаби бевафоии шумо одилона чӣ кор карда
метавонист, аммо ба ҷои ин чӣ кор кард?

Шумо чӣ хел ҳис мекунед, ки Худо ба шумо раҳм зоҳир
намуд, на доварӣ? Ҷавоби худро ба Худо дар ин ҷо нависед.

Хушаъ 2:4–5, 9-ро аз назар гузаронед.

Хушаъ (боби 2) дар ҷавоб ба зинои Ҷӯмар чӣ кор кард ва чаро?

Худо дар ҷавоб ба зинокории исроилиён чӣ кор мекунад
(боби 9) ва ҷаро (боби 5)?

Бобҳои 2 ва 3-и китоби Ҳушаъро аз назар гузаронед.

Дар ивази чӣ арзише Ҳушаъ Ҷумарро аз нав ба даст овард
(боби 3)?

Дар ивази чӣ арзише Худо шуморо баргардонда гирифт?

Ҳангоме ки Ҷӯмар ва Исроил ба хона бармегарданд, муносибати байни онҳо чӣ гуна мешавад (боби 2)?

Худо меҳоҳад бо шумо муносибатҳои амиқ ва наздик дошта бошад, ки ба муносибати зану шавҳар монанд ҳастанд. Ин дар шумо чӣ гуна ҳиссиётро ба вучуд меоварад? Ҷавоби худро ба Худо дар ин ҷо нависед.

Порчаи Ҳушаъ 2:19–20-ро хонед. Ин оятҳо барои Исроил навишта шудаанд, аммо онҳо ҳамчунин барои шумо, оила ва дӯстонатон мебошанд. Хоҳиши фарогири Худоро нисбати инсонияти гумшуда ва маҳкумшуда мухтасар тасвир намоед.

Порчаҳои Матто 9:12–13 ва Ҳушаъ 6:1–6-ро хонед. Маъно ва аҳамияти Ҳушаъ 6:6 дар контексти ҷавоби Исо ба фарисиён

чӣ гуна аст? Ў ба онҳо дар бораи Худ, дар бораи ҳар шахси
фурӯ ғалтида, ки бо Ў муносибат надорад, ва инчунин дар
бораи онҳое ки Худоро мешиносанд, чӣ гуфтааст?

Акнун худро шахсияти амалкунандаи қиссаи пайғамбар
Ҳушаъ тасаввур кунед. Худо дар бораи шумо чӣ мегӯяд? Шумо
ба Ў чӣ ҷавоб медиҳед?

Дар боби оянда мо китоби Ҳушаъро аз назар гузаронда, ба
ҳар як савол ҷавоб медиҳем. Ба ин саволҳо дар асл шавҳари
масеҳӣ ва падари ду фарзанд, ки «маънои Навишта»-ро меҷӯяд,
ҷавоб медиҳад. Ҳаёт ва муносибатҳои ӯ дигаргун шуданд.
Давомашро хонед.

ХУДРО ДАР ТАСВИРИ УМУМИИ НАВИШТАХО ҶОЙГИР КУНЕД

Инак сайёраи Замин, чунон ки аз кайҳон дида мешавад. Шумо бо объективи камераи худ тамоми кураи заминро дар ихотаи торикӣ сурат мегиред. Баъд шумо наздик шудан мегиред (миқёсро калонтар кардан мегиред). Бо мурури он ки ҷаҳон наздик шудан мегирад, дар экран қитъае пайдо мешавад, баъд кишвар, ва баъд шаҳр. Ҳама чиз наздиктар шудан мегирад, то даме ки шумо биноҳои дурдастро мебинед. Шумо боз ҳам наздиктар шудан мегиред, то даме ки кӯчаҳоеро мебинед, ки мошинҳо дар онҳо ҳаракат мекунад ва одамон дар роҳравҳо қадам мезананд. Шумо камераро ба сӯи мошини муайян, баъд ба тирезаи он мегардонед. Нихоят шумо ба даруни он менигаред. Шумо диққати худро ба ронанда равона мекунад. Охир, ин шумоед!

Шояд шумо чунин эпизоди ҷолибро дар телевизион дидаед. Ҳайратовар аст, ки чӣ гуна технологияҳои ҳозиразамони компютерӣ ба мо тасвири ягона ва бефосила дода метавонанд, ки моро аз кайҳони дурдаст то масофаи якчанд сантиметр аз ронандаи мошин мебарад. Аз як ҷиҳат ин равандеро нишон медиҳад, ки шумо хангоми маънидоди китоби Ҳушаъ таҷриба кардед. Чунки дар ин китоб мо барои худ тасвири умумии Китоби Муқаддасро ошкор карда метавонем. Он дар бораи таърихи ўҳдадорӣ Худо нисбати Исроил нақл мекунад, ва ин ҳикоя ҳозир ҳам барои мо аҳамият дорад. Ҳар яки мо ба ҳудуди

ин хикоя мувофиқат мекунем. Чунон ки шумо дар сайёраи Замин чоӣ муайяне доред, ки дар он зиндагӣ мекунед ва нақше доред, ки дар ҳаёти асри XXI мебозед, ҳамчунин дар таърихи бузурги Навишта чоӣ ва нақше доред.

Китоби Ҳушаъро тадқиқ намуда, шояд шумо ба ҳамаи саволхое ки барои ошкор намудани маъноӣ иқтибоси Исо аз Инҷили Матто 9:13 лозим аст, ҷавоб додед. Аммо дар ин боб мо мехоҳем, ки шумо қайдхоятонро бо қайдҳои ягон каси дигар, ки китоби Ҳушаъ ва махсусан ояти 6:6-ро хондааст, муқоиса кунед, то маъноӣ ин чоӣ Навиштаро фаҳмед.

Номи ӯ Дэйв аст. Ӯ масеҳӣ, узви калисо, шавҳар ва падари ду наврас ва таҳиягари таъмини барномавии компютер мебошад. Роҳи Дэйв эҳтимол аз роҳи шумо чандон фарқ надорад. Дар давоми ҳаёти масеҳиаш ӯ гоҳ-гоҳ Китоби Муқаддасро меҳонд, аммо ӯ меҳост аз омӯзиши ибтидоӣ берунтар баромада, дониши амиқтари Худо ва Каломи Ӯро ба даст оварад. Ӯ хоҳиши амике пайдо кард, ки дар муносибатҳо бо Худо кашфиётҳо кунад, ва хост Ӯро амиқтар донад.

Дейв субҳи рӯзи шанбе дар хонааш бо якчанд ҳамимонони калисоаш омӯзиши Китоби Муқаддас мегузаронд. Онҳо Инҷили Матторо меомӯхтанд ва, албатта, ба ояти 9:13 омаданд. Дэйв бо мо дар бораи сафари минбаъдаи худ дар китоби Ҳушаъ нақл кард ва мо дар бораи он ба шумо нақл мекунем. Ҳангоме ки мушоҳидаҳо ва андешаҳои ӯро меҳонед, онҳоро бо мушоҳидаҳо ва андешаҳои худ муқоиса кунед.

САФАРИ ЯК ШАХС БАРОИ ДОНИСТАНИ МАЪНО

Дар ин ҳафта ман ва панҷ марди дигар, ки дар хонаи ман чамъ мешуданд, тадқиқотамонро ба охир расондем. Ҳеҷ яке аз мо боварӣ надоштем, дақиқ фаҳмидаем, ки ҳангоме Исо дар Матто 9 аз Ҳушаъ 6:6 иқтибос овард, маҳз чиро дар назар дошт. Аммо мо қарор кардем, ки давом диҳем. Дар ҳадди ақалл, ман чунин фикр мекардам.

«Худоё... Оё Ту ҳақиқатан меҳохӣ, ки ман „равам ва (маъноӣ Ҳушай 6:6-ро) омӯзам?“ Агар чунин бошад, қадом маъноро меҳохӣ, ки ман ошкор кунам?»

Дар давоми як ҳафта калимаҳои «равед ва маъноӣ [ин ҷои Навиштаро] омӯzed» дар сарам гаштаву баргашта давр мезаданд. Ман медонистам, ки Исо аз тарҷумаи юнонии (Септуагинта) матни ибронии китоби пайғамбар Ҳушай 6:6 иқтибос овардааст. Хамин тариқ, ман Матто 9:13 ва Ҳушай 6:6-ро дар тарҷумаҳои гуногун хондам. Дар яке аз версияҳои Китоби Муқаддас Матто 9:13 ҳамчун «Раҳмдилӣ меҳохам, на қурбонӣ» ва Ҳушай 6:6 ҳамчун «Вафодорӣ меҳохам, на қурбонӣ» тарҷума шудааст.

Ман ҳайрон будам, ки чаро Матто ва Ҳушай ду калимаи гуногунро истифода бурдаанд. Онҳо ба ман хеле гуногун менамуданд. Тарҷумаи дигарро дидам, ки дар он дар ҳар ду порча калимаи «марҳамат» истифода шудааст. Инак калимаҳое ки ҳамон як калимаи иброниро ифода мекунанд: марҳамат, раҳмдилӣ ва вафодорӣ. *Қадом тарҷума дуруст аст?* Ман доништанӣ будам.

Ман калимаи ибронӣ ва тарҷумаи тахтуллафзии онро дидам. Маъноӣ ин калима чунин аст: муҳаббати вафодорона, меҳрубонии бепоён, садоқат, меҳр ё дилбастагӣ, ки устувор буда, дар муносибатҳои пештара асос ёфтаанд. Акнун маълум мешавад, ки чаро ин калима дар тарҷумаҳои гуногуни Китоби Муқаддас ба таври гуногун тарҷума шудааст. Аммо ман ба ҳар ҳол каме ошуфта будам. Ман аз худ мепурсидам, ки чаро Исо порчаро дар бораи муҳаббати вафодорона дар контексти бо гуноҳкорон хӯрок хӯрдани Худ иқтибос овардааст. Ман ин контекстро на он қадар фаҳмидам. Баъд ман дар дуо пурсиданро сар кардам: «Худоё, ту аз китоби пайғамбар Ҳушай ба фарисиён чиро фаҳмондани будӣ? Оё Ту ҳақиқатан меҳохӣ, ки ман „равам

ва маънои [Ҳушаъ 6:6-ро] омӯзам?» Агар ин тавр бошад, кадом маъноро мехоӣ, ки ман ошкор наоям?» Ман ба ин саволҳо таваҷҷуҳи зиёд доштам, ва ҳамин тариқ сафари ман дар китоби Ҳушаъ сар шуд.

Ман аз он чи ҳафта ба ҳафта ошкор мекардам, чунон ба ҳайрат меодам, ки торафт амиқтар ва амиқтар ҷустуҷӯ мекардам. Сафари ман каме бештар аз як сол давом кард. Ҳақиқати ошкоркардаам ба фаҳмиши ман дар бораи Худо ва муносибати Ӯ бо ман, муносибати ман бо занам ва ду фарзандам, муносибатҳои ман дар калисо, нуқтаи назари ман оид ба ҷаҳон ва ҳавасмандии ман барои расондан ба дигарон таъсир расонд. Таҷрибаи пайғамбар Ҳушаъ ба ман нуқтаи назари навро оид ба ҳаёт ва Каломи Худо дод. Ва аз он вақт дар ман хоҳиши наवे пайдо шуд, ки «равам ва маънои [Навиштаро] омӯзам».

Ман аз хондани тавзеҳот ба китоби Ҳушаъ дар луғатномаи библиявӣ сар кардам. Ман фаҳмидам, ки Худо муносибати Ҳушаъ ва Ҷумарро ҳамчун тасвири аёнии муносибати Худо бо Исроил истифода бурдааст. Он чи ман интизор набудам, ин буд, ки Худо то ҷӣ андоза тасвири аёнии боварибахшро дар ҳаёти ман истифода мебарад. Ман аз саволҳои асосӣ сар кардам.

Ин ҷӣ гуна издивоҷ аст?

Чаро чунин оилаи nobасомон?

Худо ба Ҳушаъ гуфт, ки кори хеле аҷиб кунад, яъне бо фоҳишае ки ба ӯ вафодор нахоҳад буд, издивоҷ кунад. Ба ӯ лозим омад зане гирад, ки ба зинокорӣ бармегардад. «Ин тасвири аёнии он мешавад, ки Исроил бар зидди Худо исён карда, худоёни дигарро ибодат карда, чун фоҳиша рафтор менамуд» (1:2).

Ҳамин тавр, Ҳушаъ Ҷумарро ба занӣ гирифт ва онҳо соҳиби се фарзанд шуданд. Кӯдаки якум писарбача буд, ва Худо фармуд, ки ӯро Изреѐил ном гузорад.

Изреѐил ҳамчунин номи водӣ дар шимоли қисми марказии Исроил буд, ки дар он ҷо соли 733 пеш аз милод лашкари

Ашшур лашкари исроилиёнро торумор карда, ин худудро ишғол намуд. Номи *Изреџил* маънои «Худо кишт мекунад»-ро дорад. Ман фаҳмидам, ки ин ном Худоро тасвир мекунад, ки тухмӣ мекорад то дар оянда ҳосил рӯёнад. Ҳамин тариқ, ин фарзанди аввалини Ҳушаъ ва Ҷӯмар умеди ҳосили назаррас, кӯшишҳои пурсамарро ифода мекунад, ки аз издивоҷе бармеояд, ки ба зудӣ nobасомон ва фалокатовар мешавад.

Фарзанди дуҷуми онҳо духтар буд, ва Худо фармуд, ки ӯро *Лӯруҳома* ном гузоранд, ки маънояш «номахбӯб» аст. Ва фарзанди сеҷуми онҳо писари дигаре буд, ва Худо фармуд, ки ӯро *Лӯаммӣ* ном гузоранд, ки маънояш «на халқи ман» аст.

Худи номи фарзандони ин ҷуфти оилавӣ пешгӯии он буд, ки онҳо ҷӣ гуна оилаи nobасомон хоҳанд шуд. Муҳимтар аз ҳама, он муносибатҳои nobасомони байни Худо ва Исроилро инъикос мекард.

Худо барои Исроил умед ва нақшаҳои бузург дошт. Инҳо халқи Ӯ буданд, ки бо умеди ҳосили хуб кошта шуда буданд. Онҳо Изреџили Ӯ буданд. «„Ман нақшаҳоеро, ки барои ту дорам, медонам“ — мегӯяд Парвардигор. — „Ин нақшаҳо ба некӣ оид ҳастанд, на ба фалокат; онҳо барои он тарҳрезӣ шудаанд, ки ба ту оянда ва умед бахшанд“. Дар рӯзҳое ки ту дуо мекунӣ, ман гӯш мекунам. Агар маро бо тамоми дили худ бичӯй, маро меёбӣ» (ниг. Ирмиё 29:11–13).

Аммо Исроил бо тамоми дил ба Худои ягонаи ҳақиқӣ нигоҳ намекард, ва дар натиҷа борҳо ба фалокатҳо дучор мешуд. Ӯ худро на дӯстдоштаи Худо ҳис мекард, на узви оилаи Ӯ. Исроил ҳам Лӯруҳома ва ҳам Лӯаммӣ Ӯ буд, зеро аз Ӯ рӯй гардонд. Умеди Ӯ ба муносибатҳои дӯстонаи оилавӣ бо фарзандонаш барбод рафт, аммо на барои ҳамеша.

Ҳангоме ки дар бораи ин муносибатҳои nobасомони байни Худо ва халқи Ӯ хондам, ман дуо гуфтам: «Худое, ман медонам, ки Ту маро фарзанди худ гардондӣ ва маро дӯст медорӣ. Ман медонам, ки узви оилаи Ту ҳастам. Аммо рostaшро гӯям, гоҳо

ман низ на ҳамеша муҳаббати Туро ҳис мекунам. Муносибатҳои нобасомон бо одамоне ки Ту интиҳоб кардай, бисёр вақт ба ман низ дахл мекунам. Ва ҳангоме ки ин рӯй медиҳад, ман худро бегона ва танҳо ҳис мекунам. Ман чунин муносибатро намехоҳам. Ман ҳамеша муҳаббати Туро ҳис кардан мехоҳам».

Чаро Ҷӯмар бевафо аст?

Вай чӣ меҳаҳад?

Аён аст, ки зани Ҳушаъ дар хона қаноатманд нест. Ҷӯмар мегӯяд: «Аз пайи хушдорони дигар меравам, худро ба онҳо дар ивази хӯрок ва об, либоси пашмин ва катон ва равшан ва нӯшоки мефурӯшам» (2:5). Инҳо эҳтиёҷоти табиӣ ҳастанд ва хостани онҳо муқаррарӣ аст. Аммо магар шавҳараш эҳтиёҷоти ӯро қонеъ намекард? Оё издивоҷ қаноатбахш набуд?

Воқеият чунин аст, ки Ҳушаъ ҳама чизе буд, ки ба Ҷӯмар даркор буданд, аммо вай инро дарк намекард. Ҳушаъ мегӯяд: «Вай дарк намекунад, ки ман ҳама чизеро, ки дорад, ба ӯ додаам: ғалла, шароби нав, равшани зайтун; ман ҳатто ба вай нуқра ва тилло додаам» (2:8). Ба ҷои он ки диққаташро ба муҳаббат ва ғамхорӣ амиқ нисбат ба шавҳараш равона кунад, Ҷӯмар бо дигарон ишқварзӣ мекард. Вай Ҳушаъро тарк кард, то бо танфурӯшӣ машғул шавад, аммо дар асл музди он нисбат ба он чи дар хона ба даст меовард, камтар буд.

Исроил низ ҳамин тавр кард. Худо гуфт: «Ба монанди Одам аҳди Маро шикастед ва ба Ман хиёнат кардед... [ва] ҳамаи шумо зинокоред ва ҳамеша дар оташи шаҳват месӯzed» (6:7; 7:4). Ин қиссаи оилаи нобасомони халқи Худо буд: Худо меҳаҳад ҳамаи эҳтиёҷоти онҳоро қонеъ наояд, аммо халқ ба роҳҳои пештараи худ рӯ меоварад ва баъд аз боиси он азоб мекашад. Писарони подшоҳи Исроил Довуд низ ҳамин тавр карданд. Худи Довуд бо Батшобаъ зино кард, ва баъд марги шавҳари ӯ Уриёро ташкил намуд. Ва Худо ба воситаи Нотон ба ӯ гуфт: «Ман хонаи хоҷаатро ба ту додам ва занони хоҷаатро ба оғӯши

ту; ва хонадони Исроил ва Яхудоро ба ту додам. Ва агар ин кам бошад, ба ту боз бештар меодам. Пас чаро ту каломи Парвардигорро хор шумурда, он чиро, ки дар назари Ё бад аст, ба амал овардӣ?» (Ба 2 Подшоҳон 12:8–9 нигаред).

Чӯмар, Исроил ва ҳатто подшоҳони он ба қудрати Худо дар қонеъ кардани эҳтиёҷот ва таъминоти Ё бовар намекарданд. Дар асл Ё ба онҳо ҳама чизҳоеро, ки ба онҳо лозим буданд, дод, ва агар ин кофӣ набошад, Ё гуфт: «Ман ба шумо хеле бештар меодам». Аммо дар орзуи ба даст овардани чизҳои ки меҳостанд (ва дар вақте ки меҳостанд), онҳо ба Худо хиёнат карданд.

Ҳангоме ки ба фаҳмидани хиёнати Чӯмар ва Исроил сар кардам, дидам, ки тарзи зиндагии худбинонаи ман дар набудани имон ба Худое ки тамоми эҳтиёҷоти маро қонеъ карда метавонад, асос ёфтааст. Бале, ман инро медонам. Ман «бовар дорам», ки Худо аз ҷиҳати эҳсосотӣ, ҷисмонӣ, иқтисодӣ ва ғайра таъминкунандаи асосии ман аст. Аммо ҳангоме ки эҳтиёҷ ва хоҳишҳои ман фавран қонеъ карда намешаванд, ман чӣ гуна муносибат мекунам? Маро хоҳишҳои ин ҷаҳон фирефта мекунам, ва худам кӯшиш мекунам эҳтиёҷотамро ба таври худ қонеъ намоям. Оё ман ҳақиқатан бовар мекунам, ки Худо диҳандаи ризқу рӯзии ман аст? Агар бовар мекардам, ба Ё нигариста, мефаҳмидам, ки дунё ва тамоми чизҳои васвасакунандаи он маро қаноатманд намекунам, новобаста ба он ки чӣ қадар пул дошта бошам. Худо намехоҳад, ки ман барои қонеъ кардани эҳтиёҷотам кӯшиш кунам. Ба ҷои ин Ё мехоҳад, ки ман ба Ё, ки «ҳар эҳтиёҷро таъмин мекунад», таваккал намоям (ниг. Аъмол 17:25).

Ман худро дар ҳолати дуо гуфтан дарёфтам: «Худоё, роҳ надех, ки ман ба хоҳишҳову ҳавасҳои ҷаҳон таслим шавам. Ман намехоҳам ба ту бевафо бошам. Ман мехоҳам ба ту бовар кунам. Ба ман иҷозат деҳ, ки Туро ҷунон ки дар асл ҳастӣ, бинам, — таъминкунандаи меҳрубон ва худкифоякунандаи ман».

Худо ба бевафоии Исроил чӣ гуна
муносибат мекунад?

Ӯ чӣ қор қарда метавонист?

Агар Қўмар шавҳарашро аз боиси безътиной ё таҳкири ӯ тарк мекард, масъала дигар мебуд. Аммо вай ҳамачиҳата таъмин буд. Бо вучуди ин вай бо мардони дигар ба танфурушӣ машғул буд. Мувофиқи қонунҳои Исроил Ҳушаъ ҳақ дошт, ки на танҳо аз Қўмар чудо шавад, балки ҳамчунин ӯро сангсор қарда, кушад. Бо вучуди ин, шавҳари вафодор ва дўстдор дилсўзӣ ва меҳрубонӣ зоҳир намуд.

Ва Худо ба рафтори бевафоёна ва зинокоронаи исроилиён чӣ гуна муносибат намуд? «Вақте ки Исроил кўдак буд, — гуфт Худо, — Ман ӯро дўст доштам ва писарамро аз Миср даъват қардам. Аммо ҳар қадар бештар ӯро даъват кунам, ӯ ҳамон қадар бештар аз Ман дур мешуд... Ох, чӣ тавр туро таслим намоям, Исроил? Чӣ тавр туро тарк кунам?... Дилам дар дарунам пора мегардад, ва дилсўзии Ман лабрес мешавад» (ниг. 11:1–2; 8–9).

Худо метавонист онҳоро тарк кунад, аммо ин тавр накард. Ӯ ҳақ дошт, ки онҳоро ба хок яксон кунад. Аммо пайғамбар Мико гуфтааст: «Қучост Худои дигаре мисли Ту, ки гуноҳҳои боқимондагони қавми Ҳудро бахшад? Ӯ наметавонад ба халқи Худ то абад ғзаб кунад, зеро Ӯ марҳамат қарданро дўст медорад» (ниг. Мико 7:18).

Вай ҳамчунин ҳақ дорад, ки маро тарк кунад, аммо ин қорро намекунад. Марҳамати Ӯ маро водор мекунад, ки фурутанона ба Ӯ барои муҳаббати бепоён, меҳрубонона ва дилсўзонааш нисбати ман ташаккур гўям. Ман сазовори ин нестам, аммо Ӯ маро мебахшад. «Худовандо, чунин мабод, ки ман меҳрубонҳои Туро як чизи муқаррарӣ ва худ аз худ маълум ҳисобам», — дуо гуфтам ман.

Худо дар аввал чӣ кор мекунад?

Чаро Ӯ ин корро мекунад?

Ҳам Худо ва ҳам Ҳушаъ хангоми ба хиёнат дучор шуданашон чораҳо андешиданд. Ҳушаъ дилшикаста шуда, мехост нақшаҳои занашро барбод диҳад. «Ман дар сари роҳаш аз хор тавора мекашам. Роҳашро бо девор мебандам, то роҳгум занад. Хангоме ки аз паси хушдоронаш медавад, наметавонад ба онҳо расида гирад. Вай онҳоро қустуҷӯ хоҳад кард, вале нахоҳад ёфт» (ниг. 2:6–7).

Ва ба Исроил Ҳушаъ мегӯяд: «Ту ба Худои худ хиёнат карда, худро фоҳиша кардай... Пас, акнун ҳосили ту хеле кам хоҳад буд, то ки туро таъмин кунад. Барои тайёр кардани майи нав ангур нахоҳад буд. Ту дигар дар ин ҷо, дар сарзамини Парвардигор, мондан наметавонӣ» (ниг. 9:1–3).

Ман аз худ пурсидам: Чаро Ҳушаъ нақшаҳои Ҷумарро барбод додан мехост? Аз чӣ сабаб Худо ҳосили Исроилро баракат намедихад? Ҳам Ҳушаъ ва ҳам Худо ба манфиати шахсони дӯстдошташон муроҷиат мекарданд. Онҳо гӯё мегӯянд: «То даме, ки аз боиси ҳисси маҳфуз нигоҳ доштани худ ба ман муроҷиат накунӣ, ман ба ту имкон намедихам, ки хоҳишҳои ғаразноки худро иҷро кунӣ. Зеро дар ноумедӣ вай фикр мекунад: „Бехтар он аст, ки назди шавҳарам баргардам, зеро хангоме бо ӯ будам, аҳволам аз ҳозира хубтар буд“» (2:7).

Ман дуо гуфтанро сар кардам:
«Худовандо... бигзор ман зудтар аз
оқибати худбиниям азоб кашам, то азобу
дард маро ба сӯи Ту баргардонад».

Худо гуфт: «Онҳо хоҳанд хӯрд, вале ба ҳар ҳол гурусна хоҳанд буд. Онҳо зино хоҳанд кард ва аз он чизе ба даст

намеоваранд» (ниг. 4:10). Зиндагии холии онҳо мақсад дошт; гуруснагӣ ба онҳо роҳи бозгашт ба сӯи Худоро нишон хоҳад дод.

Худованд гуфт: «Ба макони худ бармегардам, то даме ки ба гуноҳи худ иқрор шаванд ва ба сӯи ман рӯй оваранд. Чунки ҳар вақт мусибат ояд, Маро бо қидду ҷаҳд ҷустуҷӯ хоҳанд кард» (ниг. 5:15). Мақсади ӯ аз ҷазо додани Исроил ин буд, ки онҳоро ба хона баргардонад. Ҳушаъ низ ҳаминро меҳост; меҳост, ки Ҷумар баргардад ва боз бо ӯ зиндагӣ кунад. Чӣ дилсӯзӣ... чӣ вафодорӣ.

Ман фаҳмидам, ки ғазаби Худо чун ғазаби ман нест. Ғазаби ӯ муқаддас аст ва мақсади муқаддас дорад. Суханони муаллифи Нома ба Ибриён ба ёдам омад: «Худованд касонеро, ки дӯст медорад, ҷазо (тарбия) медиҳад ва ҳар касеро, ки чун фарзанди худ қабул кунад, ҷазо медиҳад (мезанад)». Ҳангоме ки ин ҷазои илоҳиро аз сар мегузаронед, дар ёд нигоҳ доред, ки Худо ба шумо чун бо фарзандони худ муносибат мекунад... «Ҷазои (тарбияи) Худо ҳамеша барои мо ғоиданок аст, то ки мо дар қудсияти Ӯ шарик шуда тавонем» (Ибриён 12:6–7, 10). Ман дуо гуфтанро сар кардам: «Эй Парвардигори ман, бигзор ба зудӣ дарди худписандӣ, худхоҳӣ ва яқравии худро ҳис кунам. Бигзор ман зудтар аз оқибати худбиниям азоб кашам, то азобу дард маро ба сӯи Ту баргардонад. Ман берун аз манзили Ту ҳолӣ ва танҳоям. Бигзор ғазаби муқаддаси Ту маро ба хона ба сӯи Ту роҳнамоӣ кунад. Ман намехоҳам аз Ту дур шавам, эй Худо».

Ин барои Ӯ чӣ арзише хоҳад дошт?

Вай чиро ба даст меоварад?

Худованд ба Ҳушаъ гуфт: «„Бирав ва занатро аз нав дӯст дор, ҳатто агар вай бо хушдораш зино мекарда бошад“... Ва ман ӯро ба понздаҳ тангаи нуқра, панҷ андоза ҷав ва як андоза май харидам» (3:1–2).

Матн нишон намедиҳад, ки Ҷумарро бозхарид кардани Ҳушаъ чӣ лозим буд. Гумон меравад, ки Ҷумар қарздор шуда,

ғулом шудааст. Гуноҳ маҳз ҳамин тавр мекунад: он моро ғулом мегардонад. Павлуси расул гуфтааст: «Лекин ман ҷисм ҳастам ва ба ғуломи гуноҳ фурухта шудаам» (ниг. Румиён 7:14).

Ба бани-Исроил таълим медоданд, ки Худо чунон қуддус аст, ки Ў «гуноҳро дар ҳеч шакле таҳаммул карда наметавонад» (ниг. Ҳабакқуқ 1:13). Онҳо медонистанд, ки барои гуноҳ музд додан лозим мешавад. Ба онҳо лозим меомад, ки ҳар сол барои Худо қурбониҳои сӯхтани пешкаш кунанд. Онҳо ин воқеиятро ҳар сол дар иди Начот чашн мегирифтанд. Дар Миср фариштаи марг аз назди ҳар хонае ки ба паҳлударихояш хуни барра молида шуда буд, гузашта мерафт. Қурбонӣ лозим буд ва исроилиён доимо хуни говҳо, бузҳо ва баррахоро ҳамчун фидия, яъне музд барои гуноҳ мерехтанд.

Ман, албатта, медонистам, ки Исо Барраи комили Худо шуд, то ҳамаи моро аз ғуломи гуноҳ бозхарид намояд. «Худо фидия дод, — гуфт Петрус, — то шуморо аз ҳаёти ҳолӣ, ки аз аҷдодонатон мерос гирифтаед, начот диҳад. Ва фидияе ки Ў дод, тилло ё нуқра набуд. Ў барои шумо бо Хуни гаронбаҳои Масех, Барраи бегуноҳ ва покизаи Худо музд пардохт намуд» (ниг. 1 Петрус 1:18–19).

Албатта, шумо гумон мекунад, ки пас аз пардохт намудани чунин арзиши зиёд Худо аз мо ғайр аз ғуломи мутлақ чизе талаб намекунад. Шумо шояд интизор шавед, ки Ҳушаъ мегӯяд: «Хуб, ман тӯро аз ғуломӣ харидам, бахшидам ва баргардондам, то дар хонаи ман зиндагӣ кунӣ. Аммо ин дафъа ту бояд ба ман бечуну чаро хизмат кунӣ. Ман ғайр аз итлоати қатъӣ ҳеч чизӣ дигарро таҳаммул намекунам. Акнун ман хоҷаи ту мешавам». Аммо Ҳушаъ ва Худо чӣ мегӯянд?

«Ман ўро боз бармегардонам. Ўро ба биёбон мебарам ва дар он ҷо меҳрубонана сухан мегӯям... Вай дар он ҷо худро ба ман мебахшад, чунон ки солҳои пеш, дар ҷавониаш карда буд, ҳангоме ки ман ўро аз ғуломи мисрӣ озод карда будам. Ҳангоме

ки он рӯз фаро мерасад, — мегӯяд Худованд, — ту Маро ба ҷои „*хоҷаам*“ „*шавҳарам*“ мегӯй» (2:14–16).

Бо Ҳушаъ хиёнат карда, Ҷӯмар сазовори дар гуломӣ мондан буд. Худоро рад карда, Исроил сазовори он аст, ки ҳамчун халқи интиҳобшудаи Ӯ набуд карда шавад. Бар зидди Худо исён карда, ҳамаи мо сазовори он ҳастем, ки гуломи гуноҳ бошем ва то абад гум шавем. Аммо Худо на танҳо бозхарид мекунад. Ӯ на танҳо моро аз гуломӣ харид, балки ҳамчунин моро дар муносибатҳои дӯстдоронаи издивоҷ барқарор кард. Ҷӯмар ба муносибатҳои дӯстдорона баргардонида шуд. Мо чӣ ба даст меоварем? Худои қодири мутлақ, ки маънии муносибатҳоро муайян мекунад, моро дӯстдоштагони Худ меномад.

Ман дуо гуфтанро сар кардам: «Парвардигоро, ман инро фаҳмида наметавонам. Ман гап надорам. Дилам лабрез аст. Ман нолоиқ ҳастам, аммо Ту маро лоиқ меҳисобӣ — на танҳо сазовори ҳаёти пас аз марг, балки ҳамчунин сазовори муносибатҳои абадии наздик бо Ту. Ман барои ба Ту баён намудани сипосгузориҳои самимии худ сухан ёфта наметавонам, Худоё. Ман тамоман аз онӣ ту ҳастам!»

«Маъноӣ ин порчаи Навишта» чист?

Ин барои ҳаёти ман чӣ маъно дорад?

Якчанд моҳро бо Китоби Ҳушаъ гузаронда ва бо Худо муносибатҳои амиқтарро эҳсос намуда, ман тайёр будам, ки маъноӣ ин порчаро фаҳмам. Маълум гардид, ки Ҳушаъ меҳодад, ки Ҷӯмар баргардад, ва Худо меҳодад, ки бани-Исроил баргардад. Аммо чаро? Худо дар асл чӣ меҳост?

«Ман туро то абад зани Худ хоҳам кард, — гуфт Худо, — ба ту росткорӣ ва адолат, муҳаббат ва шафқат нишон медиҳам. Ман ба ту содиқ хоҳам буд ва туро аз онӣ Худ хоҳам кард, ва ту ниҳоят Маро ҳамчун Худованд хоҳӣ шинохт» (ниг. Ҳушаъ 2:19–20). Ман возеҳу равшан фаҳмидам, ки дар давоми муносибатҳои

Худо бо мо, насли гумшуда ва nobасомон, Ё ба мо муҳаббат зоҳир мекард. Ва аён аст, ки Ё назар ба итоаткориҳои қатъии мо чизи бештареро меҳаҳад. Ё меҳаҳад, ки мо рафиқони меҳрубони Ё бошем. Ва Ё ҳатто ба мо дард мерасонад, то даме ки мо гӯем...

«Биёед ба назди Худованд баргардем. Ё моро пора пора кард; акнун Ё моро шифо хоҳад дод. Ё моро захмдор намуд; акнун Ё захмҳои моро мебандад. Ба қариби Ё моро барқарор мекунад, то ки мо дар ҳузури Ё зиндагӣ карда тавонем. Кошки мо Худовандро шинохта тавонем! Биёед кӯшиш кунем, ки Ёро шиносем.»... [Исо оятро иқтибос овард] «Ман меҳаҳам, ки шумо муҳаббат зоҳир кунед, на қурбонӣ кунед. Ман меҳаҳам, ки шумо Маро бештар аз он, ки Ман қурбонии сӯхтани меҳаҳам, донед» (Ҳушаъ 6:1–3, 6).

Ба ман маълум шуд, ки Худо меҳост, ки ҳам Исроил, ҳам ман Ёро чун Ҳамоне донем, ки Ё ҳаст — Худованди муҳаббат ва марҳамат, Худое ки табиатан вафодор, содиқ, меҳрубон ва пур аз дилсӯзӣ аст. Ва ба воситаи муносибатҳои маҳрамона ва дӯстдоронаи байни зан ва шавҳар Ё меҳаҳад, ки ман ба дигарон муҳаббат зоҳир кунам. Ҳангоме ки ман ин ҳақиқатро дидам, гуфтам: «Ман маънои Ҳушаъ 6:6-ро ошкор кардам!»

Моҳиятан, Исо ба фарисиён гуфт:

«Албатта Ман бо андозгирон ва гуноҳкорон хӯрок меҳӯрам. Шумо аз Ман боз чиро интизоред? Ман Худои муҳаббат ва марҳамат ҳастам, ки бо шумо аҳд бастаам, ки то абад Худои шумо бошам, ва Ман ба ваъдаам вафо мекунам, ки ҳамчун Барраи Худо омада, гуноҳҳои шуморо кафорат намуда, дар муносибатҳои шарикона барқарор кунам. Ва шумо, ки ба Навиштаи Муқаддас бахшида шудаед, бояд ба Ман ҳамроҳ

шавед ва ба ҳамаи онҳое ки дар ҳаёти зинокоронаи худ гумшуда ва ғулум шудаанд, муҳаббат зоҳир намоед. Пас, андозгирандагон ва гунаҳкоронро доварӣ накунед, балки ба Ман дар рисолатам ҳамроҳ шавед, то ки муҳаббат ва марҳамат нишон диҳам, то ки онҳоро бозхарид наоям ва онҳоро дар муносибатҳои наздик бо Ман баргардонам».

Ман инро равшан дидам. Худо Писари Худро барои кафорати гуноҳи ман бо як сабаб фиристод: Ё меҳост, ки ман дар ин ҳаёт ва то абад ҳамсафари меҳрубони Ё бошам. Ман ғуломи гуноҳ будам, аммо Ё маро бозхарид намуд. Ҳоло Ё меҳоҳад, ки ман ба Ё ҳамроҳ шавам ва монанди Ё муҳаббати худро ба дигарон нишон диҳам, то ман Худоро дӯст дорам (Фармудаи бузурги Ё) ва ёри худро мисли худам дӯст дорам (Супориши бузурги Ё). Ва ҳангоме ки ман монанди кӯдаки нобасомон аз дӯстӣ ва меҳрубонии Ё дур шавам, Ё дар муҳаббати Худ ба ман дард мерасонад, то маро ба наздикии бо Ё баргардонад. Ва рӯзе Худо ба аҳди Худ бо Исроил вафо мекунад ва на танҳо халқи Худро сӯи Худ бармегардонад, балки ин заминро ба таъйиноти аслии он бармегардонад. Он гоҳ тамоми халқи Ё, аз ҷумла ман, то абад дар ҷаҳоне зиндагӣ хоҳанд кард, ки дар он ҷо дигар дард, азоб, гуноҳ ва марг нест, чунон ки дар Ҳушаъ 2 ва 14 ва Ваҳй 21 пешгӯӣ шудааст.

Принсипи «Равед ва маънои [ин порчаи Навиштаро] омӯzed» диққати маро ба ҷаҳонбинии шахсии ман ҷалб намуд. Ҳоло ман Китоби Муқаддасро ба воситаи ин фаҳмиш меҳонам. Ман вазифаи худро дар зиндагӣ дар он мебинам, ки ба зану ду фарзандам муҳаббат ва марҳамат зоҳир наоям, чунон ки Худо ба ман муҳаббат ва марҳамат зоҳир менамояд. Ман меҳоҳам ҳар касеро, ки Худо ба ҳаёти ман меоварад, дӯст дорам. Ва ангеza ва майли ман ба ин аз он бармеоянд, ки ман хоҳиши давомкунанда ва афзоянда дорам, то Худоро, чунон ки Ё ҳаст, яъне чун ҳамсафари пур аз муҳаббат ва марҳамат шиносам.¹

ҶОИ ШУМО ДАР ТАЪРИХИ НАВИШТА

Бо хоҳиши амиқи кашфиёти муносибатҳо ва бо пурсидани саволҳои дуруст Дэйв ҳам манзараи умумии Навишта, ҳам таърихи худро дар он ба даст овард. Шубҳае нест, ки Худо имрӯз дар ҷаҳон амал мекунад ва шумо низ қисми амали Ӯ ҳастед. Павлуси расул гуфтааст, ки нақшаи ниҳонии Худо ошкор шудааст: «Ва инак нақшаи ниҳонӣ: халқҳо дар тамоми сарвате ки фарзандони Худо мерос гирифтаанд, бо яҳудиён ҳиссаи баробар доранд» (ниг. Эфесӯсиён 3:6).

Хангоме ки мо манзараи умумии Навишта
ва мавқеи худро дар таърихи Худо
мебинем, ҳақиқатҳои Китоби Худоро
бештар дарк карда метавонем.

Ин факт нақшаи Худоро барои Исроил коҳиш намедихад ва ғайрияҳудиёно ба ин пешгӯӣҳои хеле конкретӣ, ки ба Исроил дахл доранд, дохил намекунад. Аммо ин маънои онро дорад, ки Худо ба воситаи халқи интиҳобкардаи Худ — калисо — бо ҷаҳон ошӣ шуданро давом медиҳад. Петруси расул ба калисо — пайравони бозхаридшудаи Масех дар Осиёи Хурд, ҳам яҳудиён ва ҳам ғайрияҳудиён, навиштааст: «Шумо халқи интиҳобшуда ҳастед. Шумо қаҳонати шоҳона, халқи муқаддаси Худо, моликияти Ӯ ҳастед. Ин барои он аст, ки шумо некӯии Худоро ба дигарон нишон дода тавонед» (ниг. 1 Петрус 2:9). Баъд Петрус аз пайғамбар Ҳушаъ иқтибос меоварад: «Замоне шумо қавм набудед; акнун шумо халқи Худо ҳастед. Замоне шумо ҳеҷ гуна марҳамати Худоро ба даст наоварда будед; акнун шумо марҳамати Ӯро ёфтаед» (1 Петрус 2:10). Зиёда аз ин, Павлус мегӯяд: «Худо ба мо вазифа додааст, ки одамонро бо Ӯ ошӣ диҳем... Мо фиристодагони Масех ҳастем, ва Худо моро истифода мебарад, то бо шумо сухан гӯем» (ниг. 2 Қўринтиён 5:18,20).

Пас, вақте ки шумо ҳикояҳои Аҳди Қадимро меҳонед, оё онҳо ба шумо ягон дахл доранд? Онҳо дахл доранд, аммо мо бояд бо чашмони нависандагони Аҳди Қадим ва бо чашмони Худо нигоҳ кунем, то ҳақиқатҳои Ёро нисбати худ татбиқ кунем. Ҳақиқатҳои баракат, қудрат, дилпурӣ, муҳофизат, таъминоти Худо ва ҳама ваъдаҳои хонаи абадӣ бо Ё ба воситаи қурбонии кафораткунандаи Барра, Худо — Исои Масеҳ аз он шумо ҳастанд, чунон ки аз он оилаи Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқуб ҳастанд. Худованд ба шумо низ муҳаббат ва марҳамати Худро зоҳир кардааст. Аҳди Қадим ва Нав — Худро ба шумо ошкор кардани Худост. Бо қудрати Китоби Худ ва Рӯҳулқудс Ё меҳонад, ки шумо Ёро шиносед, то аз тамоми баракатҳое ки аз дӯстии маҳрамонаи Ё бо шумо бармеояд, баҳра баред. Шумо як қисми арӯси Ё, Калисо, ҳастед ва Масеҳ Дӯстдоштаи шумост.

Вақте ки мо сурати умумии Навиштаҷот ва қойи худро дар таърихи он мебинем, метавонем бештар ба таври пайдарҳам ҳақиқатҳои Китоби Худро қабул намоем. Сурати умумиро метавонем ин тавр баён намоем:

ОФАРИНИШ: Худо ҳама чизи вучуддоштаро ҳамроҳи одамон барои муносибат доштан бо Ё офаридааст.

Гуноҳ: Одамон гуноҳ кардаанд ва гуноҳ маргро овард (чудой аз Худо).

Ҷавоби Худо: Худо муносибатҳои аҳду паймонро бо Иброҳим ва ба воситаи ӯ бо фарзандони Исроил бастааст, то ки абадан Худои онҳо бошад. Ё ба воситаи навиштани Навиштаҷоти ибронӣ дар бораи Худ ваҳй додааст. Ё соҳти қурбонихоро таъсис додааст, то ки гуноҳҳои Исроилро рӯпӯш

кунад, то даме ки Ў Исроилро пурра кафорат ва барқарор мекунад ва тамоми одамизодро аз ғуломии гуноҳ ва марг начот медиҳад.

ТАҶАССУМ:

Худо дар шабоҳати Исо ба ҷаҳон омад, то як бор барои ҷамеша барои гуноҳ Кафорат гардад. Ў меҳкӯб шуд, эҳё шуд ва ба осмон баромада, ин қисми ваъдаи кафораткунандаи Худо иҷро кард.

Рӯҳулқуддус:

Исо ба назди Падар баргашт ва Рӯҳулқудс фиристода шуд, ки кафили кафорат бошад, то Бадани Масеҳ — Калисоро ташкил диҳад, инчунин дар бораи Худ ба воситаи навиштаҳои Аҳди Ҷадид ваҳйи иловагӣ диҳад ва дар ҳар як имондор ҳузури зиндаи Исо гардад.

АЗНАВСОЗӢ:

Худо дар ин аср кор карда, ҷаҳонро ба воситаи калисоаш бо Худ оштии медиҳад. Миссияи мо бо Ў то дами мағлуб шудани марг ва барқарор шудани ҳама чиз ба нақшаи аввалии Ў ба охир намерасад, то ки Ў тавонад аз муносибатҳои абадӣ бо халқи Худ ва муоширати наздик бо он лаззат барад. Масеҳ бармегардад ва мо ҳамроҳи Ў абадан ҳукмронӣ хоҳем ронд. Он гоҳ ваъдаи кафортакунандаи Худо пурра мегардад.

Таърихи офариниш, таҷассум ва азнавсозӣ — як ҳикояи васеъ аз Китоби Ибтидо то Китоби Ваҳй мебошад. Ва ҳамзамон шумо ба ин ҳикоя шахсан дохил шудаед.

*Бо моҳияти нав
офарида шудаед:*

Шумо ҳамчун одами ягона дар насли худ офарида шудаед, то ки бо Худо ва одамон муносибати пур аз муҳаббат дошта бошед.

*Барои мақсади
нодир кафорат
шудаед:*

Худо шуморо ба муносибат даъват мекунад ва шумо ба Ё наздик шуда, кафорат шудаед, ва Ёро шинохта ва ба Ё монанд буда, шаъну шарафро ба Ё медихед. Ё шуморо пурра мегардонад ва шумо мақсади нодири ҳаёти худро амалӣ мегардонед.

*Ҳадафи махсусро
иҷро мекунад:*

Ба шумо, ҳамчун қисми бадани Масеҳ, таъйиноти муайянро иҷро кардан лозим меояд — Худоро бо тамоми вучуди худ дӯст дошта ва ёри худро ба мисли худ дӯст дошта, дар вазифаи Ё оид ба ошӣ кунондани ҷаҳон иштирок кунед. Он гоҳ шумо дар умед ва интизории пурчалол ба мероси ҳаёт бо Худи Худо дохил шуда, ҳамроҳи онҳое, ки дӯсташон медоред то абадулобод дар муносибати комил, дар ҷаҳони бегуноҳу комил мемонед.

Аён кардани моҳияти махсуси худ, мақсади нодир ва таъйиноти аниқ як сафари ҳаётан тӯлонӣ мебошад. Саҳифаҳои Навиштаҷоти Муқаддас — ҳаритаи роҳ ва Рӯҳулқуддус —

роҳнамои шумо мегардад. Вақте ки шумо Каломи зиндаро тадқиқот мекунад, Худо меҳаҳад, ки шумо муҳаббати вафодоронаи Ёро эҳсос намоед. Ва Ё меҳаҳад, ки шумо айнан ҳамон тавр муҳаббати вафодоронаро ба одамони атроф нишон диҳед. Ҳар як ҳикояи Аҳди Қадим ва порчаи Аҳди Нав бо ин мавзӯ алоқаманд ҳастанд. Ҳангоми хондани Калом ва шинохтани Худо чунон ки Ё аст, ба худ дар доираи нақшаи ҳамаҷонибаи Худо оид ба ошти гардондани ҷаҳон бо Ё ва чуқур кардани муҳаббати Ё ба шумо назар кунед.

Ҳоло вақт ёфта, оиди дуои самимӣ ба Худо дар бораи он, ки ин ба шумо чӣ маъно дорад, фикр намоед. Ба Ё баён кунед, ки дар муносибатҳо бо Ё чӣ меҳаҳеду ташнаи чӣ ҳастед.

«Худовандо, ман гуфтани ҳастам, ки...»

ОЁ ШУМО БА ЧИЗЕ, КИ МЕХОНЕД, БОВАР КАРДА МЕТАВОНЕД?

Асари «*Китоби Муқаддаси худро таҷриба кунед*» ва муносибатҳои шумо бо Худои ҳақиқии Навиштаҷоти Муқаддас боиси як далел мебошанд: Китоби Муқаддас ваҳӣи дақиқ ва боэътимод дар бораи Ё мебошад. Агар китоби пайгамбар Ҳушаъ ҳучҷати мӯтабари таърихӣ набошад, пас шумо дилпур шуда наметавонед, ки чизи хондаву тадқиқ кардаи шумо рост ва воқеӣ мебошад. Равшан аст, ки дақиқ ва боэътимод будани Каломи Худо маънои калон дорад.

Агар мо умед кунем, ки аз афзалияти
шинохтани Худои библиявӣ истифода
намоем, пас бояд дилпур бошем, ки мо
Китобе дорем, ки инъикосгари дақиқи он
мебошад, ки Худо одамонро ба навиштани
он аз номи Худ илҳом бахшидааст.

Бубинед, ки пеш аз навиштани Калом Худо бо Мусо, Иброҳим ва пайгамбарон бевосита гап мезад. Инчунин Худо Худро дар ҷисм зоҳир намуда, дар Писари Худ Исо ба мо суҳан мегуфт (Ниг.ба Номаи Ибриён 1:1–2). Ин ваҳйҳои Худо дар шакли хаттӣ навишта шудаанд ва дар саҳифаҳои Навиштаҳои Муқаддас дар тӯли ҳазорсолаҳо нигоҳ дошта шудаанд. Вале, агар воқеаҳо ва рӯйдодҳо ба таври дақиқ ва рост навишта нашуда буданд, пас Китоби Муқаддасе, ки мо имрӯз дорем, тасаввуроти қач ё инъикоси тамоман безътибори табиат ва феъли Худо мебошад.

Пас, шинохтани Худо ва зиндагӣ дар муносибат бо Ё дар асл ба он вобастаанд, ки оё мо дар бораи Ё ваҳӣи дақиқ гирифтаем ва оё онро дошта метавонем. Агар Китоби Муқаддас мӯтабар набошад, мо дилпур нестем, ки он таълимоте, ки пайравӣ ва

итоат менамоям, дуруст мебошад. Тасаввур кунед, масъалан, Худо дар асл ба Мусо понздаҳ аҳком додааст, вале як китобдон қарор дод, ки аз байни онҳо панҷтоашро кӯр кунад. Агар тарафи бехтарашро гирем, пас мо дар бораи кӣ будани Худо ва талаботи Ӯ аз мо тасаввуроти нопурра дорем.

Агар мо умед кунем, ки аз афзалияти шинохтани Худои библиявӣ истифода намоям, пас бояд дилпур бошем, ки мо Китобе дорем, ки инъикосгари дақиқи он мебошад, ки Худо одамонро ба навиштани он аз номи Худ илҳом бахшидааст. Агар Каломи Худо ба таври дақиқ навишта нашуда, ба мо дода шуда бошад, пас мо ва кӯдаконамон дар кӯшишҳои шинохтани Худои ҳақиқии Китоби Муқаддас фиреб хоҳем хӯрд.

Хабари хуш дар он аст, ки мо метавонем ба Каломи Худо дилпур бошем ва ба он бовар кунем. Боби дигар барои он навишта шудааст, ки боварии шуморо ба Китоби Муқаддас чуқуртар гардонад ва ба шумо барои кашф кардани ганҷҳои қиматбаҳо дар он хавасмандии бештаре бахшад.

ЧАРО БА КИТОБИ МУҚАДДАС БОВАР КАРДАН МУМКИН АСТ

Чӣ тавр шумо дилпур буда метавонед, ки Китоби Муқаддасе, ки шумо хонда истодаед, он чизест, ки Худо гуфтааст? Дар ёд нигоҳ доред, ки он ҳазорҳо сол пеш навишта шудааст. Чӣ тавр шумо боварӣ дошта метавонед, ки он дуруст навишта шудааст? Кӣ исбот карда метавонад, ки қисмҳои калон, ҳатто китобҳои том аз ҷониби одамон партофта нашудаанд, ё мундариҷаи онҳо бо илова кардани идеяҳои худ таҳриф карда нашудаанд? Оё далелҳои он вучуд доранд, ки Китоби Муқаддасе ки мо ҳозир дорем, тасвири боэътимоди он чизест, ки Худо ба муаллифони он илҳом бахшидааст, то онро нависанд? Биёед ин саволҳоро аз назар мегузаронем.¹

СУХАНҲОИ ХУДО ДАҚИҚ БАЁН КАРДА ШУДААНД
Дар боби аввал мо гуфтем, ки ин китоби дорои илҳомии илоҳӣ, Китоби Муқаддасро дар давоми 1500 сол намояндагони 40 насл, зиёда аз 40 нафар муаллифони гуногун аз тамоми табақаҳои ҷамъият — ҷӯпонон, сарбозон, пайғамбарон, шоирон, подшоҳон, олимон, ходимони давлатӣ, хоҷаҳо, хизматгдорон, бочгирон, моҳидорон ва хаймасозон навиштаанд. Суханони дорои илҳомии илоҳӣ он дар ҷойҳои гуногун садо додаанд: дар биёбон, дар қаср, дар зиндон, дар доманаи кӯҳ, дар бадарға. Он дар китбаҳои Осиё, Африқо ва Аврупо ва бо се забон: ибронӣ,

арамӣ ва юнонӣ навишта шудааст. Дар он садҳо ҳикояҳо нақл карда шудаанд, садҳо суруд сабт шудаанд ва садҳо мавзӯҳои баҳсбарангез баррасӣ карда шудаанд. Бо вучуди ин, он бо тамоми гуногунии муаллифон, сарчашмаҳо ва мундариҷаи худ, муттасилии ачиби мавзӯро дорад — бозхарид намудани фарзандони Худо ва мувофиқи нақшаи ибтидоии худ барқарор кардани ҳама чиз.

Аз боиси мақсади кафоратӣ ва пайвастандандаи Китоби Муқаддас, Худо роҳ намедихад, ки он гум шавад ё таҳриф карда шавад. Чунон ки Исо гуфтааст: «Шуморо бовар мекунонам, то осмон ва замин аз миён наравад, ҳатто хурдтарин чузъиёти қонуни Худо аз миён намеравад, то даме ки мақсади он амалӣ шавад» (ниг. Матто 5:18). Ё роҳ намедихад, ки чизе ба мақсади Ё ҳалал расонад. «Осмон ва замин нест мешаванд, — гуфтааст Исо, — аммо суҳанони Ман то абад боқӣ мемонанд» (ниг. Матто 24:35).

Худо ба муносибатҳо бо мо чунон майл дорад, ки Ё шахсан (ва ба таври мӯъҷизаосо) Каломи Худро илҳом бахшид, расонидани онро назорат кард ва борҳо эътимоднокии онро тасдиқ кард, то ҳамаи касоне ки чашм ва дилҳои кушода доранд, ба он бовар кунанд ва ба ҳақиқат ва рост будани он боварӣ дошта бошанд. Халқҳо Китоби Муқаддасро рад мекарданд, золимон кӯшиш мекарданд онро решақан кунанд, бидъаткорон меҳостанд онро таҳриф кунанд, ҷамъиятҳо кӯшиш мекарданд арзиши онро паст кунанд ва онро нодида гиранд, аммо далелҳои эътимоднокии Китоби Муқаддас кофӣ мебошанд, то ки мо ва фарзандони мо боварӣ дошта бошем, ки он ҳақиқат аст, инъикоси воқеиятест, ки Худо кист ва он «аз заминро осмон қавитар ва пойдортар аст» (Инҷили Луқа 16:17).

Дар Аҳди Қадим ва Ҷадид дидани дасти роҳнамоикунандани Худо душвор нест. Агар раванди навиштан ва нигоҳдории дастанависҳоро дар замонҳои қадим ба назар гирем, мо боварӣ дошта метавонем, ки Китоби Муқаддаси дақиқ дорем, ва ин

ҳақиқатан мӯъҷиза аст. Ҳеч яке аз дастнависҳои асли, ки автограф номида шуда, бо илҳоми Худо навишта шудаанд, ҳозир вуҷуд надоранд. Он чизе ки мо ҳоло меҳонем, нусхаҳои чопшуда дар асоси нусхаҳои дастнависҳои қадимӣ ва дигар нусхаҳои аслии аз онҳо тарҷумашуда мебошанд. Ин аз он сабаб аст, ки Китоби Муқаддас дар замоне тартиб дода шуда буд, ки дастгоҳҳои чопкунӣ набуданд. Ҳамаи дастнависҳоро дастӣ менавиштанд. Бо мурури замон ранг тира мешуд ва маводе ки дастнависҳо дар он навишта мешуданд, вайрон мешуданд. Ҳамин тариқ, агар ҳуччатро ҳифз кардан ва ба насли оянда расондан даркор бошад, нусхаҳои нав таҳия кардан даркор мешуд, вагарна он барои ҳамеша аз даст мерафт. Албатта, ин нусхаҳо низ чун нусхаҳои асли тартиб дода мешуданд — дастӣ, бо рангҳои тирашаванда дар маводи вайроншаванда.

Чӣ тавр мо дилпур буда метавонем,
ки дастнависҳои имрӯза интиқоли
дақиқи нусхаҳои асли мебошанд?

Аммо шумо метавонед пурсед: оё нусхабардории дастӣ дар тамоми раванди интиқол боиси хатоҳо намегардад? Мо аз кучо медонем, ки котиби хасташуда ва хоболуд якчанд калимаи муҳимро партофта нарафтааст, қисмҳои пурраи китоби Ҳушаъро партофта нарафтааст ё баъзе оятҳои калидиро таҳриф накардааст? Ё ягон котиб Инҷили Марқӯсро сад сол пас аз навишта шудани он нусхабардорӣ карда, бо сабаби манфиатҳои худхоҳона ва даҳолат ба масъала панҷ боби шахсии худро илова накардааст ё суҳанон ва амалҳои Исоро таҳриф накардааст? Агар суҳаноне ки Худо ба Мусо, Довуд, Матто ё Петрус дода буд, баъдтар тағйир дода шуда бошанд ё беэҳтиётона нусхабардорӣ шуда бошанд, чӣ гуна мо боварӣ дошта метавонем, ки ба шинохти Худои ягонаи ҳақиқӣ наздик мешавем? Чӣ гуна мо боварӣ дошта метавонем,

ки фармудаҳое ки мо ба онҳо итоат мекунем, инъикоси ҳақиқии табиат ва хислати Худо мебошанд? Чӣ мешавад, агар суханони баъзе мунаққидон дуруст бошад, ки Китоби Муқаддас мачмӯан навиштаҳои кӯҳнашуда аст, ки пур аз иштибоҳҳо ва таҳрифҳо мебошад? Чӣ тавр мо дилпур буда метавонем, ки дастнависҳои имрӯза интиқоли дақиқи нусхаҳои асли мебошанд.

Худо моро дар ин масъала саргардон боқӣ нагузоштааст. Ў ба таври мӯъҷизаосо интиқоли Қаломро назорат мекард, то аз насл ба насл дақиқ расонида шавад.

Котибони бодикқат

Яке аз роҳҳое, ки Худо интиқоли дақиқи Қаломи Худро таъмин мекард, интиҳоб, даъват ва ба ҷояв расондани халқи мардонӣ заноне буд, ки Китоби Шариатро хеле ҷиддӣ қабул мекарданд. Худо ба халқи яҳудӣ амр фармуд ва тарғиб кард, ки ба Қаломи Ў эҳтироми бузурге дошта бошанд. Худо аз рӯзҳои аввали мавҷудияти ин халқ ба онҳо гуфт:

«Эй Исроил, ҳар чизеро, ки Ман мегӯям, бо диққат гӯш кун... Ин фармонҳоеро, ки имрӯз ба ту медиҳам, аз тахти дил ба ҷо овар. Онҳоро ба фарзандони худ гаштаву баргашта такрор кунед. Ҳангоми дар хона будан ва ҳангоми дар роҳ будан, ҳангоми хобидан ва ҳангоми бархестан дар бораи онҳо гуфтугӯ кунед. Онҳоро ҳамчун ёдрасӣ ба дастони худ бандед ва дар пешониатон гузоред. Онҳоро дар паҳлудариҳоятон ва дар дарвозаҳоятон нависед» (ниг. Такрори Шариат 6:3, 6–9).

Чунин муносибат ба фармудаҳои Худо чунон як ҷузъи худшиносии яҳудиён гардид, ки дар байни асрҳои V ва III то милод як табақаи олимони яҳудӣ ба миён омаданд, ки соферим ном доштанд (ин калимаи ибронӣ маънои «котибон»-ро дорад).

Ин мухофизони Навиштаҳои ибронӣ худро ба эҳтиёткорона нигоҳ доштани дастнависҳои қадима бахшида буданд ва дар ҳолати зарурӣ нусхаҳои навро тайёр мекарданд.

Соферимҳоро *котибони талмудӣ* иваз карданд, ки аз солҳои 100 то 500-уми милодӣ матнҳои муқаддасро ҳифз, тафсир ва шарҳ медоданд. Пас аз котибони талмудӣ *котибони* бештар машҳури *масоретӣ* (тақрибан 500–900 милодӣ) буданд.

Масалан, нусхабардорони Талмуд қоидаҳои муфассал ва қатъии нусхабардории дастнависҳоро муқаррар карда буданд. Қоидаҳои онҳо чунон серталаб буданд, ки хангоме нусхаи нав тайёр мешуд, онҳо ба он ҳамон гуна эътиборнокиро нисбат медоданд, ки нусхаи волидӣ дошт, зеро онҳо қомилан боварӣ доштанд, ки ин нусхаи дақиқ аст.

Ин як табақаи одамоне буд, ки мувофиқи пешбиниҳои Худо барои дар давоми садсолаҳо нигоҳ доштани матни Аҳди Қадим интиҳоб шуда буданд. Котиб рӯзи нусхабардории худро бо таҳорати маросимии тамоми бадан сар мекард. Сипас ӯ либоси пурраи яҳудӣ мепӯшид ва нишаста, нусхабардориро сар мекард. Вақте ӯ то қалимае мерасид, ки номи ибронии Худоро ифода мекунад, ӯ наметавонист бо қаламе ки нав ба ранг тар карда шуда буд, навиштани номро сар кунад, зеро метарсид, ки саҳифаро доғдор мекунад. Вақте ки ӯ навиштани номи Худоро сар мекард, ӯ наметавонист бозистад ё диққаташро парешон кунад. Ҳатто агар подшоҳ ба ҳучра мебаромад, котиб вазифадор буд то навиштани номи муқаддаси Худои ягонаи ҳақиқиро ба охир нарасонад, бифосила давом диҳад.

Тавсияҳои Талмуд барои рӯйбардоркунии лулапечҳо чизҳои зеринро талаб мекарданд:

- Лулапеч бояд аз пӯсти ҳайвони хароби маросимӣ тайёр мешуд.
- Ҳар як лулапеч бояд дорои миқдори муайяни сутунҳо дар тамоми китоб мебуд.

- Дарозии ҳар як сутун бояд на кам аз 48 ва на зиёда аз 60 сатр мешуд.
- Паҳмии сутун бояд расо аз 30 ҳарф иборат мебуд.
- Байни ҳамаи ҳамсадоҳо бояд фосила бошад.
- Байни ҳар як қисм нӯҳ ҳамсадо бояд гузошта мешуд.
- Байни ҳар як китоб бояд фосила ба ҳаҷми 3 сатр гузошта мешуд.
- Панҷум китоби Мусо (Такрори Шариат) бояд бо сатри пурра тамом мешуд.
- Ягон чиз, ҳатто калимаи кӯтоҳтарин набояд аз хотира навишта мешуд, ҳама чизро бояд ҳарф ба ҳарф рӯйбардор мекарданд.
- Рӯйбардоркунанда бояд ҳисоб мекард, ки ҳар як ҳарфи алифбо дар ҳар китоб чанд бор омадааст ва онро бо матни асли муқоиса мекард.²

Худо дар ин китобдонон эҳтироми зиёдеро нисбат ба Навиштаҳои иброниро талқин намуд, то ки Китоби Шариат ин гуна дақиқ то замони мо омада расад ва ману шумову фарзандони мо ваҳйи дақиқи Худоро дошта бошем.

Аммо то ба наздики мо ҳеҷ имконияти доништан надоштем, ки Аҳди Қадим то чӣ андоза ба таври ҳайратовар маҳфуз нигоҳ дошта шудааст. То соли 1947 қадимтарин дастнависи пурраи ибрий ба соли 900-и милодӣ тааллуқ дошт. Аммо бо ошкор шудани 223 дастхат ва бисёр дигар дастнависҳои ҷузъӣ ва пораҳо дар ғорҳо дар соҳили ғарбии Баҳри Мурда, ҳоло мо дастнависҳои Аҳди Қадимро дорем, ки палеографҳо тақрибан ба соли 125-уми то милод нисбат медиҳанд. Ин лӯлапечҳои баҳри Мурда, чунон ки онҳо номида мешаванд, аз ҳамаи дастнависҳои пештар маълум ҳазор сол калонсолтаранд.³

Вале як чиз хеле шавқовар аст: пас аз он ки лӯлапечҳои Баҳри Мурда тарҷума карда шуданд ва бо нусхаҳои ҳозира муқоиса карда шуданд, маълум шуд, ки дар зиёда аз 95 фоизи

матни Китоби Муқаддаси ҳозираи ибронӣ калима ба калима якхела буд. (5 ғоиизи фарқҳо асосан аз вариантҳои имло иборат буд. Масалан, аз 166 калима дар боби 53-юми китоби Ишаъё танҳо 17 ҳарф баҳснок буданд. Аз онҳо 10 ҳарф ба масъалаи имло ва 4 ҳарф ба тағйироти услубӣ дахл доштанд; се ҳарфи боқимонда калимаи *нур-ро* ташкил медоданд, ки дар ояи 11 илова карда шудааст.)⁴

Ба ибораи дигар, бузургтарин бозёфти дастхатҳо дар ҳамаи замонҳо нишон дод, ки ҳазор соли нусхабардории Аҳди Қадим танҳо тағйироти хеле ночизро ба вуҷуд овардааст, ки ҳеҷ кадоме аз онҳо маънои равшани матнро тағйир надода ва якпорчагии бунёдии дастхатро ҳалалдор накардааст.

Танқидкунандагон минбаъд ҳам изҳоротҳои хоҳанд кард, ки ба фактҳо муҳолифанд. Аммо бисёрии далелҳо тасдиқ мекунанд, ки Худо Каломи Худо нигоҳ медошт ва онро дар давоми асрҳо дақиқ интиқол медод, бинобар ин, ҳангоме ки шумо ҳозир Аҳди Қадимро ба даст мегиред, комилан боварӣ дошта метавонед, ки дар дасти худ ҳуҷҷати хуб нигоҳ дошташуда ва комилан бозътимод доред.

Матни Аҳди Ҷадид

Чунон ки маълум аст, котибони яҳудӣ дастнависҳои Аҳди Ҷадидро нусхабардорӣ намекарданд. Ва ин якчанд сабаб дошт. Роҳбарияти расмӣ яҳудӣ масеҳиятро дастгирӣ намекард; номаҳо ва ҳикояҳои ки нависандагони Аҳди Ҷадид паҳн мекарданд, он вақт ханӯз Навиштаи расмӣ ҳисобида намешуданд; ва ин ҳуҷҷатҳо на ба забони ибронӣ, балки ба юнонӣ ва арабӣ навишта шудаанд. Ҳамин тариқ, ҳангоми аз насл ба насл расондани ин навиштаҳо ҳамон як қоидаҳои расмӣ риоя нашудаанд. Дар мавриди Аҳди Ҷадид Худо қори нава кард, то қафолат диҳад, ки баракати Каломи Ӯ барои мо ва фарзандони мо дақиқ нигоҳ дошта мешавад.

Таърихшиносон эътимоднокии матнии адабиёти антиқаро аз рӯи ду меъёр баҳо медиҳанд: 1) фосилаи вақти байни навишта

шудани асари асл ва нусхаи аввалин; ва 2) чанд нусхаи дастнавис дастрас аст.

Масалан, қариб ҳама чизе, ки мо ҳозир дар бораи корнамоиҳои Юлий Сезар дар Ҷангҳои Галлия (58–51 пеш аз милод) медонем, аз даҳ нусхаи дастнависи асари «*Ҷангҳои Галлия*»-и Сезар сарчашма мегирад. Қадимитарин нусхаи ин асар камтар аз ҳазор сол пас аз офарида шудани асари асл нусхабардорӣ шудааст. Матни ҳозираи «*Таърихи Рум*»-и Ливий дар як дастнависи ҷузъӣ ва 19 нусхаи хеле дертар асос ёфтааст, ки аз 400 то 1000 сол пас аз навиштани асари асли нусхабардорӣ шудаанд (ба ҷадвали зер нигаред).⁵

СТАНДАРТҲОИ БОВАРИНОКИИ МАТН БАРОИ АДАБИЁТИ КЛАССИКӢ					
Муаллиф	Китоб	Санаи навиштан	Аввалин нусхаҳо	Фосилаи вақт	Шумораи нусхаҳо
Хомер	<i>Илиада</i>	800 с.то м.	тақр. 400 с.то м	тақр. 400 сол	643
Таърихи	<i>Ҳеродот</i>	480–425 с.то м.	тақр. 900 с. м.	тақр. 1350 сол	8
Таърихи	<i>Фукидид</i>	460–400 с.то м.	тақр. 900 с.м.	тақр. 1300 сол	8
Афлотун		400 с.то м.	тақр. 900 с.м.	тақр. 1300 сол	7
Демосфен		300 с.то м	тақр. 1100 с. м.	тақр. 1400 сол	200
Қайсар	<i>Ҷангҳои Ғаллотӣ</i>	100–44 с.то м.	тақр. 900 с.м.	тақр. 1000 сол	10
Либий	<i>Таърихи Рум</i>	59 с.то м.–17 с.м.	асри чор, асри даҳ тақр.	400 сол 1000 сол	1 қисман 19

Қайдҳои	<i>Тасит</i>	100 с.м.	1100 с.м.	тақр. 1000 сол	20
Секунда Плиний,	<i>Таърихи табиӣ</i>	61–113 с.м.	тақр. 850 с.м.	тақр. 750 сол	7

Дар муқоиса бо ин, матни «*Илиада*»-и Ҳомер хеле эътимодноктар аст. Онро 643 нусхаи дастнавис, ки ҳозир мавҷуданд, дастгирӣ мекунанд, ва фосилаи вақт байни санаи эҷод шудан ва қадимитарин нусхаи он ҳамагӣ 400 сол аст.

Далелҳои матнии Ливий ва Ҳомер барои таърихшиносон комилан кофӣ ҳисобида мешаванд, то ки асари аслои дастгирӣ кунанд, аммо ин шаҳодатҳо дар муқоиса бо он чи Худо бо матни Аҳди Қадид кардааст, арзиши худро гум мекунанд.

Аҳди Қадид ҳамто надорад

Стандарти маъмулиро барои баҳодиҳӣ ба эътимоднокии матни навиштаҳои қадим истифода бурда, мо мебинем, ки Аҳди Қадид аз дигар асарҳо ҷудо шуда меистад. Он ҳамто надорад. Ҳеҷ як китоби дигари ҷаҳони қадим ба дурустии Китоби Муқаддас ҳатто наздик ҳам нест. (Ниг. ҷадвали «Стандартҳои эътимоднокии матн барои Китоби Муқаддас».)⁶

Тақрибан 25 ҳазор дастнавис ё порчаҳои дастнависҳои Аҳди Қадид дар китобхонаҳо ва донишгоҳҳои ҷаҳон нигоҳ дошта мешаванд.

Аввалин датнависи то ҳол ошкоршуда порчае аз Инчили Юҳанно аст, ки дар китобхонаи Ҷон Райландс дар донишгоҳи Манчестери Англия ҷойгир аст; он на бештар аз 50 сол пас аз он ки Юҳаннои фиристода асари аслои навишт, нусхабарорӣ шудааст!⁷

СТАНДАРТҲОИ ЭЪТИМОДНОКИИ МАТНҲО БАРОИ КИТОБИ МУҚАДДАС				
Муаллиф	Китоб	Аввалин нусхаҳо	Муддати вақт	Миқдори нусхаҳо
Юханно	Аҳди Ҷадид	тақрибан соли 130-уми милодӣ	зиёда аз 50 сол	Порчаҳо
Китобҳои боқимондаи Аҳди Ҷадид		тақрибан соли 200- уми милодӣ (китобҳо)	100 сол	
		дар соли 250- уми милодӣ (қисми зиёди Аҳди Ҷадид)	150 сол	
		дар соли 325- уми милодӣ (Аҳди Ҷадиди пурра)	225 сол	Зиёда аз 5600 дастнависҳои юнонӣ
		дар солҳои 366–384- уми милодӣ (Тарҷумаи лотинии Вулгата)	284 сол	
		дар солҳои 400–500-уми милодӣ (дигар тарҷумаҳо)	400 сол	Зиёда аз 19 000 дастнависҳои тарҷумашуда
		ҲАМАӢ	50–400 сол	Зиёда аз 24900 дастнавис

Аз замони навишта шудани дастнависҳои асли — зиёда аз 1900 сол пеш — кӯшишҳои зиёде барои инкор кардан ё нобуд намудани Китоби Муқаддас карда шудаанд. Аммо, Каломи Худо на танҳо ғалаба кард, балки паҳн шуд. Волтер, нависандаи

барҷастаи фаронсавии асри XVIII, ки шаккок буд, пешгӯй карда буд, ки сад сол пас аз ӯ масеҳият танҳо як эзоҳ дар таърих мешавад. Хайратовар аст, ки дар соли 1828, 50 сол пас аз марги ӯ, Чамъияти библияи Женева ба хонаи ӯ кӯчид ва чопхонаи ӯро барои чоп кардани ҳазорҳо Китоби Муқаддас истифода мебурдагӣ шуд, то дар саросари ҷаҳон паҳн намояд. «Одамон мисли алафи хушкшавандаанд, — навишта буд Петрус аз иқтибос аз пайғамбар Ишаъё, „аммо Каломи Худованд то абад боқӣ мемонад“» (ниг. 1 Петрус 1:24–25).

Ягон китоби дигар дар таърих то ин дараҷа ба ин қадар забонҳо маъруф набуд. Китоби Муқаддас бо миллиардҳо нусха паҳн шудааст! Мувофиқи маълумоти соли 2008 аз ҷониби Чамъияти библиявии муттаҳид, ташкилотҳои аъзои он танҳо дар ҳамаи сол 28,4 миллион Китоби Муқаддас ва каме камтар аз 300 миллион порчаҳои Китоби Муқаддасро паҳн кардаанд.⁸ Онҳо ҳамчунин маълумот медиҳанд, ки Китоби Муқаддас ё қисмҳои алоҳидаи Китоби Муқаддас ба зиёда аз 2400 забон тарҷума шудааст. Ва хайратовар он аст, ки ин забонҳо воситаи асосии муоширати беш аз 90 фоизи аҳолии ҷаҳон мебошанд!⁹

КАЛОМИ ХУДО ДАҚИҚ НАВИШТА ШУДААСТ

Мо метавонем дилпур бошем, ки матнҳои ҳам Аҳди Қадим ва ҳам Аҳди Ҷадид дар давоми садсолаҳо дақиқ ва эътимоднок интиқол ёфтаанд. Ба ибораи дигар, мо метавонем дилпур бошем, ки он чи дар ибтидо навишта шуда буд, ҳозир ҳамон чизест, ки мо дорем. Аммо саволи асоситаре ба миён меояд. Оё суҳанони Худо айнан ҳамон тавре ки Ӯ меҳост, навишта шуда буданд? Вақте ки ин нависандагон бо илҳами Худо рӯйдодҳои таърихи сабт карданд, оё онҳо аз ҷиҳати хронологӣ ба он рӯйдодҳо ба қадри кофӣ наздик буданд, то мо ба дурустии он чи онҳо навиштаанд, боварӣ дошта бошем?

Худо ба воситаи ҳар касе ва аз ҳар ҷое
сухан гуфта метавонист, то ки суханони Худро
дар бораи Масеҳ сабт кунад. Аммо барои
он ки мо ба ҳақиқат боварии бештар дошта
бошем, Ё шаҳодати нафаронеро, ки ҳамаро
бо ҷашми худ дида буданд, ба қор бурд.

Бисёре аз навиштаҳои қадимӣ фактҳои воқеахоро танҳо ба таври умумӣ баён мекунанд. Баъзе муаллифони мўхтарами ҷаҳони қадим дар бораи воқеаҳои маълумот медиҳанд, ки солҳои зиёд пеш аз таваллуди онҳо ва дар кишварҳои ки онҳо ҳеҷ гоҳ ба он ҷо сафар накардаанд, рӯй додаанд. Агарчи маълумотҳои додаи онҳо асосан ба фактҳо таъя карда метавонанд, таърихшиносон эътироф мекунанд, ки ба нависандагон ки аз ҷиҳати ҷуғрофӣ ва хронологӣ ба рӯйдодҳои тасвиршаванда наздиктар ҳастанд, бояд эътибори бештар дода шавад.

Бо назардошти ин, ба муҳаббат ва ғамхорӣ Худо аҳамият диҳед, вақте ки Ё навиштани Аҳди Ҷадидро илҳом бахшид. Бисёрии тадқиқотҳои илмӣ тасдиқ мекунанд, ки маълумотҳо дар бораи ҳаёти Исо, таърихи калисои ибтидоӣ ва номаҳоро, ки қисми асосии Аҳди Ҷадидро ташкил медиҳанд, касоне навиштаанд, ки ё шохидони ҳодисаҳои сабтшуда буданд ё ҳамзамонони шохидон буданд. Худо Матто, Маркӯс ва Юҳанноро интиҳоб кард, то аз ҷор Инҷил сетоашро нависанд. Инҳо касоне буданд, ки чунин гуфта метавонистанд: «Он касе ки дид, шаҳодат медиҳад, то шумо низ имон оваред. Шаҳодати вай рост аст, ва вай медонад, ки рост мегӯяд» (Инҷили Юҳанно 19:35). Худо ба табиб Луқа гуфт, ки Инҷили сеюм ва китоби Аъмолро нависад. Луқа, нависандаи бодикқат ва эҳтиёткор, ҳамчун сарчашмаи худ «рӯйдодҳои[ро]... ки рӯй доданашон дар миёни мо пурра маълум аст, чунон ки онҳое ки аз ибтидо шохидон ва ходимони Қалом буданд, ба мо

расондаанд» ҳамчун сарчашмаи ибтидоӣ истифода бурдааст (Инҷили Луқо 1:2).

Худо ба воситаи ҳар касе ва аз ҳар ҷое суҳан гуфта метавонист, то ки суҳанони Худо дар бораи Масеҳ сабт кунад. Аммо барои он ки мо ба ҳақиқат боварии бештар дошта бошем, Ё шаҳодати нафаронеро, ки ҳамаро бо ҷашми худ дида буданд, ба қор бурд, аз қабилӣ Юҳанно, ки гуфта буд: «Он чи аз ибтидо буд, он чи шунидаем ва бо ҷашмони худ дидаем, он чи ба он нигаристаем ва даст-даст кардаем... он чиро дидаем ва шунидаем, ба шумо хабар медиҳем» (1 Юҳанно 1:3). Ё ба воситаи Петрус амал карда, гуфт: «Зеро, ҳангоме ки мо қувват ва омадани Худованди мо Исои Масеҳро ба шумо хабар додем, аз пайи афсонаҳои фиребгарона нарафтаем, балки қибриёи Ёро бо ҷашмони худ дидаем» (2 Петрус 1:16). Ва қиро Ё нависандаи сермахсултаринаш интиҳоб кард? Павлуси фиристода, ки табиӣ ёфтани ӯ аз таъкибгари масеҳиён ба таъсисдиҳандаи калисои Худо ёро шояд шохиди боварибахштарин гардондааст!

Аммо Худо бо ин маҳдуд нашуд. Касоне ки Ё Каломи дорои илҳомӣ илоҳии Худо ба воситаи онҳо расонд, ҳамчунин фиристодагон буданд. Ин одамон метавонистанд ба таҷрибаи худ ҳамчун шохидон ва ба маълумотҳои ибтидоӣ аз ҳамзамонони худ таъя қунанд, ҳатто ба маълумотҳои рақибони ашаддӣ худ (ниг. Аъмол 2:32; 3:15; 13:31; 1 Қўринтиён 15:3–8). Онҳо на танҳо мегуфтанд: «Ана, мо инро дидем» ё «Мо инро шунидем», балки ба он чи навиштаанд, он қадар боварӣ доштанд, ки воқеан мегуфтанд: «Нигаред», «Аз атрофиён пурсед» ва «Инак, мо инро дидем», «Шумо ин хабарро на қамтар аз мо медонед!» Ин суҳанон боварии олиро нишон медиҳанд, ки «тамоми Навишта аз рӯи илҳомӣ Худост» ва Қалом маҳз ҳамагон таъри ки Худо гуфта буд, навишта шудааст (2 Тимотиус 3:16).

Чунин илҳом ва назорати муфассали навиштани Китоби Муқаддас мақсади Худоро таъкид мекунад, ки ҳеҷ як қисми ин

вахй дар бораи Ў ва дар бораи ҳолати одам ба ихтиёри тасодуф гузошта нашавад ё нодуруст навишта нашавад. Шаҳодатҳои бисёр ҳастанд, ки Ў касонеро, ки Каломӣ Ўро сабт мекунад, бо ҷиддияти зиёд интиҳоб менамуд — онҳо одамоне буданд, ки аксаран дар бораи воқеаҳои асосӣ маълумоти дасти аввал доштанд ва барои навиштан ва расондани ҳақиқатҳои ки Ў ба мо расондан меҳост, каналҳои боварибахш буданд.[†]

КАЛОМИ ХУДО АЗ БЕРУН ТАСДИҚ КАРДА ШУДААСТ

Худо пас аз бунёд намудани далелҳои зиёди матнӣ барои боварибахш будани Каломӣ Худ корашро бас накард. Аз он вақт инҷониб Ў барои бо воситаҳои беруна мустаҳкам кардани далелҳо кор мекард.

Меёри маъмулии санчиши боварибахш будани ҳуҷҷати таърихӣ ин аст, ки дигар маводи таърихӣ шаҳодати дохилии онро тасдиқ ё рад мекунад. Таърихшиносон аз худ мепурсанд: «Саҳеҳ ва боварибахш будани онро ғайр аз адабиёти омӯхташуда кадом сарчашмаҳо тасдиқ мекунанд?»

Масалан, Аҳди Ҷадид дар дастнависҳои қадимии муаллифони ғайрибиблиявӣ он қадар бисёр иқтибос карда шудааст, ки ҳамаи 27 китобро, аз Матто то Ваҳй, ба ғайр аз 11 оят, тақрибан калима ба калима дубора барқарор кардан мумкин аст.

Навиштаҳои масеҳиёни ибтидоӣ, аз қабилӣ Евсевий (339 милодӣ) дар «*Таърихи калисо*»-и ӯ (III.39) ва Иринея (180 милодӣ) дар китоби «*Зидди бидъатҳо*» (китоби III) матни расул Юҳанноро дастгирӣ мекунанд. Клементи Румӣ (95 милодӣ), Игнатий (70–110 милодӣ), Поликарп (70–156 милодӣ) ва Титсиан (170 милодӣ) тасдиқи берунии дигар матнҳои Аҳди Ҷадидро пешниҳод мекунанд. Таърихшиносони ғайримасеҳӣ,

[†] Равиши ҳамаҷониба ба санчиши далелҳои дохилӣ дар бобҳои 3, 4 ва 21-и китоби Чош Макдауэлл «Далелҳои нав, ки ҳукмиро металабанд» дода шудааст; таҳрири нашриёт (Nashville, TN: Thomas Nelson, 1999).

аз қабилӣ таърихшиносии румӣ асри I румӣ Татсит (55–117 милодӣ) ва таърихшиносии яҳудӣ Юсуфи Флавийус (37–100 милодӣ), мундариҷаи бисёр ҳикоятҳои Китоби Муқаддасро тақвият медиҳанд. Ин ва дигар сарчашмаҳои беруна дурустии сабти Китоби Муқаддасро беш аз ҳар китоби дигар дар таърих тасдиқ мекунанд.^{10 ‡}

Аммо, ин сарчашмаҳои ғайрибиблиявӣ ягона шаҳодатҳои берунӣ нестанд, ки боварибахш будани Китоби Муқаддасро тасдиқ мекунанд. Худи сангҳо фарёд мезананд, ки Каломи Худо ҳақиқат аст. Дар давоми асрҳо боварибахш будани Китоби Муқаддасро бостоншиносӣ мунтазам тасдиқ мекард. Шаҳодатҳои зеринро аз назар мегузаронем, ки ба наздикӣ дар «*Китоби Муқаддас барои омӯзиши апологетикӣ барои донишҷӯён*» нашр шудааст, ки ман (Шон) сармуҳаррири он будам.

Бостоншиносии Китоби Муқаддас

То охири асри XVIII ҷустуҷӯи осори библиявӣ дар Шарқи Наздик кори ҷӯяндагони ганҷҳои ниҳон буд, ки усулҳои онҳо ғорат кардани қабрҳоро дар бар мегирифтанд. Аз ҷониби лашкари Наполеон дар соли 1799 ошкор гардидани санги Розетта дар Миср ҳама чизро тағйир дод. Бостоншиносии Китоби Муқаддас тадриҷан соҳаи фаъолияти бостоншиносони мӯхтарам гардид. Кашфи харобаҳои қадимӣ дар тамоми Шарқи Наздик ба халқҳо ва воқеаҳои дар Навиштаҳо зикршуда равшаниӣ нав бахшид. Мо акнун урфу одатҳо ва он тарзи зиндагиро, ки ба шуури ҳозира бегонаанд, хубтар фаҳмида метавонем.

Бостоншиносӣ ҳамчунин таърихӣ будани одамон ва воқеаҳои дар Китоби Муқаддас тасвиршударо муайян карда, зиёда аз 25 ҳазор бозёфтҳоро, ки бевосита ё бавосита ба Навиштаи Муқаддас робита доранд, пешниҳод кардааст. Зиёда аз ин,

‡ Маълумоти бештарро дар хусуси ба воситаи сарчашмаҳои ғайрибиблиявӣ тасдиқ намудани дурустии Китоби Муқаддас ба бобҳои 3 ва 4-и «Далелҳои нав, ки ҳукмро металабанд» пайдо мекунад.

мавҷудияти таърихии тақрибан 30 нафар одамони дар Аҳди Ҷадид зикршуда ва тақрибан 60 нафар дар Аҳди Қадим ба воситаи тадқиқоти бостоншиносӣ ва таърихӣ тасдиқ карда шудааст. Дар Сарзамини муқаддас фақат дар қисми ками маконҳои эҳтимолии библиявӣ ҳафриёт гузаронда шудаанд, ва ҳатто дар бораи ҳафриётҳои мавҷуда маълумоти бештарро нашр кардан мумкин аст. Бо вучуди ин, далелҳои бостоншиносӣ, ки мо ҳоло дорем, ба мисли мисолҳои дар поён овардашуда, нишон медиҳанд, ки Китоби Муқаддас аз ҷиҳати таърихӣ дуруст аст ва маҳсули афсона, хурофот ё муболиға нест (Юҳанно 3:12; 2 Петрус 1:16; 1 Юҳанно 1: 1–2).

Кўринтуси қадим. Тадқиқоти бостоншиносӣ, ки дар Кўринтус аз соли 1928 то 1947 гузаронида шуд, тадқиқотчиёро бо ду чизи вобаста ба номаҳои Павлус ба калисоҳои Кўринтус ва Рум ба ҳайрат овард. Катибаи латинӣ, ки тақрибан ба соли 50-и милодӣ тааллуқ дошта, дар роҳи пиёдагарди қадимӣ кандакорӣ шудааст, ҳамкори Павлус Эрастро ҳамчун хазинадори шаҳр ном мебарад (Румиён 16:23). Дар навишта гуфта мешавад, ки Эраст як қисми роҳи пиёдагардро аз ҳисоби худаш ба нишони сипос барои хазинадор интиҳоб шуданаш созондааст. Илова ба ин, дар соли 1935 платформаи сангине ёфт шуд, ки барои лексияҳои оммавӣ, кори расмӣ ва муурофияҳо ва барои баровардани ҳукмҳо истифода мешуд. Он ҳамчун ҷои Бема муайян карда шуд. Бема ҳамон калимаи юнонӣ аст, ки Павлус барои тавсифи тахти «доварӣ»-и Масеҳ истифода бурдааст (Номаи 2-юм ба Кўринтиён 5:10), ки ҳамаи масеҳиён барои гирифтани мукофот дар он ҷо хоҳанд истод (1 Кўринтиён 3:10–17).

Рукни Титус. Хангоме ки Исо дар кӯҳи Зайтун ба шогирдонаш дар бораи биноҳои парастиишгоҳ гап мезад, гуфт: «Оё ҳамаи инҳоро мебинед? Ба ростӣ ба шумо мегӯям: дар ин ҷо санге бар санге намонанд; ҳамааш хароб мешавад» (Инҷили Матто

24:2). Дурустии пешгӯии Исоро Рукни Титус, ки онро ҳамчун мучассамаи ғалабаи қайсар Титус (79–81 мелодӣ) бародари хурдии ӯ қайсар Домитсиан (81–96 мелодӣ) сохтааст, нишон медиҳад. Рукни мраммари, ки дар Рум дар байни Форуми қадимӣ ва Колизей ҷойгир аст, интиқоли ғаниматхоро (менораҳо ва карнайҳои муқаддас) аз парастиишгоҳи Ерусалими ғоратшуда тасвир мекунад.

Илова ба ин далели муҳим, ҳафриётҳо дар майдони кӯчаи поёни дар кунчи ҷанубу ғарбии теппаи парастиишгоҳи Ерусалим дар солҳои 1970-ум сангҳои калонеро ошкор карданд, ки румиён дар соли 70-уми мелодӣ дар вақти амалиёти ҷангии худ аз ҷойҳои баланд партофта буданд. Ҳозир дар теппаи парастиишгоҳ ҳеҷ яке аз биноҳои аввала боқӣ намондааст. Тасвирҳо ва навиштаҷоти Рукни Титус, ва низ харобаҳои дар теппаи парастиишгоҳ дар Ерусалим ёфтшуда тасдиқи таърихӣ иҷрошавии пешгӯии Исо дар бораи қомилан хароб шудани парастиишгоҳи яҳудиён мебошанд.

Вақоеъномаҳои бобилӣ як қатор лавҳаҳо бо хати меҳ мебошанд, ки дар онҳо воқеаҳои муҳими дар асрҳои ҳаштум ва сеюми пеш аз мелод рӯйдода сабт шудаанд. Як вақоеъномаи конкретӣ давраи байни солҳои 605–594-и то мелодро дар бар мегирад, ки дар он қорнамоиҳои ҷангии подшоҳи Бобил Набукаднесари II (605–562 пеш аз мелод) ва ҳуҷуми ӯ ба Ерусалим (4 Подшоҳон 24) тасвир ёфтаанд. Он нақл мекунад, ки чӣ тавр дар соли 605 то мелод Набукаднесар пас аз марги падараш Набополассар подшоҳ шуд. Солномаҳо меғӯянд, ки то соли 599 то мелод лашкари Набукаднесар ба Сурия пеш рафта, ҳаракатро ба ғарб ба сӯи Яҳудо давом дод ва дар моҳи марти соли 597 то мелод ба он ҷо расид. Ба он ҷо омада, Набукаднесар ба Ерусалим зада даромад ва подшоҳ Еҳўеқимро (609–597 то мелод) асир гирифт ва Сидқиеро (597–586 то мелод; 4 Подшоҳон 24:10–20) ба подшоҳӣ таъйин намуд.

Роберт Колдевей далелҳои дигари ин ҳодисаҳоро дар сабтҳои ғизои бобилӣ (595 то милод) ёфт. Дар он миқдори ғизои ба Еҳўёқим ва оилаи шоҳонаи ӯ, ки хангоми асир буданашон дода мешуд, сабт ёфтааст (4 Подшоҳон 24:8–16). Илова ба ин, порчаҳои саросемавор навишташуда, ки бо номи «Номаҳои Локиш» маъруфанд, илтиҷоҳои ноумедонаи исроилиёнро пеш аз он ки лашкари бобилиён посгоҳҳои низомии Исроилро дар масофаи 40 километр дуртар аз Ерусалим торумор кунанд, инъикос менамоянд. Ин далелҳои қавии бостоншиносӣ сабтҳои Китоби Муқаддасро, ки рӯзҳои охирини Ерусалимро хангоми шаҳрро муҳосира кардани Набукаднесар тасвир мекунад, тасдиқ менамоянд.

Ба ғайр аз Билъом, тақрибан 60 шахси дигари дар Аҳди Қадим зикршуда аз ҷиҳати таърихӣ ё бостоншиносӣ муайян карда шудаанд.

Катибаи Билъом. Ҳикояи Билъом ва хари суҳангӯи ӯро (Ададҳо 22:22–40) дар давоми даҳсолаҳои зиёд олимони танқидгар масҳара мекарданд. Ҳатто мавҷудияти ҳуди Билъом зери шубҳа гузошта мешуд. Ин ақида соли 1967, хангоме ки бостоншиносон аз харобаҳои бинои қадимӣ дар Дейр Аллаи Ўрдун лавҳаи порашудаи гачинро бо матни арамай ба ҳам часпонданд, дигаргун шуд. Матн аз 50 сатр иборат аст, ки бо рангҳои сиёҳ ва сурхи рангпариди навишта шудааст. Дар он катиба гуфта шудааст: «Огоҳиҳо аз китоби Билъом ибни Баур. Ӯ пешбини ҳудоён буд» (Ададҳо 22:5; Еҳушаъ 24:9). Агарчи биное ки матн дар он ёфт шудааст, танҳо ба асри VIII то милод рост меояд (дар давраи ҳукмронии шоҳ Узиё; ниг. Ишаъё 6:1), ҳолати гач ва ранги ҳуди матн нишон медиҳад, ки бо эҳтимоли зиёд он қадимтар буда, ба замони Билъоми библиявӣ рост меояд.

Ба ғайр аз Билъом, таърихан ё аз рӯи бостоншиносӣ тақрибан 60 шахсияти дигари Аҳди Қадим муайян карда шудаанд. Ба ин рӯйхат медароянд: Довуд (1 Китоби Подшоҳон 16:13), Еху (4 Китоби Подшоҳон 9:2), Омрӣ (3 Китоби Подшоҳон 16:22), Ӯзиё (Китоби пайғамбар Ишаъё 6:1), Ютом (4 Китоби Подшоҳон 15:7), Ҳизқиё (Китоби пайғамбар Ишаъё 37:1), Еконё (2 Китоби Вақоеънома 36:8), Шалмансари V (4 Китоби Подшоҳон 17:3), Тицлат Филосари III (1 Китоби Вақоеънома 5:6), Сарҷуни II (Китоби пайғамбар Ишаъё 20:1), Санҳериб (Китоби пайғамбар Ишаъё 36:1), Набукаднесар (Китоби пайғамбар Дониёл 2:1), Балтшасар (Китоби пайғамбар Дониёл 5:1), Куруш (Китоби пайғамбар Ишаъё 45:1) ва дигарон.

Лавҳачаҳо аз Эбла. Лавҳачаҳои Эбла, ки аз ҷониби бостоншиноси итолиёвӣ Паоло Маттиа соли 1976 дар Телл Мардиҳ дар Ҳалаб (Сурия) ошкор шуда буд, бойгонии шох буда, зиёда аз 16 ҳазор лавҳачаҳои сафолиро дар бар мегирад. Ин лавҳачаҳо ба соли 2400 то милод рост меоянд. Онҳо ба мо дар бораи тарзи зиндагӣ, таркиби луғавӣ, тиҷорат, ҷуғрофиё ва дини халқҳои ки дар наздикии Канъон (ки баъдтар Исроил номида мешавад) дар замони пеш аз ҳаёти Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқуб зиндагӣ мекарданд, маълумот медиҳанд. Якчанд лавҳачаҳои аз ҷониби Чованнӣ Петтинато тарҷумашуда дар «*Бойгонии Эбла. Империяи дар лавҳачаҳои сафолӣ навишташуда*» мавҷудияти чунин шахрҳои Китоби Муқаддасро ба мисли Садум (Ҳастӣ 19:1), Сабӯим (Ҳастӣ 14:2,8), Адмо (Ҳастӣ 10:19) Ҳосӯр (3 Подшоҳон 9:15), Мачиддӯ (1 Вақоеънома 7:29), Канъон (Ҳастӣ 48:4) ва Ерусалим (Ирмиё 1:15) тасдиқ мекунад.

Ба ғайр аз ин, дар лавҳаҳо номҳои персонажҳои библиявӣ, аз қабилӣ Нохӯр (Ҳастӣ 11:22–25), Исроил (Ҳастӣ 32:28), Эбар (Ҳастӣ 10:21–25), Микоил (Рақмҳои Ҳастӣ 11:22–25). 13:13) ва Исмоил (Ҳастӣ 6:11) зикр шудаанд. Аз нуқтаи назари таркиби луғавӣ дар лавҳачаҳо калимаҳои муайяне ҳастанд, ки ба

калимаҳои дар Китоби Муқаддас истифодашаванда монанданд, ба монанди калимае ки дар Ҳастӣ 1:2 чун «варта» тарҷума шудааст. Илова ба ин мувофиқатҳо, лавҳачаҳо маълумоти вобаста ба услуби адабии яҳудӣ ва дини яҳудиरो дар бар мегиранд, ки ба мо дар фаҳмидани тамаддунҳои минтақае ки ҳамчун Исроил маълум гардид, ёрӣ мерасонанд.¹¹

Дар давоми ду асри гузашта ба таври ҳайратовар дақиқ будани Каломи Худо борҳо аз берун тасдиқ карда мешуд. Ин аз мавриди Китоби Мормон хеле фарқ мекунад, ки сарфи назар аз таҳқиқоти зиёд, дастгирии беруна надорад. Шаҳодати берунии Китоби Муқаддас падидаи хеле нодир аст, ки Китоби Муқаддасро дар муқоиса бо дигар навиштаҳои динии ҷаҳон беназир мегардонад.

Далелҳои боварибахш будани Аҳди Қадим ва Аҳди Ҷадид на танҳо эътимодноқ мебошанд, балки далели равшани он ҳастанд, ки ҷӣ гуна Худо интиқоли онҳоро бо муҳаббат назорат мекард. Ё меҳодад, то шумо боварӣ дошта бошед, ки ҳангоме Ёро ва роҳҳои Ёро ба воситаи саҳифаҳои Каломи Ё ошкор менамояд, «Худоеро, ки хеле хоҳони муносибатҳо бо шумост» ошкор мекунад (ниг. Хуруҷ 34:14).

ОХИРСУХАН

Мо (Ҷош ва Шон) умедворем, ки шумо аз ин бобҳо идеяҳое пайдо кардаед, ки барои беҳтар омӯхтани умқиҳои Каломи Худо ба шумо ёрӣ мерасонанд. Мо дар чунин муддати кӯтоҳ роҳи калонеро тай кардем. Пас, биед чамъбаст мекунем: мо мақсади доктринавии Китоби Муқаддасро дида баромадем. Он ба мо ҳақиқатҳои оқилонаро медиҳад, ки мо бо ақли худ фаҳмида метавонем. Он таълим медиҳад, ки мо бояд дар бораи Худо, худамон ва тамоми ҳаёт ба чӣ бовар кунем. Он ба мо имкон медиҳад, ки ҳаётро ҳамон гуна бинем, ки Худо онро мебинад, ва ин асоси ҷаҳонбинии библиявии мост.

Мо ҳамчунин фаҳмидем, ки Китоби Муқаддас оид ба рафтор чӣ гуна мақсад дорад. Мо дидем, ки чӣ гуна қонунҳо ва дастурҳои Худо ҳамчун ҳудудҳо амал мекунанд ва ба мо меғоянд, ки чӣ дуруст аст ва чӣ нодуруст. Мо фаҳмидем, ки бо роҳҳои Худо қадамгузор будан ба манфиати мост. Худо ба мо Каломи Худро додааст, то мо мувофиқи ҳақиқати Ӯ дуруст зиндагӣ кунем. Дар айни ҳол Ӯро эҳтиром намуда, ҳаёти хушбахтона ва мукамал ба сар барем.

Мо ҳамчунин муҳокима кардем, ки чӣ тавр мо мақсади асосии Каломи Худро аз даст дода метавонем, агар нафаҳмем, ки ин ҳама ба мо дар заминаи муносибатҳо дода шудааст. Худо ба мо Китоби Муқаддасро дод, зеро Ӯ мехоҳад, ки бо муносибатҳои маҳрамона ва дӯстдорона дошта бошад ва мехоҳад, ки мо аз муносибатҳои маҳрамона ва дӯстдорона бо ҳамдигар баҳра барем. Азбаски Ӯ Худои муносибатҳо аст,

ки моро ба сурати Худ офаридааст, Ў меҳоҳад, ки мо Ўро ба воситаи Каломи Ў ҳис кунем. Ў меҳоҳад, ки мо Каломи Ўро бо дигарон аз сар гузаронем. Мақсади ин китоб он аст, ки он шуморо ташвиқ мекунад, то аз чорчӯбаи омӯзиши оддӣ берун баромада, Китоби Муқаддасро фаҳмед.

Мо ҳамчунин дуо мегӯем, ки сафар дар ин саҳифаҳо бароятон на танҳо манфиати шахсӣ оварад. Мо умедворем, ки шумо онро ба дигарон мерасонед. Аз ҳамин сабаб мо шуморо даъват мекунем, ки бо дӯстони масеҳӣ чамъ шуда, омӯзиши Китоби Муқаддасро ба машғулияти доимӣ табдил диҳед. Ҳозир миқдори зиёди гурӯҳҳои хурд барои муошират ва ба ҳамдигар расондани маълумотҳо чамъ мешаванд. Ва ин муҳим аст. Аммо он чи ба мо боз ҳам бештар лозим аст, муоширати иловагӣ дар атрофи Каломи Худост. Каломи Худоро ба маркази муоширати худ табдил дода, шумо метавонед ҳақиқатан Худоро ҳис кунед ва Каломи Ўро ба ҳамдигар расонед. Маҳз он вақт Бадани Масеҳ ба ҳам мепайвандад ва ҳақиқати Ў ба ҷаҳони беруна чун он чи ҳақиқатан ба ҳаёт дахл дорад, нишон дода мешавад.

Мо дуо мегӯем, ки шумо дигар ҳеҷ гоҳ таълимот ё фармудаҳои Худоро фақат ҳамчун ҳақиқатҳои одие наҳисобед, ки ба онҳо бовар кардан ва дар ҳаёти худ татбиқ кардан лозим аст. Онҳо ҳар қадар муҳим бошанд ҳам, ҳақиқатҳои Худо воситаи амиқтар кардани муносибати шумо бо Ў мебошанд. Эҳтимол як иқтибос аз дуои шох Довуд анҷомёбии мувофиқи сафари якҷояи мо буда метавонад. Довуд шахси мувофиқи дили Худо буд. Ва ӯ ҳамаи фармудаҳои Худоро дар заминаи муносибатҳои худ бо Парвардигори меҳрубон медид.

«Қоидаҳои Худро ба ман таълим деҳ, эй Парвардигор;

Ман онҳоро то охир маҳфуз хоҳам дошт.

Ба ман фаҳмиш деҳ, ва ман ба дастурҳои ту итоат мекунам;

Ман онҳоро аз таҳти дил ба амал меоварам.

*Маро водор намо, ки ба роҳи фармудаҳои Ту равона
шавам, зеро хушбахтии ман маҳз дар ин ҷост.
Ба ман майлро ба қонунҳои Худ деҳ,
на дӯст доштани пулро!
Чашмамро аз чизҳои бефоида дур кун
ва ба воситаи каломи Худ ба ман ҳаёт деҳ.
Маро ба ваъдаи худ бовар кунон,
ки ба онҳое додаӣ, ки аз Ту метарсанд.
Ба ман ёрӣ деҳ, ки роҳҳои нангинамро тарк кунам;
зеро ки қоидаҳои Ту хубанд.
Ман орзу дорам, ки ба фармудаҳои Ту итоат кунам!
Ҳаёти маро бо меҳрубонии Худ нав кун».
(Забур 119:33–40).*

САРЧАШМАҲОИ
ИЛОВАГӢ

...

ҚАЙДҲО

САРЧАШМАҲОИ ИЛОВАГӢ

Шумо тамоми сарвати Навиштаҳоро танҳо дар як ҳафта, як моҳ ё як сол намеёбед. Он вақт ва кӯшишро талаб мекунад. Сарчашмаҳои иловагӣ дар саҳифаҳои зерин метавонанд ба шумо дар ин раванд ёрӣ расонанд. Ин сарчашмаҳо инҳоро дар бар мегиранд:

- *Ҷадвали сарлавҳаҳои Нома ба Эфесӯсиён*
Инҳоянд хулосаҳои ки шогирдони синфҳои болоии Шон дар натиҷаи омӯзиши Нома ба Эфесӯсиёно омӯхтаанд.
- *Тафсириҳо*
Тавсияҳо барои таҳия намудани нақли шахсии порчаҳо аз Навишта.
- *Тадқиқоти мавзӯӣ*
Тавсияҳо барои таҳия намудани омӯзиши Китоби Муқаддас дар мавзӯи муайян.
- *Тадқиқоти тарҷумаи ҳолӣ*
Тавсияҳо барои омӯзиши инкишофи одам дар Навишта.
- *Ҷадвали маълумотномавии омӯзиши интиқодии Китоби Муқаддас*
Рӯйхати таснифшудаи истинодҳо ба китобҳои Навиштаи Муқаддас, ки барои ёфтани порчаҳои ки дар вақти эҳтиёҷ ё дард истифода мешаванд, ёрӣ мерасонанд.

НАМУНАИ ҶАДВАЛИ САРЛАВҲАҲОИ ТАЛАБАҒОНИ СИНФҲОИ БОЛОӢ						
Нома ба Эфсӯсиён: Бо файз ва ҳақиқати Худо дар ягонагӣ ба мисли Масех зиндагӣ кунед.						
Бобҳои	1	2	3	4	5	6
Боб Ном	Наҷот ба воситаи Масех	Танҳо бо файз	Наҷот барои ғайрияҳудиён	Хаёте, ки дар марказаш Масех аст	Хаёти оқилона	Дар имон уствор истодан
Номҳои сархатҳо	:1–2 Салому алейк :3–14 Баракатҳо :15–23 Бузургӣ ва қуввати Худо	:1–10 Наҷот бо файз :11–22 Ягонагӣ	:1–13 Сирри Масех :14–21 Қуввати Худо	:1–16 Як Бадан дар Масех. :17 боб 5:5 Ба Худо тақлид кунед	:6–21 Боақл бошед :22–23 Шавхарон ва занон	:1–4 Падару модарон ва фарзандон :5–9 Ғуломон ва огоён :10–20 Аслиҳаи Худо :21–24 Охирсухан
Ояти калидӣ:	9	5	6	15, 16	18	11
Калимаи калидӣ:	Ваъда	Зинда шудаед	Хамворис	Тамоми Бадан	Рох гаштан	Аслиҳа

Мушоҳидаҳо:

- Корҳои нек — ин натиҷаи наҷот аст, на сабаби он.
- Яке аз сабабҳои, ки аз рӯи он мо офарида шудаем — корҳои нек кардан аст.
- Наҷот — тӯҳфаи Худост, на натиҷаи кӯшишу заҳмати мо.

ТАФСИР

Боз як қадами судманд дар фаҳмиш ва таълим додани Навишта — тафсир кардан аст, то ки тафсилоти порчаеро, ки шумо меомӯzed, бинед.

ЧӢ ТАВР ТАФСИЛОТИ ПОРЧАРО БА ВОСИТАИ НАВИШТАНИ ТАФСИР ДИДАН МУМКИН АСТ

- А. Таъриф. Тафсир кардани порчаи Навишта маънои онро дорад, ки порчаро омӯzed ва онро бо суханони худ баён кунед.
- Б. Тафсир чӣ гуна ба шумо ёрӣ расонда метавонад:
 - 1. Барои тафсир кардани порча шумо бояд дар хусуси ҳар як фикр ва калимаи порча ба қадри кофӣ мулоҳиза кунед. Ин фаҳмиши шуморо дар бораи ҳақиқатҳои пешниҳодшуда равшан мекунад.
 - 2. Он ҳамчунин ба шумо барои ба дигарон нақл кардани ҳақиқатҳои рӯҳонӣ ёрӣ расонда метавонад. Шумо бояд кӯшиш кунед, то ҳақиқатҳоро бо истилоҳоте баён кунед, ки имрӯз дигарон ба осонӣ мефаҳманд.
- В. Тарзи истифодаи гуногунрангӣ дар тафсири худ.
 - 1. *Тафсири муқаррарӣ.* Ин намуди тафсир бо калимаҳои худ ибора пайи ибора тафсир кардани порчаро дар бар мегирад. Муҳим аст, ки на танҳо

якчанд калимаро дар як порча тағйир диҳед, балки тамоми ибораро тағйир диҳед ва қариб ҳеҷ як калимаи пештараро бетағйир нагузоред.

2. *Тафсири мухтасар*. Шумо метавонед кӯшиш кунед, ки порчаро то аз се ду ҳиссаи дарозии аслии он, нисф ё ҳатто сеяки он кӯтоҳ кунед. Кӯшиш кунед, ки қисмҳои муҳимро аз даст надихед. Ин навъи тафсир махсусан барои порчаҳои дароз ё порчаҳои нақлӣ хуб аст.
3. *Тафсири васеъ*. Шумо метавонед порчаро то ду баробари дарозии аслии он васеъ кунед. Шумо кӯшиш мекунед, ки маънои онро пурра фаҳмонед. Ин намуи тафсир маънидод ва тавзеҳоти чизҳои нофаҳморо дар бар мегирад. Ин на ба нақл, балки барои порчаҳои таълимӣ хеле мувофиқ аст.
4. *Тафсири бадеӣ*. Ҳангоми тафсир қардан таҳайюлотӣ худро истифода баред.
 - а. Гоҳо кӯшиш кунед, ки тасвирҳои аёниро бо тасвирҳои аёнии ҳозира иваз кунед. Ба ҷои гуфтани он ки Каломи Худо «аз ҳар шамшерӣ дудам тазтар аст», шумо метавонед гӯед, ки «аз ҳар гуна скалпелӣ ҷарроҳӣ тазтар аст».
 - б. Шумо метавонед тасаввур кунед, ки ҳозир ба ягон шахси конкретӣ нома менависед. Масалан, шумо мехоҳед яке аз номаҳои Павлусро тафсир кунед. Ҳамин тариқ, шумо тасаввур мекунед, ки ба дӯсте ки ба наздикӣ масеҳӣ шудааст, менависед ва кӯшиш мекунед ҳақиқатҳои дар ин паём бударо бо забоне фаҳмонед, ки одатан ҳангоми ба ӯ нома навиштан истифода мебаред.

ТАДҚИҚИ МАВЗӢӢ

I. Тадқиқи мавзӢӢ чист?

- A. Ба ҷои омӯхтани китоб ё як қисми он дар зимни тадқиқи мавзӢӢ шумо мекӯшед муайян кунед, ки Навишта оид ба ин ё он мавзӯ ҷиро таълим медиҳад. Масалан, шумо метавонед тадқиқ кунед, ки Китоби Муқаддас дар бораи мавзӯи «танбали» чӣ мегӯяд.
- B. Барои тадқиқи таълимоти шумо танҳо як мавзӯи таълимотро интихоб мекунед, ба монанди таълимот оид ба сафед шудан.
- B. Агар вақтатон кам бошад, метавонед мавзӯро бо як қисми Навишта, ки аз он маводро ба даст меоваред, маҳдуд кунед. Масалан: «Таълимоти Масеҳ дар Қўлассиён» ё «Истифодаи истилоҳи „фарзандон“ дар Номҳои Юҳанно».
- Г. Калиди тадқиқи мавзӯии хуб интихоби мавзӯи хуб аст.

II. Тарзи дарёфт кардани мавод барои тадқиқи мавзӢӢ

- A. *Симфонияро истифода баред.* Бинед, ки калимаҳои вобаста ба мавзӯи шумо чӣ гуна истифода мешаванд.

- Б. *Истинодҳои мутақобил*. Пас аз он ки якчанд порчаҳои вобаста ба мавзӯи худро дарёфт кардед, одатан метавонед истинодҳои мутақобили байни онҳо ва порчаҳои дигарро ёбед.
- В. *Лугатномаи Китоби Муқаддас*. Он метавонад ба шумо ҳам маълумоти судманд, ҳам истинодҳои иловагиро ба Навиштаҷот оид ба мавзӯи шумо диҳад.
- Г. *Рӯйхатҳои мавзӯӣ*. Гоҳо дар маълумотномаҳои библиявӣ истинодҳо ба Навишта аз рӯи мавзӯ номбар мешаванд. Ҷамчунин Китобҳои Муқаддаси мавзӯӣ ҳастанд, ки дар онҳо тамоми матн ё порчаҳои гуногуни вобаста ба мавзӯҳои муайян сабт шудаанд.
- Д. *Тадқиқи маҳдуд*. Агар шумо мавзӯи худро бо як қисми муайяни Навишта маҳдуд карда бошед, масалан, «дуоҳои Павлус дар номаҳои ӯ», шояд ба шумо лозим меояд, ки маводро хонед ё аз назар гузаронед, то ки қисматҳои дарқориро дарёфт кунед.

III. Тарзи ба тартиб овардани он чи шумо меёбед.

- А. Ҳангоме ки шумо маводро меёбед, онро омӯzed ва оид ба он чи дар ёд нигоҳ доштан мехоҳед, қайдҳо кунед.
- Б. Қайдҳои худро аз назар гузаронда, онҳоро гурӯҳбандӣ кунед. Фикрҳои монандро аз рӯи мавзӯҳои монанд гурӯҳбандӣ кунед. Таъкидҳои гуногун дар оятҳои гуногун мавзӯҳои гуногунро барои нақша пешниҳод мекунанд. Ҳангоме ки гурӯҳбандӣ кардани оятҳоро сар мекунед, он метавонад шуморо водор кунад, ки баъзе соҳаҳои мавзӯро бештар омӯzed.

- В. Баъд маводи худро ба схемаи мантиқӣ тартиб диҳед. Аз лоиҳаи тақрибӣ сар кунед ва бо мурури пеш рафтан онро такмил диҳед. Кӯшиш кунед, ки ҳама маводро дар схема ҷойгир намоед.

ТАДҚИҚИ ТАРҶУМАИ ҲОЛӢ

Дар асл ин як таҳқиқи махсусест, ки мавзӯи он одам аст.

I. Тадқиқи тарҷумаи ҳолиро чӣ гуна бояд омӯхт

A. *Он чи бояд дар хотир дошт.*

1. Маводро ҳамон тавре ки барои тадқиқи мавзӯӣ дарёфт мекунад, дарёфт намоед.
2. Ҳангоми истифодаи луғатномаи Китоби Муқаддас эҳтиёт бошед, ки он ба ҷои шумо фикр накунад ё зеҳни шуморо пешакӣ ба ҳулосаҳои муайян водор накунад. Эҳтимол беҳтар аст, ки луғатномаи Китоби Муқаддасро пас аз фикру андеша кардан хонед.
3. Баъзе персонажҳои Китоби Муқаддас зиёда аз як ном доранд, масалан, Шоул — Павлус, Кифова Шимъун — Петрус, Исроил — Яъқуб. Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо дар бораи ҳамаи номҳои имконпазири шахс маълумот доред.
4. Гоҳо номҳо дар Китоби Муқаддас барои ишора ба зиёда аз як шахс истифода мешаванд, ба монанди Шоул, Юҳанно, Марям ва ғайра. Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо дар бораи ҳамон шахсе ки омӯхтан мехоҳед, меҳонед.
5. Ба баъзе персонажҳо қисми хеле зиёди Навиштаи Муқаддас бахшида шудааст. Бинобар ин шумо метавонед омӯзиши худро бо як марҳила ё ҷиҳати

муайяни ҳаёти он шахс маҳдуд кунед. (Мисол: «Ҳаёти дуони Павлуси фиристода».)

- Б. *Ба чӣ диққат додан лозим аст.* Дар зер баъзе фикрҳо ҳастанд, ки Ҳангоми гузаронидани тадқиқот бояд ба онҳо диққат диҳед. Гоҳо аз сабаби набудани маълумот дар бораи шахс, пайдо кардани ҳамаи онҳо ғайриимкон аст. Ин рӯйхати мукаммал нест, танҳо як дастур аст. Ҳангоми дарёфт кардани маълумот дар бораи шахсе ки меомӯсед, шумо дар бораи дигар соҳаҳо барои омӯзиш фикр хоҳед кард.

Масалан, агар шумо тарҷумаи ҳоли Довудро меомӯсед, шумо метавонед саволҳои зеринро диҳед (ки, албатта, ба ҳар як аломати библиявӣ дахл дорад):

1. Таърих.
 - а. Вазъияти таваллуди вай чӣ хел буд — кай, дар кучо ва ғайра?
 - б. Волидайнӣ ӯ ва оилааш кӣ буданд? Онҳо чӣ гуна буданд? Ҳолати рӯҳонии онҳо чӣ хел буд?
 - в. Чӣ тавр атрофиён ва таълими барвақт ба ҳаёти минбаъдаи ӯ таъсир карданд?
 - д. Боз кадом омилҳо ўро барои ҳаёти минбаъда тайёр карданд?
2. Омилҳои асосии ҳаёти калонсолиаш.
 - а. Машғулияти асосӣ ва дастовардҳои зиндагиаш чӣ гуна буданд?
 - б. Ў бо чӣ фарқ мекард?
 - в. Кадом одамон дар ҳаёташ муҳим буданд? Дӯстон, душманон, оилаи ӯ? Чӣ гуна одамони дигар ба ӯ таъсир расонданд ва ӯ ба дигарон?
 - г. Чуғрофия — ӯ дар кучо зиндагӣ ва кор мекард?
 - д. Муносибати ӯ бо Худо чӣ гуна буд? Чӣ тавр ин ба ҳаёт ва дастовардҳои таъсир кард?

- е. Оё ягон қисми Навиштаҷотро навиштааст? Ин дар бораи вай чӣ мегӯяд?
3. Рӯйдодҳои асосӣ.
- а. Рӯйдодҳои асосии ҳаёти ӯ кадомҳо буданд? Бӯҳронҳои асосӣ кадомҳо буданд?
 - б. Давраҳо ё марҳилаҳои гуногуни ҳаёти ӯ чӣ гуна буданд? Ин давраҳоро кадом лаҳзаҳои калидӣ тақсим мекунанд?
 - в. Тарз, сабаб ва оқибати марги ӯ чӣ гуна буд?
4. Хислат.
- а. Ӯ чӣ гуна хислат дошт?
 - б. Бартариҳои хислати ӯ кадомҳо буданд?
 - в. Ӯ чӣ сустиҳо дошт?
 - г. Сабаб ва натиҷаи бартариҳо ва сустиҳои хислати ӯ кадомҳо буданд?
 - д. Норасоӣ ва гуноҳҳои аниқӣ ӯ кадомҳо буданд?
 - е. Тарафҳои боқувват ва атоҳои ӯ кадомҳо буданд? Истифодаи онҳо ўро ба чӣ натиҷа оварданд?
 - ё. Муносибати умумии ӯ ба ҳаёт ва ба дигарон чӣ гуна буд?
 - ж. Мақоми рӯҳонии ӯ чӣ гуна буд?
 - з. Кадом принципҳои асосӣ ҳаёти ўро роҳнамоӣ мекарданд?
5. Таъсир.
- а. Ӯ ба ҳамасрони худ чӣ гуна таъсир расондааст?
 - б. Ӯ ба таърихи минбаъда чӣ гуна таъсир расондааст?
 - в. Нисбат ба қаҳрамони Аҳди Қадим маълумоти зеринро пайдо кунед:
 1. Оё ўро тимсоли Масеҳ ҳисобидан мумкин аст? Агар ҳа бошад, чӣ тавр?
 2. Чӣ тавр Аҳди Қадид ўро шинос мекунад?

6. Тафсилот. Ҷузъиётхоро нодида намонед. Онҳо маълумотро серранг мекунад ва бисёр вақт муҳим мебошанд.

II. Ҷй гуна маводхоро дар омӯзиши тарҷумаи ҳоли тартиб дод

- А. Шумо метавонед маводи худро дар шакли нақша тартиб диҳед. Баъзе аз пешниҳодҳои дар боло зикршуда (зербанди Б зери банди I), ки чиро бояд ҷустуҷӯ намуд, дигар категорияхоро пешниҳод мекунад.
- Б. Шумо метавонед нақшаи хислати шахсро тартиб диҳед.
- В. Ҳикояи худро бо навиштани порчае оиди тадбиқи шахсӣ дар ҳаётатон анҷом диҳед.

ҶАДВАЛИ МАЪЛУМОТ БАРОИ ОМЎЗИШИ КИТОБИ МУҚАДДАС ДАР ВАҚТИ МУБОРИЗАИ РЎХОНӢ

Арақ, нашъа

Ҳас. 1:28; Адад. 6:2–4; Такр.
Шар. 6:4; Заб. 55:22; 104;
Масал. 20:1; 23:20; 23:29–35;
31:4–6; Иш. 5:11; Мат. 11:19;
16:27–29; 27:34; Марк. 15:23;
Лук. 7:33–34; 10:34; Юх.
2:9–10; 14:6; Рум. 12:1; 13:1–5,
13; 14:21; 1 Қур. 5:11; 6:10–12;
6:19,20; Ғал. 5:16–21; Эфс. 5:18;
Қул. 3:2; 1 Тим. 2:5; 5:23; 1
Тасл. 5:4–8; 1 Пет. 1:13; 2:13–
17; 4:3–4; 5:7; Ваҳй 9:20–21;
18:23; 21:8; 22:15.

Ноумедӣ, рӯҳафтодагӣ

Заб. 27; 40:13; 103; 121; Юх.
11; Аъм. 27.

Ташвиш

Ташвиши манфӣ

Заб. 55:22; 121; Мат. 6:25–34;
Аъм. 27; Фил. 4:6,7; 1 Пет. 5:7.

Ташвиши мусбат

2 Қур. 11:28; Фил. 2:20.

Чӣ тавр ташвишро ҳал кунем

Юх. 14:1–3; 14:18,27; Фил.
4:4–9; Ибр. 13:6; Яък. 1:22; 1
Юх. 4:18.

Муҳаббат ва қабулдории Худо

Заб. 27; 103; Лук. 15; Аъм. 27.

Бойигарӣ, маблағ

Втор. 8:11–14; Иов. 31:24–25;
31:28; Заб. 49:10–12; 52:5–7;
62:10; Масал. 3:9; 10:9; 11:1;

15:27; 17:23; 19:17; 22:7; 23:4,5;
27:24; 28:20; 30:7–10; Воиз.
5:10; Мат. 6:24–34; 18:23–25;
19:16–24; 25:14–30; Марк.
6:7–11; 8:36; Лук. 12:13–21;
16:19 ва давом; Рум. 13:6–8; 1
Қўр. 16:2; 2 Қур. 8:14–15; 9:7;
Фил. 4:18–19; 1 Тим. 6:7,10;
Ибр. 13:5.

Сабабҳо

Ҳаст. 20:17; Заб. 72:2,3; Масал.
3:9–10; 3:27–28; 11:15; 11:24,25;
14:21; 17:18; 19:15,17; 21:5;
22:7; 22:26,27; 28:20,22; Воиз.
5:15–17; Мал. 8:10; Лук. 3:11;
6:38; 12:15–21; Рум. 18:8,9; Ғал.
6:10; 1 Тасл. 3:10; Откр. 3:17.

Чӣ тавр муносибат кунем

Ҳаст. 1:28; Ҳаст. 20:15,27; Заб.
50:10–12; 50:15; Заб. 55:22; Мат.
6:25–34; 25:14–29; 1 Петр. 5:7.

Беморӣ

Заб. 119:71; Мат. 9:2–6; 9:18–
26; 10:5–8; 13:58; 25:39–40;
Марк. 6:7–13; 7:24–30; 9:20–
27; Лук. 9:1,2,6; 13:1–5; Юх.
9:2,3; Рум. 5:3–5; 8:28; 1 Қўр.
11:29,30; 2 Қўр. 2:7–10; Ибр.
9:27; 12:22; Яъқ. 1:2–4; 5:1–14;
1 Петр. 1:5–7.

Чӣ тавр беморию ҳал кунем

Рум. 11:33; 1 Қўр. 12:25–26;
Ибр. 11:1; Яъқ. 5:6; 1 Юх. 1:9.

Оиладорӣ

Ҳаст. 2:18, 24; Эфс. 5:22–23;
Қўл. 3:18–21; 1 Петр. 3:1–17; 1
Тим. 3:4–5.

Айб

Заб. 32; 103; Иша. 53:6; Мат.
6:12; 18:21; Лук. 15; Рум. 8:23;
2 Қўр. 7:8–10;
1 Петр. 1:24; 1 Юх. 1:9.

Сабаби айб

Ҳаст. 2:17; 3:4–5; 3:8, 22; Аюб.
1:9–11; Юх. 14:26; Юх. 16:8,
13; Фил. 3:12–16; 1 Тим. 4:2; 1
Юх. 1:8–10; Ваҳй. 12:10.

Оқибатҳои айб

Заб. 73; Рум. 6:23; 1 Юх. 1:9.

Чӣ тавр айбро ҳал кунем

1 Подш. 16:7; Заб. 103:14;
139:1–4; Юх. 8:3–11; Яъқ. 5:16;
1 Петр. 3:18; 1 Юх. 1:8–9.

Пешгирии айб

Эфс. 4:32.

Фиреб

Ҳаст. 20:16; Масал. 12:19, 22;
Эфс. 4:25, Қўл. 3:9.

Истодагарӣ

Заб. 40:1–3; Юх. 11; Аъм. 27; 2
Қўр. 12:7–10; Ибр. 12:5–11.

Ҷазаб

Заб. 2:5–9; 7:11; 10; 95:11;
130:3–4; Иша. 48:9; Дон. 9:9;
Аъм. 5:18–20; Наҳум. 1:2–3;
1:6–8; Марқ. 3:5; Рум. 1:18;
2:5; 1 Тасл. 1:10; 2:16; Масал.
22:24–25; 24:29; 26:24.

Огоҳи одам аз ҷазаб

Заб. 37:8; Масал. 10:18; 14:27,
29; 15:1, 18; 16:32; 20:3, 22;
27:5–6; 29:11, 20, 22; Воиз. 7:9;
Мат. 5:22; 7:1–5; Лук. 17:3,4;
Рум. 12:19; 14:4; 2 Қўр. 7:8–10;
Ғал. 5:20; Эфс. 4:26–32; Қўл.
3:8; 2 Тим. 4:2; Ибр. 12:15; Яъқ.
1:19–20; 3:3–14; 4:1; 5:9.

Чӣ тавр ҷазабро ҳал кунем

Ҳаст. 4:5–7; Масал. 15:28;
19:19; 22:24–25; 25:15; Мат.
2:16; Марқ. 10:14; Юх. 4.

Оқибатҳои ҷазаб

Заб. 73; Масал. 14:17; 25:28;
Мат. 5:38,44; Эфс. 4:30–31.

Ҳамчинсгарой

Ҳаст. 19; Ибод. 18:22; 20:13;
Рум. 1:26–32; 1 Қўр. 6:9–11; 1
Тим. 1:10.

Ҳавобаландӣ

Масал. 8:13; 11:2; 13:10; 16:18;
18:12; 21:24; 27:1; 29:23.

Рӯҳафтодагӣ, маъюсӣ

Ҳаст. 4:6,7; Хур. 6:9; Адад.
11:10–15; 3 Подш. 19; Аъм.
3; Заб. 23:4; 27; 32; 34:15–17;
38; 40:1–3; 51; 69; 88; 102;
103:13,14; 121; Масал. 18:14;
Гиря.; Мат. 5:12; 11:28–30;
26:37–38; 26:75; Юх. 4:1–3;
15:10,11; Аъм.27; Рум. 8:28;
15:13; 2 Қўр. 4:8,9; Эфс. 1:3–14.

Чӣ тавр рӯҳафтодагиро ҳал кунем

Юх. 14:1–14; 14:26–27; Қўл.
1:16,17; Ибр. 1:3; 13:5.

Пешгирии рӯҳафтодагӣ

Фил. 4:11–13; 4:8.

Одобу интизом

Масал. 3:11,12; 13:24; 19:18;
22:6,15; 23:13; 29:15; 1 Қўр.
5:1–13; 11:29–34; 2 Қўр.
2:1–11; 12:7–10; Эфс. 6:1–4; 1
Тим. 4:7; Ибр. 12:5–11.

Дўстӣ

Масал. 27:6, 10; 17:9, 17; Юх.
15:13–15.

Хоҳишу ҳавас

Ҳаст. 3:6; Хур. 20:17; Масал.
10:3, 24; 11:6; 28:25; Мат. 6:21;
Луқ. 12:31–34; Рум. 13:14; Гал.
5:16; Эфс. 2:3; Тит. 2:12; 3:3;
Яъқ. 1:13–16; 1 Юх. 2:16; Яҳуд.
18; 1 Пет. 1:14; 4:2–3.

Мушкилиҳои зиндагӣ

1 Қўр. 6:9–12; 21:8; Эфс. 5:18;
Вахй. 21:8; 22:15.

Ҳасад

Тит. 3:5; Яъқ. 3:14–16;
1 Пет. 2:1.

Танбалӣ

Масал. 12:24, 27; 13:4; 15:19;
18:9; 26:13–16; Мат. 25:26.

Муҳаббат

Масал. 10:12; 17:19; Мат. 5:44;
22:39–40; Рум. 3:10; 1 Қўр. 13;
1 Пет. 1:22; 1 Юх. 4:10, 19;
5:2–3; 2 Юх. 5–6.

Сулҳу озоиштагӣ

Заб. 40:1–3; 119; 121; Масал.
3:1–2; 16:7; Юх. 11; 14:27; Рум.
5:1; 12:18; 14:19; Фил. 4:6–9;
Қўл. 3:15; Ибр. 12:24.

Умед

Заб. 27; 40:1–3; 119; 121;
Масал. 10:28; 13:12; Аъм.
27; Рум. 15:4–5; 1 Тасл. 1:3;
4:13–18; Ибр. 6:11, 18–19.

Қаҳр

Масал. 26:24–26; Ибр. 12:15.

Танҳой

Ҳаст. 2:18; Заб. 25:16; 121; Мат.
19:11–12; Луқ. 15; Юх. 11; Аъм.
27; 1 Қур. 7:7–28; Эфс. 1:3–14;
2 Тим. 4:9–12.

Чӣ тавр танҳоиरो ҳал кунем

Масал. 18:24; Юх. 3:16; Рум.
8:9; 8:14–17; 8:26–31; 8:35–39;
1 Қур. 6:19; 1 Юх. 1:9; 4:13.

Ғаму ҳаяҷон

Масал. 12:25; 14:30; 17:22; Мат.
6:24–34; Фил. 4:6,7; 1 Пет.
5:6–7.

Тавба

Луқ. 3:8–14; 24:47; Аъм. 3:19;
5:31; 17:30; 26:20; 2 Қур. 7:10;
12:21.

Ниёз ба дилбастагӣ

Аъм. 27.

Одат

Масал. 19:19; Иша. 1:10–17;
Иер. 13:23; 22:21; Рум. 6–7;
Ғал. 5:16–21; Ибр. 5:13 ва
ғайра; 1 Пет. 2:14, 19.

Қарор кардан

2 Тим. 3:15–18; Ибр. 11:23–27.

Бахшоиш

Заб. 32; 103; Масал. 17:9; Мат.
6:14–15; 18:15–17; Марк. 11:25;
Луқ. 17:3–10; Эфс. 4:32; Қул.
3:13; Яъқ. 5:15; 1 Юх. 1:8–10.

Худбаҳодиҳӣ

Луқ. 15; Эфс. 2:3–14.

Мушкилиҳои оилавӣ

Ҳаст. 2:18–25; Так. Шар.
24:1–4; Масал. 5:18; 8:22;
19:13; 21:9; 19; 27:15–16; Воиз.
9:9; Мат. 5:31–32; 19:3–9; 1
Қур. 7:10–16; Эфс. 5:21–33;
Қул. 3:18–25; Ибр. 13:4; 1 Пет.
3:1–7.

Сабабҳои мушкилиҳои оилавӣ

1 Қур. 7:12–16; 2 Қур. 6:15–16;
Эфс. 5:21–33; Қул. 3:18–25; 1
Пет. 3:1–7.

Азоб

2 Подш. 12; Заб. 6:5–7; 23:4;
119:28; 137:1, 5, 6; Масал.
14:13; 15:13; Мат. 5:4; 14:12–21;
26:38; Юх. 11; 1 Қур. 15; 2 Қур.
4:14–5:8; Эфс. 4:30; 1 Тасл. 4; 2
Тим. 1:10; Ибр. 2:14–15; 9:27.

Марг

Заб. 23:6; Масал. 3:21–16;
14:32; 1 Қур. 15:54–58; Фил.
1:21, 23; Ибр. 2:14–15.

Фурӯтанӣ

Масал. 13:34; 15:33; 16:19; 22:4;
29:23; Юх. 13:1–17; Ғал. 6:1,2;
Эфс. 5:15–21; Фил. 2:1–11;
Яъқ. 4:6, 10; 1 Пет. 5:6–7.

Дилсӯзӣ

Мат. 9:36; 14:14; 15:32; 20:34;
 Марқ. 1:41; 6:34; 8:2; 10:21;
 Лук. 19:41–44.

Волидайн/Кӯдакон

Ҳаст. 2:24; 2 Қўр. 12:14; Эфс.
 6:1–4; 1 Тим. 3:4–5.

Ғайбат

Масал. 10:18; 11:13; 18:8; 20:19;
 26:20–22; Яъқ. 4:11.

Тарс

Ҳаст. 3:10; Заб. 103; 121;
 Масал. 10:24; 29:25; Мат.
 10:26–31; Аъм. 27; 2 Тим.
 1:7; Ибр. 2:14,15; 1 Пет. 3:6;
 3:13–14; 1 Юх. 4:18.

Талоқ

Ҳаст. 2:18–25; Хур. 20:14;
 Так.Шар. 24:1–4; Иша. 50:1;
 Ирм. 3:1; Мал. 2:16; Мат. 5:2;
 5:27,28; 5:31,32; 6:14,15; 19:3–9;
 Марқ. 10:2–12; Рум. 6:1–2;
 12:1–2; 13:14; 1 Қўр. 7:10–24;
 7:33–34; 7:39–40; Яъқ. 5:16.

Сабабҳои талоқ

1 Қўр. 7:10–15.

Пешгирии талоқ

1 Подш. 12:33.

ЭЗОХ

БОБИ 2. МАҚСАДИ ФАРОМУШШУДАИ НАВИШТАҶОТ

1. Stephen Prothero, *Religious Literacy: What Every American Needs to Know—and Doesn't* (New York: Harper Collins, 2007), 38.
2. Barna Research Group, «Six Megathemes Emerge», Barna.org website article #462, (Ventura, CA: The Barna Research Group, Ltd., 2010), 2.
3. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 74.
4. Josh McDowell and Sean McDowell, *The Unshakable Truth* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 36.

БОБИ 3. ЧАШМОНИ ДИЛХОИ МОРО БОЗ НАМУДА

1. Шон Макдауэлл иктибос меорад, *Apologetics for a New Generation* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2009), 141.
2. Paul C. Vitz, *Faith of the Fatherless: The Psychology of Atheism* (Dallas, TX: Spence Publishing, 2000), 146.
3. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 45.
4. Gloria Gaither and William J. Gaither, «I Am Loved» (Nashville, TN: William J. Gaither, Inc., 1978), CCLI14019.
5. Ferguson, 57.

БОБИ 4. ШИНОХТАНИ ИСО ДАР НАВИШТАҶОТ

1. Мувофиқат шудааст аз китоби Josh McDowell and Sean McDowell, *The Unshakable Truth* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 218–219.
2. David Ferguson, *Relational Foundations* (Austin, TX: Relationship Press, 2004), 64–65.

БОБИ 5. ТАҶРИБАИ КАРДАНИ НАВИШТАҲОИ МУҚАДДАС БО ДИГАРОН

1. Мувофиқат шудааст аз Josh McDowell and Sean McDowell, *The Unshakable Truth* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), 407–408.
2. McDowell, 200.
3. David Ferguson, *The Never Alone Church* (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 1998), 32.
4. Adapted from McDowell, 268–269.
5. Ferguson, 76.
6. Мувофиқат шудааст аз Макдауэлл, 404.

БОБИ 7. ТАҶСИР: ФАХМИШИ МАЪНОИ ДАРНАЗАРДОШТА

1. Richard Stengel, «Faith, Ever Evolving», Inbox — Editor's Desk, *Time* magazine, April 25, 2011.
2. Jon Meacham, «What if Hell Doesn't Exist?» *Time* magazine, April 25, 2011.

БОБИ 11. ХУДРО ДАР ТАСВИРИ УМУМИИ НАВИШТАҶОТ ҚОЙ КУНЕД

1. Маълумоти шахсӣ ва қайдҳои таълимӣ оиди китоби Ҳушаи набӣ, ки аз тарафи Дейв Беллиси II аз Коплии иёлотӣ Оҳайо пешниҳод шудаанд, бо иҷозат нашр кардани таҷрибаи шахсиаш.

БОБИ 12. ЧАРО БА КИТОБИ МУҚАДДАС БОВАР КАРДАН МУМКИН АСТ

1. Тамоми ин боб мувофиқат карда шудааст аз китоби Josh McDowell and Sean McDowell, *The Unshakable Truth* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2010), chapter 9, which was drawn from Josh McDowell, Bob Hostetler, and David H. Bellis, *Beyond Belief to Convictions* (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 2002), 166–178; and www.seanmcdowell.org.
2. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict* (Nashville, TN: Nelson, 1999), 74
3. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 78.
4. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 79.
5. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38.
6. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38.
7. Josh McDowell, *The New Evidence That Demands a Verdict*, 38–39.
8. United Bible Society, «2008 Global Summary of Scripture Distribution by Bible Societies». see www.biblesociety.org/index.php?id=21.
9. United Bible Society, «2008 Global Scripture Translation as of December 31, 2008», see www.biblesociety.org/index.php?id=22.
10. Мутобиқ гаштааст аз McDowell, Hostetler, Bellis, 167–169, 176–179.
11. Sean McDowell, «Bones and Dirt», *Apologetics Study Bible for Students*, Sean McDowell, gen. ed. (Nashville, TN: Broadman & Holman Publishers, 2009).

ДАР БОРАИ МУАЛЛИФОН ВА ХИЗМАТИ ҶОШ МАКДАУЭЛЛ

Дар чавонӣ **Ҷош Макдауэлл** шаккок буд. Вақте ки ӯ дар коллеҷи Келогги Мичиган таҳсил мекард, як гурӯҳи донишҷӯёни масеҳӣ ба ӯ пешниҳод карданд, ки изҳороти Исои Масеҳро ба таври зехнӣ тадқиқ кунад. Ҷош пешниҳодро қабул кард ва бо воқеияти он рӯ ба рӯ шуд, ки Исо дар ҳақиқат Писари Худо буд, ки ӯро чунон дӯст дошт, ки барои вай мурд. Ҷош ҳаёти худро ба Масеҳ бахшид ва дар тӯли 50 сол шаҳодати худ ва исботи худро дар бораи он, ки Худо воқеӣ мебошад ва дар ҳаёти ҳаррӯзаи мо муҳим аст, дар тамоми ҷаҳон паҳн мекунад.

Ҷош дар коллеҷи Уитон дараҷаи бакалавр ва дар семинарияи илоҳиётии Талботи Калифорния дараҷаи магистри илоҳиётшиносӣ гирифтааст. Дар давоми 50 сол ӯ коргари «Campus Crusade for Christ» буд. Ҷош ва занаш Доттӣ зиёда аз 40 сол оиладор ҳастанд ва чор фарзанди калонсолу панҷ набера доранд. Онҳо дар Калифорнияи Ҷанубӣ зиндагӣ мекунанд.

Шон Макдауэлл — омӯзгор, суҳанвар ва муаллиф мебошад. Ӯ семинарияи илоҳиётии Талботро бо баҳои аъло хатм намуда, ду дараҷаи магистри фалсафа ва илоҳиётшиносӣ гирифтааст. Ӯ сардори баҳши библиявии мактаби масеҳии Каписатрано–Вэллӣ буда, дар айни замон болои қори илмӣ доктории худ оид ба апологетика ва тадқиқотҳои ҷаҳонбинӣ дар семинарияи илоҳиётии баптистии Ҷанубӣ кор мекунад. Шумо метавонед блоги Шонро хонед ва барои ташкили баромадҳо ба воситаи сомонаи www.seanmcdowell.org алоқа кунед.

Шон ва занаш Стефани зиёда аз даҳ сол боз оиладор
ҳастанд ва ду фарзанд доранд. Онҳо дар Калифорнияи Ҷанубӣ
зиндагӣ мекунанд.

МУНДАРИҶА

БОБИ 1	ОЁ КИТОБИ МУҚАДДАС АСРОРОМЕЗ ВА ДУШВОРФАХМ АСТ?	5
---------------	--	---

ҚИСМИ ЯКУМ

РОХХОИ ТАҶРИБА КАРДАНИ КИТОБИ МУҚАДДАС

БОБИ 2	МАҚСАДИ ФАРОМУШШУДАИ НАВИШТАҶОТ	19
БОБИ 3	ЧАШМОНИ ДИЛХОИ МОРО БОЗ НАМУДА	41
БОБИ 4	ШИНОХТАНИ ИСО ДАР НАВИШТАҶОТ	58
БОБИ 5	ТАҶРИБА КАРДАНИ НАВИШТАҶОТ БО ДИГАРОН	72
БОБИ 6	КАЛИД БАРОИ КУШОДАНИ ХАҚИҚАТХО	91

ҚИСМИ ДУЮМ

ЧӢ ТАВР КИТОБИ МУҚАДДАСРО
БАРОИ ХУД БОЯД ОМУӢТ

БОБИ 7	МАЪНИДОД (ТАФСИР): ФАХМИДАНИ МАЪНОИ ДАР НАЗАР ДОШТАШУДА	107
---------------	--	-----

БОБИ 8	АСБОБХОИ ТАФСИР	124
БОБИ 9	ФИКРХОИ ХУДРО БА ДИГАРОН РАСОНЕД	148
БОБИ 10	«РАВЕД, (МАЪНОИ ПОРЧАРО АЗ НАВИШТАҚОТ) ОМУЪЗЕД»	162
БОБИ 11	ХУДРО ДАР ТАСВИРИ УМУМИИ НАВИШТАХО ҚОЙГИР КУНЕД.	174
БОБИ 12	ЧАРО БА КИТОБИ МУҚАДДАС БОВАР КАРДАН МУМКИН АСТ.	195
	ОХИРСУХАН	215
	САРЧАШМАХОИ ИЛОВАҒӢ	221
	ЭЗОХ	239

Инро бубин, биомӯз ва иҷро намо. Масеҳиёни зиёд ба тарафи техникии иҷроиши Навиштаҳо диққат мекунанд. Дар «Китоби Муқаддаси худро аз сар гузаронед» Макдауэллҳо тарҳи асли Худоро эълон мекунанд — худӣ Навиштаҷотро, ки барои Худо роҳе мебошад, ки Худро кушояд, ҳамин тавр ӯ метавонад аз муносибат бо одамон шодмон гардад.

Муаллифон нишон медиҳанд, чӣ тавр Китоби Муқаддас метавонад ба таври қатъӣ ҳаёти имондоронро тағйир диҳад:

- *Наздикӣ.* Худо одамонро чунон офарид, ки муносибати наздик бо ӯ ягона барояшон ягона роҳи ҳаёти пурмаъно доштан бошад. Каломӣ навиштаи ӯ чунин муносибатхоро имконпазир мегардонад.
- *Таҷрибаи муносибатҳо.* Мо бояд ба фармонҳои Худо итоат намоем. Лекин ӯ инчунин меҳодад, ки мо бо ӯ ва дигар имондорон дар муносибат чизҳои ба монанди қабулшавӣ, хурсандӣ ва тасаллиро таҷриба кунем.
- *Дар муҳаббат нашъунамо ёфтан.* Чош ва Шон нақши Рӯҳулқудсро дар равшан кардани Навиштаҷот қайд мекунанд. Онҳо асбобҳои тасдиқшударо ба кӯмаки хонандагон пешниҳод мекунанд, то ки биомӯзанд ва «каломи ҳақиқатро дуруст истифода баранд». Пеш аз ҳама онҳо таъкид мекунанд, ки омӯзиш ин сафарест, ки ба масеҳиён ёрӣ медиҳад, ки Муаллифи Китоби Муқаддас, Худӣ Худоро самимона дӯст доранд.

Вақте ки масеҳиён Китоби Муқаддасро ва муносибатро бо Муаллифи он аз сар мегузаронанд, онҳо ҳикмат, маъно ва пуррагиро дар ҳаёт пайдо мекунанд.

Асбоби калидӣ барои шубонон, роҳбарон, волидайн ва коркунон бо ҷавонон — ҳамаи онҳое, ки меҳодад масеҳиятеро, ки Китоби Муқаддас мекушояд, масеҳиятеро, ки ҳаёт ва фарҳангро табдил медиҳад, эълон ва таҷриба намоянд.